

Bulletin advokacie

Nesporný rozvod bez uvozovek, aneb úvaha o reformě rozvodového procesu • Lze prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, posuzovat jako prohlášení viny? • Trestněprávní rozbor dokumentu V síti – I. část • Uplatnění zásady *nemo tenetur se ipsum accusare* v trestním řízení vedeném proti právnické osobě •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Významní představitelé justice si na Olšanech připomněli výročí úmrtí JUDr. Zdenka Auředníčka, obhájce Leopolda Hilsnera. Čtete na str. 6-7.

**KONFERENCE
O PROCESU
SE SLÁNSKÝM
A SPOL.
Viz str. 5.**

V PRÁVU HLEDÁM SPRAVEDLNOST, V BANCE FÉR PODMÍNKY

Využijte zvýhodněné finanční produkty a služby

V právním prostředí je naprostá profesionalita nezbytností. V bance tomu nemůže být jinak. Proto vám nabízíme profesionální a komplexní řešení vašich specifických potřeb – například úročení účtu úschov, výhodné podmínky financování nebo prémiového soukromého účtu. Neváhejte se na nás obrátit v pobočkách ČSOB.

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
PhDr. Dagmar Koutská, Hana Saitzová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
JUDr. Petr Čáp,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
JUDr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte

na adresu: ČAK, Národní třída 16,
110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz

Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá
zdarma. S reklamací při problémech
s distribucí se obraťte na pí Dvořákovou,
e-mail dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura

IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz).

Toto číslo vyšlo 21. 10. 2022 v nákladu
17 000 výtisků.

Obálka: Představitel justice u hrobky
JUDr. Z. Auředníčka na Olšanech – foto redakce

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 2571-3558 (Advokátní deník)

Úvodník

František Korbek: **Co ČAK navrhla do novely zákona o advokacii?** 3

Aktuality

Pozvánka na konferenci „Rudolf Slánský a spol. – justice a politické procesy“ 5
**Pietní akt připomněl u zrekonstruované hrobky výročí úmrtí obhájce
JUDr. Zdenka Auředníčka** Hana Rýdlová 6
Vyhlášen 17. ročník celostátní soutěže Právník roku 2022 9
**O bilanci a perspektivě trestního práva EU diskutovali přední experti
z celé Unie** Alžběta Dvořáková Recová, Hana Rýdlová 10
Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném 13
Aktuálně v právu Hana Rýdlová 17

z právní teorie a praxe

Články

**Nesporný rozvod bez uvozevek, aneb úvaha o reformě rozvodového
procesu** Eva Decroix 19
**Lze prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán,
posuzovat jako prohlášení viny?** Pavel Vantuch 24
**Trestněprávní rozbor dokumentu V síti – 1. část Právní kvalifikace
jednání predátorů** Alena Tibitzánlová, Lucie Bízová 30
**Uplatnění zásady *nemo tenetur se ipsum accusare* v trestním řízení
vedeném proti právnické osobě** Josef Čabrádek 36
**Škoda způsobená trestným činem spáchaným zaměstnancem
při výkonu závislé práce třetí osobě a její uplatnění v adhezním řízení**
Kristýna Valešová 42
**Započtení doby, po kterou byla vazba nahrazena dohledem probačního
úředníka, do trestu odnětí svobody** Jana Kuliřová, Ervín Perthen 44

Z judikatury

**NS: K vadám žaloby na určení existence právního vztahu a postupu
soudu při odstraňování vad v doplňujících podáních** 47
**ÚS: K nesprávnému poučení o opravném prostředku a k přezkumu
rozhodnutí o nepřipuštění změny žaloby odvolacím soudem** 51
**NSS: Podání návrhu kompetenčním senátu civilním soudem v řízení
podle části páté o. s. ř. v případě nicotného rozhodnutí
správního orgánu** 54
SD EU: K odmítnutí uzavřít smlouvu kvůli sexuální orientaci 59
ESLP: K odmítnutí vykonat rozhodčí nález vnitrostátními soudy 60
Glosa: K rozhodnutí NS ohledně zajišťovacího převodu práva 61

Z odborné literatury

Kateřina Frumarová, Tomáš Grygar, Zdeněk Koudelka, Lukáš Potěšil,
Olga Pouperová, Radovan Suchánek, Martin Škurek: **Správní soudnictví**
(Petr Kolman) 65
Jakub Hollmann, David Elischer, Markéta Šlejharová a kolektiv:
Svěřenské fondy pro praxi (Aleš Rozehnal) 66

Jan Zibner: Umělá inteligence jako technologická výzva autorskému právu (Lucie Smolka)	67
---	----

z advokacie

Z kárné praxe Petra Vráblíková	68
Změna podmínek pro snížení příspěvku na činnost Komory pro starší advokáty	70
V Plzni proběhla XVIII. konference o historii advokacie a vernisáž výstavy Advokáti proti totalitě Ivana Cihlářová	71
Evropský den advokátů 2022: Prosazování práva v době války a úloha advokátů Lenka Vojířová	73

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty pořádané ČAK	74
Pozvánka na diskuse u kulatého stolu v Bruselu	76
Pozvánka na seminář o insolvenčním právu v Praze	76

Nakonec

Kresba Lubomíra Lichého	77
Víte, že... Stanislav Balík	77
Inhaltsverzeichnis	78
Zusammenfassung/Summary	79
Table of Contents	80

ZIZLAVSKY > **30 let**

insolvence firem
příležitost ke spolupráci

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Pokyny pro autory

Vážení,

jsme potěšeni vaším zájmem publikovat v Bulletinu advokacie! Prosíme vás v zájmu urychlení publikace o dodržení několika mála instrukcí:

Příspěvky posílejte redakci elektronicky ve formátu programu Microsoft Word (DOC), a to na adresu bulletin@cak.cz.

Formát

Formát zasílaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom entrem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně (důležité pasáže) nebo kurzívou (citace, cizojazyčné, zejména latinské výrazy), v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky pod čarou a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word a „Poznámky pod čarou“. Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasílané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky či grafy v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Obsah

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu, optimální rozsah je do 30 000 znaků včetně mezer.

K odbornému článku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.

Citace a odkazy provádějte dle vlastní bibliografické normy BA.

Vzory citací:

Knihy: J. Novák: Soukromé právo, C. H. Beck, Praha 2020, str. 120.

Časopisy: J. Novák: Poznámky k soukromému právu, Bulletin advokacie č. 3/2020, str. 20.

Redakce přijímá články, které nebyly dosud publikovány a jsou původním autorským dílem, dostatečně odlišným od jiných příspěvků na stejné nebo podobné téma. Pokud autor nabízí rukopis současně více redakcím, je povinen redakci o této skutečnosti neprodleně informovat. Zjištění opaku může vést k ukončení recenzního řízení. Poskytnutím rukopisu bere autor na vědomí, že dílo před publikací musí projít úspěšné recenzním řízením, přičemž o jeho zařazení do recenzního řízení, jakož i o publikaci rozhodne šéfredaktor/ka.

Udělení souhlasu

Autor poskytnutím rukopisu dává redakci souhlas s rozmnožováním, rozšiřováním a sdělováním příspěvku na webových stránkách ČAK a v Advokátním deníku, v právních informačních systémech a na internetových portálech spolupracujících s ČAK, jakož i v oblasti zpracování dat v rámci monitoringu médií.

Korektury

Autorské korektury se provádí elektronicky po zalomení, e-mailem.

Ke každému příspěvku prosíme připojte:

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji barevnou portrétní fotografii
- telefonické spojení a e-mail
- korespondenční adresu
- datum narození
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Co ČAK navrhla do novely zákona o advokacii?

Vážené kolegyně a kolegové, milí čtenáři,

do legislativního procesu se dostává zákon o advokacii. Novelu iniciovala ČAK a chceme v ní dosáhnout prosazení programových změn a inovací zmiňovaných již v rámci loňských voleb.

Po dokončení sběru podnětů a několika kolech diskusí schválilo v září představenstvo paragrafový návrh novely a zaslalo jej Ministerstvu spravedlnosti, které přislíbilo se návrhem zabývat a zahájit formální legislativní proces. Ten bude znamenat rozeslání do meziresortního připomínkového řízení, projednání v komisích a Legislativní radě vlády a schválení vládou a Parlamentem.

Cílem novelizace je zejména úprava ochrany informací tvořících obsah komunikace advokáta, advokátního koncipienta a zaměstnanců advokáta při poskytování právních služeb. Předmětem ochrany by měly být veškeré informace, jimiž advokát při poskytování právních služeb disponuje, ať již je sám vytvořil, či získal (tedy ve smyslu mezinárodních standardů „Attorney Client Privilege“ – ACP).

Dále se navrhuje možnost vykonávat právní praxi i ve zkráceném úvazku, pokud to bude opodstatněno důvody hodnými zvláštního zřetele. Typicky půjde o kolegyně a kolegy na rodičovské dovolené. Tato možnost dosud citelně chyběla a znevýhodňovala rodiče dětí na trhu, aniž by to bylo nutné. Řešení je přitom tak jednoduché, úměrně zkrácení úvazku se prodlouží doba praxe. Není žádný důvod toto formálně znemožňovat.

Třetí změnou je úprava účasti a hlasování advokátů na sněmu s využitím elektronických prostředků vzdáleného přístupu, k čemuž vyzval již loňský sněm. V souvislosti s tím se sněmu umožňuje přijímat usnesení i mimo fyzické zasedání.

Další změny jsou drobné, ale mnohdy o to více praktické:

- Koncipienti jistě ocení, že splnění podmínek svéprávnosti, bezúhonnosti, vzdělání, a především praxe se bude posuzovat ke dni konání zkoušky, nikoli již ke dni podání přihlášky.
- Pro jednodušší rozchody při nedostatku společné vůle vykonávat advokacii ve společnosti slouží ustanovení, že změnou způsobu výkonu advokacie účast společníka ve společnosti zanikne *ex lege* (a vznikne mu právo na vyplacení vypořádacího podílu).
- Řeší se informovaný konflikt zájmů; za podmínek stanovených stanovskými předpisy není advokát povinen odmítnout poskytnutí právních služeb, pokud s tím písemně vysloví souhlas všechny dotčené osoby. Může jít např. o sepisy společných stanovisek či návrhů smluv.

- Staví se na jisto, že ve vztazích upravených zákonem o advokacii je právo na náhradu újmy a jeho rozsah dispozitivní, a lze jej tedy smluvně omezit či modifikovat. Samozřejmě to neplatí vůči spotřebiteli, slabší straně a v dalších případech dle § 2898 občanského zákoníku.
- Umožňuje se prokázání totožnosti klienta nebo jiné osoby vůči advokátovi i bez jejich fyzické přítomnosti prostřednictvím videokonference se současným využitím prostředků pro elektronickou identifikaci v rámci kvalifikovaného systému či bankovní identity.

Věříme, že i vám dávají tyto změny smysl a že budou co nejdříve „ve Sbírce“.

♣ Mgr. FRANTIŠEK KORBEL, Ph.D.

člen představenstva ČAK s působností pro legislativu

**SLEDUJTE VŠECHNA
INFORMAČNÍ MÉDIA ČAK
A NEUNIKNE VÁM NIC PODSTATNÉHO
Z DĚNÍ V KOMOŘE, V ADVOKACII
ANI V CELÉM JUSTIČNÍM SVĚTĚ**

ADVOKÁTNÍ DENÍK

• www.advokatnidenik.cz

• TWITTER ČAK @CAK_cz

• LinkedIn ČAK –
Česká advokátní komora

• FLASH NEWS

• NEWS ČAK

• www.cak.cz

Česká advokátní komora ve spolupráci s Muzeem paměti XX. století, Vrchním soudem a Vrchním státním zastupitelstvím v Praze zvou na odbornou konferenci

Rudolf Slánský a spol.

justice a politické procesy

kteřá se bude konat 22. listopadu 2022 od 10 hodin v historické soudní síni Vrchního soudu v Praze na Pankráci.

Registrovat se k účasti lze ZDARMA na registrace.slansky@cak.cz až do vyčerpání kapacity sálu.

Období let 1948 až 1960 patřilo k těm nejhorším, jimiž si česká a slovenská justice za dobu své existence prošla. Ve zmanipulovaných politických procesech v těchto letech bylo popraveno celkem 241 osob. Stovky dalších byly zastřeleny při překročení hranic, tisíce zemřely ve věznicích a lágrech a další tisíce byly odsouzeny v následných soudních procesech.

K tomu všemu docházelo za zdánlivého dodržování tehdejších zákonů a za osobní aktivní účasti předválečných absolventů právnických fakult na místech soudců, prokurátorů, a bohužel i obhájců.

Konference chce hledat odpovědi na dotazy jako: Jak to bylo možné? Jaké okolnosti je vedly k tomu, že se aktivně účastnili zmanipulovaných procesů a popřeli demokratické zásady, k nimž byli vychováni? Co je vedlo k tomu, že vraždám dodali punc zákonnosti?

Organizátoři i přednášející konference jsou přesvědčeni, že je zapotřebí si připomínat i nepříjemné historické momenty, abychom je, řečeno s klasikem, nemuseli prožít znovu. Justice společně chce do světa vyslat zprávu, že se v budoucnu už k ničemu podobnému propůjčit nenechá... Buďte u tohoto silného momentu s námi!

Celým konferenčním dnem provede JUDr. Vladimír Jirousek, advokát a bývalý předseda ČAK.

DOPOLEDNÍ PROGRAM:

Úvodní slovo

JUDr. Petr Toman, LL.M.

Úvodní vystoupení

JUDr. Robert Němec, LL.M., předseda ČAK

JUDr. Viliam Karas, PhD., ministr spravdnosti SR

JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., ministr spravdnosti ČR

JUDr. Martin Puchalla, PhD., předseda SAK

JUDr. Luboš Dörfl, Ph.D., předseda Vrchního soudu v Praze

JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., vrchní státní zástupkyně

Politické procesy v Československu

PhDr. Jan Kalous, Ph.D., ředitel Muzea paměti XX. století

Justice v politických procesech

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., advokát, bývalý ústavní soudce, děkan Fakulty právnické Západočeské univerzity

Obhájci v politických procesech se zaměřením

na JUDr. Vladimíra Bartoše, obhájce R. Slánského a dalších

PhDr. Petr Blažek, Ph.D., vedoucí oddělení historického vzdělávání Muzea paměti XX. století

Život politických vězňů mezi rozsudkem a výkonem trestu smrti

PhDr. Aleš Kýr, vedoucí Kabinetu dokumentace a historie VS ČR

ODPOLEDNÍ PROGRAM:

Politické procesy jako obraz doby a úloha obhájce v nich

JUDr. Tomáš Sokol, advokát, člen představenstva ČAK, prezident Unie obhájců ČR

Postavení a role obhájce v politických procesech včera a dnes

Mgr. Lukáš Trojan, advokát, člen představenstva ČAK

Odsouzení JUDr. Vlado Clementise ve Slánského procesu a navazující proces s tzv. slovenskými buržoazními nacionalisty

JUDr. Peter Kerecman, významný slovenský advokátní historik

Roky 2013 až 2021 – dokončení procesu před Městským soudem v Praze synem nepřítele státu

JUDr. Václav Vlk, Mgr. Eva Tomanová

Časy a program budou průběžně doplňovány a zpřesňovány.

Předběžný program konference

Pietní akt připomněl u zrekonstruované hrobky výročí úmrtí obhájce JUDr. Zdenka Auředníčka

U příležitosti 90. výročí úmrtí JUDr. Zdenka Auředníčka, výjimečné osobnosti advokátního stavu, mj. někdejšího obhájce Leopolda Hilsnera, se 20. září 2022 konal za účasti významných představitelů nejen z oblasti justice slavnostní akt u zrekonstruované hrobky jeho rodiny na pražském olšanském hřbitově.

Rekonstrukci, které se ujal spolek Magen, finančně podpořila řada donátorů včetně České advokátní komory, Unie obhájců ČR nebo Evan Lazar a American Friends of Czech Jewry, ze soukromých osob například ústavní soudce JUDr. David Uhlíř, nestor české advokacie JUDr. Gerhardt Bubník nebo člen představenstva ČAK JUDr. Ondřej Trubač, Ph.D., LL.M.

JUDr. Zdenko Auředníček žil v letech 1863 až 1932. Po smrti upadlo jeho jméno na dlouhá léta v zapomnění, neboť se v době hilsneriády ujal *ex officio* obhajoby Leopolda Hilsnera. Zastupoval ho v obou procesech, kutnohorském roku 1899 i o rok později před krajským soudem v Písku. V této době musel čelit ostrým útokům veřejného mínění a úbytku významných klientů. Podporu našel v T. G. Masarykovi.

Po procesu s Hilsnerem se rodina ocitla na okraji společnosti, a na Masarykovu radu se proto přestěhovali do Vídně, kde Auředníček po těžkých začátcích opět vykonával advokátní praxi. Pracoval hlavně pro zdejší českou menšinu. Jeho manželka překládala a propagovala českou kulturu. O Leopolda Hilsnera se nadále zajímal, i s jeho pomocí tak došlo k Hilsnerovu omilostnění (nikoliv rehabilitaci) v březnu 1918 císařem Karlem I.

Po vzniku Československé republiky nabídl prezident T. G. Masaryk Zdenko Auředníčkovi možnost pracovat pro československý stát, ten ale odmítl. Až do své smrti zůstal ve Vídni, kde působil jako advokát, roku 1928 se zúčastnil i Hilsnerova pohřbu.

Vážené hosty uvítal u opravené hrobky předseda spolku Magen pan Tomáš Jelínek, který jako prvního požádal o slovo ministra spravedlnosti JUDr. Pavla Blažka. Ten uvedl, že „hrob dr. Auředníčka můžeme vedle řady hrobů neznámých vojáků vnímat jako hrob neznámého vojína spravedlnosti“, a dodal: „Co může

příklad dr. Auředníčka říci dnešku? Mnoho, a je dobré se v této souvislosti zmínit i o tehdejší žurnalistice, která napomáhala antisemitským náladám ve společnosti a ovlivňovala veřejné mínění a soudy rozhodující v případě Hilsner. Odkaz jeho osobnosti vidím v tom, že se postavil na správnou stranu v době, kdy se zažíhaly plamínky toho, co se židovskému národu stalo osudným ve 20. století, že bojoval a stál si za svým názorem, byť zaplatil svou kariérou. Vzdávám mu svůj hold.“

Za Českou advokátní komoru položil na hrob kytici květů **předseda ČAK JUDr. Robert Němec, LL.M.**, který zdůraznil, že Auředníčkův odkaz je dodnes živý. Uvedl to na příkladu z dneška: „Často kladeným dotazem školáků v rámci projektu ČAK Advokáti do škol je ten, jak může někdo zastupovat třeba vraha, proti kterému je vedeno trestní řízení. To, že tento dotaz kladou děti, není až tak překvapivé. Co je však překvapivější, je to, že takový dotaz slyšíme i od do-

spělých, u nichž bychom očekávali, že chápou takové základní principy, jako jsou presumpce nevinu, právo na obhajobu a v neposlední řadě právo na spravedlivý proces. Advokáta nelze ztotožňovat s osobou jeho klienta. Ty otázky jsou bohužel stále i dnes kladeny prostřednictvím novinářů, ale i na sociálních sítích. Dr. Auředníček je pro mě tím obhájcem, který zastupoval svého klienta bez ohledu na tehdejší mediální a společenský tlak, bez ohledu na to, že byl Hilsner odsouzen veřejně ještě před zahájením procesu tehdejší štvavou kampaní.“

Jako poslední řečník vystoupil na slavnostním pietním aktu **člen prezidia Unie obhájců ČR JUDr. Václav Vlk**, který rovněž vyzdvihl úlohu obhájce v trestním procesu. „Často jsem se osobně setkal s tím, že na mě jako advokáta bylo nahlíženo tak, že když zastupuji vraha, jsem jím sám, což je v naprosto hrubém rozporu se základními zásadami, na nichž je postaven trestní proces. Hluboce se klaním dr. Auředníčko-

vi, že navzdory tomu, co se v době tzv. hilsneriády napříč veřejností odehrávalo, jak nejen Hilsnera, ale i jeho jako jeho obhájce společnost odsoudila ještě před samotným procesem, že obhajobu převzal a dokázal čelit všem tehdejšími tlakům.“

Je nutné připomenout, že na dlouhá léta upadlo Auředníčkovo jméno v zapomenutí a stejný osud měla i jeho hrobka na olšanských hřbitovech. A zcela neprávem, jak uvedl i bývalý předseda ČAK JUDr. Vladimír Jirousek: „Je třeba připomínat Zdenka Auředníčka – velikána, jenž díky mixu společenského antisemitismu, xenofobie a rasistických předpokladů výrazně determinujících chod justice téměř upadl v zapomenutí. Neprávem! Jeho letitá, vysoce odborná a zároveň odvážná a eticky nekompromisní obhajoba Leopolda Hilsnera, od níž neustoupil ani poté, co jej „čeští vlastenci“ vyhnali z Čech, by měla být stálým a výjimečně inspirativním příkladem nejen pro advokáty a jimi prosazované základní principy vedení obhajoby, ale zároveň jedním ze základních kamenů při formování právního vědomí společnosti. A jsou to právě události těchto dnů, které význam takových základních kamenů umocňují!“

Naštěstí se jeho jméno i osud, jakož i místo jeho posledního odpočinku dostalo do hledáčku spolku Magen, který hrobku nechal důstojně zrekonstruovat.

Rozhovor s předsedou spolku Tomášem Jelínkem o tomto bohulibém počínu najdete v Advokátním deníku.

❖ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

Hrobka rodiny Auředníčkových ve stavu před rekonstrukcí (vlevo) a po rekonstrukci (vpravo).

HLEDÁME NOVÉ KOLEGY A KOLEGYNĚ NA POZICI ADVOKÁT A ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT

ČEMU SE VĚNUJEME:

MEDIÁLNÍ A REKLAMNÍ PRÁVO,
DUŠEVNÍ VLASTNICTVÍ, AUTORSKÉ PRÁVO,
FÚZE A AKVIZICE, PRODEJ A NÁKUP AKTIV,
INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE,
PRÁVO OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ,
INSOLVENCE A RESTRUKTURALIZACE,
NEMOVITOSTI A VÝSTAVBA,
PRACOVNÍ PRÁVO A ZAMĚSTNANOST,
ŘEŠENÍ SPORŮ,
SOUKROMÉ PRÁVO

Advokátní kancelář
Kutějová, Maršál, Briaský, s.r.o.
Politických vězňů 935/13,
110 00 Praha 1
Tel.: +420 234 712 712
Web: www.akkmb.cz
E-mail: office@akkmb.cz

KUTĚJOVÁ
MARŠÁL
AK | BRIASKÝ

Česká advokátní komora a EPRAVO.CZ
uvádějí

17. ROČNÍK PRESTIŽNÍ CELOJUSTIČNÍ SOUTĚŽE

právník roku 2022

Společně jsme založili tradici, kterou si právníký svět zaslouží!

**Soutěž již tradičně probíhá pod záštitou
Ministerstva spravedlnosti.**

Nominace jsou přijímány na www.pravnikroku.cz od 30. 9. 2022 do 28. 2. 2023. Zde jsou k dispozici i podrobné instrukce k nominacím a nominační formulář. Informace o PR 2022 naleznete též na webových stránkách všech partnerů soutěže a v právnických periodikách.

Ceny sv. Yva budou předány na slavnostním galavečeru v květnu 2023 v Brně. Sledujte BA, AD, web ČAK, sociální síť ČAK a www.pravnikroku.cz, kde budeme informovat o zahájení prodeje vstupenek a možnostech zvýhodněného ubytování v Brně.

Stálé kategorie:

Občanské právo
Trestní právo
Správní právo
Pracovní právo
Občanská a lidská práva

**Kategorie se speciálními
kritérii:**

Talent roku
Pro bono
Právnícká síň slávy

Partneři soutěže:

Soudcovská unie ČR
Notářská komora ČR
Exekutorská komora ČR
Unie státních zástupců ČR
Unie podnikových právníků ČR
Unie obhájců ČR
Jednota českých právníků
Unie rodinných advokátů
Český helsinský výbor

O bilanci a perspektivě trestního práva EU diskutovali přední experti z celé Unie

Česká advokátní komora, Ministerstvo spravedlnosti, Unie obhájců ČR a Právnická fakulta UK uspořádaly v Praze pod záštitou českého předsednictví v Radě EU dne 26. září 2022 zajímavou a tématy nabitou mezinárodní konferenci „Bilance a perspektiva trestního práva EU a jeho aplikace v členských státech“.

Uvodní část konference se uskutečnila ve Velké aule Karolina, kde **prof. JUDr. Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D.**, vedoucí Katedry trestního práva Právnické fakulty UK, advokát a člen prezidia Unie obhájců, přivítal účastníky. Následně se ujal slova **děkan Právnické fakulty prof. JUDr. Radim Boháč, Ph.D.**, který porovnal vývoj trestního práva a zvyšující se vliv evropských předpisů; využil účasti zástupců Ministerstva spravedlnosti a vyzval jejich prostřednictvím ministerstvo k aktivnějšímu řešení národních implementací a dodržování implementačních lhůt. **Mgr. et Mgr. Zuzana Fišerová**, náměstkyně ministra spravedlnosti pro řízení sekce mezinárodní a evropské spolupráce, shrnula roli všech jednotlivých unijních institucí v rámci evropského legislativního procesu a dále neméně důležitou roli národních vlád a zákonodárců při implementaci.

K předsednictví České republiky v Radě EU uvedla, že „*rolí ČR vnímá spíše jako moderační, za současné nutnosti řešit aktuální problémy a výzvy, v trestněprávní souvislosti například otázky související s válkou na Ukrajině*“.

Místopředseda ČAK JUDr. Martin Maisner, Ph.D., MCI Arb., ve svém vystoupení zdůraznil roli a aktivní zapojení České advokátní komory do přípravy legislativy na unijní i národní úrovni, aktuálně zejména zaměřené na posilování a důsledné prosazování advokátní povinnosti mlčenlivosti a ochrany důvěrnosti komunikace mezi advokátem a klientem. „*Očekávání jsou velká, že se snad podaří, aby se vývoj ubíral správným směrem*“, shrnul. **Unii obhájců ČR** na konferenci zastupoval její **prezident JUDr. Tomáš Sokol**, který zmínil, že dnešní trestní právo je v daleko větší míře adaptací unijních norem, někdy v souladu s představou Bruselu, jindy je představa odlišná ve snaze zachovat specifika národního právního řádu. „*Bedlivě je třeba sledovat například modifikaci trestního procesu, aby nedocházelo ke kontroverzní harmonizaci v rozporu se zájmy obhajoby či obviněných*“, uvedl.

První odborný panel nazvaný „Evropská legislativa“ zahájil **prof. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc.**, vedoucí Katedry evropského práva PF UK. Odkázal na svou monografii *Europeizace trestního práva* a v rámci příspěvku pohovořil zejména o přesunu trestní oblasti v rámci Lisabonské smlouvy do oblasti sdílených pravomocí, představil specifika evropského trestního práva hmotného na příkladu unijního deliktu – trestných činů proti finančním zájmům EU. Ve zbytku času pojednal o principu oboustranné trestnosti jako jedné z podmínek pro vydání pachatele do jiného členského státu a možnosti rozšiřování této kategorie trestných činů na základě zvláštního legislativního postupu, který vyžaduje jednomyslnost členských států.

Následoval příspěvek **Mgr. Petra Klementa, evropského veřejného žalobce za ČR**, který představil Úřad evropského veřejného žalobce (EPPO) se sídlem v Lucemburku, pro který aktuálně pracuje devět českých veřejných žalobců,

kterí jsou přiděleni k šesti různým soudům napříč ČR, ale podléhají českému zákonu o státním zastupitelství jen v omezeném rozsahu. Dále shrnul rok činnosti Úřadu, včetně statistik z výroční zprávy. „Průběžné statistiky mimo výroční zprávu nejsou k dispozici z důvodu solidarity s méně aktivními členskými státy,“ uvedl. V příspěvku dále zmínil, že zřízení Úřadu považuje za historický milník, zároveň však jakékoliv hodnocení po roce činnosti považuje za předčasné s ohledem na agendu – převážně hospodářskou kriminalitu, nicméně již je patrné, že skutkové podstaty případů z různých členských států se příliš neliší, a řízení tedy probíhají efektivně.

Mgr. Michal Franěk, náměstek ministra spravedlnosti pro řízení sekce koordinace tvorby právních předpisů a prevence korupce, se v příspěvku zaměřil na implementaci a harmonizaci v trestním právu. V rámci hmotného práva jde tedy převážně o harmonizaci skutkových podstat tzv. eurozločinů, přičemž jejich seznam je možné dále rozšiřovat. „Protože rozšíření vyžaduje jednomyslnost, někdy je proces velice zdoluhavý (příklad hate crimes), jindy, například v případě obcházení omezujících opatření souvisejících s protiruskými sankcemi to jde překvapivě rychle.“ Členské státy se často musejí potýkat s otázkami, které jejich trestní řád ani nezná, ať už jde o hranice trestnosti, sankce, nebo celé systémy např. pomoci obětem či potírání genderově podmíněného násilí.

V rámci dalšího panelu nazvaného „Evropská aplikační praxe“, který se již konal v tzv. Modré posluchárně, zazněl nejprve videopříspěvek **Mgr. et Mgr. Věry Jourové, místopředsedkyně Evropské komise,** která shrnula aktuálně projednávané předpisy a zapojení Komise v různých stádiích legislativního procesu. Především zdůraznila návrhy nařízení o e-evidenci, harmonizaci trestných činů proti životnímu prostředí, plánovanou regulaci přenosu trestního řízení, potírání zneužívání dětí online a další. Dále vyzdvihla důležitost činnosti Eurojustu a Europolu v rámci potírání přeshraniční kriminality a zdůraznila nutný pokrok a zapojení členských států do vzdělávání v oblasti evropského práva.

Následně vystoupili **doc. JUDr. Onrej Laciak, Ph.D., jako předseda trestního výboru Rady evropských advokátních komor (CCBE), a Mgr. Miroslav Krutina, viceprezident Evropské trestní advokátní komory (ECBA).** Kromě představení obou elitních evropských advokátních organizací a shrnutí priorit v oblasti evropského trestního práva se oba zaměřili na další potřebu posilování minimálních standardů v trestním řízení, harmonizaci procesních záruk i potřebu jejich zakotvení do nařízení o EPPO. Mgr. Krutinu následně doplnil bývalý předseda ECBA, **prof. Dr. Holger Matt, advokát působící na Univerzitě Johanna Wolfganga Goetheho ve Frankfurtu nad Mohanem,** který uvedl, že „dlouhodobým cílem je nalézt rovnováhu mezi svobodou, bezpečností a spravedlností“. Proto např. ECBA připravila tzv. roadmap priorit, která má být vodítkem praktických a právních nedostatků.

V rámci téhož panelu následně vystoupil **emeritní generální advokát SD EU Mgr. et Mgr. Michal Bobek, M. Jur., Ph.D., soudce Nejvyššího správního soudu.** Zmínil, že z pohledu SD EU jsou trestní věci jednou z regulovaných unijních oblastí, které musí vykládat, a nezaujímá žádné zvláštní postavení. „Lze na to nahlížet tak, že soudci a generální advokáti SD EU s ohledem na chybějící specializaci trestu nerozumí, v tom případě ale nerozumí všemu stejně,“ uvedl s nadsázkou. Již od roku 1985 docházelo k výkladu trestních věcí, nicméně oklikou skrze vnitřní trh, daňové právo, DPH, problematiku lhůt a promlčení apod. Po přijetí Amsterodamské smlouvy však Soud zaznamenal kvantitativní skok. Doplnil, že z procesního hlediska přece jen existují určitá specifika, která vyplývají z faktu, že většina trestních věcí je projednávána ve zrychleném řízení, což má do jisté míry za následek podstatné omezení stran řízení před SD EU. V rámci příspěvku se rovněž pozastavil nad transverzálním problémem krize právního státu a ochrany jeho principů.

Blok uzavřel **Dr. Wouter van Ballegooij, zástupce trestní sekce Evropské komise,** který svůj příspěvek zaměřil na evropskou legislativu týkající se porušování omezujících opatření Unie a transpozici směrnice o boji proti podvodům poškozujícím finanční zájmy Unie. V souvislosti s druhým uvedeným zmínil, že bylo zahájeno již 17 řízení o porušení povinnosti kvůli nesprávné implementaci směrnice. Zajímavá byla i zmínka o chybějících odpovídajících údajích z členských států v oficiálních statistikách – Komise proto hledá cestu, jak se k nim dostat, např. právě přes Úřad evropského veřejného žalobce.

Po přestávce na oběd pokračoval program blokem, který se zaměřil na **aplikaci trestního práva EU v členských státech.** Jako první byla uvedena **dr. Ute Hohoff ze Spolkového soudního dvora Spolkové republiky Německa.** Popsala konkrétní případy, kdy jsou normy německého práva v kolizi s evropským právem, a shrnula obecné právně-praktické dopady současné legislativy. „Normy trestního práva procesního spadají do národní legislativy, ale je třeba, aby respektovaly normy evropského práva,“ uvedla. Následně popsala několik kauz Spolkového soudního dvora.

Hofrat. Hon.-Prof. Dr. Babek Oshidari z Univerzity v Salzburku a současně působící na rakouském Nejvyšším

soudu, se zaměřil na zvláštnosti nařízení o EPPO a průběh řízení. Uvedl, že „v rámci EPPO neexistuje diskrece ohledně zahájení, přerušování či ukončení stíhání, naopak to se řídí principem mandatorního stíhání“. Článek 39 o EPPO upravuje podmínky, nicméně ty jsou doplněny o bod odůvodnění 81 nařízení, případně si lze analogicky vypomoci interpretací národního práva. Nařízení je aktuálně vykládáno velice široce a dopady tohoto výkladu se ukáží až v budoucnu.

Po Oskidariho vystoupení následoval příspěvek **prof. UAM Dr. Hab. Elżbiety Hryniewicz-Lach z Univerzity Adama Mickiewicze v Poznani**. Doktorka

Lach se zaměřila na polský „muzzle law“ a popsala zdrželivost, s jakou polské instituce váhaly s položením předběžné otázky Soudnímu dvoru ohledně disciplinární komory Nejvyššího soudu. Vyjádřila zklamání nad aktuální situací, kdy polský Ústavní soud reagoval tak, že nebude rozhodnutí SD EU (rozsudek z 26. března 2020) v otázkách práva soudu revidovat pracovní postavení soudce respektovat, neboť není pro Polsko závazné. Zmínila, že „dle jejího názoru se nejedná o narušení očekávání v konkrétním případě, nýbrž o narušení vzájemné důvěry v aplikaci všech unijních instrumentů, na které může navazovat odmítání vyšetřovacích příkazů, zatýkacích rozkazů apod.“.

Panel uzavřel již zmiňovaný **prof. Dr. Holger Matt**, který navázal na svou předchozí řeč tím, že by uvítal revizi evropského zatýkacího rozkazu, harmonizaci vazebního řízení, podmínek pro výkon vazby a zakotvení podmínek odškodnění osoby, která byla zproštěna obvinění. Apeloval na národní orgány a advokátní organizace, aby se do evropské debaty aktivně zapojily a uplatňovaly svůj národní vliv i v rámci evropského legislativního procesu.

Závěrečný panel zahájil **doc. JUDr. et PhDr. mult. Libor Klimek, PhD., dr. h. c., advokát, který současně působí na Univerzitě Mateje Bela v Banské Bystrici**, jenž se ve svém vystoupení zaměřil na neblahý fakt, že mnoho právníků zcela nedisponuje znalostmi práva evropského. „Často se na Slovensku setkáváme s nepochopením účinků nařízení. Další nekonečnou otázkou je zákon o evropském zatýkacím rozkazu, který obecně působí schizofrenním způsobem,“ dodal. Ve druhé části se věnoval úvahám *de lege ferenda*, a to konkrétně v oblasti vzájemného uznávání trestních rozsudků.

Na doc. Klimka navázal se svým příspěvkem **profesor Tomáš Gřivna**, který paralelou s podvodnými e-maily odkázal na nízkou vypovídací hodnotu statistik ohledně páchané trestné činnosti, neboť velké množství není nahlašováno, případně pachatelé nejsou odhaleni, neboť si orgány činné v trestním řízení nejsou schopny zajistit důkazy. To by v přeshraničních věcech mělo být částečně vyřešeno s při-

jetím návrhu e-evidence. Prof. Gřivna se oproti očekávání v souvislosti s tímto návrhem nezabýval notifikační procedurou, nýbrž krátkou analýzou kontrolních mechanismů, např. možností obrany poskytovatele služeb či uživatelů v případě, dojde-li k zablokování účtu omylem.

Mgr. Miroslav Krutina následně vystoupil s praktickým příspěvkem ohledně příkladů implementace směrnic o procesních zárukách, které nejsou překlopeny do českého právního řádu ve stejném rozsahu, jak to text směrnice zamýšlel, zejména pokud jde o práva obviněných a podezřelých, případně se k nim je třeba dostat oklikou. Jako příklad uvedl právo na tlumočení a překlad porady s advokátem s tím výsledkem, že tato možnost existuje, souvisí-li porada s procesním úkonem.

Panel uzavřela **advokátka z Nizozemska, Rosa van Zijl, LL.M., členka trestního výboru CCBE**, která uvedla, že dle statistik má Nizozemsko velmi dobrou úroveň hodnocení právního státu a důvěry občanů v justici. Trestní proces v Nizozemsku za posledních 15 let zaznamenal obrovské změny, ještě před 10 lety nebylo možné žádat o účast advokáta při podání vysvětlení v rámci prvního policejního výslechu. Vývoj tohoto specifika popsala velmi podrobně, včetně prodlení Nizozemska s implementací směrnice, která zakotvila v čl. 3 odst. 3 přístup k advokátovi od počátku řízení, až po aktuální stav, kdy je porada s klientem omezena na 30 minut. Tento příklad je však jedním z mnoha důkazů přínosnosti evropské regulace na vnitrostátní úrovni. Na závěr zmínila judikaturu Nejvyššího soudu Nizozemska přijatou v souvislosti s rozsudkem SD EU C-746/18 *Prokuratuur*.

Závěrečného slova se ujal **JUDr. Václav Vlk**, člen prezidia Unie obhájců, který všechny přítomné pozval k přípitku.

❖ Mgr. ALŽBĚTA DVOŘÁKOVÁ RECOVÁ,
Stálá zástupkyně ČAK v Bruselu

❖ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném

- o výši a splatnosti příspěvku na činnost České advokátní komory (dále jen „Komora“) za rok 2023
- o výši a splatnosti odvodu do sociálního fondu Komory za rok 2023
- o výši a splatnosti odvodu do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2022
- o výši a splatnosti pojistného pro rok 2023

Vážené advokátky, vážení advokáti, letos poprvé můžete povinné platby, tedy příspěvek na činnost Komory a odvod do sociálního fondu Komory, a případně též pojistné, uhradit individualizovaným QR kódem, který byl v minulých dnech každému z vás zaslán do vaší datové schránky a pro každého jednotlivého advokáta/tku byl unikátně generován.

Pokud preferujete standardní platební model, případně budete žádat o snížení či prominutí některé z plateb, nebo jste změnilí způsob výkonu advokacie, postupujte, prosím, klasickým způsobem platby pomocí převodního příkazu na účet Komory č. 12432011/0100.

Podrobné informace o všech povinných platbách i pojistném přinášíme v následujícím sdělení:

I. Příspěvek na činnost Komory za rok 2023

Výše příspěvku advokáta na činnost Komory za rok 2023 činí

- 10 600 Kč;
- 3 800 Kč, byl-li advokátovi pozastaven výkon advokacie;
- 1/12 příspěvku uvedeného v bodě a) za každý i započatý kalendářní měsíc daného kalendářního roku, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů v průběhu roku 2023, a to za podmínky, že k zápisu došlo do šesti měsíců od složení advokátní zkoušky, zkoušky způsobilosti nebo jiné zkoušky podle § 6 odst. 1 zákona o advokacii. Výše příspěvku se zaokrouhluje na celé koruny nahoru;
- 5 300 Kč, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 30. červnu 2023 a nejde-li o případ dle bodu c).

Příspěvek je splatný do 20. ledna 2023.

Byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 20. lednu 2023, je příspěvek splatný do jednoho týdne ode dne zápisu. Tato lhůta platí při změnách v průběhu roku a u všech plateb.

II. Odvod do sociálního fondu Komory za rok 2023

Výše odvodu advokáta do sociálního fondu Komory za rok 2023 činí

- 500 Kč,
- 250 Kč, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 30. červnu 2023,
- odvod neplatí advokáti, kterým byl pozastaven výkon advokacie.

Odvod je splatný do 20. ledna 2023.

Byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 20. lednu 2023, je odvod splatný do jednoho týdne ode dne zápisu.

Výše a splatnost příspěvku na činnost Komory a odvodu do sociálního fondu Komory se vztahuje rovněž na usazené evropské advokáty a advokáty zapsané do seznamu advokátů podle § 5a zákona o advokacii.

Příspěvek na činnost Komory a odvod do sociálního fondu Komory se platí převodem na účet Komory č. 12432011/0100. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající ze čtyřmístného čísla roku, na který je příspěvek nebo odvod placen, a pětímístného evidenčního čísla advokáta.

Příklad: Variabilní symbol advokáta s evidenčním číslem 04876 pro rok 2023 je 202304876.

III. Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2022

Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů jsou povinni platit advokáti, usazení evropská advokáti a obchodní společnosti zřízené k výkonu advokacie, kteří zaměstnávají advokátní koncipienty.

Výše odvodu za jednoho advokátního koncipienta za rok 2022 činí

- 3 600 Kč;
- pokud pracovní poměr advokátního koncipienta netrval celý kalendářní rok, činí výše odvodu 1/12 z částky uvedené ad a) za každý započatý měsíc trvání pracovního poměru; povinnost platit odvod vzniká dnem zápisu do seznamu advokátních koncipientů;
- pokud byl advokátnímu koncipientovi pozastaven výkon právní praxe, ale jeho pracovní poměr k povinnému advokátovi nadále trvá, snižuje se výše odvodu uvedená ad a) o 1/12 za každý kalendářní měsíc, po který pozastavení právní praxe advokátního koncipienta trvá, a to počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, ve kterém k pozastavení výkonu právní praxe advokátního koncipienta došlo;
- pokud advokátní koncipient přerušil výkon právní praxe z důležitých osobních překážek v práci na dobu delší než 60 po sobě následujících pracovních dnů, snižuje se výše odvodu uvedená ad a) o 1/12 za každý kalendářní měsíc, po který přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta z tohoto důvodu trvá, a to počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, ve kterém k přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta z tohoto důvodu došlo. Povinný advokát je na výzvu Komory povinen důvod a dobu trvání přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta hodnověrně doložit; pokud tak neučiní, nárok na snížení výše odvodu mu zanikne.

Odvod je splatný do 20. ledna 2023.

Poměrná částka příspěvku do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů je splatná posledním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž pracovní poměr advokátního koncipienta skončil.

Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů se platí převodem na účet Komory č. 6724361087/2700.

Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající z posledního dvojčíslí roku, za který je odvod placen (22), a pětímístného evidenčního čísla advokátního koncipienta.

Příklad: Variabilní symbol pro odvod za advokátního koncipienta s evidenčním číslem 14876 za rok 2022 je 2214876.

IV. Pojištění profesní odpovědnosti pro rok 2023

HROMADNÉ POJIŠTĚNÍ

1. Advokáti vykonávající advokacii samostatně, kteří jsou pojištěni v rámci hromadného pojištění

- platí pojistné ve výši **6 700 Kč** na rok 2023 do **31. 12. 2022**; č. ú. **12432011/0100**
- nezasílají Komoře certifikát o navýšeném limitu pojistného plnění
- mají-li pozastaven výkon advokacie, hromadné pojištění neplatí
- nepřejí-li si být nadále účastní hromadného pojištění, sdělí neprodleně tuto skutečnost Komoře

POJIŠTĚNÍ NA ZÁKLADĚ RÁMCOVÉ POJISTNÉ SMLOUVY Č. 2904309313, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH DODATKŮ (DÁLE JEN „HROMADNÉ POJIŠTĚNÍ ADVOKÁTŮ“), UZAVŘENÉ MEZI GENERALI ČESKOU POJIŠŤOVNOU, A. S., A KOMOROU:

Hromadné pojištění advokátů se vztahuje pouze na odpovědnost advokáta za škodu, kterou způsobí v souvislosti s poskytováním právních služeb on sám, tzn. hromadné pojištění advokátů se u advokátů vykonávajících advokacii samostatně bude vztahovat na odpovědnost za škodu, za kterou advokát sám odpovídá klientovi podle § 24 odst. 1 zákona o advokacii. Limit pojistného plnění z hromadného pojištění advokátů činí 7 000 000 Kč.

Pojistné se platí převodem na účet Komory č. 12432011/0100. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající ze čtyřmístného čísla roku, na který se pojistné vztahuje, a pětímístného evidenčního čísla advokáta.

Příklad: Variabilní symbol advokáta s evidenčním číslem 04876 pro rok 2023 je 202304876.

Pro hromadné pojištění advokátů je rozhodný seznam advokátů ke dni 1. 1. a 1. 7. kalendářního roku.

Podle pojistné smlouvy jsou hromadným pojištěním advokátů pojištěni advokáti zapsaní do seznamu advokátů v půlročním období, a to od 1. 1. do 30. 6. a od 1. 7. do 31. 12. příslušného kalendářního roku (bez ohledu na to, zda v průběhu těchto období byli do tohoto seznamu zapsáni další advokáti nebo z něj byli někteří advokáti vyškrtnuti). Znamená to, že účastníky hromadného pojištění advokátů do 30. 6. 2023 budou i advokáti zapsaní do seznamu advokátů v období 2. 1. až 30. 6. 2023, aniž by měli povinnost platit za toto období pojistné. Tito advokáti budou platit pojistné až na II. pololetí roku 2023, a to v poloviční výši. Advokáti zapsaní do seznamu advokátů v období 2. 7. až 31. 12. 2023 budou účastníky hromadného pojištění advokátů do 31. 12. 2023, aniž by měli povinnost platit za toto období pojistné. Povinnost zaplatit pojistné budou mít až pro rok 2024. Znamená to, že advokáti, kteří budou zapsáni do seznamu advokátů v období od 2. 1. do 1. 7. 2023, hradí pouze poloviční pojistné ve výši 3 350 Kč. Toto poloviční pojistné je splatné do týdne po zápisu nebo změně ve způsobu výkonu advokacie.

Hromadné pojištění se nevztahuje na:

- advokáty s **pozastaveným výkonem advokacie**, neboť v době pozastavení výkonu advokacie advokacii nevykonávají;
- **advokáty, kteří advokacii vykonávají v pracovním poměru k jinému advokátovi nebo ke společnosti**, jejímž předmětem podnikání je výkon advokacie (dále jen „zaměstnaný advokát“). Za škodu způsobenou klientovi v souvislosti s výkonem advokacie zaměstnaným advokátem odpovídá jeho zaměstnavatel. Zaměstnaný advokát odpovídá svému zaměstnavateli za škodu takto způsobenou při plnění pracovních úkolů podle zákoníku práce.

Pokud advokát nechce být hromadného pojištění advokátů účasten, předloží nejpozději do 31. 12. 2022 Komoře stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy dosvědčující, že je pro rok 2023 individuálně pojištěn. Minimální limit pojistného plnění však nesmí být nižší, než kolik by činil v případě hromadného pojištění advokátů, tj. 7 000 000 Kč. Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit „certifikát“, v němž pojišťovna potvrzuje základní údaje uzavřené pojistné smlouvy.

2. Advokáti vykonávající advokacii ve sdružení, kteří jsou pojištěni v rámci hromadného pojištění

- platí pojistné ve výši **6 700 Kč** na rok 2023 do **31. 12. 2022**; č. ú. **12432011/0100**
- nedokládají Komoře certifikát o navýšeném limitu pojistného plnění; advokáti odpovídají sami za správné nastavení limitu pojistného plnění

Viz předchozí informace týkající se advokátů vykonávajících advokacii samostatně, kteří jsou pojištěni v rámci hromadného pojištění, a **navíc:**

Advokáti vykonávající advokacii ve sdružení, kteří jsou účastni hromadného pojištění advokátů, jsou dále povinni být individuálně pojištěni pro případ vzniku závazku, k jehož splnění je advokát podle zvláštních právních předpisů povinen z důvodu solidární odpovědnosti.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako společník sdružení (§ 14 zákona) za újmu, za kterou advokát odpovídá podle § 24 odst. 1 zákona a podle zvláštních právních předpisů z důvodu solidární odpovědnosti, **bude u každého společníka sdružení stanoven pro rok 2023 částkou 7 000 000 Kč v případě dvoučlenného sdružení, jinak částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem všech společníků sdružení.**

Povinnost být pojištěn pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát povinen jako společník sdružení z důvodu solidární odpovědnosti, **se vztahuje i na ty advokáty, kteří zůstávají po dobu pozastavení výkonu advokacie společníky sdružení.**

Příklad: U tříčlenného sdružení je povinný minimální limit pojistného plnění pro každého ze společníků sdružení 3 x 3 000 000 Kč, tj. 9 000 000 Kč. Pokud je tento společník sdružení účasten hromadného pojištění s limitem pojistného plnění 7 000 000 Kč, je třeba, aby se dále individuálně pojistil do limitu 9 000 000 Kč, tj. zvýšil si limit o další 2 000 000 Kč.

INDIVIDUÁLNÍ POJIŠTĚNÍ

ADVOKÁTI POJIŠTĚNÍ INDIVIDUÁLNÍ POJISTNOU SMLOUVOU, STEJNĚ JAKO SPOLEČNOSTI POJIŠTĚNÉ INDIVIDUÁLNÍ POJISTNOU SMLOUVOU, DORUČÍ KOMOŘE POTVRZENÍ O POJIŠTĚNÍ. INDIVIDUÁLNĚ POJIŠTĚNÝMI SE ROZUMÍ:

1. Advokáti vykonávající advokacii samostatně

Spolupracující advokáti

Pokud je spolupracující advokát pojištěn v rámci individuálního pojištění společnosti nebo advokáta, se kterými trvale spolupracuje, a z tohoto důvodu si nepřeje být účastníkem hromadného pojištění, je povinen tuto skutečnost Komoře oznámit do 31. 12. 2022; pokud tak neučiní, bude zahrnut do hromadného pojištění advokátů a bude povinen zaplatit pojistné jako samostatný advokát.

2. Zahraniční advokáti a usazení evropské advokáti

Hromadné pojištění advokátů se nevztahuje na advokáty zapsané do seznamu advokátů podle § 5a zákona o advokacii (tzv. zahraniční advokáti) a na usazené evropské advokáty. Ti jsou povinni pojistit se individuálně. Minimální limit pojistného plnění činí 7 000 000 Kč.

3. Advokáti vykonávající advokacii jako společníci obchodní společnosti

Advokáti vykonávající advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementáři komanditní společnosti nejsou účastní hromadného pojištění, a jsou tedy povinni být pojištěni samostatně, včetně pojištění pro případ vzniku závazku k náhradě škody, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a advokát je podle zvláštních předpisů povinen k jeho splnění z důvodu ručení jako její společník.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii ve veřejné obchodní společnosti (§ 15 odst. 1 zákona) za škodu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost a za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu ručení jako její společník, bude **u každého ze společníků společnosti** stanoven pro rok 2023 částkou **7 000 000 Kč v případě dvoučlenné společnosti, jinak částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem společníků veřejné obchodní společnosti.**

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako komplementář komanditní společnosti (§ 15 odst. 1 zákona) za škodu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu ručení jako její společník, bude **u každého z komplementářů** stanoven pro rok 2023 částkou **7 000 000 Kč v případě společnosti o celkovém počtu dvou komplementářů, jinak částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem komplementářů této společnosti.**

Povinnost být pojištěn pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát povinen jako společník veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementář komanditní společnosti z důvodu ručení, **se vztahuje také na ty advokáty, kteří zůstávají po dobu pozastavení výkonu advokacie společníky příslušné obchodní společnosti.**

***Příklad:** Společnost (veřejná obchodní nebo komanditní) se třemi společníky/komplementáři hradí pojistné pro povinný limit pojistného plnění 3 x 3 000 000 Kč, tj. 9 000 000 Kč za každého společníka/komplementáře. Pojistné platí přímo pojistiteli.*

4. Advokátní společnosti

Společnost s ručením omezeným a komanditní společnost musejí být od svého vzniku do dne svého zrušení pojištěny pro případ odpovědnosti za škodu, za kterou klientovi odpovídají podle § 24 odst. 2. **Minimální limit pojistného plnění z pojištění společnosti musí činit nejméně 50 000 000 Kč za každého společníka společnosti s ručením omezeným, kterému nebyl pozastaven výkon advokacie, nebo nejméně 10 000 000 Kč za každého komanditistu komanditní společnosti, kterému nebyl pozastaven výkon advokacie, minimálně však 50 000 000 Kč u společnosti s ručením omezeným a 10 000 000 Kč u komanditní společnosti.**

Individuální pojistné smlouvy sjednané pro pojistné období roku 2023 jsou advokáti povinni předložit Komoře nejpozději do 31. 12. 2022, bez ohledu na to, že již v předchozím roce či v předchozích letech doklad o individuálním pojištění Komoře předložili. Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit „certifikát“, v němž pojišťovna potvrzuje základní údaje uzavřené pojistné smlouvy.

PLATNÉ ZNĚNÍ USNESENÍ PŘEDSTAVENSTVA ČAK Č. 4/2009 VĚSTNÍKU JE K DISPOZICI NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH KOMORY WWW.CAK.CZ.

§ Aktuálně v právu

Z legislativy

Do legislativního procesu míří novela zákona o advokacii, ČAK ji odeslala MSP

Návrh novely zákona o advokacii, který představenstvo ČAK schválilo na zářijovém zasedání, a to v návaznosti na své programové prohlášení a úkoly mu uložené 8. sněmem ČAK, byl dne 3. října 2022 zaslán na Ministerstvo spravedlnosti. Cílem novelizace je zejména úprava ochrany informací tvořících obsah komunikace advokáta, advokátního koncipienta a zaměstnanců advokáta při poskytování právních služeb. Druhou změnou by měla být možnost pro advokátní koncipienty vykonávat právní praxi formou zkráceného úvazku, pokud to bude opodstatněno důvody hodnými zvláštního zřetele, třetí navrhovanou změnou zákona o advokacii je úprava možnosti účasti advokátů na jednání sněmu nejen osobně, ale i s využitím technických prostředků vzdáleného přístupu. **Podrobněji se tímto návrhem ČAK zabývá ve svém úvodníku na str. 3 Mgr. František Korbel, Ph.D., člen představenstva ČAK s působností pro legislativu.**

Změny v prohlášení o pravosti podpisu

Dne 1. července 2022 nabyla účinnosti novela § 25a zákona o advokacii provedená zákonem č. 261/2021 Sb., která rozšiřuje oprávnění advokáta nejen nahrazovat úřední ověření vlastnoručního podpisu jednající osoby svým prohlášením o pravosti podpisu, ale nově zavádí možnost advokáta prohlásit, že jednající osoba uznala elektronický podpis za vlastní. Prohlášení o pravosti podpisu má stejné účinky jako úřední ověření podpisu. Novelizované znění odpovídá i zákonu č. 21/2006 Sb., o ověřování. V návaznosti na tuto zákonou změnu přijalo představenstvo České advokátní komory 13. září 2022 novelu příslušného stavovského předpisu, tedy usnesení představenstva č. 4/2006 Věstníku (o prohlášení advokáta o pravosti podpisu), jež je zveřejněn ve Věstníku ČAK č. 3/2022 – **nepřehlédněte jej na webu ČAK, najde-te v něm vše podstatné!**

Nový manuál pro výpočet výživného

V roce 2010 vydalo Ministerstvo spravedlnosti první manuál pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti. Po deseti letech jeho aplikace v rozhodovací praxi soudů zpracovalo MSP v roce 2021 analýzu využívání této tabulky a na základě poznatků soudců, pracovníků OSPOD, zástupců neziskových organizací, ale i advokátů, ekonomů, statistiků a dalších odborníků, kteří se dlouhodobě věnují tématu výživného, připravilo novou tabulku výživného, kterou bude moci využít i veřejnost. Spolu s jednoduchou kalkulačkou bude od 21. září 2022 k dispozici na stránkách <https://vyzivne.justice.cz>, kde najdou zájemci i statistické údaje, další užitečné rady a tipy, odkazy na organizace a instituce, které mohou v kri-

zové situaci v rodině pomoci, stejně jako základní informace vztahující se k rodinnému právu.

Novela zákoníku práce

V pondělí 12. září 2022 byl zveřejněn a do meziresortního připomínkového řízení odeslán návrh novely zákoníku práce. Novela by měla zajistit jednak řádnou transpozici evropských směrnic, jednak zavést novou úpravu práce na dálku a elektronického podepisování a doručování. Výrazné změny a zpřísnění lze očekávat v úpravě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Zaměstnavatelům vznikne povinnost rozvrhovat pracovní dobu, odůvodňovat za určitých okolností výpovědi a nesjednání pracovního poměru na žádost zaměstnance. Na zaměstnance, kteří vykonávají práci na základě dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr, se mají nově aplikovat ustanovení zákoníku práce o dovolené a překážkách v práci obdobně jako u zaměstnanců v pracovním poměru. Změny se dotýkají i oblasti odměňování a oblasti informování zaměstnance o obsahu pracovního poměru. Novela rozšiřuje okruh údajů, které musí zaměstnavatel zaměstnanci poskytnout. Lhůta pro splnění informační povinnosti má být výrazně zkrácena, a to na sedm dní. Zcela nově má zákoník práce upravovat v praxi již dnes hojně využívanou práci na dálku. Větší flexibilitu do pracovních vztahů by měla přinést nová pravidla pro elektronické podepisování a doručování. V neposlední řadě se bude změna týkat rodičovské dovolené.

Změny v novele zákona o evidenci skutečných majitelů od 1. října

Opravdu povinný zápis skutečného majitele společnosti do veřejné evidence je starý jen jeden rok. Spousta společností jej po administrativních obtížích provedla a zapsala skutečné majitele dle těchto pravidel. Evropská komise ale zjistila, že pravidla v českém zákoně jsou v rozporu s evropskou směrnicí. Český zákon tak musel být novelizován a změny jsou účinné již od 1. října. Mnoho společností tak nyní čeká obdobný registrační proces jako v loňském roce. Na zapsání případných změn mají přesně půl roku. Změny se týkají zejména zrušení rozdělení skutečných majitelů na koncové příjemce a osoby s koncovým vlivem. Novela již počítá pouze s jednotným pojmem „skutečný majitel“, ale zároveň rozšiřuje kategorie osob, které budou muset být do evidence zapsány. Skutečnými majiteli budou bez výjimky všechny fyzické osoby, které mají více než 25% podíl ve společnosti nebo na hlasovacích právech ve společnosti nebo které mají nárok na podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích nebo likvidačním zůstatku větší než 25%, a osoby s rozhodujícím vlivem.

Legislativu pro vás sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK**

Z judikatury**ÚS: K otázce zabrání věci kvůli použití ke spáchání trestného činu**

Podle nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 645/22 platí, že nebezpečí, že věc bude sloužit ke spáchání zločinu, nelze dovozovat z pouhé možnosti takového použití. Takto široce pojatá podmínka zabrání věci by byla splněna v podstatě vždy, neboť hypoteticky lze téměř každou věc užít ke spáchání zločinu. Zabrání věci, respektive s ním spojený zásah do vlastnického práva, které je chráněno čl. 11 Listiny základních práv a svobod, musí být odůvodněn konkrétními okolnostmi, z nichž bude vyplývat alespoň taková míra pravděpodobnosti uvedeného následku, která bude potřebu tohoto zásahu s ohledem na obvyklý chod věci rozumně odůvodňovat.

ÚS: K rozhodnutí o odnětí dítěte rodičům a jeho svěřeni do pěstounské péče

Ústavní soud zveřejnil svůj nálezh sp. zn. III. ÚS 3146/21, podle něhož platí, že odnětí dítěte z péče rodičů a jeho svěřeni do pěstounské péče podle § 958 občanského zákoníku je zcela zásadním zásahem do práva jak rodičů, tak dítěte na rodinný život, který musí být vždy považován za krajní řešení nedostatečné péče rodičů o dítě. Zásadně se musí jednat o opatření dočasné, doprovázené snahou příslušných orgánů veřejné moci napomoci k co nejrychlejšímu opětovnému sloučení rodiny.

ÚS: K veřejnému zájmu jako jedné z podmínek vyvlastnění

Podle nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2763/21 platí, že v kompetenci zákonodárského sboru je jak stanovení toho, co je v obecné rovině ve veřejném zájmu jako jedné z podmínek pro vyvlastnění nebo nuceného omezení vlastnického práva podle čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, tak v souvislosti s tím i vymezení zákonného rámce pro rozhodování vyvlastňovacích úřadů v konkrétní věci, ve které je třeba poměřovat takto vymezený veřejný zájem s individuálními zájmy vyvlastňovaného. Proto není v rozporu s ústavními kautelami čl. 11 odst. 1 a 4 Listiny základních práv a svobod právní úprava, která stanoví nevyvratitelnou domněnku existence veřejného zájmu na vyvlastnění pozemků a staveb při specifických činnostech v konkrétních právních předpisech vymezených, jako např. v § 3 odst. 2 zák. č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů.

NSS zamítl stížnost kvůli udělení milosti, jde o ústavní pravomoc prezidenta

Nejvyšší správní soud zamítl ve svém rozsudku č. j. 10 As 211/2022-31 publikovaným dne 4. října kasační stížnost muže z Prahy, který prostřednictvím správní žaloby zpochybnil milost udělenou prezidentem republiky šéfovi Lesní správy Lány Miloši Balákovi, odsouzenému za olivňování veřejné zakázky v Lánské oboře. V rozhodnutí se NSS zabýval otázkou, zda je prezident při udělování milosti správním orgánem, a zda je tím pádem milost přezkoumatelná ve správním

soudnictví. Dospěl k názoru, že nikoliv. Poukázal na to, že pravomoc k udělení milosti svěřuje prezidentovi Ústava. Žádný jiný zákon ji neomezuje ani nereguluje.

NSS potvrdil pokutu za nedůstojné zobrazení nahé ženy v reklamě

Nejvyšší správní soud zveřejnil dne 6. října 2022 svůj rozsudek č. j. 4 As 233/2020-41, jímž s konečnou platností potvrdil pražské společnosti K. M. pokutu za nedůstojné zobrazení ženy v reklamě na motorkářské oblečení. Na jednom záběru nahá žena se stínidlem na hlavě znázorňovala stojací lampu, na druhém klečela na zemi, na zádech měla skleněnou desku stolku a na hlavě helmu. Reklama zveřejněná v roce 2014 vyvolala společenskou debatu a sklídila kritiku některých spolků a bojovníků za práva žen. Živnostenský odbor Magistrátu hlavního města Prahy pak společnosti uložil pokutu. Reklama podle rozhodnutí obsahuje diskriminaci z důvodu pohlaví, snižuje lidskou důstojnost, a je proto v rozporu s dobrými mravy – a tím pádem i se zákonem o regulaci reklamy.

Judikaturu pro vás

sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK****Ze světa práva****Den proti trestu smrti**

Již popatnácté si 10. října celá Evropa připomíná „Evropský den proti trestu smrti“. Ten se rozhodl vyhlásit dne 26. září 2007 Výbor ministrů Rady Evropy jako „evropský příspěvek“ ke Světovému dni proti trestu smrti, který se každoročně koná 10. října. Rada Evropy je v procesu zrušení trestu smrti průkopníkem, od roku 1997 je Evropa *de facto* zónou bez trestu smrti.

MSp odškodňovalo podle NKÚ pomalu, dle ministerstva šlo o složité případy

Téměř polovinu žádostí o odškodnění v posledních šesti letech vypořádalo Ministerstvo spravedlnosti až po uplynutí zákonných lhůt šesti měsíců. Vyplývá to z prověrky, jejíž výsledky dne 3. října 2022 zveřejnil Nejvyšší kontrolní úřad. Často ministerstvo podle kontrolorů rozhodlo o úhradě škod způsobených v soudních řízeních, neoprávněným stíháním nebo nesprávným úředním postupem až tehdy, když poškozený podal žalobu. V krajním případě čekal poškozený na vypořádání více než tři roky.

Seminář pořádaný ČAK řešil, proč a jak by měl být advokát na sociálních sítích

Proč vůbec používat sociální sítě a jak je využít pro rozvoj své advokátní praxe? Na tyto dvě základní otázky se snažil co nejlépeji odpovědět seminář nazvaný Sociální sítě – začínáme, který uspořádala dne 5. října 2022 v Praze Česká advokátní komora. Vedla jej odbornice na sociální sítě a digitální marketing Dorota Kajfoszová. Pokud jste jej zmeškali, zprávu najdete v Advokátním deníku.

✿ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

z právní teorie a praxe

Nesporný rozvod bez uvozovek, aneb úvaha o reformě rozvodového procesu

Aktuální stav soudní agendy ukazuje, že počet tzv. nesporných rozvodů je poměrně vysoký. Přesto je aktuální rozvodový proces zdoluhavý a málo systémově motivuje rozvádějící se rodiče k tzv. nesporným rozvodům. V rámci svého příspěvku se pokusím nastínit jednu z možností reformy rozvodů, ve kterých se lze opřít o shodnou vůli rodičů na řešení porozvodových otázek. Za důležité považuji zachování vysokého standardu ochrany dítěte a současně zajištění větší flexibility a rychlosti rozvodového procesu s důrazem na dohodu rodičů. Docházím k závěru, že by bylo vhodné začít používat termín nesporný rozvod bez slůvka tzv. či uvozovek a zavést tento termín legislativně.

Mgr. Eva Decroix
působí jako advokátka a zapsaná mediátorka.

Skutečnost, že nejlepším způsobem řešení otázek souvisejících s rozvodem je dohoda, je dlouhodobě potvrzována odborníky jak z oblasti práva, tak psychologie nebo sociální práce. Přesto termín smluvený rozvod až dosud nemá v akademické právní literatuře místo nebo musí být používán jako termín nelegislativní výhradně v uvozovkách. Stejně tak termín nesporný rozvod je pouze tzv. nesporný.

Rozvod dle § 757 zák. č. 89/2012, Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“), totiž není samostatným typem rozvodu založeným na principu dohody, ale jedná se o rozvod na principu objektivního, tzv. kvalifikovaného rozvodu. Nelze jej nazývat „rozvod dohodou“ neb, byť se manželé na rozvodu dohodli, soud manželství za určitých podmínek rozvést nemusí.¹ Nesporným by se takový rozvod taktéž nazývat bez slůvka tzv. neměl, neb se i nadále jedná o řízení sporné.²

Má rozvod dohodou, smluvený rozvod či nesporný rozvod neboli rozvod, na jehož podmínkách se manželé (a rodiče) dohodli, místo v naší právní úpravě?

Domnívám se, že ano, a tímto příspěvkem bych ráda předlo-

žila úvahu *de lege ferenda* o zakotvení pevného místa nesporného rozvodu do pozitivního práva.

Předně bych se chtěla věnovat tomu, jaké výhody vyplývají z aktuální platné právní úpravy pro manžele, jsou-li ochotni a schopni se dohodnout. Nemyslím tím tentokrát výhody psychologické a osobní, které jednoznačně svědčí pro klidný rozchod a dohodu namísto emocionálně náročného soudního sporu.

Přesto ale **rozvod není jen otázkou právní**, souběžně s touto rovinou probíhá i tzv. **rozvod psychologický, což je osobní proces každého z manželů, během kterého se s danou situací smiřuje, vypořádává se s emocemi způsobenými ukončením jedné životní etapy i případnými pocíťovanými křivdami.**

Psychologický rozvod prochází v čase různými fázemi, od vzteku přes bolest, lítost a smíření se s danou situací. Ochota k dohodě ohledně náležitostí spojených s rozvodem přímo souvisí s fází, ve které se každý z manželů nachází.

Pomoc a podporu pro nalezení společné cesty k rozvodu mohou poskytnout psychoterapeuti, psychologové, rodinné poradny nebo mediátoři. **Poskytuje ale dostatečnou podporu pro rozvod na základě dohody také zákonodárce?**

Ust. § 757 o. z. zakotvující onen v uvozovkách uváděný nesporný rozvod stanoví, že pokud je splněna podmínka délky trvání manželství alespoň jeden rok, manželé spolu nežijí alespoň šest měsíců, soudy jsou předloženy dohody o úpra-

1 M. Hrušáková, T. Novák: Tzv. nesporný (smluvený) rozvod a mediace, Bulletin advokacie č. 5/1999, str. 29-35.

2 § 390 zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

vě poměrů nezletilých dětí, vypořádání společného jmění manželů a bydlení a manžel se k návrhu na rozvod podaný druhým z manželů připojí, „*soud manželství rozvede, aniž zjišťuje příčiny rozvratu manželství, dojde-li k závěru, že shodné tvrzení manželů, pokud se jedná o rozvrat manželství a o zájem dosáhnout rozvodu, je pravdivé*“.

K věcněprávním podmínkám tzv. nesporného rozvodu se vrátím později, nyní se zastavím u **motivace, kterou zákon poskytuje rozvádějícím se manželům k řešení rozvodu cestou dohody**. Dle mého názoru totiž opravdová motivace směřující rozvádějící se manžele k rozvodu dle § 757 o. z. v **zákoně není**. Jediný rozdíl mezi ustanovením o rozvodu tzv. sporném a tzv. nesporném spočívá **pouze ve vypuštění povinnosti soudu zkoumat příčiny rozvratu manželství**. Soud se tedy neptá, proč manželství nefunguje, jen ověřuje, že opravdu nefunguje. Nesypeme sůl do rány, ale náplast to také není.

Vzhledem k tomu, že rozvodové řízení je většinou účastníků vnímáno jako nutný předstupeň další šťastné etapy života nebo jen hořké zakončení etapy aktuálně končící, aspekty, které jsou stěžejní z pohledu účastníků vstupujících do rozvodového procesu, jsou náklady a čas.

Tedy laicky řečeno, jak rychle to budu mít za sebou a kolik mě to bude stát. V tomto ohledu zájmy soudní soustavy částečně kopírují zájmy účastníků, **neb i justice má zájem na rychlém a hladkém vyřešení procesu**. Nesporný rozvod se v tomto ohledu jeví jako win-win proces. Pokud ovšem opravdu procesní úprava odpovídá požadavkům na rychlost a co nejnižší finanční zatížení účastníků. V tomto ohledu pozitivní právo nabízí jen malý rozdíl a motivační prvek pro manžele váhající, zda otevírat všechny Pandořiny skříňky související s letitými křivdami a hledáním spravedlnosti z rukou soudce, nebo zda najít sílu některé věci přejít v zájmu nalezení společně výhodného řešení.

Prostor pro autonomii vůle v rozvodovém procesu

Již výše jsem uvedla názor, že rozvod čistě akademicky nemůže být na základě dohody ani smluvený, neboť o rozvodu rozhoduje soud a ten jej vysloví, ne protože se manželé dohodli, ale protože jsou splněny zákonné podmínky. **Lze se tedy na rozvodu dohodnout?**

V rámci celkového rozvodového procesu³ lze přitom identifikovat několik možných dohod či prostorů pro rea-

lizaci autonomie vůle. Předně z hlediska jak důležitosti zájmů, tak i chronologického v pozitivním právu rozvodového procesu uvedu dohodu o úpravě poměrů nezletilých dětí.

Jsou to jednoznačně rodiče, kteří nejlépe znají nejen své dítě, ale také jeho zájmy a potřeby, a jsou to také oni, kteří jsou schopni nejlépe vystihnout nejlepší zájem dítěte, a protože své dítě milují, respektovat jej v rámci jejich dohody. Zní to jednoduše, v praxi to bývá obtížnější, proto jsou dnes rodičům k dosažení tohoto ideálního stavu k dispozici služby různých pomáhajících profesí od psychologů, přes rodinné poradny, po mediátory. Zájem na řešení otázek souvisejících s úpravou poměrů nezletilých dětí dohodou nepramení jen z potřeby zasahovat co nejméně do rodinného života⁴ a ponechat rodičům plný výkon jejich rodičovské odpovědnosti i v okamžicích rozvodu, ale souvisí přímo také s tzv. porozvodovým mírem, neboť **úprava, na které se rodiče dohodnou, má v budoucnu větší šanci, že bude rodiči také dodržována a práva rodičů vzájemně respektována než úprava uložená autoritativním rozhodnutím soudu**.

Dohoda o úpravě poměrů nezletilých dětí není, co se obsahu týče, kogentně určena zákonem. Z ust. § 906 o. z. vyplývá, že před rozvodem je nutné buď formou soudního rozsudku, nebo dohodou, kterou soud schválí, určit, „*jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat, a to s uvážením zájmu dítěte*“. S ohledem na způsob péče **je poté vhodné, ne však povinné, dohodnout i styk druhého rodiče s dítětem** (§ 888 a 891 o. z.), a pokud se jeden z rodičů nepodílí na potřebách dítěte přímo, poté je také běžné a opět ne povinné určit vyživovací povinnost takového přímo nepečujícího rodiče (§ 859 o. z.). Rodiče mohou do dohody také zahrnout veškeré další v dané rodině důležité aspekty budoucí péče o společné dítě, včetně způsobu a místa předávání dítěte, způsobu komunikace o potřebách dítěte, důležitých aspektů organizace volného času dítěte. **Dohoda je platná a účinná jejím podpisem oběma rodiči,⁵ pro účely soudního řízení o rozvodu však je nezbytné její schválení opatrovníčným soudem** [§ 755 odst. 3 a § 757 odst. 1 písm. b) o. z.].

Uzavření takové dohody o úpravě poměrů nezletilých dětí je inherentní součástí výkonu rodičovské odpovědnosti rozvádějících se rodičů – manželů, přičemž jediným omezením, co se jejího obsahu a podmínek týče, a současně i předním hlediskem pro její uzavření by měl být nejlepší zájem dítěte.⁶ Je možné vnímat povinnost soudního schválení dohody o úpravě poměrů nezletilého dítěte jako další omezení rodičovské odpovědnosti? Navrhovatelé reformy,⁷ na jejímž základě by mělo dojít ke zrušení kogentního schválení dohody o úpravě poměrů nezletilých soudem jako podmínky k vyslovení rozvodu, se domnívají, že tomu tak je. Důvodová zpráva tohoto návrhu argumentuje, že je nutné posílit odpovědnost rodičů a soudní řízení o schválení tzv. opatrovnícké dohody může eskalovat vztahy v rodině.

Z ust. § 902 odst. 2 o. z. ale vyplývá, že soud dohodu, kterou rodiče určují poměry dětí pro dobu po rozvodu, schválí, „*ledaže je zřejmé, že dohodnutý způsob výkonu rodičovské odpovědnosti není v souladu se zájmem dítěte*“.

3 Termín rozvodový proces používám v tomto příspěvku ne jako řízení o rozvodu dle § 383 a další z. ř. s., ale jako proces, který zahrnuje veškerá právní jednání a soudní řízení nezbytná k dosažení rozsudku o rozvodu manželství.

4 Požadavek nezasahování státu do soukromého a rodinného života, pokud to není nezbytně nutné, plyne mj. z čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

5 Minimálně co se týče úpravy poměrů před rozvodem, když účinnost úpravy poměrů po rozvodu je přímo navázána na právní moc rozsudku o rozvodu.

6 Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárny orgány. (Sdělení č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, čl. 3.)

7 Návrh poslanců Heleny Válkové, Patrika Nachera, Marka Nováka, Jany Hanzlíkové, Zuzany Ožanové, Taťány Malé, Stanislava Fridricha, Josefa Bělíci a dalších na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony (<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?0=9&CT=40&CT1=0>).

Je soudní schválení dohody o úpravě poměrů nezletilého dítěte nadbytečným vměšováním státu prostřednictvím soudu do rodinných záležitostí, nebo se jedná o realizaci ochrany rodiny a jejího nejslabšího člena, dítěte, ze strany státu?

Osobně se domnívám, že ingerence do rodinných věcí prostřednictvím soudního schválení dohody o úpravě poměrů nezletilého dítěte je **přiměřená** zájmům, které jsou nebo mohou být dotčeny. **Dítě není účastníkem dohody o úpravě jeho poměrů, ale je účastníkem soudního řízení o jejím schválení, čímž se realizuje (byť často pasivně) jeho participativní právo.** Autorita soudu v rodinných věcech nepředstavuje ingerenci invazivní, ale ochrannou a metodologickou. Soudce díky své zkušenosti i vzdělání je schopen snadno odhalit nedostatky uzavřené dohody a skutečnost, že dohoda bude soudem přezkoumána, vede sama o sobě k větší pečlivosti, ale také transparentnosti při jejím vyjednávání a uzavření. Skutečnost, že soud za účelem ověření respektu k nejlepšímu zájmu dítěte přezkoumá majetkové poměry obou rodičů a tyto listiny se stanou součástí spisu, staví jakýsi pomyslný skleněný strop různým manipulacím a lžím, které by mohly majetkovou situaci jednoho či druhého účelově zkreslit pro účely dohody. Neboť právě ve věci výživného je často pro povinného rodiče obtížné oddělit nejlepší zájem dítěte a skutečnost, že prostředky obdrží bývalý manžel. Jako přiměřené vnímám soudní schválení dohody o úpravě poměrů nezletilého dítěte nejenom s ohledem na nejistou stabilitu, kterou soudní řízení celému uzavření dohody nabízí, ale také s ohledem na stabilitu porozvodového uspořádání. Dohoda o úpravě poměrů nezletilých dětí schválená soudem je přímo vykonatelnou dohodou, resp., abychom byli přesní, jedná se o rozsudek, k jehož výkonu, v případě nutnosti zajistit nedobrovolné plnění, je možné přímo využít vykonávací řízení, včetně např. náhradního výživného.⁸ Současně jakýkoli přezkum podstatné změny okolností v budoucnu je možné opřít o již existující stav soudního spisu. Domnívám se, že **zajištění respektu nejlepšího zájmu dítěte, které není účastníkem dohody uzavřené jeho rodiči, náleží do pravomoci soudu zcela přirozeně, přičemž toto řízení, aniž by zbytečně zatěžovalo či zasahovalo do jejich soukromých záležitostí, přináší do rodinných vztahů stabilitu a autoritu.**

Zcela jiná situace se rýsuje ohledně dalšího typu dohod souvisejících s rozvodovým řízením, a to dohod majetkových. Pod ně zahrnuji dohody o vypořádání společného jmění manželů, někdy dokonce dohody o zrušení a vypořádání ideálního spoluvlastnictví, měli-li manželé společné jmění manželů zúženo či jinak vyloučeno, a dále dohody o úpravě bydlení a výživného mezi manželi. Zákonnou podmínkou pro vyslovení tzv. nesporného rozsudku je předložení soudu dohody o vypořádání společného jmění manželů a dohody o úpravě bydlení, a to s ověřenými podpisy [§ 757 odst. 1 písm. c) o. z.].

Na rozdíl od úpravy poměrů nezletilých dětí, které musí být dosaženo před rozvodem, kogentně, neexistence vypořádání společného jmění manželů není překážkou pro rozvod, pouze podmínkou pro rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství dle § 757 o. z.

Na rozdíl od dohody o úpravě poměrů nezletilých dětí soud dohodu o vypořádání společného jmění manželů neschvaluje, pouze formálně konstatuje její existenci a ověřuje formální požadavek, kterým je ověřený podpis. Dle judikatury by se mělo jednat o vypořádání veškerého společného majetku, ale pokud tomu tak v dohodě není a žádný z manželů takovouto námitku v řízení o rozvodu nevznesl, např. proto, že o části neuvedeného majetku neví, nesporný rozvod bude vysloven a zbývající část majetku vypořádána po rozvodu.⁹ A konečně dohoda o vypořádání společného jmění manželů může být uzavřena jak před právní mocí rozsudku o rozvodu, přičemž v takovém případě je její účinnost navázána na právní moc rozsudku o rozvodu, tak i poté. Alternativou k dohodě jsou poté dvě zákonné možnosti vyřešení vypořádání společného jmění, a to soudní rozhodnutí v řízení dle § 740 o. z., nebo zákonná fikce, která nastává dle § 741 o. z. tři roky od právní moci rozsudku o rozvodu.

Jak vyplývá z výše uvedeného, smluvní autonomie manželů je ve věci vypořádání společného jmění z procesního hlediska neomezená a její předložení rozvodovému soudu je pouze výrazem zájmu zákonodárce na komplexním a úplném vypořádání veškerých vzájemných otázek před rozvodem.

Posledním typem dohody, který bych chtěla zmínit, je **dohoda o samotném předmětu rozvodového řízení. Tedy dohoda o ukončení manželství.** Jakkoli je v běžném jazyce i chápání takováto dohoda poměrně nepřekvapivá a vyjadřuje společnou vůli manželů v manželství nepokračovat a ukončit jej nejenom fakticky oddělením lože a společné domácnosti, ale také právně ukončením statusového vztahu, právně lze hovořit pouze o dohodě o principu rozvodu. Společná vůle manželů se rozvést se projeví společným návrhem na rozvod nebo připojením se k návrhu na rozvod podanému jedním z manželů manželem druhým.

Jakkoli je tedy dohoda manželů v rozvodovém procesu vítána, jedná se o společnou vůli s variabilním dosahem a účinností, která se rozpadá do dvou soudních řízení, a to řízení opatrovnického a řízení rozvodového. **Rozsah smluvní autonomie vůle je úplný, co se otázek majetkových týče, omezený nejlepším zájmem dítěte v otázkách opatrovnických a veřejným pořádkem a statusovým právem v otázce rozvodu samotného.** Domnívám se, že toto shrnutí představuje také výchozí teze pro další úvahy o reformě nesporného rozvodu, neboť jeho epicentrem je právě dohoda, tj. společná nesporná vůle manželů, a jeho reforma souvisí s tím, jaké procesní a věcněprávní účinky takové dohodě umožníme.

Spojené řízení o nesporném rozvodu

Na rozdíl od dosud vedených úvah o reformě rozvodového práva, směřujících ke zrušení kogentního přezkumu do-

8 Zákon č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o náhradním výživném).

9 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2012, sp. zn. 22 Cdo 4632/2010.

hod o úpravě poměrů nezletilých dětí, které, jak jsem již zmiňovala výše, dle mého názoru naráží na překážky související s povinností státu zajistit participační právo dítěte i s dle mého názoru přirozenou potřebou existence nějaké vyšší autority (a jaké jiné či lepší než soudní), která ověří soulad dohody s nejlepším zájmem dítěte, se mé úvahy ubírají směrem opačným, tedy k otázce, **zda a do jaké míry potřebujeme samostatné řízení o rozvodu, jsou-li rodiče na principu rozvodu dohodnuti.**

O zrušení soudní pravomoci k vyslovení rozvodu toho bylo napsáno hodně v souvislosti s úvahami o přenesení této působnosti na notářské úřady nebo na matriky. Tyto úvahy ale dle mého ztroskotávají na pojetí statusového práva jako domény výlučně soudní. Toto pojetí vnímám jako součást veřejného pořádku, a jakkoli je tento pojem evolutivní v čase, argumenty pro jeho přepracování prozatím nebyly dostatečné. Nesouzním s názorem, který zazníval v diskusi, že by snad notáři nebyli schopni zpracovávat rodinnou agendu, když již léta jako soudní komisaři tuto řeší a jsou s ní intimně seznámeni. Ale **léta budovaný systém opatrovnického soudnictví, včetně v posledních letech postupně doplňovaného propojení soudní pravomoci s pomocnými profesemi v rámci tzv. Cochemského modelu,¹⁰ považuji za funkční model, k jehož celkovému zrušení a přepracování obtížně hledám důvody představující výhodu či motivační prvek pro rozvádějící se rodiny (mj. náklady na rozvod u notáře budou nepochybně vyšší než aktuální soudní náklady).**

Za situace, kdy jsou rozvádějící se manželé a rodiče dohodnuti či schopni se dohodnout na všech třech výše uvedených úrovních – tedy úprava poměrů nezletilých dětí, vypořádání majetku (a související otázka bydlení) a princip rozvodu, měli by mít jakýsi „fast track“ rozvodovým řízením. Dohodou sice nejvíce získávají oni, ale díky jejich přístupu a odpovědnosti také nedochází k zatížení soudního systému, a oni by tak měli mít právo na jakousi bonifikaci. Toto právo na rychlý a levný rozvod odměnou za pragmatický a rozumný přístup k vyřešení rodinných záležitostí by také mělo sloužit jako motivace k dohodě pro ty, kteří váhají, jak k rozvodu přistoupit.

Reforma a zavedení rozvodového „fast tracku“ nespočívá ve změně rozsahu a účinku autonomie vůle, která, jak jsem již uvedla výše, naráží v různých obměnách na veřejný pořádek nebo jiné základní principy, ale **v úpravě pravidel procesních, spočívající ve vytvoření nesporného rozvodu**

bez uvozevek. Věcněprávní podmínky rozvodu zůstávají neměnné. Jako centrální prvek (a to zcela v souladu s právní zásadou, že veškeré činnosti týkající se dítěte mají být vedeny s ohledem na nejlepší zájem dítěte) rozvodového procesu vnímám soudní řízení o úpravě poměrů nezletilého dítěte. Pokud rozvádějící se manželé a rodiče předloží opatrovnickému soudu nejenom dohodu o úpravě poměrů nezletilého dítěte, ale také dohodu o vypořádání společného jmění manželů a související úpravě otázky bydlení, stejně tak jako společný návrh na rozvod manželství, dochází ke splnění věcněprávních podmínek rozvodu. **Reforma spočívající v pravomoci opatrovnického soudu vyslovit v takovém případě rozvod by byla zcela jednoznačně uvítána rozvádějícími se rodiči.**

Oddělení opatrovnického řízení a řízení o rozvodu bylo zákonodárcem zavedeno za účelem zklidnění řízení o rozvodu. Praxe ukázala, že tento záměr byl splněn.¹¹ Současně ale také částečně došlo k **obsahovému vyprázdnění soudního řízení o rozvodu.** Rozvádějící se rodiče, dohodnuti na veškerých porozvodových otázkách, tak po skončení opatrovnického řízení musí čekat několik dalších týdnů (či měsíců dle vytíženosti jednotlivých soudů) na soudní jednání o rozvodu. Kromě nezbytné osobní účasti manželů na takovém soudním jednání navíc rozvodové soudní jednání do situace nevnaší nic nového. K soudnímu přezkumu dohody o vypořádání společného jmění nedochází, soud pouze ověřuje, že tvrzení manželů o kvalifikovaném rozvratu manželství je pravdivé.¹²

Zavedení možnosti opatrovnického soudu vyslovit rozvod přináší **časovou úsporu**, kterou jsem výše identifikovala jako jeden ze zásadních motivačních aspektů rozvádějících se manželů. Současně se domnívám, že rozumný přístup manželů k otázce rozvodového a porozvodového uspořádání a jejich schopnost situaci řešit dohodou by měla/mohla být **bonifikována také snížením soudního poplatku o 50 %.**¹³

A konečně v případě, že rodiče jsou schopni soudu předložit dohodu o úpravě poměrů nezletilých dětí a soud po provedeném dokazování (zahrnujícím většinou základní podklady k majetkové situaci rodičů a výsledkům rodičů ohledně rodinné situace) nemá žádné pochybnosti o jejím souladu s nejlepším zájmem dítěte, považuji za nadbytečné automatické jmenování kolizního opatrovníka. Role orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) se v tomto případě v praxi stejně omezuje na podporu rodiči uzavřené dohody. Osobně mám za to, že OSPOD by se měl prioritně věnovat ohroženým dětem a být jmenován soudem v případech, kdy skutečně existuje důvodná domněnka, že zájmy rodičů jsou v konfliktu se zájmem dítěte. V případě, kdy jsou rodiče schopni se na úpravě poměrů dohodnout a soud shledá takovou dohodu v souladu se zájmem dítěte, je takový konflikt obtížně identifikovatelný a zásah do rodinného života (jakkoli marginální) ze strany OSPOD poté těžko odůvodnitelný. Absence OSPOD v nesporném rozvodu je současně korelována postupným vznikem tajemníků pro sociální věci u jednotlivých soudů, jejichž diskuse s rodiči umožňuje poměrně dobře identifikovat případné problémy a OSPOD tuto práci nemusí suplovat.

10 <http://www.cochem.pro/>.

11 „Praxe ukázala, že oddělení obou řízení výrazně přispělo ke zklidnění řízení o rozvod manželství, protože vyjasnění budoucnosti společných dětí bylo zpravidla v řízení o rozvod manželství nejproblematičtější aspektem celého procesu“ (srov. R. Šínová in F. Melzer, P. Tégl a kol.: Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV., § 655-975, Leges, Praha 2016, str. 721).

12 V této souvislosti je vhodné zmínit, že na pracovním jednání Ministerstva spravedlnosti s odbornou veřejností konaném na jaře 2022 se diskutovalo o záměru znovuzavedení domněnky kvalifikovaného rozvratu u smluvených rozvodů dle § 24a zákona o rodině.

13 Základem je nyní platná výše dle § 11 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů; položka 4 a 6 Sazebníku soudních poplatků v příloze zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Závěr

Nesporný rozvod v tomto pojetí by mohl odpovědět na silící potřebu ze strany veřejnosti a rozvádějících se manželů na pružné řešení jejich situace, ve které je návrh na rozvod podáván často tehdy, když je již v praxi rozpad domácnosti nevratný, manželé žijí každý svůj život a jsou dostatečně odpovědní najít společné řešení rodinné situace.

Současně je toto řešení úspěšné z hlediska soudní soustavy, kdy při plném zachování specializace opatrovnických soudců je uvolněna kapacita civilních soudců pro jinou agendu. Vedlejším pozitivním efektem je možnost opatrovnického soudce seznámit se a zohlednit při úpravě výživného také podmínky budoucího vypořádání společného jmění manželů, což jsou v dnešní praxi formálně oddělené problematiky, ačkoli obsahově inherentně propojené a závislé.

V případech, kdy se v průběhu opatrovnického řízení ukáže, že se o nesporný rozvod nejedná a rodiče se na některé z podmínek tohoto procesu neshodnou, opatrovnický soud má možnost návrh na nesporný rozvod zamítnout z důvodu nesplnění podmínek a rozhodnout rozsudkem o úpravě poměrů nezletilého dítěte. Další řízení bude pokračovat dle již existujících pravidel.

Jako výhodou této reformy rozvodového práva spatřuji skutečnost, že umožňuje využít již stávajících a funkčních mechanismů, aniž by narážela na aktuální pojetí veřejného pořádku nebo upozadovala nejlepší zájem dítěte či jeho participativní práva. Současně však splňuje požadavky na větší flexibilitu rozvodového řízení a respekt autonomie vůle rozvádějících se manželů.

Jsem si vědoma, že k zavedení této reformy bude nutné pozastavit se nad některými jejími procesními aspekty, jako jsou různé zásady ovládající řízení opatrovnické a řízení rozvodové (projednací a vyšetřovací) nebo odlišný rozsah účastníků (dítě je vedle rodičů účastníkem řízení opatrovnického, avšak ne rozvodového řízení), stejně tak jako otázka, zda má být o věci rozhodnuto komplexním rozsudkem s právy odvolání odlišnými do různých výroků, nebo na sebe navazujícími rozsudky, domnívám se však, že se jedná o překážky řešitelné.

A pokud jsem tento příspěvek začala názvoslovím, také jím skončím, je samozřejmě i nadále otázka, jak takovéto spojené řízení nazývat. Teoretické námitky ohledně termínu nesporný rozvod nebo rozvod smluvený přetrvávají. Osobně se přikláním k tomu nezavádět nový termín, který bude prost jakýchkoli vnitřních rozporů, a namísto hledání jazykové čistoty zachovat termín, který již v právní praxi zevšedněl, a tím je **nesporný rozvod**. Bude-li obsah toho právního pojmu definován zákonodárcem, jistě splní do něj vložená očekávání. ❀

**Sledujte ČAK
na Twitteru a Linkedlnu:**

www.twitter.com/CAK_cz

a www.linkedin.com

Svejkovský/Kabelková a kol.

Vzory základacích dokumentů, právních jednání ve vztahu k obchodním korporacím 2. vydání

- praktická příručka zpracovaná kolektivem renomovaných autorů nabízí vzory smluv, listin a žalobních návrhů
- obsahuje více než 200 vzorů k novému korporátnímu právu, včetně úvodních komentářů, které usnadní pochopení

2022 | brožované | 816
1 290 Kč | obj. číslo M82

JIŽ BRZY

Valentová/Procházka/Janšová/
Odrobinová/Brůha a kol.

Zákoník práce Komentář. 2. vydání

- druhé vydání komentáře reaguje a zpracovává novely pracovněprávních předpisů přijaté v uplynulých letech, novou judikaturu a právní výklady, případně upozorňuje na aplikační problémy týkající se nové právní úpravy
- autorský tým tvoří pouze advokáti, kteří se specializují na pracovněprávní problematiku a mají v této oblasti bohaté praktické zkušenosti

2022 | vázané v plátně | 1 216
2 290 Kč | **vychází v listopadu** |
obj. číslo EKZ215

Huneš/Tomoszková a kol.

Veřejné užívání přírodních statků

- publikace se věnuje veřejnému užívání přírodních statků, konkrétně veřejnému užívání lesa, krajiny, vod, ovzduší, a pojednání o veřejném užívání těchto přírodních statků doplňuje o problematiku veřejného užívání sídelní zeleně nacházející se na veřejných prostranstvích
- publikace přináší rovněž komparativní vhlad do veřejného užívání přírodních statků v zahraničních právních řádech (Rakousko, Německo, USA)

2022 | brožované | 216
450 Kč | obj. číslo EP118

Objednávejte na **www.beck.cz**

 273 139 219 beck@beck.cz

Lze prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, posuzovat jako prohlášení viny?

Podmínkou pro sjednání dohody o vině a trestu je „prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán“ (§ 175a odst. 3 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, dále „tr. řád“). Pokud však nedojde ke sjednání této dohody se státním zástupcem, potom se v § 175a odst. 7 tr. řádu uvádí, že došlo k „prohlášení viny, učiněnému obviněným“. Je možné „prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán“ s časovým odstupem, v případě, že nedojde ke sjednání dohody, posuzovat jako „prohlášení viny, učiněné obviněným“? Touto otázkou, která je v praxi pro obviněné, kteří zvažují možnost sjednání dohody o vině a trestu, zcela zásadní, se zabývám v následujícím článku.

Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.,

je bývalým advokátem a vysokoškolským učitelem.

Podmínka pro sjednání dohody o vině a trestu

Před prvním výslechem je obviněný vyslyšajícím policejním orgánem poučen také o tom, že může se státním zástupcem sjednat dohodu o vině a trestu, kterou schvaluje soud (§ 91 odst. 1 tr. řádu). Obviněnému je objasněno, že podmínkou pro sjednání této dohody je jeho prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení (§ 175a odst. 3 tr. řádu). Pokud tuto podmínku splní, může státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu na návrh obviněného nebo i bez takového návrhu. Přitom státní zástupce, stejně jako obviněný a jeho obhájce, kteří podají návrh na sjednání této dohody, musejí vycházet z výsledků vyšetřování (§ 175a odst. 1 tr. řádu).

Obviněný je před výslechem poučen o podstatě a důsledcích sjednání dohody o vině a trestu (§ 91 odst. 1 tr. řádu). Od vyslyšajícího policejního orgánu se však z poučení nedozví, že jeho **prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán, učiněné dle § 175a odst. 3 tr. řádu, může být v případě nesjednání dohody o vině a trestu posuzováno jako prohlášení viny (§ 175a odst. 7 tr. řádu).** V tištěné formě poučení,

předkládané obviněnému na počátku výslechu, o tom není ani zmínka. Proto má **důležitou roli při informování obviněného o dohodě o vině a trestu obhájce. Ten by neměl spoléhat na poučení obviněného od vyslyšajícího na počátku výslechu, nýbrž by měl klientovi poskytnout již při poradě a přípravě na výslech základní informaci o možnostech a podmínkách sjednání dohody.**

Obviněný, který zvažuje možnost prohlásit, že spáchal skutek, pro který je stíhán, nezřídka vyjadřuje před obhájcem obavu, aby jeho prohlášení nebylo považováno v hlavním líčení před soudem za jeho doznání, nedojde-li ke sjednání dohody o vině a trestu se státním zástupcem, nebo pokud ji neschválí soud. Obhájce zpravidla ubezpečí klienta, že se obává nedůvodně, a případně na podporu své argumentace cituje § 175a odst. 7 tr. řádu, kde se uvádí: *„Nedojde-li k dohodě o vině a trestu, provede o tom státní zástupce záznam do protokolu; v takovém případě se k **prohlášení viny učiněnému obviněným** v dalším řízení nepřihlíží.“*

Formulace „**prohlášení viny učiněné obviněným**“, kterou zákonodárce použil v § 175a odst. 7 tr. řádu, však obviněného neuklidní, naopak je příčinou nárůstu jeho znepokojení, které mnohdy projeví před obhájcem. *„Pokud prohlásím, že jsem spáchal skutek, pro který jsem stíhán, tak v případě, že k dohodě o vině a trestu se státním zástupcem nedojde, bude toto mé prohlášení o spáchání skutku považováno za prohlášení viny, i když se k němu nebude přihlížet? To snad není možné, vždyť já vůbec neuvažuji o tom, že bych prohlásil svoji vinu, to bych se mohl rovnou doznat ke spáchání trestné činnosti, a to jsem nechtěl ani nechci. Můžete mně vysvětlit, jak je možné, že pokud učiním prohlášení, že jsem spáchal skutek, pro který jsem stíhán, může být dodatečně považováno za prohlášení viny?“¹*

Reakce na takovou otázku, kombinovanou s kritikou právní úpravy od obviněného, je pro obhájce nesnadná. Zpravidla se obhájci nedaří zbavit klienta jeho znepokojení ani zdůrazněním celé formulace obsažené v § 175a odst. 7 tr. řádu „**k prohlášení viny učiněnému obviněným se v dalším**

¹ Tento názor obviněného, který je zde prezentován bez použití slov nevhodných k otištění, je v praxi vyjadřován četnými obviněnými mnoha rozličnými nepublikovatelnými formami.

řízení nepřihlíží“. Protože obviněný učinil pouze prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán [§ 175a odst. 3, odst. 6 písm. e) tr. řádu], není ochoten se smířit s tím, že toto jeho prohlášení o spáchání skutku je v § 175a odst. 7 tr. řádu dodatečně považováno za prohlášení viny.

Důsledek nesjednání dohody o vině a trestu?

Beckův komentář k trestnímu řádu k důsledkům nesjednání dohody o vině a trestu uvádí: „Pokud nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu, nemůže to být podle české právní úpravy na újmu obviněnému, a proto se v dalším řízení nepřihlíží k prohlášení viny učiněnému obviněným. Zákonodárce zde použil poněkud jinou formulaci, než kterou užil jako podmínku pro sjednání dohody o vině a trestu v odstavci 3 § 175a, zde u odstavce 7 § 175a pracuje s ‚prohlášením viny‘, zatímco v odstavci třetím pracuje s ‚prohlášením, že spáchal skutek, pro který je stíhán‘. Byť v praxi bude prohlášení obviněného obvykle splňovat parametry obou variant, přece jde z hlediska teoretického o poněkud odlišné varianty. Prohlášení viny totiž znamená vlastně úplné doznání k trestnému činu, a to, jak pokud jde o všechny skutkové okolnosti včetně zavinění a protiprávnosti, tak pokud jde o jeho právní kvalifikaci (má tak závažnější důsledky).“²

V praxi se projevují obavy obviněných z toho, že jejich prohlášení o spáchání skutku je v § 175a odst. 7 tr. řádu označeno za „prohlášení viny“, i když je neučinili. Vzhledem k tomu nejsou někteří obvinění ochotni učinit „prohlášení o spáchání skutku“, protože nechtějí, aby bylo dodatečně považováno za „prohlášení viny“. V důsledku toho je pak vyloučena možnost sjednání dohody se státním zástupcem, i když by jí jinak nic nebránilo.

Někteří obvinění se vyjadřují před obhájcem zcela jasně: „Chtěl jsem sjednat dohodu o vině a trestu se státním zástupcem a kvůli tomu jsem byl ochoten prohlásit, že jsem spáchal skutek, pro který jsem stíhán. Když mně nyní sdělujete, že v případě, že nedojde ke sjednání dohody, nebude se k mému prohlášení viny přihlížet, tak o dohodě nebudu jednat.“

Z reakcí obviněných lze dovodit, že ve formulaci „prohlášení viny učiněné obviněným“, uvedené § 175a odst. 7 tr. řádu, je příčina toho, proč se přestávají zabývat úvahami o sjednání dohody o vině a trestu se státním zástupcem. Pokud obviněný zjistí, že „prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán“, by bylo ve smyslu § 175a odst. 7 tr. řádu označeno za „prohlášení viny“, nejednou odmítne podat jím připravené prohlášení o spáchání skutku. Shodně s citovaným komentářem k trestnímu řádu považují obvinění prohlášení viny za doznání k trestnému činu, které však nechtějí učinit, ani v souvislosti s dohodou o vině a trestu. Proto **mnohý obviněný, který chtěl učinit „prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán“ (§ 175a odst. 3 tr. řádu), tak v praxi neučiní v obavě, že v případě neschválení dohody o vině a trestu by jeho prohlášení o spáchání skutku bylo posuzováno jako „prohlášení viny“ (§ 175a odst. 7 tr. řádu).**

K odlišnosti formulací v § 175a odst. 3 a 7 tr. řádu

Odlišnost formulací uvedených v § 175a odst. 3 tr. řádu (prohlášení, že obviněný spáchal skutek, pro který je stíhán)

a v § 175a odst. 7 tr. řádu (prohlášení viny) je v praxi zřejmě příčinou toho, proč z nejméně 75 tisíc osob stíhaných v ČR v průběhu necelého roku 2020, pouze 470 obviněných prohlásilo, že spáchali skutek, pro který jsou stíháni.³ Obvinění se obávají, aby toto prohlášení nebylo v případě, že nedojde ke schválení dohody o vině a trestu soudem, považováno v hlavním líčení za prohlášení viny, tedy *de facto* za jejich doznání, i když v průběhu vyšetřování neprohlásili svoji vinu ani se nedoznali.

Nezřídka obviněný v průběhu vyšetřování nevyovídá, nebo sice vypovídá, avšak popírá spáchání trestné činnosti, z níž byl obviněn. Svůj postoj nemění ani poté, co v průběhu či po skončení vyšetřování zjistí, že jsou proti němu usvědčující důkazy, které není s to vyvrátit. V těchto případech může sehrát významnou roli obhájce, pokud mu vysvětlí, že na svém postoji nemusí setrvat, nýbrž může ještě ve vyšetřování změnit svoji výpověď, a to v souladu s provedenými důkazy, a také prohlásit, že spáchal skutek, pro který je stíhán. **Toto prohlášení může obviněný učinit při doplnění výpovědi nebo až v návrhu na schválení dohody o vině a trestu adresovanému státnímu zástupci či při samotném sjednávání dohody.**

Komentář Wolters Kluwer k trestnímu řádu uvádí: „Formulace ‚prohlášení viny‘ použitá v § 175a odst. 7 a formulace uvedená v § 175a odst. 3, která jako podmínku sjednání dohody o vině a trestu uvádí ‚prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán‘, se liší. Důležité je, že takovéto prohlášení učiněné za účelem sjednání dohody o vině a trestu nemůže být následně proti obviněnému v dalším řízení použito a nemůže proti němu sloužit jako usvědčující důkaz (viz také § 314s).“⁴

Je nevhodné, že zákonodárce použil ve dvou odstavcích § 175a tr. řádu odlišné formulace. V odst. 3 označil za podmínku sjednání dohody o vině a trestu „prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán“, zatímco v odst. 7 uvedl, že „pokud nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu, pak se k prohlášení viny učiněné obviněným v dalším řízení nepřihlíží“.

Obviněný se nezabývá odlišnostmi těchto formulací, pokud dojde ke sjednání dohody o vině a trestu se státním zástupcem, kterou následně schválí soud, jenž vezme na vědomí jeho prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán. I v případě, že tyto odlišnosti formulací v odst. 3 a v odst. 7 § 175a tr. řádu obviněný zaznamená až po sjednání dohody a po jejím schválení soudem, tak neshledává důvod se jimi zabývat, protože se již nekoná hlavní líčení před soudem prvního stupně.

Beckův komentář k trestnímu řádu uvádí: „Jakékoli prohlášení obviněného učiněné za účelem dosažení odklonu v podobě dohody o vině a trestu nemůže později sloužit jako usvědčující důkaz proti obviněnému a nemůže být proti němu použito. S takovým prohlášením ovšem nelze zaměňovat doznání obvi-

2 P. Šámal a kol.: Trestní řád II. § 157 až 314s, Komentář, 7. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 2291.

3 M. Štorkán: Popularita dohod o vině a trestu roste, oproti roku 2019 jich letos žalobci navrhli skoro trojnásobek, 31. 12. 2021, https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/soud-dohoda-o-vine-a-trestu-justice_2112310500_sto.

4 A. Draštík, J. Fenyk a kol.: Trestní řád, komentář, I. díl, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2017, str. 1316.

něného ke skutkovým okolnostem, k nimž vypovídal po řádném zákonném poučení jako obviněný do protokolu o výsledku obviněného (srov. § 91 až 95), takové doznání by jako důkaz později v hlavním líčení použitelné bylo (srov. též § 207 odst. 2).⁵ S tímto názorem lze plně souhlasit.

Z pohledu obviněného je formulace „prohlášení viny učiněné obviněným“, použitá v § 175a odst. 7 tr. řádu, shodná s „doznáním obviněného“. Nelze pominout, že odpůrci dohod o vině a trestu považovali za nepřijatelné, aby trestní řád umožnil zmírnění trestu obviněnému výměnou za jeho doznání. Proto zákon č. 193/2012 Sb. neoznačil v § 175a odst. 3 a v odst. 6 písm. e) tr. řádu za podmínku sjednání této dohody doznání obviněného, nýbrž jeho prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení. To zákonodárce odůvodnil i v důvodové zprávě tím, že obviněný, který chce sjednat se státním zástupcem dohodu o vině a trestu, nesmí být nucen k doznání viny. Dodávám, že obviněný nesmí být nucen ani k prohlášení viny.

Podstatné je, že „**prohlášení viny**“ **není podmínkou sjednání dohody o vině a trestu [§ 175a odst. 3, odst. 7 písm. c) tr. řádu], a proto k prohlášení obviněných, že jsou vinni trestnou činností, v praxi nedochází.** Obviněný buď popírá trestnou činnost, nebo se k ní doznává, příp. nevypovídá nebo učiní dle § 175a odst. 3 tr. řádu prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán.

K prohlášení viny

Mnozí obhájci se shodně s obviněnými tážou, co je příčinou použití formulace „prohlášení viny“ v § 175a odst. 7 tr. řádu. Odpověď lze nalézt v legislativním procesu. Dne 30. 11. 2005 byl na 51. schůzi Poslanecké sněmovny schválen vládní návrh na vytvoření nového oddílu trestního řádu nazvaného řízení o prohlášení viny obviněným. Po postoupení návrhu do Senátu jej druhá komora parlamentu dne 8. 2. 2006 na své 9. schůzi zamítla.⁶ O návrhu vráceném Senátem pak Poslanecká sněmovna hlasovala na 54. schůzi konané dne 21. 3. 2006 a návrh na vytvoření dohody o prohlášení viny a přijetí trestu nepřijala. Základním důvodem nepřijetí této úpravy bylo, že podmínkou sjednání dohody o vině a trestu bylo prohlášení viny obviněným, což poslanci považovali za nepřijatelné vzhledem k podobnosti s doznáním obviněného k trestné činnosti.

Určitou dobu se hledal nový pojem pro dosud navrhované a neschválené řízení o **prohlášení viny obviněným**. S více než ročním odstupem byl v následujícím návrhu věcného záměru zákona o trestním řízení soudním ze dne 12. 6. 2007

použit nový pojem **dohoda o vině a trestu**. Takto byl a dosud je nazván šestý oddíl novelizovaného trestního řádu. Po novelizaci trestního řádu provedené zákonem č. 193/2012 Sb. je od 1. 10. 2012 možné skončit přípravné řízení také podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu (§ 12 odst. 10 tr. řádu), což se odrazilo ve vytvoření nových ust. § 175a, 175b tr. řádu a některých dalších.⁷ V § 175 odst. 1 tr. řádu bylo pod písm. c) do taxativního výčtu oprávnění svěřených v přípravném řízení do výlučné pravomoci státního zástupce doplněno „*oprávněni sjednat s obviněným dohodu o vině a trestu a podat soudu návrh na její schválení*“. Přestože v § 175a odst. 3 a v odst. 7 písm. e) tr. řádu je užit pojem „*prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán*“, zůstal v § 175a odst. 7 tr. řádu, zřejmě v důsledku opomenutí, pojem „*prohlášení viny učiněné obviněným*“, který byl obsažen v dřívějším neschváleném vládním návrhu zákona.

Náležitosti dohody o vině a trestu

Dohoda o vině a trestu musí obsahovat obligatorní náležitosti, které jsou uvedeny v § 175a odst. 6 pod písm. a) až i) tr. řádu. Mezi ně patří dle písm. e) „*prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem sjednané dohody o vině a trestu*“ (shodně § 175a odst. 3 tr. řádu). Podstatné je, že mezi obligatorními náležitostmi dohody o vině a trestu není v § 175a odst. 6 tr. řádu uvedeno „*prohlášení viny*“ učiněné obviněným. Přesto je v § 175a odst. 7 tr. řádu použita formulace „*prohlášení viny*“, která je z pohledu obviněných shodná s „*doznáním viny*“, či s „*doznáním k trestné činnosti*“.

Obviněný musí dle § 175a písm. e) tr. řádu prohlásit, že spáchal skutek, pro nějž je stíhán, tedy je obsažen v usnesení o zahájení trestního stíhání (resp. ve sdělení podezření, je-li proti podezřelému vedeno zkrácené přípravné řízení). Při prohlášení, že tento skutek spáchal, se obviněný může v některých okolnostech popisu tohoto skutku odchylovat od jeho popisu v usnesení o zahájení trestního stíhání (resp. sdělení podezření). Musí však být zachována totožnost skutku, tedy alespoň v podstatných rysech musí být zachována totožnost jednání nebo následku.

Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán [§ 175a odst. 3, odst. 6 písm. e) tr. řádu], není jeho doznáním, ať již je učiněno v jeho návrhu na sjednání dohody o vině a trestu, či při jednání se státním zástupcem o této dohodě. Nejde o podobu plného doznání učiněného procesně přípustnou formou. Tak je tomu i v nepočtených případech, kdy obviněný již při svém protokolárním výsledku před policejním orgánem konajícím vyšetřování prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán.

Pokud obviněný při svém výsledku před policejním orgánem konajícím vyšetřování prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, musí obhájce pozorně sledovat protokolaci. Nesmí dojít k tomu, aby vyslychající v rozporu s výpovědí vyslychaného zaprotokoloval, že obviněný prohlásil svoji vinu, nebo dokonce, že se doznal k trestné činnosti, pokud to výslovně nevedl. Obzvláště bedlivě musí sledovat protokolaci obhájce, který po nahlédnutí do spisu doporučil klientovi, aby prohlásil, že spáchal skutek,⁸ např. vzhledem k výlučně usvěd-

5 Op. cit. sub 2.

6 P. Vantuch: K návrhu na prohlášení obžalovaného o vině, Trestní právo č. 12/2006, str. 5-15.

7 P. Vantuch: Nový návrh na dohodu o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem, Trestní právo č. 9/2011, str. 4-14.

8 Hájí-li se obviněný sám, nejednou nevěnuje protokolaci potřebnou pozornost. V takovém případě si nemusí všimnout před podpisem protokolu, že protokolace je odlišná od jeho výpovědi. Prokazování účelové protokolace, ať již pořízené úmyslně, či z nedbalosti, je v řízení před soudem obtížné i po zvolení obhájce.

čujícím důkazům a dalším výsledkům šetření dle § 158 a násl. tr. řádu. To souvisí s otázkou, zda je možné uzavřít dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování, nebo až po jeho skončení.⁹

Zákonodárci nic nebránilo, aby při formulování § 175a odst. 7 věty druhé tr. řádu vyšel z § 314 tr. řádu, týkajícího se narovnání, který má toto znění: „*Nebylo-li narovnáno soudem nebo v přípravném řízení státním zástupcem schváleno poté, co obviněný učinil prohlášení podle § 309 odst. 1, že spáchal skutek, pro který je stíhán, nelze k tomuto prohlášení v dalším řízení přihlížet jako k důkazu.*“

- **De lege ferenda navrhuji následující novelizaci § 175a odst. 7 věty druhé tr. řádu**, se změnou, kterou zde uvádím tučně.

„Nedojde-li k dohodě o vině a trestu, provede o tom státní zástupce záznam do protokolu; v takovém případě se k prohlášení obviněného podle § 173a odst. 3, že spáchal skutek, pro který je stíhán, v dalším řízení nepřihlíží.“

Dále považuji za potřebnou novelizaci § 314s věty první tr. řádu, kde je v současnosti užitá formulace „*prohlášení viny učiněné obviněným*“ přesto, že obviněný učinil „*prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán*“, uvedené v § 175a odst. 3 a v odst. 6 písm. e) tr. řádu.

- **De lege ferenda navrhuji následující novelizaci § 314s věty první tr. řádu**, se změnou, kterou zde uvádím tučně. „*Byla-li věc vrácena do přípravného řízení podle § 314a odst. 3 nebo 5, § 314p odst. 6 nebo § 314r odst. 2, v dalším řízení se ke sjednané dohodě o vině a trestu, včetně prohlášení obviněného podle § 173a odst. 3, že spáchal skutek, pro který je stíhán, nepřihlíží.*“

Co by měl obviněný uvést v návrhu na sjednání dohody o vině a trestu?

Náležitosti dohody o vině a trestu jsou uvedeny v § 175a odst. 6 pod písm. a) až i) tr. řádu a jsou v mnohém podobné náležitostem obžaloby a rozsudku. Trestní řád neuvádí, jaké podmínky jsou stanoveny obviněnému k podání návrhu na sjednání dohody o vině a trestu. Dohoda však musí mít písemnou formu.

Obhajoba může při formulování návrhu na sjednání dohody o vině a trestu vyjít z § 175a odst. 6 tr. řádu, kde jsou obsaženy náležitosti dohody o vině a trestu, kterou zpravidla formuluje státní zástupce poté, co se s obhajobou, příp. i s poškozeným, shodne na jejím textu. Pod písm. a) až f) a i) jsou obligatorní náležitosti každé dohody o vině a trestu, pod písm. g) a h) jsou fakultativní náležitosti dohody, které budou uvedeny pouze v případě, že je strany sjednaly, ovšem dohoda může být uzavřena i bez nich. Proto formulace náležitostí uvedených v § 175a odst. 6 pod písm. a) až i) vyplyne až po sjednání dohody o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným, konané i za účasti obhájce, pokud jej obviněný má.

V návrhu obviněného na sjednání dohody o vině a trestu by měly být obsaženy pouze obligatorní náležitosti dle § 175a odst. 6 písm. c), d), e). Především je nezbytné prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem sjednané dohody o vině a trestu [§ 175a odst. 6

písm. e)]. Bez tohoto prohlášení nemůže návrh na sjednání dohody obstát. Dle písm. c) by měl návrh obviněného obsahovat popis skutku, pro který je stíhán, s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, příp. jiných okolností, za nichž k němu došlo, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem. Dle písm. d) je vhodné uvést označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován, a to jeho zákonným pojmenováním, uvedením příslušného ustanovení zákona a všech zákonných znaků, včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu.

Všechny další náležitosti dohody o vině a trestu, které jsou uvedeny v § 175a odst. 6 písm. a), b), f) až i) by měl státní zástupce následně sjednat s obviněným, a v případě nutné obhajoby i s obhájcem, později, v průběhu jednání o dohodě. Proto se o nich obhajoba nemusí v návrhu dohody zmiňovat.

Kdy by si měl obviněný vytvořit představu o druhu trestu a jeho výměře?

Obviněný, jenž spáchal skutek, pro který je stíhán, má mnohdy jasnou představu o tom, jakému trestu se chce vyhnout sjednáním dohody o vině a trestu. To však nestačí. Je vhodné, aby si obviněný, ve spolupráci s obhájcem, vytvořil představu o druhu trestu, jeho výměře a způsobu jeho výkonu, či o příp. upuštění od potrestání [§ 175a odst. 6 písm. f) tr. řádu] ještě před jednáním se státním zástupcem. Jen v takovém případě může připraveně reagovat na návrhy státního zástupce při jednání o dohodě.

Podstatné je, že v dohodě o vině a trestu lze sjednat též upuštění od potrestání (§ 46 a násl. zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dále „tr. zákoník“, § 11 a násl. zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže), ačkoli se upuštění od potrestání nepovažuje za rozhodnutí o trestu (tedy jde o dohodu o vině, nikoliv o trestu). Je možné také sjednání podmíněného upuštění od potrestání s dohledem (§ 48 tr. zákoníku) i upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence (§ 47 tr. zákoníku). Součástí dohody o trestu může být též dohoda o stanovení přiměřených omezení a přiměřených povinností, včetně stanovení jejich rozsahu (§ 48 odst. 4 tr. zákoníku). Státní zástupce, podobně jako při rozhodování o trestu soud, má při sjednávání dohody o druhu a výměře trestu přihlídnout též k tomu, zda obviněný trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch (§ 39 odst. 7 tr. zákoníku). **Všechny tyto možnosti by měl probrat obhájce s obviněným před jednáním o dohodě, aby mohli na základě přípravy vhodně reagovat na konkrétní návrhy, které při jednání o dohodě přednese státní zástupce.**

Před jednáním o dohodě o vině a trestu se státním zástupcem by si měla obhajoba vytvořit základní představu o rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, pokud je důvod

⁹ Otázkou je, zda lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování, dle výsledků šetření konaného postupem před zahájením trestního stíhání dle § 158 a násl. tr. řádu, nebo až na základě výsledků vyšetřování, jak to uvádí § 175a odst. 1 tr. řádu; tím se budu zabývat v samostatném článku.

k uzavření takové dohody [§ 175a odst. 6 písm. g) tr. řádu], příp. o ochranném opatření, přichází-li v úvahu jeho uložení [§ 175a odst. 6 písm. h) tr. řádu]. To však nemusí obviněný uvést v návrhu dohody, který zašle státnímu zástupci. Postačí, když obhajoba promyslí možnosti dohody, které dle zákona přicházejí v úvahu, aby mohl obviněný sám či jeho obhájce promyšleně reagovat při jednání se státním zástupcem. Pokud tuto představu obviněný nemá, pak nezřídká nedochází k dohodě o vině a trestu, příp. je jednání o ní odročováno jen proto, aby si obviněný s obhájcem promysleli svůj postoj, i když to mohli učinit při přípravě na jednání se státním zástupcem.

Kdy jsou pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného dle § 175a odst. 3 tr. řádu?

Každý obviněný má právo hájit se tak, jak uzná za vhodné. Zjistí-li však obhájce, že obviněný, kterého obhajuje, chce v rozporu s provedenými důkazy učinit prohlášení, že spáchal skutek, pro nějž je stíhán [§ 175a odst. 3, odst. 6 písm. e) tr. řádu], a přistoupit na mírnější potrestání jen proto, aby neriskoval možné uložení přísnějšího trestu v hlavním líčení, pokud by jej soud uznal vinným, měl by to podrobně probrat s klientem a využít k tomu skutečnosti, příp. důkazy obsažené ve spisu.

„Uzavření dohody o vině a trestu bude vyžadovat výrazně vyšší stupeň poznání o pachateli a trestném činu než při zahájení trestního stíhání, nebude však nutné provádět vyčerpávajícím způsobem všechny dostupné důkazy, které by jinak byly potřebné pro podání obžaloby. Aplikace institutu dohody o vině a trestu tak bude možná v takové fázi přípravného řízení, kdy v ní budou dostatečně prokázány základní skutkové okolnosti potvrzující, že skutek je trestným činem, jeho právní kvalifikace a pravdivost prohlášení obviněného o vině.“¹⁰ Jedná se o další způsob skončení řízení, který by měl efektivně doplnit stávající možnosti skončit trestní řízení odklonem nebo vydáním trestního příkazu.

Kdy nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu?

Obhájce nesmí pominout, že základní podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení (§ 175a odst. 3). Proto již v návrhu na dohodu by měl obviněný prohlásit, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Učinit by to měl poté, co obhájce ze spisu zjistí, že výsledky vyšetřování nezpochybňují pravdivost klientova prohlášení.

V praxi se obviněný nezřídká snaží přimět obhájce k tomu, aby se vyhnul formulaci „prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán“, uvedené v § 175a

odst. 6 písm. e) tr. řádu. **Takovému pokynu klienta by neměl obhájce vyhovět a vysvětlit klientovi, že by bez tohoto prohlášení nesplnil obligatorní náležitost dohody o vině a trestu.**

Kdy může obviněný zvažovat dohodu o vině a trestu?

Státní zástupce může zahájit jednání o dohodě o vině a trestu, jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný (§ 175a odst. 1 tr. řádu). Obviněný by však měl uvažovat o možnosti sjednání této dohody již na počátku vyšetřování, zejména pokud je obhájci již po zahájení trestního stíhání umožněno nahlédnutí do spisu, v němž se seznámí s výsledky šetření dle § 158 a násl. tr. řádu, nebo po výsleších svědků, spoluobviněných a po provedení dalších důkazů.

Pokud obhájce vhodně informuje obviněného o případné možnosti sjednání dohody o vině a trestu, nejednou to ovlivňuje výpověď vyslychaného na počátku vyšetřování. Zejména se obviněný zdrží kategorických a nedoložených tvrzení o své nevině.

Často obviněný ve své první výpovědi před policejním orgánem konajícím vyšetřování popírá spáchání trestné činnosti, z níž je obviněn, avšak všechny či mnohé další úkony provedené v průběhu vyšetřování jej usvědčují. I když je obviněný pachatelem trestné činnosti, pro niž je stíhán, nezřídká chce bez ohledu na usvědčující důkazy získané vyšetřováním setrvat na své obhajobě a popírat spáchání trestné činnosti i v řízení před soudem. V praxi se ukazuje, že mnohdy obviněný, jehož výpověď je v rozporu s dalšími důkazy provedenými ve vyšetřování, nechce reagovat na důkazní situaci, s níž nepočítal. **Obhájce by měl v takových případech obviněnému objasnit, že po zvážení výsledků dokazování, zejména po prostudování spisů při skončení vyšetřování, může požádat o doplnění svého výslechu a vypovědět v souladu s provedenými důkazy. Pak má obviněný při doplnění výslechu dvě možnosti. Buď se dozná k trestné činnosti, což zpravidla učiní, pokud neusiluje o sjednání dohody o vině a trestu, nebo prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán.**

Pokud se obviněný při výslechu dozná k trestné činnosti, z níž je obviněn, tak usuzuje, že v jeho doznání je *de facto* obsaženo i jeho prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Podle § 175a odst. 6 písm. e) tr. řádu však musí dohoda o vině a trestu, uzavíraná se státním zástupcem, toto prohlášení obsahovat. Proto je vhodné, když obviněný učiní prohlášení o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán, do protokolu o výslechu konaném před policejním orgánem i v případě, že se dozná k trestné činnosti. V doznání obviněného k trestné činnosti totiž není výslovně obsaženo jeho prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán.

V praxi se osvědčuje, pokud se obviněný před vyslychajícím policejním orgánem dozná k trestné činnosti, z níž je obviněn, a pokud chce uzavřít dohodu o vině a trestu, také prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Následně pak toto prohlášení pouze zopakuje v návrhu na sjednání dohody o vině a trestu, který zašle státnímu zástupci, nebo to uvede při jednání s ním.

¹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb. ze dne 26. 4. 2012, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, B. Zvláštní část, k části první (novela trestního řádu), k bodu 21 (§ 175a a 175b tr. řádu).

Závěr

V § 175a odst. 3 a v odst. 6 písm. e) tr. řádu je již od roku 2007 užit pojem „prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán“, přesto v § 175a odst. 7 tr. řádu zůstal, zřejmě v důsledku opomenutí, pojem „prohlášení viny učiněné obviněným“, který byl obsažen v dřívějším neschváleném vládním návrhu zákona.

Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, je označeno za prohlášení viny, i když obviněný svoji vinu neprohlásil. Nechtěným důsledkem těchto odlišných formulací je stav, kdy z desítek tisíc obviněných stíhaných v ČR v průběhu jednoho roku pouze několik set prohlásí, že spáchali skutek, pro který jsou stíháni. Je to proto, že se obvinění obávají, aby toto prohlášení nebylo v případě, že nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu soudem, považováno v hlavním líčení za prohlášení viny, tedy *de facto* za jejich doznání, i když v průběhu vyšetřování neprohlásili svoji vinu ani se k trestné činnosti nedoznali. Na tom nic nemění ani fakt, že jsou poučeni, že se k tomuto prohlášení viny učiněnému obviněným v dalším řízení nepřihlíží. Výše navržené legislativní úpravy § 175a odst. 7 věty druhé a § 314s věty první tr. řádu by měly zabezpečit, aby „prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán“ [§ 175a odst. 3, odst. 6 písm. e) tr. řádu], nebylo v trestním řádu označeno za „prohlášení viny“ (§ 175a odst. 7 tr. řádu), které je obviněnými ztotožňováno s doznáním k trestné činnosti.

Má-li v praxi dojít k výrazně častějšímu „prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán“, považují za potřebnou novelizaci § 175a odst. 7 věty druhé tr. řádu a § 314s věty první tr. řádu tak, aby „prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán“ [§ 175a odst. 3, odst. 6 písm. e) tr. řádu] nebylo možné označit za „prohlášení viny obviněným“ (§ 175a odst. 7 tr. řádu). Proto *de lege ferenda* navrhuji novelizaci § 175a odst. 7 věty druhé tr. řádu a také novelizaci § 314s tr. řádu věty první tr. řádu, což považují za základní podmínku pro zvýšení zájmu obviněných o využívání institutu dohody o vině a trestu. ♣

Christian Bibelriether

Advokát · Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
ID datové schránky: g3jhyj

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

inzerce

Přestupkové právo

2. aktualizované vydání

Helena Prášková

Publikace přináší podrobný teoretický a praktický rozbor právní úpravy obecné části hmotného přestupkového práva a řízení o přestupcích. Nabízí řešení aplikačních problémů, uvádí aktuální judikaturu i příklady z praxe.

574 stran, 860 Kč

Excesivní uplatnění a zneužití směnky

Radim Chalupa

Publikace uvádí základní vlastnosti směnky, které z ní činí hojně využívaný právní nástroj. Analyzuje jednotlivé způsoby excesivního uplatnění nebo zneužití směnky včetně vytváření podmínek pro takový nekorektní výkon směnečného práva.

462 stran, 890 Kč

Otevřeli jsme nové
právnícké knihkupectví.

budova PF UK, vchod z ulice 17. listopadu, Praha 1

Těšíme se na vaši návštěvu!

Trestněprávní rozbor dokumentu V síti – 1. část

Právní kvalifikace jednání predátorů

Následující studie je rozdělena do dvou na sebe navazujících článků. V první části se autorky zabývají právní kvalifikací jednání predátorů z dokumentu V síti, kdy popisují jednotlivé trestné činy, pod jejichž skutkové podstaty je možné subsumovat jednání, resp. skutky predátorů. Druhá část příspěvku, která vyjde v BA č. 11/2022, se pak bude věnovat právnímu rozboru jednání autorů a dětí v rámci tohoto dokumentu, resp. úvahami o jejich možné trestní odpovědnosti.

JUDr. Alena Tibitanzlová, Ph.D.,
působí jako advokátka a současně jako akademický pracovník na Katedře trestního práva Policejní akademie České republiky v Praze.

Mgr. Lucie Bízová
je absolventkou Policejní akademie České republiky v Praze a studentkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy.

Dokumentární film V síti otevřel problematiku zneužívání dětí na internetu. Pomocí mystifikace se autorům podařilo nahlédnout do komunikace na sociálních sítích probíhající mezi dětmi a internetovými predátory. Tito predátoři svým jednáním naplnili skutkovou podstatu dlouhé řady trestných činů. Někteří z pachatelů přitom byli již za své skutky odsouzeni. Dokument probíhal ve třech dětských pokojích

vytvořených ve filmovém ateliéru. Herečkám byly založeny falešné profily na sociálních sítích. Na těchto profilech byly využity fotografie hereček z dětství a uveden jejich fiktivní věk – dvanáct let. Během deseti dnů natáčení v ateliéru dívky kontaktovalo celkem 2 458 predátorů. Absolutní většina těchto konverzací měla sexuální obsah. Typicky se jednalo o otázky na sexuální zkušenost, zaslání fotografií mužských přirození, požadavky na intimní fotografie dívek, masturbaci mužů ve videohovoru, sdílení pornografického materiálu nebo zvaní na osobní schůzky. Po opakovaném naléhání dívky některým mužům zaslaly intimní fotografie, které byly vytvořeny pro tyto účely fotomontáží.¹

Následující text se bude zabývat skutky predátorů, které bylo možné ve filmu kvalifikovat jako trestné činy, a to v souvislosti s příslušnými skutkovými okolnostmi.^{2, 3}

§ 191 – Šíření pornografie

Základní skutková podstata tohoto trestného činu sankcionuje ve svém prvním odstavci šíření tzv. tvrdé pornografie. Jedná se o taková pornografická díla, ve kterých se projevuje násilí či neucta k člověku, anebo taková díla, ve kterých se zobrazuje nebo znázorňuje pohlavní styk se zvířetem. Ustanovení zavádí demonstrativní výčet způsobů šíření. Patří sem např. výroba, dovoz, nabídka, zprostředkování nebo prodej takového díla. Šíření této pornografie je trestné i mezi dospělými.⁴

Odstavec 2 se zabývá šířením tzv. prosté pornografie. Šíření prostých pornografických děl je trestné, pokud jsou cíleně směřována k dětem.⁵

S ohledem na tento, ale i na další trestné činy, je nutné vymezit pojem pornografické dílo. Samotný pojem pornografické dílo není v trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dále též „tr. zákoník“) definován. Odborná literatura i judikatura se však shoduje na definici uvedené Novotným, která vymezuje pornografické dílo jako dílo, které „zvláště intenzivním a vtíravým způsobem zasahuje a podněcuje sexuální pud, překračuje podle převládajících názorů ve společnosti uznávané hranice sexuální slušnosti, uráží neakceptovatelným způsobem cit pro sexuální slušnost, vyvolává pocit studu“.⁶ S ohledem na jednání predátorů v dokumentu V síti je pak vhodné zamy-

1 V síti [dokumentární film], scénář a režie Vít Klusák, Barbora Chalupová, Česká republika, 2020.

2 Tento příspěvek svým obsahem vychází z diplomové práce Mgr. Lucie Bízové (vedoucí práce JUDr. Alena Tibitanzlová, Ph.D.), obhájené v květnu 2022 na Policejní akademii České republiky v Praze.

3 Tento příspěvek je výstupem vědeckovýzkumného úkolu Možnosti využití nových technologií s důrazem na zefektivnění a urychlení činnosti orgánů činných v trestním řízení a dalších subjektů, subúkolu Základy trestní odpovědnosti s akcentem na zavádění nových postupů a technologií do trestního řízení, řešeného na Policejní akademii České republiky v Praze.

4 J. Kuchta a kol.: Kurs trestního práva, Trestní právo hmotné, Zvláštní část, 1. vyd., C. H. Beck, Praha 2009.

5 Tamtéž.

6 O. Novotný, R. Vokoun a kol.: Trestní právo hmotné II. Zvláštní část, ASPI, Praha 2007.

slet se nad tím, co je řazeno pod pojem dílo. Trestní zákoník stanovuje, že dílo může mít podobu písemnou, fotografickou, filmovou, počítačovou, elektronickou nebo jinou. „*Počítačovým dílem se patrně rozumí dílo vytvořené pomocí počítače, elektronickým dílem to, které má podobu čitelnou jen strojově.*“⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že **jako pornografické dílo lze označit intimní fotografie i videa, které predátoři dívkám zasílali.** V dokumentu V síti se setkáváme velmi často ještě s jedním druhem pornografického obsahu, a tím je masturbace mužů během videohovoru s dívkou. Takové jednání bude splňovat charakteristiku pornografie, ale je nutné zvážit, zda splňuje i definici díla. Na tomto místě je podle našeho názoru vhodné zmínit trestný čin účasti na pornografickém představení podle ust. § 193a tr. zákoníku. Ačkoli skutková podstata tohoto trestného činu není z hlediska jednání predátorů v dokumentu relevantní, je snad možné analogicky využít zavedený pojem pornografické představení. Ščerba v souvislosti s tímto trestným činem uvádí zásadní rozdíl mezi pornografickým dílem a pornografickým představením. „*(...) Podstatným rysem pornografického představení ve smyslu § 193a TrZ je tedy to, že jde o vystoupení živé, tj. probíhající v reálném čase. Tím se liší od pornografického díla ve smyslu § 191 či 192 TrZ, které je zachyceno ve formě umožňující opakované přehrávání či jiné zobrazování.*“⁸

Na základě toho se domníváme, že **masturbace během videohovoru je fakticky pornografickým představením a nelze ji zařadit pod pojem pornografické dílo,** a tedy ani pod skutkovou podstatu trestného činu šíření pornografie podle ust. § 191 tr. zákoníku. Nepochybně ale takové jednání vykazuje společenskou škodlivost a je nutné jej subsumovat pod příslušnou skutkovou podstatu. Konkrétně se bude jednat **o trestný čin podle ust. § 201 tr. zákoníku, tedy o ohrožování výchovy dítěte** (k tomu blíže srov. dále v textu).

V dokumentu V síti došlo k naplnění obou základních skutkových podstat trestného činu šíření pornografie. **Všichni sexuální predátoři, kteří zaslali dívkám svou obnaženou fotografii (typicky fotografii svého přirození) nebo odkaz na webové stránky s pornografií, se dopustili trestného činu šíření pornografie podle ust. § 191 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve stadiu pokusu. Jedná se o jeden z nejméně frekventovaných trestných činů, které je možné v dokumentu spatřovat.** Většina predátorů zaslala dívkám fotografii svého přirození bez vyžádání či předchozího upozornění. S šířením pornografie podle odstavce 1 jsme se ve filmu setkali pouze jednou. Pachatelem byl predátor označovaný jako Sneky. Ten jedné z hereček zaslal video se zoofilní pornografií.

§ 192 – Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

Odstavec 1 tohoto ustanovení sankcionuje přechovávání dětské pornografie. Aby došlo k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu, **je nutné, aby pachatel měl dětskou pornografii ve své moci a mohl s ní disponovat.** Příkladem může být uložení na datový nosič nebo uložení v e-mailové poště. Prohlížení dětské pornografie na webových stránkách, bez toho, aby si ji osoba uložila, se nepovažuje za přechovávání ve smyslu skutkové podstaty předmětného trestného činu.⁹

Odstavec 2 tohoto ustanovení se vztahuje k získávání přístupu k dětské pornografii, a to prostřednictvím informační nebo komunikační technologie. Tímto přístupem si pa-

chatel zajišťuje možnost sledovat dětskou pornografii, aniž by ji sám přechovával.¹⁰

Odstavec 3 tohoto ustanovení pak postihuje dva druhy jednání. Alinea první vymezuje šíření dětské pornografie, které spočívá ve výrobě, dovozu, vývozu, prodeji a dalších způsobech distribuce. Jedná se o obdobné znění, jako nalezeme v ust. § 191 odst. 1 tr. zákoníku, které postihuje šíření tzv. tvrdé pornografie, avšak s odlišnou sankcí. Dětská pornografie má vyšší společenskou škodlivost, a její šíření je tudíž přísněji sankcionováno než šíření tzv. pornografie tvrdé. Alinea druhá spočívá v kořistění z dětské pornografie. To je uskutečňováno získáváním majetkového prospěchu z šíření dětské pornografie.¹¹

Samotný pojem dětská pornografie není v trestním zákoníku definován. Nicméně česká právní úprava vychází ze směrnice Evropského parlamentu, která dětskou pornografii definuje jako

„*a) jakýkoli materiál, který zobrazuje dítě, které se účastní skutečného nebo předstíraného jednoznačně sexuálního jednání;*

b) jakékoli zobrazení pohlavních orgánů dítěte prvotně k sexuálnímu účelům;

c) jakýkoli materiál, který zobrazuje osobu se vzhledem dítěte, která se účastní skutečného nebo předstíraného jednoznačně sexuálního jednání, nebo každé zobrazení pohlavních orgánů osoby se vzhledem dítěte k prvotně sexuálnímu účelům;

d) realistické obrázky dítěte, které se účastní jednoznačně sexuálního jednání, nebo realistické obrázky pohlavních orgánů dítěte k prvotně sexuálnímu účelům.“¹²

Osoba, jež se jeví být dítětem, je osoba starší 18 let, která ale svým vzhledem, chováním, oblečením, hlasem a obecně kontextem, ve kterém vystupuje, vzbuzuje přesvědčení, že se jedná o dítě.¹³ Vzhledem k preciznosti dokumentu, zejména co se týče vzhledu hereček, líčení, kostýmů či pokojů, je zřejmé, že se herečky jeví být dítětem.

Ščerba ve svém příspěvku věnovaném zneužívání dětí k pornografickým účelům prostřednictvím internetu uvádí, že s ohledem na právní kvalifikaci je nutné rozlišovat, zda dítě poslalo fotografii, kterou již dříve pořídilo, nebo zda intimní fotografii (či video) pořídilo až na základě naléhání pachatele. **V případě, že dítě poslalo fotografii, kterou již dříve vytvořilo, je naplněna skutková podstata trestného činu podle ust. § 192 odst. 1 tr. zákoníku.** Po obdržení obnažené fotografie pachatel přechovává dětskou pornografii, kterou má ve své moci a se kterou může volně disponovat. **Pokud ale nastane situace, kdy dítě vytváří pornografický snímek až po naléhání pachatele, je naplněna skutková podstata podle ust. § 192 odst. 1 tr. zákoníku, ale také podle ust. § 193 odst. 1 tr. zá-**

7 T. Gřivna: Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku, Bulletin advokacie č. 10/2009, str. 67.

8 F. Ščerba: Posuzování případů zneužívání dětí prostřednictvím internetu k pornografickým účelům, Trestněprávní revue č. 3/2020, str. 125-129.

9 P. Šámal a kol.: Trestní zákoník: komentář, 2. vyd., C. H. Beck, Praha 2012; A. Draštilík a kol.: Trestní zákoník: komentář, Wolters Kluwer, Praha 2015.

10 F. Ščerba a kol.: Trestní zákoník, Komentář, 1. vyd., C. H. Beck, Praha 2020.

11 A. Draštilík a kol., op. cit. sub 9.

12 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV.

13 Op. cit. sub 8, str. 125-129.

koniku (tj. zneužití dítěte k výrobě pornografie – k tomu blíže srov. dále) a podle ust. § 192 odst. 3 tr. zákoníku. S ohledem na věk dítěte je pachatel odpovědný za výrobu dětské pornografie (podle ust. § 192 odst. 3 tr. zákoníku) ve formě nepřímého pachatelství (srov. ust. § 22 odst. 2 tr. zákoníku) nebo ve formě účastenství jako návodce [srov. ust. § 24 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku]. O nepřímé pachatelství se bude jednat, pokud svedenému dítěti bylo méně než 15 let a predátor jej využil jako živý nástroj ke spáchání trestného činu, tedy k vyhotovení pornografické fotografie. Pokud bylo dítě starší 15 let, bude predátor odpovědný za navádění ke spáchání trestného činu. V tomto případě je i dítě, jež pornografickou fotografii vytvořilo, trestně odpovědné za trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle ust. § 192 odst. 3 tr. zákoníku.¹⁴

Typickým jednáním predátorů v dokumentu byla **žádost o vytvoření intimní fotografie dívky a o její následné zaslání predátorům**. Herečky, jež se jevily být dítětem, svou fotomontáží vytvořenou intimní fotografií některým predátorům zaslaly. **Za těchto okolností by jednání predátora mělo být kvalifikováno jako trestný čin podle ust. § 192 odst. 1 tr. zákoníku, tj. jako výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, a to ve stadiu dokonání trestného činu** (predátor po obdržení fotografie přechovával dětskou pornografii). Vedle, resp. v rámci, toho je potřeba jednání predátora právně kvalifikovat i jako **pokus trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle ust. § 192 odst. 3 tr. zákoníku**. Predátor se zde fakticky podílel na vytvoření dětské pornografie ve formě návodce, neboť naváděl osobu, aby vytvořila pornografické dílo. Ve skutečnosti přitom byly herečky trestně odpovědné, predátor měl však za to, že jde o reálné dítě; v takovém případě by se jednalo o pokus nepřímého pachatelství, tedy o pokus vzpomenuť trestného činu. Na závěr je jednání predátora nutné subsumovat i pod pokus trestného činu podle ust. § 193 odst. 1 tr. zákoníku, tj. **pokus zneužití dítěte k výrobě pornografie**.

Na tomto místě je vhodné upozornit, že není vyloučen jednočinný souběh trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií a trestného činu zneužití dítěte k výrobě pornografie. Každý z těchto trestných činů má jiný objekt (chráněný zájem). U trestného činu zneužití dítěte k výrobě pornografie je objektem zájem na ochraně dětí před jejich zneužitím k výrobě pornografie. U trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií se komentářová literatura neshoduje, co je jeho objektem, nicméně se přikláníme k názoru Ščerby, který uvádí, že objektem trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií je zájem na ochraně některých morálních hodnot, které spočívají v odsuzování dětské pornografie.¹⁵

Predátoři v dokumentu naléhali na dívky s žádostí o intimní fotografie různými způsoby. Někteří pouze opakovaně žá-

dali o fotografii. Jiní zaslali dívkám své intimní fotografie s vidinou, že jim dívky tuto „laskavost“ oplátí (i přesto, že dívky o jejich intimní fotografii nejevily zájem). Další predátoři se snažili nejprve získat náklonnost dívky předstíraným zájmem o její koničky a lichotkami. Po navázání domnělého vztahu opakovaně žádali o fotografie, neboť předpokládali, že jim dívka vyhoví ze strachu ze ztráty kontaktu s predátorem. Jeden z predátorů kontaktoval všechny tři dívky a žádal od nich intimní fotografie. Vždy se držel obdobného scénáře, ve kterém jevil zájem o dívku a její záliby a oslovoval ji „lasko“ nebo „zlatíčko“. Zprvu po dívkách žádal, aby se mu ukázaly pod záminkou prohlídky jejich pokoje, a následně přešel k žádostem o svlékání svršků a zaslání intimních fotografií. Konkrétně dívkám vysvětloval, jak mají pózovat a co přesně by chtěl na fotografiích vidět. Sám dívkám posílal své obnažené fotografie a hovořil s nimi o pornografii. Jedné z dívek zaslal dětskou pornografii, ačkoli si byl vědom protiprávnosti takového sdílení. Predátor naplnil skutkovou podstatu analyzovaného trestného činu jak ve formě přechovávání dětské pornografie, tak ve formě šíření dětské pornografie. Za tento, ale i za další trestné činy, byl již predátor odsouzen.

Za trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií byla odsouzena dlouhá řada predátorů z dokumentu. V některých případech byla však subsumpce jednání predátorů pod tento trestný čin vynechána, neboť se vedle přechovávání dětské pornografie dopustili také trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem podle ust. § 193b tr. zákoníku. Jednočinný souběh předmětných trestných činů je přitom vyloučen.¹⁶

§ 193 – Zneužití dítěte k výrobě pornografie

Činnost pachatele trestného činu zneužití dítěte k výrobě pornografie může spočívat ve dvou způsobech jednání, a to **ve výrobě dětské pornografie, anebo v kořistění z dětské pornografie**. Ke zneužití dítěte k výrobě pornografie může dojít různými formami, např. svedením, přiměním anebo zlákaním. V dokumentu v síti se setkáme s prvním způsobem jednání. Predátoři v mnoha případech přiměli dívky, aby jim zaslaly své obnažené fotografie. Jak uvádí kodex projektu, dívky tak učinily až po opakovaném naléhání. Po získání fotografie predátoři naplnili znaky skutkové podstaty trestného činu ust. § 193 odst. 1 tr. zákoníku, tj. zneužití dítěte k výrobě pornografie ve stadiu pokusu, a zároveň znaky skutkové podstaty trestného činu podle ust. § 192 tr. zákoníku (k tomu srov. již dříve v textu tohoto příspěvku uvedené).

Tento trestný čin směřuje primárně na ochranu dětí. Objektem je zde zájem na ochraně dětí před jejich zneužitím k výrobě pornografie. **Na rozdíl od trestného činu podle ust. § 192 tr. zákoníku, tj. výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií, se zkoumaný trestný čin nevztahuje na osobu, jež se jeví být dítětem, ale pouze na děti.**¹⁷

§ 193b – Navazování nedovolených kontaktů s dítětem

Tento trestný čin byl zakotven do tr. zákoníku v roce 2014 a jeho cílem je ochrana dětí mladších patnácti let, jejich mravního a tělesného vývoje před sexuálním zneužíváním.

14 Op. cit. sub 8, str. 125-129.

15 Ščerba toto tvrzení odůvodňuje samotným ustanovením, které do dětské pornografie řadí i osoby, jež se jeví být dítětem. V takovém případě nedochází k ohrožení dítěte, a tudíž ani zájem na ochraně dítěte nemůže být primárním objektem ochrany. Dalším důvodem je existence ust. § 193 tr. zákoníku, které je na ochranu dětí před zneužitím k výrobě pornografie výslovně zavedeno. Srov. op. cit. sub 8, str. 125-129.

16 Op. cit. sub 10.

17 Op. cit. sub 4.

K naplnění znaků skutkové podstaty v tomto případě dojde už v případě návrhu schůzky dítěti mladšímu patnácti let s úmyslem spáchat trestný čin se sexuální motivem. Jednání pachatele tedy spočívá v přípravě sexuálně motivovaného trestného činu. Příprava vyjmenovaných trestných činů by sama o sobě nebyla trestná, neboť se nejedná o zvlášť závažné zločiny. Toto ustanovení tedy fakticky trestnost za přípravu těchto trestných činů zavádí. Výčet trestných činů, na něž toto ustanovení navazuje, je pouze demonstrativní. Vedle nich se může jednat např. o trestný čin podle ust. § 191 tr. zákoníku, tj. šíření pornografie, anebo o trestný čin podle ust. § 193a tr. zákoníku, tj. účast na pornografickém představení. Pod tuto skutkovou podstatu nespádají sexuálně motivované zvlášť závažné zločiny, jejichž příprava je trestná (např. trestný čin podle ust. § 186 odst. 5 tr. zákoníku, tj. sexuální nátlak).¹⁸

Na tomto místě je vhodné upozornit na určitý nedostatek tohoto ustanovení. Tento trestný čin lze výslovně spáchat pouze na dětech mladších patnácti let. Z důvodové zprávy vyplývá, že trestní zákoník byl doplněn o tento trestný čin na základě implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii. Čl. 6 zmíněné směrnice výslovně stanovuje, že členské státy mají zavést trestnost tohoto jednání, pokud se jej pachatel dopustí na dítěti, které nedosáhlo pohlavní dospělosti. Na základě toho česká právní úprava stanovila předmětem útoku dítě mladší 15 let.¹⁹ Kolouch v souvislosti se zněním tohoto ustanovení je ale přesvědčen, že „*uvedeným jednáním jsou stejnou měrou ohroženy jak děti mladší patnácti let, tak děti mladší osmnácti let*“.²⁰ Naprosto shodného názoru jsme i my. Současná právní úprava zavádí jistý paradox. Jako příklad je možné uvést, že pokud pachatel navrhne dítěti mladšímu 15 let setkání za účelem jej zneužít k výrobě pornografie (trestný čin podle ust. § 193 tr. zákoníku, tj. zneužití dítěte k výrobě pornografie), bude trestně odpovědný pro trestný čin podle ust. § 193b tr. zákoníku, tedy pro navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Pokud by ale oslovenému dítěti bylo 16 let, skutková podstata trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem naplněna nebude a postih pachatele bude připadat v úvahu, až pokud jeho jednání směřující ke zneužití dítěte k výrobě pornografie dosáhne stadia pokusu. Potom by byl pachatel odpovědný za pokus (případně dokonání) trestného činu podle ust. § 193 tr. zákoníku, tedy za zneužití dítěte k výrobě pornografie. **Shrnutí, ust. § 193b tr. zákoníku zavádí trestnost přípravy uvedených trestných činů, ale pouze pokud je návrh učiněn vůči dítěti mladšímu 15 let. Pokud je dítě starší než 15 let, příprava (tedy návrh setkání) trestná nebude. Tím podle našeho názoru vzniká určitá mezera v ochraně dětí starších 15 let před různými způsoby jejich zneužívání na internetu.**

V dokumentu V síti byla naplněna skutková podstata tohoto trestného činu hned několikrát. Řada predátorů ve filmu žádala opakovaně o schůzku s dívkami. Typicky dívkám nabízel setkání s nějakou příjemnou aktivitou. Zvali dívky na kakao a dortík či jim nabízel možnost návštěvy u nich doma, kde se mohou seznámit s kočkou a hrát na klavír. Ve filmu proběhlo celkem 21 osobních schůzek. Během schůzek predátoři otevřeně hovořili o svých úmyslech a plánech (které často předstřeli již v návrhu schůzky). Popisovali dívkám své konkrétní

sexuální představy, které by s nimi následně chtěli uskutečnit. Na osobní schůzku s protagonistkou dorazila také jedna žena v doprovodu svého partnera. Tato partnerská dvojice se snažila dívku přesvědčit k účasti na skupinovém pohlavním styku s nimi. Povídali si s dívkou o jejích dosavadních sexuálních zkušenostech a o menstruaci. Na její otázku týkající se toho, co znamená jít „do trojky“, jí dvojice konkrétně vysvětlila svou představu. Predátoři si na osobních schůzkách uvědomovali protiprávnost svého jednání. Někteří upozorňovali na to, že není vhodné o jejich sexuálních plánech otevřeně mluvit na veřejnosti, taktéž žádali dívky o smazání jejich online konverzace či opakovali, že rozhodnutí o následném setkání (se sexuálním účelem) je pouze na dívkách samotných. Jednoho z predátorů filmový štáb konfrontoval v místě jeho bydliště. Muž zval dívku opakovaně na schůzku, ale na žádou z nich se nedostavil. Své chování před filmovým štábem obhajoval právě tím, že jde pouze o online komunikaci a k osobnímu setkání nedošlo. Jak však bylo zmíněno již dříve, **k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu dojde již návrhem schůzky s úmyslem spáchat sexuální trestný čin.**

§ 186 – Sexuální nátlak

Objektem tohoto trestného činu je svoboda v rozhodování o sexuálním životě a také ochrana důstojnosti. Odstavec 1 předmětného ustanovení se ve svém vymezení podobá trestnému činu znásilnění, avšak s tím rozdílem, že **pachatel zde nenutí oběť k pohlavnímu styku, ale k jinému sexuálně motivovanému chování.** Pachatel k vynucení svého cíle používá násilí, pohrůžku násilí nebo pohrůžku jiné těžké újmy. Jinou těžkou újmu se rozumí újma v různých oblastech života. Může jít např. o majetkovou újmu, rozvrat manželství nebo újmu na cti a dobré pověsti. Mezi jinou těžkou újmu lze zařadit i zveřejnění intimních fotografií nebo sdílení informací o sexuálním životě. **Cílem pachatele je donutit oběť k sebeukájení, obnažování nebo k jinému srovnatelnému chování.**²¹

Základní skutková podstata tohoto trestného činu považuje za oběť kohokoli. V odstavci 3 je uvedena kvalifikovaná skutková podstata, pokud by byl vyvíjen sexuální nátlak na osoby mladší 18 let. V odstavci 5 je pak uvedena ještě přísnější sankce pro pachatele, jenž se tohoto jednání dopustí na osobě mladší 15 let.²²

V dokumentu V síti se setkáme se sexuálním nátlakem u predátora vystupujícího pod přezdívkou Sneeky. Sneeky v dokumentu udržoval kontakt s postavou Míši. Kromě sexuálního nátlaku se dopustil ještě mnoha dalších trestných činů, nicméně tento byl nejzávažnější. Postava Míši poslala predátorovi po naléhání své fotomontáží vytvořené intimní fotografie.

18 Op. cit. sub 10.

19 Důvodová zpráva k zákonu č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zák. č. 105/2013 Sb. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV.

20 J. Kolouch: CyberCrime, CZ.NIC, Praha 2016.

21 Op. cit. sub 10; A. Draštilík a kol., op. cit. sub 9.

22 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

On obratem využil tyto fotografie k vydírání. Vyžadoval po dívce, aby dělala, co jí on řekne, a v případě, že tak neučiní, zveřejní její fotografie na internetu. Odborníci sdělili autorům dokumentu, že predátoři často děti tímto způsobem vydírají, ale k samotnému zveřejnění poté nedojde. Sneeky byl v tomto výjimkou. Už během natáčení v ateliéru vytvořil postavě Míši falešný profil na stránce lide.cz, kde zveřejnil její intimní fotografie. Jeho výhrůžky se dále stupňovaly. Vyhržoval dívce, že zná její adresu (na základě IP adresy jejího počítače) a že ji nechá znásilnit bezdomovci. I po natáčení v ateliéru predátor opakovaně zveřejňoval její intimní fotografie na sociálních sítích, a to i s odkazem na její účet na Skype. Na základě toho dívku kontaktovalo množství mužů. Později postavě Míši založil profil na erotické seznamce, kde nabízel mužům její intimní fotografie za finanční odměnu. S těmito muži si měla Míša psát a za peníze jim zasílat nahé fotografie.²³ Toto jednání Sneekyho bylo kvalifikováno jako pokus sexuálního nátlaku na dítěti mladším 15 let podle ust. § 186 odst. 5 písm. a) tr. zákoníku.

§ 201 – Ohrožování výchovy dítěte

K ohrožení výchovy dítěte může dojít naplněním jedné ze dvou základních skutkových podstat tohoto trestného činu. **S ohledem na dokument V síti je relevantní první z nich, která zavádí čtyři možné způsoby jednání, přičemž stěžejní jsou první dva, tj. svádění k zahálčivému a nemravnému životu a umožnění vést zahálčivý a nemravný život.** Jak sám název trestného činu napovídá, jedná se o ohrožovací trestný čin. **K naplnění skutkové podstaty tak postačuje pouhé vystavení dítěte určitému morálnímu nebo citovému ohrožení.**

Svádění k zahálčivému nebo nemravnému životu může spočívat v různých způsobech konání. Pachatel může dítě k takovému způsobu života přímo slovně navádět nebo svým chováním jít dítěti v tomto ohledu negativním příkladem. Veškeré tyto skutky musí být ale způsobitelné na dítě nepříznivě působit a ovlivnit jej.²⁴

Umožnění dítěti vést zahálčivý nebo nemravný život vyžaduje ze strany pachatele menší aktivitu než svádění. Spočívá v „pouhém“ vytváření podmínek pro vedení tohoto způsobu života, dítě není nutné k tomuto slovně či jinak nabídat.²⁵

Ohrožení dítěte je dáno jeho vedením k zahálčivému nebo nemravnému životu. Pod pojem zahálčivý způsob života je možné zařadit např. záškoláctví, žebrotu nebo obdobný způsob žití, který nezahrnuje běžnou legální pracovní aktivitu. V dokumentu V síti se však setkáváme s druhým negativním působením – sváděním a umožňováním vést nemravný život. Jedná se o široký pojem, který zahrnuje různé společensky odsuzované způsoby chování. Sem je typicky možné řadit různé formy závislostního chování, ať již alkoholismus, narkomanství, nebo gamblerství. Nejzávažnějším nemravným způsobem života je pak páchaní trestné činnosti.

23 Op. cit. sub 1.

24 A. Drašík, op. cit. sub 9.

25 P. Šámal a kol., op. cit. sub 9.

26 A. Drašík a kol., op. cit. sub 9; op. cit. sub 10.

27 A. Drašík a kol., op. cit. sub 9.

28 Op. cit. sub 4.

S ohledem na jednání predátorů v dokumentu je nutné uvést, že nemravný způsob života se týká i oblasti sexuálních vztahů. **Mimo promiskuitu či prostituci je sem možné zařadit i vedení dítěte k předčasnému pohlavnímu životu.**²⁶

Predátoři z dokumentu V síti se pravidelně snažili **posouvat sexuální hranice dívek.** Typicky se jednalo o otázky ohledně sexuální zkušenosti (zda už dívka měla někdy pohlavní styk či orgasmus, zda už někdy masturbovala) a následné utvrzování v tom, že už je v dostatečném věku pro začátek svého sexuálního života. Jak bylo již zmíněno, svádění nespočívá pouze ve slovním nátlaku, ale také v jiných způsobech jednání. Predátoři tak např. dívkám zasílali pornografická videa. Velmi častý jev, který je z dokumentu patrný, je i masturbace před dětmi prostřednictvím videa či videohovoru, čímž samozřejmě dochází k ohrožení jejich mravního vývoje. Hned první predátor, se kterým dívka započala videohovor, masturboval a zobrazoval to přímo na kameru. Tento predátor, obdobně jako velké množství dalších, započal toto jednání bez předchozího upozornění či žádosti a po dosažení uspokojení hovor ukončil. Někteří predátoři se snažili své uspokojování během videohovoru utajit. Jeden z mužů na otázku dívky, co to dělá, odpověděl „*nic, tady jsem leštil něco*“. Ačkoli není vyloučen jednočinný souběh tohoto trestného činu se dříve uvedenými trestnými činy (např. šíření pornografie, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie, navazování nedovolených kontaktů s dítětem), u několika již odsouzených predátorů byla tato skutková podstata opomenuta. Nicméně již několik predátorů z filmu bylo pro tento trestný čin odsouzeno. Jeden z predátorů, který byl odsouzen „pouze“ za tento trestný čin, se dostavil na policii s oznámením o spáchání trestného činu sám. Tento muž během videohovoru s dívkou v dokumentu neukázal svůj obličej ani své přirození. V průběhu konverzace s dívkou si dal ruku pod stůl a zjevně začal masturbovat. Vyptával se dívky na její sexuální zkušenosti a sděloval jí ty své. Na rozdíl od většiny predátorů tento muž neposlal dívce fotografii svého přirození a ani jí ho během videohovoru neukázal. I přesto, že je jeho uspokojování ve filmu vidět pouze pod stolem, je jeho jednání kvalifikováno jako trestný čin ohrožování výchovy dítěte.

§ 202 – Svádění k pohlavnímu styku

Také toto ustanovení tr. zákoníku směřuje na ochranu rozumového, mravního a citového vývoje dětí. Nežádoucí chování zde spočívá ve snaze dosáhnout pohlavního uspokojení pachatele za účasti dítěte, a to za určité protiplnění.²⁷ **K naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu dojde již v případě nabídky či slibu určitého protiplnění.** Není nutné, aby došlo k požadovaným sexuálním aktivitám dítěte nebo ke splnění slibu ze strany pachatele.²⁸

Skutková podstata tohoto trestného činu nabízí několik forem jednání pachatele, konkrétně nabídnutí, slib a poskytnutí. Slib spočívá ve vyjádření závazku pachatele do budoucnosti něco konat. Pachatel slibem dítě utvrzuje v tom, že za splnění jím stanovených podmínek a požadavků (tzn. sexuální aktivity) mu bude poskytnuta určitá výhoda, úplata nebo prospěch. Jednání, které spočívá v poskytnutí protiplnění, je charakteristické již realizovanou činnos-

tí, např. předáním úplaty nebo zajištěním výhody. Ve filmu V síti se nejčastěji projevuje forma jednání spočívající v nabídce. Nabídka spočívá v projevení ochoty určité protiplnění za požadované sexuální aktivity poskytnout.²⁹

Samotné protiplnění ze strany pachatele je založeno na poskytnutí úplaty, výhody nebo prospěchu. Úplata je typicky finančního charakteru, jednat se ale může o jakýkoli jiný materiální dar, např. tabák, alkohol, šperky či oblečení. Výhoda je určité nadřizování či zvýhodnění. Prospěch je jakýkoli zisk nemateriálního charakteru, např. splnění zkoušky ve škole, přijetí do školy či do týmu.³⁰

Trestní zákoník demonstrativně vymezuje, o jaké činnosti sexuálního charakteru se jedná. Kromě pohlavního styku, sebeukájení dítěte a obnažování dítěte to může být jakákoli obdobná činnost. Sem je možné zařadit např. erotické tance či erotickou konverzaci.³¹

V dokumentu V síti byl tento trestný čin taktéž spáchán. Postava Niky se s trestným činem svádění k pohlavnímu styku setkala během natáčení v ateliéru, kde ji osloví predátor s otázkou, zda si chce vydělat. V následném videohovoru se predátor znovu zeptal, zda by chtěla peníze, a dodal, že záleží pouze na ní, že ji do ničeho nenutí. Na její otázku, za co by ty peníze byly, odpověděl, že by se musela ukázat na webkameře a dělat, co on řekne. To následně upřesnil na požadavek jejího obnažování. Výše peněz se měla odvíjet od množství toho, co bude dívka ochotná udělat. Predátor dívce vysvětlil, že stačí, aby mu předala adresu, a on peníze zašle. Peníze jí ukázal i na kameru.³²

Stadia trestné činnosti

Predátoři byli odsouzeni za trestnou činností jak ve stadiu pokusu, tak v některých případech za dokonáný trestný čin. Příprava trestného činu není s ohledem na dokument V síti relevantní, neboť u většiny spáchaných trestných činů (vyjma sexuálního nátlaku) není příprava trestná (nejedná se o zvlášť závažné zločiny). Nicméně je nutné připomenout trestný čin podle ust. § 193b tr. zákoníku, tedy navazování nedovolených kontaktů s dítětem, který trestnost přípravy některých uvedených trestných činů fakticky zavádí.

Pokus trestného činu je z hlediska rozhodování o vině a trestu predátorů, navíc ve vztahu k jejich jednání v pozitivním skutkovém omylu, významný. Pokus trestného činu je v ust. § 21 tr. zákoníku vymezen následovně: „*Jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, je pokusem trestného činu, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo.*“³³ V dokumentu V síti se jedná o případ tzv. nezpůsobilého pokusu, konkrétně pokusu na nezpůsobilém předmětu útoku. Takový nezpůsobilý pokus je charakteristický omylem ve vlastnostech či existenci předmětu útoku.³⁴ U trestných činů, jejichž předmětem je dítě (nebo dítě mladší 15 let), došlo k omylu ohledně věku hereček. **Vzhledem k tomu, že herečky nebyly ve skutečnosti dětmi, nemohlo dojít k dokonání příslušných trestných činů.** V tomto případě se tedy bude trestní odpovědnost pachatele posuzovat podle ustanovení o pokusu trestného činu.

Dokonáný trestný čin je nejrozvinutější a nejzávažnější vývojové stadium trestné činnosti, které spočívá v naplnění všech

znaků skutkové podstaty trestného činu.³⁵ Většina skutkových podstat trestných činů spáchaných v rámci dokumentu byla naplněna pouze ve stadiu pokusu, nicméně některé z dříve zmíněných trestných činů byly dokonány. Jednalo se o ty, ve kterých není předmětem útoku dítě nebo dítě mladší 15 let. **Mezi dokonané trestné činy v dokumentu patří několik trestných činů. Jedním z nich je šíření pornografie podle ust. § 191 odst. 1 tr. zákoníku.** Předmětem útoku je zde kdokoli bez ohledu na věk. Predátor ve filmu naplnil tuto skutkovou podstatu tím, že sdílel s herečkou zoofilní pornografii. Odstavec 2 předmětného ust. § 191 tr. zákoníku se již vysloveně vztahuje na děti, tudíž v rámci konverzace s herečkami došlo pouze k pokusu tohoto trestného činu. **Dalším trestným činem, k jehož dokonání došlo, je výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií podle ust. § 192 tr. zákoníku.** Toto ustanovení se kromě dětí vztahuje také na osoby, jež se „pouze“ jeví být dítětem. Herečky se na základě svého vzhledu, líčení, kostýmů a dalších detailů jevily být dítětem. Zároveň jejich fotomontáží vytvořené intimní fotografie tuto iluzi ještě potvrzovaly. Jako poslední je nutné uvést **sexuální nátlak podle ust. § 186 tr. zákoníku,** který je taktéž možné spáchat na jakékoli osobě bez ohledu na věk, nicméně kvalifikovaná skutková podstata zavádí přísnější sankci pro pachatele, jenž se dopustí tohoto jednání na dítěti, a ještě přísnější sankci pak pro pachatele, jenž se dopustí tohoto jednání na dítěti mladším 15 let. Jednání predátora, konkrétně Sneekyho, bylo kvalifikováno jako pokus sexuálního nátlaku na dítěti mladším 15 let.

Závěr

Dokument V síti poukázal na množství trestných činů, které páchají sexuální predátoři na internetu vůči dětem. Jednání predátorů je zjevně velmi různorodé, ačkoli jej **spojuje vždy nějaký sexuální motiv.** Nejobvyklejším protiprávním jednáním predátorů bylo zasílání vlastních intimních fotografií dětem, což je právně kvalifikováno jako trestný čin šíření pornografie. Dalším častým jednáním byla masturbace během videohovoru, která je právně kvalifikována jako ohrožování výchovy dítěte. Dlouhá řada predátorů se snažila od dívek získat jejich intimní fotografie. Pokud takovou fotografii od dívek obdrželi, naplnili skutkovou podstatu trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií a případně trestného činu zneužití dítěte k výrobě pornografie. Pouze někteří z internetových predátorů se snažili online kontakt s dívkou posunout k osobnímu setkání. Tím se dopustili trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Nejzávažnějším trestným činem v dokumentu byl pak trestný čin sexuálního nátlaku.

Doufáme, že dokument V síti měl takový dopad, že přispěje ke snížení trestných činů páchaných na dětech v prostředí internetu. ❀

Pokračování v příštím čísle.

29 Op. cit. sub 10.

30 P. Šámal a kol., op. cit. sub 9.

31 Op. cit. sub 10.

32 Op. cit. sub 1.

33 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

34 A. Draštík a kol., op. cit. sub 9.

35 D. Hendrych a kol.: Právní slovník, 3. vyd., C. H. Beck, Praha 2009.

Uplatnění zásady *nemo tenetur se ipsum accusare* v trestním řízení vedeném proti právnické osobě

Tento příspěvek se zabývá problematikou uplatnění zásady nemo tenetur se ipsum accusare coby dílčího principu presumpce nevinny a jejího možného uplatnění u právnických osob. Příspěvek je rozdělen do tří tematických okruhů, v nichž jsou popsány jak již vyřčené názory odborné veřejnosti, tak mé úvahy nad použitím vybrané zásady pro některé instituty tuzemského trestního řízení.

JUDr. Josef Čabrádek
působí jako advokátní koncipient a doktorand na Katedře trestního práva PF UK v Praze.

Presumpce nevinny je zásadou nezbytnou při vedení trestního stíhání proti konkrétní osobě, a to nejen fyzické, nýbrž i právnické. Za její součást lze podle mého názoru považovat i pravidlo *nemo tenetur se ipsum accusare*, jinými slovy **zákaz sebeobviňování**, které bude platit i pro obviněnou právnickou osobu. Toto pravidlo vychází zejména z čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále „Listina“),

kteří zakotvuje právo každého odepřít výpověď, jestliže by touto výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké, a speciálně z čl. 40 odst. 4 Listiny, jenž přiznává právo odepřít výpověď obviněnému, přičemž tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven.¹

Toto právo však není uvedeno v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. V ní je totiž předmětné pravidlo zakotveno pouze implicitně, neboť jeho explicitní zakotvení do jejího Protokolu č. 7 členské státy Rady Evropy odmítly.² Vyplnění této zjevné a podle mého názoru nešťastné mezery tedy zůstalo na Evropském soudu pro lidská práva (dále „ESLP“),³ který ve svých rozhodnutích např. dovodil, že nerespektováním tohoto práva může být porušeno presumpce nevinny, jakož i právo na spravedlivý proces.⁴

O zásadě *nemo tenetur se ipsum accusare* se diskutuje i v aktuální rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie (dále „SD EU“).⁵ Ten již ve svých starších rozhodnutích mnohokrát potvrdil presumpci nevinny podle čl. 48 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie v souvislosti s právem nevypovídat ve svůj neprospekch.⁶

Ve vztahu k obviněné právnické osobě je namístě uvést, že převážná část odborné veřejnosti má za to, že **právo k uplatnění této zásady má i právnická osoba**.⁷ K tomu je především uváděn přírůbek k obviněným osobám fyzickým,⁸ jakož i s tím sdruženou vylučující podmínku „*není-li to z povahy věci vyloučeno*“, uvedenou v ust. § 1 odst. 2 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále „ZTOPO“).⁹

V tuzemské odborné praxi je tak zpravidla uplatňován odlišný názor od toho, jenž je uváděn v angloamerickém právním systému. Příkladem zde může být závěr Nejvyššího soudu Spojených států amerických svědčící o tom, že princip zákazu sebeobviňování je v *zásadě osobní a vztahuje se pouze na fyzické jedince* s odkazem na jeho historickou funkci chránit pouze tuto fyzickou osobu, a to před povinným obviněním prostřednictvím vlastního svědectví nebo osobních záznamů.¹⁰

Na základě spojení právnické osoby, resp. její povahy, a pravidla *nemo tenetur se ipsum accusare* se ovšem i v tu-

1 J. Herczeg: Právo na obhajobu a zásada *nemo tenetur* v řízení proti právnickým osobám, in J. Jelínek a kol.: Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté, Leges, Praha 2017, str. 156.

2 P. Molek: Právo na spravedlivý proces, Wolters Kluwer ČR, Praha 2012, str. 341.

3 D. J. Harris, M. O'Boyle, E. P. Bates, C. M. Buckley: Law of the European Convention on Human Rights, 2nd edition, Oxford University Press, Oxford 2009, str. 259.

4 Srov. rozsudky ESLP ve věci *Funke proti Francii* ze dne 25. 2. 1993, stížnost č. 10828/84, či ve věci *Saunders proti Spojenému království* ze dne 17. 12. 1996, stížnost č. 19187/91.

5 Např. rozsudek SD EU ze dne 19. 9. 2018 ve věci *Emil Milev*, č. C-310/18 PPU.

6 Rozsudky SD EU ze dne 18. 10. 1989 ve věci *Orkem proti Komisi Evropských společenství*, č. 374/87, či ze dne 18. 10. 1989 ve věci *Solvay & Cie proti Komisi Evropských společenství*, č. 27/88.

7 J. Odehnalová: Zásada zákazu nucení k sebeobviňování v judikatuře Ústavního soudu, in J. Jelínek a kol.: Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení, Leges, Praha 2020, str. 390.

8 Viz správněprávní odborná literatura. Blíže např. H. Prášková: Princip *nemo tenetur* v kontrolním procesu, Správní právo č. 5-6/2012, str. 284.

9 P. Šámal, J. Dědič, T. Gřivna, F. Púry, J. Říha: Trestní odpovědnost právnických osob, Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2018, str. 74.

10 Rozsudek Nejvyššího soudu USA ze dne 12. 6. 1944 ve věci *United States v. White*, č. 366.

zemském právním prostředí objevují některé okolnosti trestního řízení, jež jsou pro svou povahu v aplikační praxi specifické. Proto je namístě se s touto problematikou minimálně alespoň seznámit.

Osoba právnické osobě blízká

Jak plyne z ust. § 125 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále „tr. zákoník“), osobou blízkou se rozumí příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel a partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Citované výkladové ustanovení má své účinky nejen co do hmotněprávní roviny trestního práva, ale rovněž i do roviny procesněprávní.

Jak uvádí Herczeg, k osobě právnické osobě blízké se v souvislosti s předmětným pravidlem zdá být zajímavá otázka odmítnutí svědecké výpovědi proti obviněné právnické osobě, zvláště když tato osoba již v postavení svědka byla před svým předvoláním osobou oprávněnou činit za obviněnou právnickou osobu úkony v trestním řízení proti ní vedeném.¹¹

V této situaci je primárně nastolena otázka, zda mezi obviněnou právnickou osobou a fyzickou osobou v postavení svědka v trestním řízení existuje vztah osoby blízké, aby bylo možné v takovém případě aplikovat ust. § 100 odst. 2 tr. řádu. Podle tohoto ustanovení je svědek oprávněn odepřít vypovídat, jestliže by výpovědi způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželu, partneru nebo druhu anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by právem pociťoval jako újmu vlastní.

Ještě před účinností ZTOPO to byl Ústavní soud, jenž se v rámci svého nálezu ze dne 23. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 451/04, zabýval právem nevypovídat. Dospěl k závěru, že předmětné právo „neplatí jen ohledně fyzických přirozených osob, ale vztahuje se i na osoby právnické, resp. jejich statutární orgány a zaměstnance, a to s poukazem na skutečnost, že jinak by mohlo dojít k obcházení práva nevypovídat zakotveného v čl. 40 Listiny“.¹²

Z civilněprávní judikatury můžeme vyvodit hned několik závěrů, jež svědčí o tom, že právnická osoba může být osobou blízkou.¹³ Nejvíce vyčnívá rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4822/2008, s konstatováním, že pro účely tehdejšího obchodního zákoníku¹⁴ platí, že fyzické osoby, které činí jménem dané právnické osoby právní úkony, jsou této právnické osobě osobami blízkými. Je tomu tak z důvodu, že jednak prostřednictvím těchto fyzických osob je vytvářena vůle právnické osoby, a jednak tyto fyzické osoby mají z titulu svého postavení k této své právnické osobě takový vztah, že by důvodně pociťovaly újmu, kterou utrpěla právnická osoba, jako újmu vlastní. Uvedené závěry mají své místo v oblasti práva soukromého, přičemž je další úvahou, zdali mají být uplatňovány v oblasti práva trestního, zvláště na základě nové právní úpravy občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále i „o z.“).

Krátkým exkurzem do soukromoprávního odvětví si dovolím zmínit, že na uvedenou rozhodovací praxi do jisté míry reagoval zákonodárce v nové právní úpravě, a to konkrétně v ust. § 22 odst. 2 o. z. Podle tohoto ustanovení, stanoví-li zákon k ochraně třetích osob zvláštní podmínky nebo omezení pro převody majetku, pro jeho zatížení nebo přenechání k užití jinému mezi osobami blízkými, platí tyto podmínky a omezení i pro obdobná právní jednání mezi právnickou osobou a členem jejího statutárního orgánu nebo tím, kdo právnickou osobu podstatně ovlivňuje jako její člen nebo na základě dohody či jiné skutečnosti. Tímto tak zákonodárce připustil, že vztah obdobný vztahům osob blízkých může vzniknout i u právnické osoby, avšak pouze v případech, ve kterých zákon stanoví k ochraně třetích osob zvláštní podmínky nebo omezení pro převody majetku, pro jeho zatížení nebo přenechání k užití jinému mezi osobami blízkými.¹⁵

V trestním právu je osoba blízká definována v již uvedeném ust. § 125 tr. zákoníku. K tomuto ustanovení komentářová literatura dovozuje, že se ve vztahu k obviněné právnické osobě nepoužije, neboť se týká jen osob fyzických. Avšak sporné to může být ve vztahu k jiné osobě v obdobném poměru, která se pokládá za osobu blízkou jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá pociťovala jako vlastní, což si lze představit i u osoby právnické; vzhledem k tomu, že se však v tomto ustanovení hovoří o tom, že obdobný poměr by měl být obdobný poměru rodinnému, domnívám se, že použití tohoto ustanovení ve vztahu k právnické osobě je z povahy věci vyloučeno.¹⁶

Obdobný závěr k výše uvedenému vyjádřil i trestní senát Vrchního soudu.¹⁷ Po pomyslném vzoru ze správního soudnictví¹⁸ totiž v daném případě neuznal vztah osoby fyzické k osobě právnické jakožto osoby blízké. Toto rozhodnutí ve svých příspěvcích shrnují Herczeg¹⁹ či Matocha společně se Smejkalem,²⁰ kteří uvádějí, že Vrchní soud neakceptoval argumentaci svědka v oprávnění odmítnout výpověď vzhledem k tomu, že je osobou blízkou obviněné právnické osobě. Na druhou stranu však Vrchní soud uvedl, že „člen statutárního orgánu obviněné právnické osoby může odmít-

11 Op. cit. sub 1, str. 158.

12 Op. cit. sub 7, str. 391.

13 Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2002, sp. zn. 21 Cdo 2192/2001, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 6/2004: „Právnická osoba se ve smyslu ust. § 42a odst. 2 obč. zák. považuje za osobou blízkou dlužníku, který je fyzickou osobou, je-li dlužník jejím statutárním orgánem (členem statutárního orgánu), jakož i tehdy, je-li dlužník společníkem, členem nebo zaměstnancem této právnické osoby (popř. má-li k ní jiný obdobný vztah) a současně, kdyby důvodně pociťoval újmu, kterou utrpěla právnická osoba, jako újmu vlastní.“

14 V tehdejší době platný zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

15 Z. Žďárský: K některým aplikačním souvislostem zákona o trestní odpovědnosti právnických osob z pohledu teorie i praxe, Trestněprávní revue č. 1/2020, str. 1 a násl.

16 Op. cit. sub 9, str. 52.

17 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 2. 2016, sp. zn. 5 To 96/2015.

18 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2013, č. j. 8 AfS 17/2012-375.

19 Op. cit. sub 1, str. 159.

20 J. Matocha, L. Smejkal: K právu svědka v trestním řízení odmítnout výpověď proti obviněné právnické osobě [online], 2016 [cit. 16. 11. 2020]. Dostupné z: <https://tablet.epravo.cz/10-2016/tema-vydani-k-pravu-svedka-v-trestnim-rizeni-odmitnout-vypoved-proti-obvinene-pravnicke-osobe/>.

nout vypovídat jako svědek, ale nikoliv s odkazem na to, že je osobou blízkou právnické osobě, ale s odkazem na právo neobviňovat sám sebe, tedy tradiční zásadu trestního řízení *nemo tenetur*“.²¹

V kontrastu s výše uvedenými názory se v souvislosti s tímto problémem do popředí dostává i ust. § 34 odst. 4 ZTOPO (viz dále). K tomu můžeme zmínit názor Richtera, který ve svém příspěvku uvádí, že se „jeví jako absurdní a jednoznačně v rozporu se zásadou zákazu nucení k sebeobviňování a právem obviněné právnické osoby nevypovídat podle ust. § 33 odst. 1 trestního řádu, potažmo v rozporu s ústavně zaručeným právem na spravedlivý proces, aby tato osoba nejprve vypovídala v procesním postavení obviněné, kdy může v rámci taktiky obhajoby uvádět libovolné skutečnosti a verze skutkového stavu, včetně skutečností nepravdivých, aby následně byla donucována k pravdivé, často usvědčující výpovědi v procesním postavení svědka“.²²

Byť bude obecně v každém individuálním případě namísto zkoumat potenciální naplnění podmínky pro shledání osoby osobou blízkou,²³ tak, jako drtivá většina odborné veřejnosti, mám za to, že v oblasti trestního práva nebude namísto přiznat právnické osobě povahu osoby blízké. V porovnání s obviněnou fyzickou osobou to ovšem pro obviněnou právnickou osobu bude znamenat relativně výrazné omezení zásady *nemo tenetur se ipsum accusare*, které je odůvodněno především samou povahou právnické osoby. Domnívám se však, že takový závěr neobstojí. To potvrzuje i dosavadní rozhodovací praxe, jež vychází z povahy tohoto vztahu jakožto vztahu fyzických osob s důrazem na vztah mezi nimi, který musí být posuzován *ad hoc*.²⁴

I přes výše uvedené mám ovšem za to, že předmětná zásada zákazu sebeobviňování nebude omezena vůči právnické osobě při jejím výslechu v postavení obviněné, čímž se shodují s názorem odborné veřejnosti,²⁵ ale i judikaturou Ústavního

soudu,²⁶ z níž lze dovodit, že by bylo v rozporu s ust. čl. 40 odst. 4 Listiny a čl. 6 Úmluvy nepřiznat právo nevypovídat i právnické osobě.

Právo odepřít předložení důkazů

Zásada *nemo tenetur se ipsum accusare* se svým obsahem ovšem nebude vztahovat pouze k procesnímu institutu výpovědi v trestním řízení a s ním spojenému právu mlčet, ale i k návažnému právu nepřispívat k vlastnímu obvinění svým aktivním jednáním.²⁷ V kontextu rozhodovací praxe SD EU však toto právo mlčet nemá pro právnickou osobu absolutní rozsah.²⁸ V tomto ohledu je tudíž namíste přihlídnout i k právu odepřít předložení důkazů. K tomuto si níže dovoluji citovat některá konkrétní rozhodnutí SD EU týkající se práva hospodářské soutěže, jež o tomto názoru uvedeném i v rámci tuzemské odborné veřejnosti²⁹ svědčí.

Prvním z těchto rozhodnutí je již zmíněný rozsudek SD EU ze dne 18. 10. 1989 ve věci *Orkem proti Komisi Evropských společenství*. Plyne z něj, že v případech hospodářských protiprávních jednání je „Komise oprávněna donutit podnik, aby poskytl veškeré nezbytné informace a dokumenty týkající se skutečností, které mu jsou známy, a případně sdělit, které se ho týkají a které má v držení. Na základě práv zaručených Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod nebo Mezinárodním paktem o občanských a politických právech nemůže Komise nutit podnik poskytnout odpovědi, které by mohly zahrnovat přiznání z jeho strany o existenci protiprávního jednání, které je povinností Komise prokázat.“³⁰

Obdobně se SD EU vyjádřil i ve svém dalším rozsudku, a to tak, že „přiznání absolutního práva nevypovídat, jehož se domáhá žalobkyně, by totiž zašlo za hranice toho, co je nezbytné pro zachování práva na obhajobu podniků, a představovalo by pro Komisi neodůvodněnou překážku v plnění jejího poslání dbát na dodržování pravidel hospodářské soutěže na společném trhu, které je jí svěřeno čl. 89 Smlouvy o ES“.³¹

Uvedené závěry SD EU však podle mého mínění nemusejí být ve vztahu k obviněné právnické osobě v trestním řízení zcela relevantní. Předně je namíste uvést, že tyto myšlenky mohou být již s ohledem na tok času zastaralé, a také že mezi řízením o porušení hospodářské soutěže u orgánu nyníjší Evropské unie a trestním řízením jako takovým existují patrné rozdíly, ke kterým je třeba přihlížet.

Tyto odlišnosti lze shledat mj. i ve stanovisku generálního advokáta z roku 2006, podle kterého „právo nevypovídat ve svůj neprospěch se tedy nevztahuje na informace, které existují nezávisle na vůli podezřelého, jako jsou dokumenty. Takové dokumenty mohou být požadovány a mohou být použity jako důkazní prostředky. V této souvislosti odkazují zejména na zdokumentované informace týkající se interních procesů a rozhodování podniku a používané v této souvislosti, např. marketingové nebo cenové strategie ... Takové dokumenty mohou vést k odhalení kartelové dohody nebo jednání ve shodě, to však samo o sobě není výpovědí v neprospěch dotčené osoby. Takovou možnost lze stále vyvrátit.“³² Ve spojení s tímto sdě-

21 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 2. 2016, sp. zn. 5 To 96/2015.

22 J. Richter: K některým aspektům práva právnických osob na spravedlivý proces [online], 2016 [cit. 16. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-nekterym-aspektum-prava-pravnickych-osob-na-spravedlivy-proces-100411.html>.

23 Srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2018, sp. zn. II. ÚS 955/18.

24 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 3 Tdo 709/2010, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 2/2012. In op. cit. sub 15, str. 1 a násl.

25 Op. cit. sub 7, str. 391.

26 Nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 451/04, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 40/2006, a v Bulletinu advokacie č. 9/2006, str. 37.

27 Uvedené dělení používá např. i ESLP. Srov. rozsudek ESLP ve věci *Funke proti Francii* ze dne 25. 2. 1993, stížnost č. 10828/84, bod 44.

28 *Green Paper – The Presumption of Innocence* [online], str. 8. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2006%3A0174%3AFIN>.

29 P. Švásta: Několik krátkých úvah k problematice aplikace zásady *nemo tenetur* na právnické osoby [online], 2015 [cit. 6. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/nekolik-kratkych-uvah-k-problematice-aplikace-zasady-nemo-tenetur-na-pravnicke-osoby>.

30 Rozsudek SD EU ze dne 18. 10. 1989 ve věci *Orkem proti Komisi Evropských společenství*, č. 374/87.

31 Rozsudek SD EU ze dne 20. 2. 2001 ve věci *Mannesmannröhren-Werke AG proti Komisi Evropských společenství*, č. T-112/98.

32 Stanovisko generálního advokáta ze dne 19. 1. 2006 k věci *Komise Evropských společenství proti SGL Carbon AG*, č. C-301/04 P, bod 66.

lením lze zmínit institut leniency programu, jenž může být uplatňován jak v rámci trestního řízení skrze ust. § 248a tr. zákoníku, tak i Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže.³³

Uvedené závěry SD EU, jakož i stanoviska generálního advokáta, by tedy mohly být významné především pro trestní řízení vedené proti právnické osobě, typicky pro trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle ust. § 248 odst. 2 alinea první tr. zákoníku, stejně potom pro aplikaci účinné litosti ve smyslu ust. § 248a tr. zákoníku. Aktuální znění ust. § 7 ZTOPO trestní odpovědnost právnické osoby za uvedený trestný čin ovšem vylučuje. Proto se domnívám, že uvedená myšlenka SD EU by neobstála jako generální premisa pro trestní řízení vedené proti právnické osobě.

Určitou odezvu na výše uvedené závěry SD EU lze nalézt i v právním řádu České republiky. V rámci tuzemského trestního řízení je v obecné rovině předkládání důkazů v trestním řízení primárně upraveno ust. § 8 odst. 1 tr. řádu. Podle uvedeného ustanovení jsou státní orgány, právnické a fyzické osoby povinny bez zbytečného odkladu, a nestanoví-li zvláštní předpis jinak, i bez úplaty vyhovovat dožádáním orgánů činných v trestním řízení při plnění jejich úkolů. Ve spojení s tímto ustanovením je v praxi aplikováno ustanovení tr. řádu obdobného znění, totiž ust. § 78, jehož použití není podle komentářové literatury vyloučeno ani u právnických osob.³⁴

Pro účely tohoto článku je vhodné upozornit především na ust. § 78 odst. 3 tr. řádu, jež ve svém nitru obsahuje zásadu *nemo tenetur*. Podle věty před středníkem citovaného ustanovení nelze nikoho nutit, aby předložil nebo vydal věc, jež v době, kdy je požádáno o její předložení nebo vydání, může sloužit jako důkaz proti němu nebo proti jeho osobě blízké. Předmětné ustanovení bylo do trestního řádu zákonodárcem zakotveno novelou provedenou zákonem č. 55/2017 Sb. Zákonodárce tak pravděpodobně reflektoval i rozhodovací praxi Ústavního soudu zabývající se uložením pořádkové pokuty postupem podle ust. § 66 odst. 1 tr. řádu, z níž mj. vyplývá, že „uložením pořádkové pokuty za nesplnění výzvy k vydání věci dle § 78 odst. 1 tr. řádu nelze vynucovat na osobě podezřelé součinnost při opatrování důkazů proti ní samé, a tedy nutit ji k sebeobviňování v trestním řízení“.³⁵

Zákonodárce zde přistoupil k formulaci „nikoho“, čímž měl bezpochyby na mysli jak osoby fyzické, tak právnické. Můžeme se tedy rozumně domnívat, že tímto postupem reflektoval zejména názor převážné většiny odborné veřejnosti, že uplatnění zásady *nemo tenetur* přísluší i právnické osobě v trestním řízení proti ní vedeném. Možnost aplikace citovaného ust. § 78 tr. řádu pak potvrzuje i komentářová literatura.³⁶

K této konkrétní otázce, tedy zda právo nebýt nucen přispívat k vlastnímu obvinění svým aktivním jednáním přísluší i právnické osobě, se zabýval Čep, a to společně s odkazem na závěry Vidrny. Oba autoři mají s odkazem na zákaz sebeobviňování za to, že je nepřipustné, aby orgány činné v trestním řízení mohly prostřednictvím právnické osoby získávat požadované informace na základě ust. § 8 tr. řádu.

Vedle tohoto závěru pak lze kontrovat, že „v případě, kdy by nevyhovění dožádání orgánu činného v trestním řízení nebylo stíženo žádnou sankcí, bylo by možné uvažovat o použitelnosti takto získaných důkazů pro potřeby trestního řízení“.³⁷ Ve shodě s autory citovaných příspěvků lze souhlasit se závěrem, že takto „nastíněný postup orgánů činných v trestním řízení by představoval nepřipustné obcházení zákona, neboť by zde scházelo poučení právnické osoby odpovídající poučení obviněného či svědka“.³⁸

Na základě výše uvedeného lze tedy učinit **dílčí závěr, že právnické osobě bude podle aktuálně platné a účinné tuzemské právní úpravy příslušet uplatnění principu *nemo tenetur* v situacích, ve kterých by mohla svým aktivním jednáním přispět ke svému obvinění.** Nynější zákonodárcem nastavená pravidla trestního řízení tak právnické osobě, jež figuruje v postavení obviněného či jí toto postavení reálně hrozí, podle mého názoru poskytují takové podmínky, které typicky v angloamerickém právním systému nemá své uplatnění.³⁹ Avšak nelze opomenout skutečnost, že „právo mlčet“ není absolutní a „nemělo by bránit tomu, aby mlčení obviněného v situacích, které jasně volají po vysvětlení z jeho strany, bylo vzato do úvahy při hodnocení přesvědčivosti důkazů“, jak předjímá i ESLP ve vztahu k fyzickým osobám.⁴⁰

V této souvislosti si ovšem dovoluji upozornit i na možnou situaci v praxi, kdy bude právnická osoba ve smyslu výše citovaných ustanovení trestního řádu vyzvána orgány činnými v trestním řízení k vydání dokumentů, jejichž poskytnutí by mohlo jejimu statutárnímu orgánu či jiné ovládající osobě přispět k obvinění těchto osob.⁴¹ Vzhledem k výše uvedenému usnesení Vrchního soudu v Praze,⁴² jež do jisté míry odmítlo vzájemný vztah fyzické a právnické osoby jako osob blízkých, a znění ust. § 78 odst. 3 tr. řádu, se tak nastalá situace pro uvedené osoby zdá být bezvýhodná, neboť na první pohled budou muset takové výzvě vyhovět. V opačném případě, tedy nevyhovění výzvě, pak vyzvanému subjektu hrozí ve smyslu ust. § 66 odst. 1 tr. řádu ulo-

33 Srov. např. ust. § 248a tr. zákoníku. Dále příspěvek s názvem Devátá novela českého soutěžního zákona – Leniency program, Competition Flash č. 11/2012, str. 2. Případně informace z webu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/zakazane-dohody-a-zneuziti-dominance/leniency-program.html>.

34 Op. cit. sub 9, str. 62.

35 Nález Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2007, sp. zn. II. ÚS 79/07, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 45/2007.

36 Op. cit. sub 9, str. 56.

37 D. Čep: Nad možnostmi uplatnění principu *nemo tenetur* v podmínkách trestní odpovědnosti právnických osob, Právní rozhledy č. 2/2017, str. 48.

38 Tamtéž a J. Vidrna: Některé procesní aspekty zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, in J. Jelínek a kol., op. cit. sub 1, str. 246.

39 Rozsudek Nejvyššího soudu USA ze dne 12. 6. 1944 ve věci *United States v. White*, č. 366. Dále např. čl. 187 odst. 1 dokumentu australské legislativy s názvem Evidence Act z roku 1995. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2016C00605>.

40 Např. rozhodnutí ESLP ve věci *Condron proti Spojenému království* ze dne 2. 8. 2000, stížnost č. 35718/97.

41 V praxi však může docházet i k případům opačným, kdy vydání některých dokumentů fyzickou osobou spojené s právnickou osobou může přispět k obvinění této právnické osoby.

42 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 2. 2016, sp. zn. 5 To 96/2015.

žení pokuty až do výše 50 000 Kč,⁴³ dokonce za určitých okolností i trestní odpovědnost za trestný čin nadržování podle ust. § 366 tr. zákoníku.⁴⁴ Při takovém stavu tedy bude vhodné přihlédnout k nastalé situaci *ad hoc*. Jednou cestou k odmítnutí vyhovění této výzvě může být důvod hrozby vlastního trestního stíhání, tou druhou pak poukaz na povinnost mlčenlivosti (srov. ust. § 78 odst. 2 a § 8 odst. 4 tr. řádu).

Podání trestního oznámení právnickou osobou

Jak upozorňuje odborná literatura, v praxi je prakticky možné představit si situaci, že právnická osoba v rámci své každodenní činnosti odhalí jednání fyzické osoby, typicky svého zaměstnance, které jí způsobilo škodu. Ve snaze dosáhnout nápravy a potrestání pachatele tak podá v souladu s ust. § 158 odst. 1 a odst. 2 tr. řádu oznámení o skutečnostech, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, které se však může obrátit v její neprospěch. V takovém případě u této právnické osoby v prvotní roli oznamovatele trestného činu a s vidinou postavení poškozeného v trestním řízení může dojít k situaci, kdy orgán činný v trestním řízení na základě dosavadně zjištěného stavu dovodí mj. i přičitatelnost trestného činu oznamující právnické osobě.⁴⁵

V odborné praxi k takové situaci může dojít i v případě osob fyzických, tedy v situacích, kdy se nakonec vede trestní řízení proti původnímu oznamovateli. K tomu však bude zpravidla docházet za jiných podmínek, typicky při změnách skutkového stavu. **Právnická osoba coby oznamovatel trestného činu však může být trestně odpovědná za ten samý skutek, který sama policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci oznámila. Z tohoto důvodu tak bude u právnických osob docházet pravděpodobně i k pragmatickým úvahám, zda trest-**

ní oznámení podávat, či nikoliv.⁴⁶ Převážná většina těchto analogických případů by tak mohla přinášet zvýšení tzv. latentní kriminality, neboť právnické osoby, resp. jejich vlivné osoby, nebudou chtít podstupovat riziko potenciálního potrestání.

Pokud však právnická osoba, jež se dozví o tom, že byl spáchán trestný čin, neoznámí tento trestný čin, pak se nabízí otázka, zdali nebude postihována ze spáchání přečinu neoznámení trestného činu podle ust. § 368 odst. 1 tr. zákoníku. Za tento trestný čin může být po již uvedené novelě ZTOPO provedené zákonem č. 183/2016 Sb. trestně odpovědná i právnická osoba, a to v souladu s aktuálním zněním ust. § 7 ZTOPO. V uvedené situaci tedy nezbyvá než odkázat na ust. § 368 odst. 2 tr. zákoníku, jež upravuje okolnosti vylučující protiprávnost, a to v podobě **nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání, které hrozí tomu, kdo je povinen oznámení učinit, nebo osobě mu blízké.**⁴⁷ Tato skutečnost tedy v daném případě vylučuje trestní odpovědnost právnické osoby za přečin neoznámení trestného činu podle ust. § 368 odst. 1 tr. zákoníku.

Za trestný čin neoznámení trestného činu zároveň, typicky ve smyslu ust. § 368 odst. 3 tr. zákoníku, nebudou odpovědné právnické osoby, které toto ustanovení explicitně uvádí, a to registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství. Citované ustanovení trestního zákoníku pak hovoří o advokátovi a jeho zaměstnancích coby osobách nemajících oznamovací povinnost, z čehož lze teleologickým výkladem dovodit i advokátní kanceláře coby právnické osoby.

Na základě uvedeného tak pochopitelně bude pro právnické osoby výhodnější trestné činy spáchané jejich podřízenými neoznamovat, a postupovat tak v souladu s principem *nemo tenetur se ipsum accusare*. Určité vodítko v takové situaci, tedy ke snížení latentní kriminality, lze nalézt např. v nové metodice Nejvyššího státního zastupitelství z roku 2020. Ta připouští situaci, kdy se právnická osoba může z trestního řízení vyvázat, a to za předpokladu vydání **opatření nezpůsobilých naplnit potenciál ust. § 8 odst. 5 ZTOPO**, resp. opatření následujících typicky po jejím obvinění za účelem zamezení páchaní dalších trestných činů, kdy se v takových případech hovoří o použití některého z odklonů v trestním řízení, konkrétně pak o ust. § 172 odst. 2 písm. c), § 307 a 309 tr. řádu.⁴⁸ Takové sdělení ze strany státního zastupitelství tedy důvodně mohou někteří čtenáři této metodiky vnímat jakožto motivaci právnické osoby ve výše uvedené situaci spáchané trestné činy oznamovat.

Namísto je rovněž upozornit na skutečnost, že přestože právnická osoba nebude trestně odpovědná za přečin neoznámení trestného činu podle ust. § 368 odst. 1 tr. zákoníku, může být v nastalé situaci za uvedený přečin trestně odpovědná fyzická osoba, jež vytváří vůli právnické osoby. Tím bude typicky statutární orgán, na což upozorňuje i Šelleng.⁴⁹

43 V případě osoby, která za právnickou osobu činí úkony, to může být až 500 000 Kč (ust. § 36 odst. 2 ZTOPO). K tomu dále viz usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 19. 10. 1994, sp. zn. 8 To 254/94, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 2/1997 a v Soudních rozhledech č. 2/1995, str. 36: „Pořádkovou pokutu podle § 66 odst. 1 tr. ř. lze za splnění zákonných podmínek uložit i právnické osobě.“

44 K tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 8 Tdo 1148/2007, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 5/2009, v Trestněprávní revui č. 6/2008, str. 187 a v Bulletinu advokacie č. 3/2009, str. 34: „Pod pojem ‚umožnit mu, aby unikl trestnímu stíhání‘, k němuž se vztahuje úmysl pachatele trestného činu nadržování podle § 366 odst. 1 tr. zák., lze podřadit nejen takové jednání, v jehož důsledku se pachatel jiného trestného činu zcela (definitivně) vyhne trestnímu stíhání, ale i dosažení stavu, kdy tento pachatel získá nadržováním výhodu spočívající v podstatném oddálení zahájení jeho trestního stíhání.“

45 J. Vidrna, P. Dolanský: Trestní odpovědnost obchodních společností a územních samosprávných celků, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 138.

46 Tamtéž.

47 P. Šámal a kol.: Trestní zákoník, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 3367.

48 Metodika Nejvyššího státního zastupitelství s názvem „Applikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim“ ze dne 9. 11. 2020, sp. zn. 1 SL 113/2020. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/ostatni-dokumenty/>, str. 16.

49 D. Šelleng: Problematika trestní odpovědnosti právnických osob, Praha, 2015. Diplomová práce, Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc., str. 60.

Jak již bylo v tomto příspěvku uvedeno, jestliže v odvětví trestního práva nebude právnické osobě přiznána povaha osoby blízké, pak v nastalé situaci nebude zpravidla možné uplatnit ust. § 368 odst. 2 tr. zákoníku ke zbavení trestní odpovědnosti statutárního orgánu právnické osoby, které hrozí trestní stíhání. Bude tomu tak navzdory skutečnosti, že tuto hrozbu trestního stíhání právnické osoby může fyzická osoba vykonávající činnost statutárního orgánu považovat jako újmu vlastní, a to kupř. s ohledem na příjem z této činnosti plynoucí.

Ačkoliv je tato problematika spíše z oblasti trestního práva hmotného, bude mít nedozrnlivý dopad na otázky trestního řízení, a to především na princip *nemo tenetur se ipsum accusare*, v rozporu s nímž se uvedený přístup směřující k trestní odpovědnosti statutárního orgánu právnické osoby jeví.

Tímto se tak nabízí úvaha *de lege ferenda* nad začleněním statutárního orgánu právnické osoby jakožto specifického případu okolnosti vylučující protiprávnost do ust. § 368 odst. 3 tr. zákoníku, např. ve znění „Oznamovací povinnost podle odstavce 1 nemá statutární orgán právnické osoby, pokud by tuto právnickou osobu uvedl v nebezpečí trestního stíhání.“

Druhou variantou řešení by v této na první pohled bezvýhodné situaci pro právnickou osobu nebo její řídící či kontrolní orgán mohlo být zavedení speciálního ustanovení upravujícího snížení trestu či upuštění od potrestání právnické osoby do ZTOPO. Takové ustanovení by představovalo období ust. § 58 tr. zákoníku, jež se z povahy věci použije pouze u osob fyzických, nýbrž i *lex specialis* ve vztahu k ust. § 46 tr. zákoníku, a mohlo by tudíž být přímo využitelné k výše nastíněným případům.

Jistou inspirací pro konečné znění tohoto ustanovení můžeme nalézat v zahraničí, např. ve Slovinsku. Podle čl. 11 tamějšího zákona o odpovědnosti právnických osob za trestné činy, pokud řídící nebo kontrolní orgán dobrovolně oznámí pachatele po spáchání trestného činu, pro který je dán základ její trestní odpovědnosti podle vybraných trestných činů, pak může být tato právnická osoba potrestána shovívavěji.⁵⁰ Odborná praxe Spojených států amerických pak např. počítá se zmírněním výměry trestu pokuty právnické osobě na základě **existence účinného dodržování předpisů a etického programu a vlastního hlášení, spolupráce nebo přijetí odpovědnosti**.⁵¹ Konečně pak můžeme zmínit i právní úpravu Španělského království, konkrétně tamní trestní zákoník, jenž ve svém čl. 31 odst. 1 upravuje polehčující okolnosti týkající se pouze trestní odpovědnosti právnických osob, mezi nimiž je i **dobrovolné oznámení trestního jednání orgánům veřejné moci**.⁵²

Závěr

Cílem tohoto příspěvku bylo především na vybraných institucích ve smyslu úvah *de lege lata* osvětlit spojení trestního řádu s ustanoveními ZTOPO, a to se speciálním zaměřením na aplikaci základních zásad trestního řízení vymezených v ust. § 2 tr. řádu v trestním řízení vedeném proti právnické osobě. V rámci tohoto příspěvku jsem

se touto optikou konkrétně zaměřil na zásadu presumpce nevinny, resp. na její dílčí část spočívající v zákazu sebeobviňování, a to i s ohledem na komparaci uplatnění těchto principů v trestním řízení vedeném proti fyzické osobě a osobě právnické.

Byť se zdá být většina institutů trestního práva procesního ve vztahu k obviněné právnické osobě alespoň částečně vyjasněna a vysvětlena, po zpracování tohoto příspěvku a své absolventské práce docházím k závěru, že je tomu právě naopak. I po devíti letech účinnosti ZTOPO se i navzdory jeho novelizacím jeví některé otázky jako nevyřešené, přičemž některé z nich dokonce zůstávají bez povšimnutí. Na základě výše uvedeného se tedy domnívám, že je do budoucna nezbytné zabývat se ZTOPO nejen optikou již nastalých problémů, ale i otázkami, jež se reálně mohou v další praxi objevit. Uzavřít tento článek jednotným závěrem by bylo v tuhle chvíli složité, neboť v enormní většině případů bude docházet k posuzování nastíněné problematiky *ad hoc*. Proto primárně odkazují na dílčí závěry, které jsem učinil v rámci jednotlivých kapitol.

V rámci právní úpravy ZTOPO, kterou již nelze považovat za poměrně novou, je ovšem možné spatřovat mnoho mezer. Tyto mezery pak mohou být příčinou velkých rozporů v názorech odborné veřejnosti i odborné praxe. V některých případech se tak zdá být jediným řešením změna či upřesnění právní úpravy, a to nejen ZTOPO či trestního řádu, nýbrž i trestního zákoníku.⁵³ ❀

50 Zakon o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja, uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08 in 57/12. 11. člen (Splošni razlogi za milejše kaznovanje ali odpustitev kazni). Dostupné z: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1259>.

51 Guidelines manual, 2012, str. 509 [cit. 11. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.usc.gov/guidelines>.

52 Zákon Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal [cit. 11. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.boe.es/eli/es/lo/1995/11/23/10/con>.

53 Tento text byl zpracován v rámci projektu studentského vědeckého výzkumu „Vývoj finančněprávní a trestněprávní regulace pod vlivem normotvorby Evropské unie“ realizovaného v letech 2020–2022 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, SVV 260 493/2020.

C. H. BECK NOVINKA

Jan Vučka

Právní psaní 2. vydání

2022 | brožované | 224 |
450 Kč | obj. číslo PP183

Objednávejte na www.beck.cz

inzerce

Škoda způsobená trestným činem spáchaným zaměstnancem při výkonu závislé práce třetí osobě a její uplatnění v adhezním řízení

Následující příspěvek má za cíl stručně nastínit řešení jednoho z problémů vznikajících při uplatňování nároku na náhradu škody, která byla způsobena trestným činem spáchaným zaměstnancem při výkonu závislé práce.

JUDr. Kristýna Valešová
působí jako asistentka soudce
Městského soudu v Praze.

Problematika uplatňování nároku na náhradu škody poškozeným v rámci adhezního řízení má mnohá úskalí. Ještě problematičtější se však stává v momentě, kdy tato škoda byla způsobena osobou, která ji způsobila v postavení zaměstnance při výkonu závislé práce,¹ a to spácháním trestné činnosti. Typickým příkladem vzniku takové škody bude např. spáchání trestného činu souvisejícího s dopravou. **Zmiňované problémy však v tomto případě nastávají hned v několika směrech.**

Nejprve je nutné uvést, že v případě škody způsobené zaměstnancem při výkonu pracovních úkolů nebo v souvislosti s nimi uplatnil český zákonodárce **princip objektivní odpovědnosti**, tedy odpovědná bude v tomto případě osoba odlišná od osoby, která škodu způsobila,² tj. zaměstnavatel.³ Problém pak nastane už při posuzování otázky, zda bude poškozený, tedy třetí osoba, které byla způsobena zaměstnancem škoda, k trestnímu řízení vůbec připuštěn.

Na tomto místě je dále potřeba zmínit ust. § 250 odst. 1 zák. č. 262/2000 Sb., zákoníku práce (dále též jen „zák. práce“), dle kterého je **zaměstnanec povinen zaměstnavateli nahradit škodu, kterou způsobil zaviněným porušením povinnos-**

ti při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, a to dle § 257 zák. práce nahradit skutečnou škodu v penězích, jestliže ji neodčiní uvedením v předešlý stav. Odst. 2 ust. § 257 zák. práce pak uvádí limit částky, kterou může zaměstnavatel po zaměstnanci požadovat, avšak s výslovným vyloučením tohoto omezení v případě, kdy zaměstnanec způsobí škodu úmyslně (tedy i v případě způsobení škody spácháním úmyslného trestného činu), v opilosti či po zneužití jiných návykových látek. Zjevným úmyslem zákonodárce tak byla úprava vnitřního vztahu zaměstnance a zaměstnavatele, avšak ve spojení s úpravou občanskoprávní i trestněprávní dostaneme pro osobu, již byla reálně trestným činem zaměstnance způsobena škoda, nešťastný výsledek. **Dle současné právní úpravy bude totiž za onu způsobenou škodu odpovídat zaměstnanec jen a pouze svému zaměstnavateli.**

Práva poškozeného, v tomto případě myslím poškozeným onu třetí osobu, které byla přímo trestným činem škoda způsobena, a jejich uplatňování je tak zjevně velmi omezeno.

Z praxe

Mé výše uvedené úvahy podporují i následující rozhodnutí Nejvyššího soudu. Prvním z nich je usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2003, sp. zn. 7 Tdo 736/2003, ve kterém byl řešen případ obžalovaného, který byl rozsudky soudů nižších stupňů odsouzen jednak pro trestný čin zpronevěry (dle tehdejšího znění § 248 odst. 1 zák. č. 140/1961 Sb., trestního zákona), kterého se dopustil tím, že jako zaměstnanec společnosti na základě smlouvy o zajištění technického servisu jiné společnosti (v předmětném usnesení označené jako „R. z., s. a ú.“) převzal v usnesení blíže specifikovaný scanner včetně zdroje a kabelu a dále počítačovou sestavu a grafickou kartu, přičemž žádnou z věcí i přes výzvy nevrátil. Dále byl obžalovaný odsouzen i pro trestný čin podvodu (dle § 250 odst. 1, 2 zák. č. 140/1961 Sb., trestního zákona), kdy si od pokladní jiné společnosti R. z., s. a ú., nechal proplatit fakturu za poskytnuté služby, avšak tuto fakturu mu již dříve proplatila jiná pokladní. V adhezním řízení byl pak nárok na náhradu škody přiznán správci konkursní podstaty společnosti

1 Pojmovým znakem závislé práce je pak skutečnost, že je vykonávána zaměstnancem na odpovědnost zaměstnavatele. Více viz M. Bělina: Škoda způsobená zaměstnancem a jeho (ne)odpovědnost vůči třetím osobám, Právní rozhledy č. 13-14/2018, str. 485-487.

2 J. Vondráček, V. Dvořáková, L. Vondráček: Medicínsko-právní terminologie, Grada Publishing, a. s., Praha 2009, 104 stran.

3 D. Novák: Předpoklady vzniku odpovědnosti za újmu v soukromém právu, Wolters Kluwer, Praha 2021, 132 stran.

R. z., s. a. ú., tj. společnosti, která byla trestným činem obžalovaného poškozena. Nejvyšší soud však shledal, že správci konkursní podstaty společnosti R. z., s. a. ú., neměl být přiznán nárok na náhradu škody, neboť „nárok na náhradu škody způsobené trestným činem třetí osobě nebo cizí právnické osobě zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním může v adhezním řízení uplatnit pouze právnická osoba nebo fyzická osoba (zaměstnavatel), u níž je zaměstnanec v době způsobení škody v pracovním poměru“. Správce konkursní podstaty společnosti R. z., s. a. ú., tak dle Nejvyššího soudu nebyl k uplatnění nároku na náhradu škody aktivně legitimován.

Zcela shodně se pak Nejvyšší soud vyjádřil i v rozsudku ze dne 4. 2. 2004, sp. zn. **4 Tz 3/2004**, když v případě obžalovaného, jenž byl odsouzen pro trestný čin ublížení na zdraví (dle § 224 odst. 1 zák. č. 140/1961 Sb., trestního zákona), který spáchal tím, že jako řidič nákladního vozidla, jehož vlastníkem byla společnost v předmětném rozsudku označená jako „S., s. r. o.“, při plnění pracovních povinností přejížděl z odstavňé plochy u vozovky vlevo do svého pravého jízdniho pruhu, a to přestože směrem vlevo neměl dostatečný výhled, přičemž se střetl s osobním vozidlem, které po komunikaci projíždělo, a tímto došlo ke zranění osob jedoucích v osobním vozidle, která jsou blíže popsána v předmětném rozsudku. Rozsudky soudů nižších stupňů pak byla mj. uložena obžalovanému povinnost zaplatit způsobenou škodu Zdravotní pojišťovně Ministerstva vnitra. Nejvyšší soud však shledal, že nárok na náhradu škody je v tomto případě oprávněn uplatnit pouze zaměstnavatel a poškozená třetí osoba „může své nároky uplatňovat pouze vůči zaměstnavateli, u něhož byl obviněn v době činu zaměstnancem, nikoliv však v trestním řízení proti tomuto obviněnému“.

Obdobný názor pak Nejvyšší soud vyjádřil i v rozsudku ze dne 26. 10. 2021, sp. zn. **25 Cdo 1029/2021**, v němž uvedl, že ust. § 2914 zák. č. 89/2018 Sb., občanského zákoníku, vychází z předpokladu, že kdo má prospěch z činnosti zmocněnce, zaměstnance či pomocníka, nese také rizika s jeho činností spojená. Nejvyšší soud pak také rozvádí, že rozhodujícím aspektem při posuzování odpovědnosti za škodu je míra autonomie a míra závislosti zaměstnance na zaměstnavateli, když zaměstnanec dle Nejvyššího soudu pouze plní pokyny zaměstnavatele, a tak ze zvláštní povahy tohoto pracovněprávního vztahu vyplývá, že za škodu způsobenou zaměstnancem při plnění pracovních úkolů odpovídá zaměstnavatel, nikoliv zaměstnanec.

Z uvedených rozhodnutí je tak zřejmé, že **jak civilní, tak trestní senáty Nejvyššího soudu zastávají jednotný postoj v tom, že poškozený (tzn. třetí osoba fakticky poškozená trestným činem, odlišná od zaměstnavatele) nemůže uplatňovat nárok na náhradu škody u zaměstnance (tj. v trestním řízení obviněném), ale pouze na zaměstnavateli.**

Výsledkem pak tedy je, že třetí osoba, které zaměstnanec svým trestným činem způsobil škodu, k trestnímu řízení nebude ve smyslu § 206 odst. 3 tr. řádu vůbec připuštěna, neboť poškozeným v adhezním řízení bude pouze zaměstnavatel. Tedy ani náklady zaplacené zmocněnci této třetí osoby jí nebudou uhrazeny. Tato osoba poškozená trestným činem zaměstnance je pak tedy odkázána pouze na řízení ve věcech občanskoprávních. Pro tuto třetí osobu pak však mohou nastat

další problémy, jak uvádí i Čech a Flidr,⁴ když zaměstnavatelem, který bude moci vystupovat v trestním řízení v pozici poškozeného, však nemusí být pouze solventní obchodní společnost s mnohamilionovým obrátem, nýbrž tento zaměstnavatel může být i předluženou fyzickou osobou, a pravděpodobnost, že třetí osoba, které zaměstnanec způsobil trestným činem spáchaným při plnění pracovních povinností, škodu, se náhrady škody reálně domůže, pak zásadním způsobem klesá.

Návrh řešení

Za logičtější řešení bych tedy považovala **změnu současné právní úpravy tak, aby ona třetí osoba, které byla trestným činem škoda přímo způsobena, mohla náhradu škody požadovat přímo po zaměstnanci, který trestným činem onu škodu způsobil, a to v plné výši, když pak by ji mohla nárokovat i v rámci řízení adhezního**, nikoliv pouze v řízení občanskoprávním, se kterým se pro ni pojí více povinností, spočívajících např. v nutnosti zaplacení soudního poplatku či unesení důkazního břemene.

Nynější výše nastíněná právní úprava totiž neumožňuje osobě, která byla fakticky poškozena trestným činem, který spáchal zaměstnanec při plnění pracovních úkolů, aby škodu vymáhala přímo po pachateli takového trestného činu, avšak odkazuje ji pouze na nárokování této škody po zaměstnavateli takového pachatele. Dle mého názoru je však nesmyslné, když nyní neexistuje možnost poškozené třetí osoby, aby svůj nárok uplatnila přímo vůči pachateli trestného činu, nýbrž postavení této třetí osoby záleží na tom, zda je pachatel něčím zaměstnancem a zda škoda byla způsobena při výkonu závislé práce. A v tom právě shledávám výrazný nedostatek nynější právní úpravy, když osobě fakticky poškozené trestným činem není dána možnost domáhat se náhrady škody na skutečném pachateli tohoto trestného činu.

Pouze na okraj k tomuto tématu lze uvést, že **jiný stav by nastal v případě, že by bylo zjištěno, že jednání zaměstnance bylo excesivním vybočením z plnění pracovních úkolů**. K tomu se vyjádřil Nejvyšší soud ve výše zmíněném rozsudku ze dne 4. 2. 2004, sp. zn. 4 Tz 3/2004, kde uvedl, že „obviněný jednal na pokyn nadřízeného v pracovní době, a tedy prováděl činnost pro splnění úkolů, jež mu byly zaměstnavatelem zadány. Obviněný tedy nejednal mimo rámec plnění úkolů, a nejde tak o exces, za který by z hlediska náhrady škody odpovídal výlučně sám.“ Z uvedeného vyplývá, že v případě zjevného excesu zaměstnance tedy bude možné, aby se poškozená třetí osoba domáhala náhrady škody přímo po zaměstnanci samotném, avšak otázkou je, zda se takový exces zaměstnance v řízení podaří prokázat.

Závěrem tak nezbyvá než povzdechnout nad současným stavem právní úpravy, která nikterak neulehčuje takovému poškozenému cestu k náhradě škody, kterou mu pachatel trestného činu způsobil, a zároveň doporučit všem takovýmto poškozeným, aby svůj nárok uplatňovali přímo u zaměstnavatele pachatele, tedy případně v rámci řízení ve věcech občanskoprávních, a doufali, že tento zaměstnavatel bude osobou solventní. ❀

4 P. Čech, J. Flidr: Odpovídá zaměstnanec třetí osobě za škodu, kterou jí způsobil při plnění pracovních úkolů? Rekodifikace a praxe č. 3/2015, str. 15.

Započtení doby, po kterou byla vazba nahrazena dohledem probačního úředníka, do trestu odnětí svobody

Následující článek se zabývá právem obviněného na započítání doby dohledu probačního úředníka do trestu za situace, kdy byla v průběhu trestního řízení obviněnému vazba či její část nahrazena dohledem probačního úředníka se stanovením omezujících povinností (např. nasazením elektronického náramku sloužícího k detekci pohybu obviněného).

Mgr. Jana Kuliřová,
působí jako advokátka v PPS
advokáti s. r. o. v Hradci Králové.

JUDr. Ervín Perthen, MBA,
působí jako advokát, partner PPS
advokáti s. r. o. v Hradci Králové.

Autoři předkládají interpretaci ust. § 92 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a § 73 zák. č. 141/1961 Sb., trestní řád, a to ve vztahu k posuzování míry zásahu dohladem probačního úředníka do práv a svobod obviněného. Článek je doplněn o aktuální judikaturu Vrchního soudu v Praze, která upřesňuje postup soudu při posuzování míry omezení obviněného po dobu uloženého dohledu probačního úředníka ve vztahu k započítání doby omezení do trestu odnětí svobody.

Trestní zákoník¹ stanoví, že pokud se vedlo proti pachateli trestní řízení a pachatel byl dán do vazby a následně dojde v tomto řízení k jeho odsouzení, je mu doba

strávená ve vazbě započítána do uloženého trestu, popř. do trestu úhrnného nebo souhrnného, pokud je vzhledem k druhu uloženého trestu započítání možné. Samotný postup při rozhodování o započítání vazby a trestu je upraven v trestním řádu,² přičemž příslušná ustanovení jsou předmětem komentářů i bohaté judikatury vyšších soudů.

Problém může nastat tehdy, pokud je v průběhu trestního řízení obviněnému vazba či její část nahrazena dohledem probačního úředníka se stanovením omezujících povinností (např. nasazení elektronického náramku sloužícího k detekci pohybu obviněného).

V praxi jsme se setkali s případem, kdy soud nepostupoval analogicky dle ust. § 334 odst. 1 tr. řádu³ a spolu s nařízením výkonu trestu nerozhodl o započítání doby, po kterou byla vazba nahrazena dohledem probačního úředníka, do trestu.

Byť je nahrazení vazby dohledem probačního úředníka mírnějším opatřením k dosažení účelu vazby v porovnání se samotným vzetím obviněného do vazby, představuje i tento způsob nahrazení vazby výrazný zásah do ústavně zaručených práv a svobod obviněného. Dle našeho názoru proto nelze bez dalšího opomenout započíst tuto dobu, po kterou byla vazba nahrazena dohledem probačního úředníka se stanovením omezujících povinností, do trestu. Naopak je zcela namístě odsouzenému v rámci trestního řízení takto stanovené omezení zohlednit. Byl proto podán již v době výkonu trestu odnětí svobody k příslušnému soudu návrh na započítání doby dohledu probačního úředníka do trestu.

Dle ust. § 92 tr. zákoníku platí, že:

- (1) *Jestliže se vedlo proti pachateli trestní řízení ve vazbě a dojde v tomto řízení k jeho odsouzení, započítá se mu doba strávená ve vazbě do uloženého trestu, popřípadě do trestu úhrnného nebo souhrnného, pokud je vzhledem k druhu uloženého trestu započítání možné.*
- (2) *Jestliže byl pachatel soudem nebo jiným orgánem potrestán a došlo k jeho novému odsouzení pro týž skutek, započítá se mu vykonaný trest do uloženého trestu, pokud je vzhledem k druhu uloženého trestu započítání možné. Obdobně postupuje soud, uložil-li*

1 § 92 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále „tr. zákoník“.

2 § 334 zák. č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále „tr. řád“.

3 „O započítání vazby a trestu rozhodne předseda senátu usnesením, a to zpravidla zároveň s nařízením výkonu trestu. Vazba se započítává podle stavu ke dni nařízení výkonu trestu, a to od doby, kdy osobní svoboda obviněného byla omezena.“

pachatelů trest úhrnný nebo souhrnný (§ 43) nebo společný trest za pokračování v trestném činu (§ 45).

- (3) *Není-li započítání vazby nebo trestu možné, přihlédne soud k této skutečnosti při stanovení druhu trestu, popřípadě jeho výměry.*
- (4) *Ustanovení odstavců 1 až 3 se obdobně užití na započítání předběžné, vydávací a předávací vazby vykonané podle zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a na započítání povinnosti zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části uložené obviněnému podle § 73 odst. 3 trestního řádu do trestu uloženého pro týž skutek.*

Ve shora zmíněném ust. § 73 odst. 3 tr. řádu⁴ se poté stanoví povinnosti obviněného při výkonu dohledu probačního úředníka a způsob vyslovení dohledu probačního úředníka nahrazující vazbu.

Komentářová literatura⁵ k výše uvedenému uvádí: „Na základě § 92 odst. 4 je třeba pravidla obsažená v § 92 odst. 1 až 3 obdobně užit též jednak na započítání předběžné, vydávací a předávací vazby a jednak na započítání doby, po kterou pachatel plnil povinnost, jež mu byla uložena podle § 73 odst. 3 tr. řádu, tj. povinnosti zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí či jeho části, tedy zvláštní povinnosti, která může doprovázet nahrazení vazby dohledem probačního úředníka. I doba, kterou pachatel strávil v některém z uvedených druhů vazby, respektive po kterou plnil povinnost podle § 73 odst. 3 tr. řádu, tedy musí být započítána do trestu uloženého pro týž skutek, popřípadě musí být zohledněna při rozhodování o druhu a výměře trestu, jestliže započtení není možné vzhledem k uloženému druhu trestu.“

Jsmo toho názoru, že soudy by při započítávání měly přiznávat dobu, po kterou byla vazba nahrazena dohledem probačního úředníka, do trestu v celém jejím rozsahu. Nelze bez dalšího konstatovat, že jeden den výkonu vazby není srovnatelný s jedním dnem po propuštění obviněného z vazby s uložením povinnosti zdržovat se v daném čase a místě.

Vazba je nepochybně zajišťující opatření s nejintenzivnějším zásahem do svobody obviněného, a jako k takovému by mělo vždy v průběhu trestního řízení být k němu přistupováno pouze jako k řešení „ultima ratio“. Pokud však trestní řád⁶ umožňuje orgánu rozhodujícímu o vazbě nahradit vazbu stanovením povinnosti obviněnému zdržovat se na určitém místě ve stanoveném čase, je třeba s ohledem na míru zásahu do práv a svobod obviněného posuzovat tyto procesní instituty jako vazebně rovnocenné.

K tomuto závěru nás dále vede i doslovné znění shora citovaného ust. § 92 odst. 4 tr. zákoníku. V zákoně je výslovně stanoveno, že soudy mají při započítání doby, po kterou došlo k uložení povinnosti zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části podle § 73 odst. 3 tr. řádu do trestu uloženého pro týž skutek, postupovat obdobně, a nikoliv přiměřeně. V této souvislosti lze odkázat na Metodickou pomůcku pro přípravu návrhů právních předpisů:⁷ „Jestliže se mají určité vztahy řídit v plném rozsahu určitou právní úpravou, užívá se při odkazu na tuto

úpravu slova ‚obdobně‘; nemají-li se určité vztahy řídit určitou právní úpravou v plném rozsahu nebo mají-li se řídit jen některými částmi určité právní úpravy, užívá se při odkazu na tuto úpravu slova ‚přiměřeně‘. Naopak pojem ‚obdobně‘ nelze použít podle jeho jazykového obsahu (podobně, srovnatelně, analogicky, přibližně shodně, paralelně), ale pouze pro vyjádření toho, že se určité ustanovení vztahuje na vymezené právní vztahy v plném rozsahu.“

Ustanovení zákona se v daném případě jeví poměrně jednoznačné a není zde dle našeho názoru třeba odstraňovat výkladem nejasnosti či složitě hledat smysl ustanovení. Rovněž je třeba upozornit, že pokud v trestním řízení přichází v úvahu více výkladových možností, neměl by být soudem použit výklad v neprospěch odsouzeného. Nicméně přichází v úvahu i druhý výklad, který zohledňuje intenzitu omezení stíhané osoby, a tomu daly soudy přednost.

K podanému návrhu na započtení doby dohledu probačního úředníka do vazby soud prvního stupně konstatoval, že nelze bez dalšího opomenout při zápočtu do trestu odnětí svobody odsouzenému v trestním řízení povinnost stanovenou dle ust. § 73 odst. 3 tr. řádu, a tuto povinnost je namíste zohlednit. Oprávněnost návrhu odsouzeného dovodil soud primárně z ust. § 92 odst. 4 tr. zákoníku, ale sekundárně i z analogického výkladu ust. § 60 odst. 4 tr. zákoníku,⁸ na které odkazuje právě ust. § 73 odst. 3 tr. řádu.

Soud prvního stupně se ohledně rozsahu požadované doby k započtení zabýval mírou komfortu obviněného při uložení dohledu probačního úředníka a stanovenými povinnostmi. Došel přitom k názoru, že není namíste započíst do výkonu trestu odnětí svobody celou požadovanou dobu, neboť „jeden den výkonu vazby s ohledem na to, jaká obsahuje omezení, není možné srovnávat s jedním dnem po propuštění jmenovaného z vazby, kdy mu byly uloženy povinnosti a zároveň oprávnění“. Soud prvního stupně proto

4 „Obviněný, nad nímž byl vysloven dohled probačního úředníka nahrazující vazbu, je povinen se ve stanovených lhůtách dostavit k probačnímu úředníkovi, změnit místo pobytu pouze s jeho souhlasem a podrobit se dalším omezením stanoveným ve výroku rozhodnutí, která směřují k tomu, aby se nedopustil trestné činnosti a nemařil průběh trestního řízení. Orgán rozhodující o vazbě může současně uložit obviněnému povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotních služeb u poskytovatele zdravotních služeb v důsledku jeho onemocnění nebo úrazu; pro stanovení časového období se použije přiměřeně § 60 odst. 4 trestního zákoníku. Obviněný je povinen probačnímu úředníkovi umožnit vstup do určeného obydlí nebo jeho části.“

5 V. Kalvodová: § 92 [Započítání vazby a trestu], in F. Šerba a kol.: Trestní zákoník, 1. vydání (1. aktualizace), C. H. Beck, Praha 2021, marg. č. 46.

6 § 73 tr. řádu.

7 Autorský kolektiv odboru vládní legislativy Úřadu vlády pod vedením JUDr. Josefa Vedrala, Ph.D.: Metodická pomůcka pro přípravu návrhů právních předpisů (III. část), vláda.cz [online]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/dokumenty/Metodicka_pomuckaIII.pdf.

8 „Soud stanoví časové období, ve kterém je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí nebo jeho části, v pracovních dnech, ve dnech pracovního klidu a pracovního volna s přihlédnutím zejména k jeho pracovní době a k času potřebnému k cestě do zaměstnání, k péči o nezletilé děti a k vyřizování nutných osobních a rodinných záležitostí, aby při zajištění všech nezbytných potřeb odsouzeného a jeho rodiny ho přiměřeně postihl na svobodě. Soud může odsouzenému povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.“

porovnával podmínky obviněného ve vazbě s podmínkami po uložení dohledu probačního úředníka a stanovenými povinnostmi. Byla uváděna zejména možnost obviněného trávit čas v domácím prostředí, možnost jeho výdělečné činnosti, absence povinnosti dodržovat přesně stanovený režim, případně i možnost obviněného trávit volný čas sportem či s rodinou v určitém okruhu od místa trvalého bydliště. **Po zohlednění rozdílů, které soud prvního stupně shledal mezi vazbou a povinností zdržovat se v určitém časovém období v určitém místě s povinností hlásit se u probačního úředníka a zároveň s možnostmi, které byly obviněnému tímto povoleny, byla soudem prvního stupně započtena 1/3 požadované doby.**

K podanému odvolání Vrchní soud v Praze, jakožto odvolací soud, upřesnil ve prospěch odsouzeného postup při posuzování míry komfortu obviněného po dobu uloženého dohledu probačního úředníka s uloženými povinnostmi. Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 4. 3. 2022, sp. zn. 15 To 9/2022, především konstatoval, že: „... je zcela namístě obviněnému takto v rámci tétož trestního řízení stanovenou povinností zohlednit, a to při individuálním posouzení míry zásahu do jeho svobody pohybu s ohledem na konkrétní stanovený čas, ve kterém byl povinen zdržovat se na stanoveném místě“. Správnost daného postupu dovozuje odvolací soud nejen z ust. § 92 odst. 4 tr. zákoníku, ale analogicky i z výkladu ust. § 60 odst. 4 tr. zákoníku, na které odkazuje ust. § 73 odst. 3 tr. řádu, a následně na něj navazuje ust. § 61 tr. zákoníku.⁹ Ust. § 61 tr. zákoníku přitom určuje pravidla přeměny, a tak i vzájemného zápočtu trestů, jejichž podstatou je omezení pohybu odsouzeného.

Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí dále uvádí, že: „Individuálnost posouzení okolností každého konkrétního odsouzeného by však měla být imanentním znakem pro postup dle § 92 odst. 4 tr. zákoníku. Je třeba vidět nuance v hodnocení míry v omezení osoby odsouzeného, který měl vazbu nahrazenou povinností zdržovat se v konkrétním místě jen a pouze s výjimkou zaměstnání, nutné cesty k němu a případně plnění pouze dalších uložených povinností či dříve stanovených trestů či opatření (např. návštěva probačního úředníka, plnění stanovených ochranných opatření, ambulantní léčení

atd.), v kontrastu třeba osoby odsouzeného, který v rámci povinnosti dle § 73 odst. 3 tr. řádu měl stanoveny i časy osobního volna.“

Odvolací soud s ohledem na výše uvedené proto opětovně posuzoval míru komfortu domácího prostředí od vazby, kdy především zohlednil míru omezujících povinností odsouzeného.

V případě, kdy byla obviněnému nahrazena vazba dohledem probačního úředníka a povinnostmi, díky kterým mohl být pouze v zaměstnání, doma nebo na schůzce u probačního úředníka, avšak neměl k dispozici žádný volný čas, došlo k započtení v rozsahu 2/3 posuzovaného období.

Za období, kdy měl obviněný uložené povinnosti upraveny tak, že měl k dispozici celkem 5 hodin osobního volna týdně a po tuto dobu se musel zdržovat v katastru obce, neměl však povinnost být doma ani na pracovišti, považoval odvolací soud za přiměřené započtení v rozsahu 1/3 posuzovaného období.

Závěr

Lze uzavřít, že pokud soud¹⁰ nepostupoval analogicky dle ust. § 334 odst. 1 tr. řádu a nerozhodl o započítání doby, po kterou byla vazba nahrazena dohledem probačního úředníka, do trestu, je **namístě doporučit podání návrhu na započtení**. Při rozhodování o započtení doby uloženého dohledu probačního úředníka a povinností **by soud měl následně vždy případ individuálně posoudit a důsledně zohlednit konkrétní míru zásahu do ústavně zaručených práv a svobod**. Přestože je bezpochyby dán odlišný komfort domácího prostředí od prostředí výkonu vazby, je třeba vždy vzít v potaz i omezující povinnosti uložené obviněnému a míru intenzity zásahu do jeho práv. ❖

⁹ § 61 tr. zákoníku:

- (1) Ukládá-li soud trest domácího vězení, stanoví pro případ, že by se pachatel vyhýbal nástupu výkonu tohoto trestu, bez závažného důvodu porušil sjednané podmínky jeho výkonu, zaviněně nevykonával ve stanoveném časovém období uložený trest či jinak mařil výkon tohoto trestu nebo nevedl řádný život, náhradní trest odnětí svobody až na jeden rok; náhradní trest odnětí svobody nesmí přesahovat horní hranici trestní sazby trestu odnětí svobody. O výkonu náhradního trestu odnětí svobody může soud rozhodnout i během doby stanovené pro výkon trestu domácího vězení; rozhodne-li o výkonu náhradního trestu odnětí svobody, stanoví zároveň i způsob jeho výkonu.
- (2) Pokud odsouzený zaviněně přičinil k rozhodnutí o tom, že se náhradní trest odnětí svobody vykoná, po výkonu poloviny uloženého trestu domácího vězení, soud délku náhradního trestu odnětí svobody stanoví podle odstavce 1 zkrátí na polovinu.
- (3) Výjimečně může soud vzhledem k okolnostem případu a osobě odsouzeného ponechat trest domácího vězení v platnosti, i když odsouzený zaviněně přičinil k rozhodnutí o výkonu náhradního trestu odnětí svobody, a
 - a) stanoví nad odsouzeným na dobu výkonu trestu nebo jeho zbytku dohled,
 - b) prodloužit dobu výkonu tohoto trestu až o jeden rok, přičemž nesmí překročit nejvyšší výměru tohoto trestu stanovenou v § 60 odst. 1,
 - c) stanovit odsouzenému na dobu výkonu trestu nebo jeho zbytku dosud neuložené přiměřené omezení nebo přiměřenou povinnost podle § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život, nebo
 - d) stanovit odsouzenému na dobu výkonu trestu nebo jeho zbytku některé z výchovných opatření podle § 60 odst. 7, je-li ve věku blízkém věku mladistvých.
- (4) Na výkon dohledu se použijí obdobně § 49 až 51.

¹⁰ Zpravidla s nařízením výkonu trestu.

ZDRAVOTNICKÁ POVOLÁNÍ

- nové téma edice ÚZ
- lékařská povolání (lékaři, zubní lékaři, farmaceuti)
- nelékařská povolání
- zákony, nařízení vlády, vyhlášky
- podrobné rejstříky k zákonům

více na www.zdpov.sagit.cz

Nejvyšší soud:

K vadám žaloby na určení existence právního vztahu a postupu soudu při odstraňování vad v doplňujících podáních

Není-li žaloba na určení existence právního vztahu vadná při jejím podání, pak ani případné nedostatky jejích pozdějších doplňků nepředstavují vadu, která by ji činila neprojednatelnou, a bránila tak dalšímu pokračování v řízení. Takové nedostatky mohly být pouze důvodem, pro něž soud nepřihlédne k doplňujícím podáním, dokud nebudou řádně opravena nebo doplněna, nikoliv však důvodem k odmítnutí samotné, jinak projednatelné žaloby podle § 43 odst. 2 věty první o. s. ř.

**Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2022,
sp. zn. 26 Cdo 1273/2022**

K věci:

Soud prvního stupně rozsudkem zamítl žalobu na určení, že je platným právním jednáním smlouva o nájmu ploch pro reklamní činnost uzavřená mezi účastnicemi dne 31. 1. 1997 (dále též jen „nájemní smlouva“), ve znění tam specifikovaných dodatků č. 1-7 a konsolidovaného a upraveného úplného znění smlouvy ze dne 19. 10. 2009, ve znění dodatků č. 8 a 9 (dále též jen „dodatky“); zamítl rovněž žalobu na určení, že mezi žalobkyní a žalovanou existuje platný závazkový vztah (dále též jen „závazek“), jehož konkrétní obsah odpovídá ustanovením obsaženým v nájemní smlouvě, ve znění dodatků, a dále i žalobu na určení, že je neplatná výpověď konkludentní smlouvy mezi účastnicemi o pronájmu prostor k reklamě (dále jen „výpověď“), kterou učinila žalovaná dopisem svého zástupce dne 30. 3. 2016 adresovaným žalobkyni, a rozhodl o nákladech řízení účastnic a vedlejší účastnice.

K odvolání žalobkyně a vedlejší účastnice odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil zčásti a zčásti zrušil ve výrocích a v tomto rozsahu vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

V dalším řízení soud prvního stupně usnesením ze dne 17. 8. 2021, č. j. 9 C 394/2016-1240, odmítl žalobu na určení existence závazku a rozhodl o nákladech řízení účastnic a vedlejší účastnice.

K odvolání žalobkyně a vedlejší účastnice odvolací soud usnesením ze dne 25. 1. 2022, č. j. 17 Co 323/2021-1359, usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení účastnic a vedlejší účastnice.

Shodně se soudem prvního stupně dovodil, že v části, v níž se žalobkyně domáhala určení existence závazku, nebyla podaná žaloba projednatelná, a že žalobkyně, ačkoliv byla po-

učena o následcích neodstranění jejích vad, přes opakované výzvy [usnesení soudu prvního stupně ze 16. 10. 2020, č. j. 9 C 394/2016-1087 (dále jen „Výzva č. 1“), a z 28. 6. 2021, č. j. 9 C 394/2016-1223 (dále jen „Výzva č. 2“)] tyto vady neodstranila. Ani v doplňcích žaloby z 30. 12. 2020 (č. l. 1135-1174 spisu) a z 16. 7. 2021 (č. l. 1229-1232 spisu) totiž v rozporu s § 79 odst. 1 o. s. ř. neuvedla dostatečně určitě a srozumitelně, čeho se žalobou domáhá. V žádném z tam předestřených – přitom však obsahově shodných, a tedy nikoliv eventuálních – žalobních návrhů (tzv. petitů) totiž nespecifikovala, jakého předmětu (majetku žalované) se má týkat určovaný závazek v podobě úplatného užívacího vztahu (nájemního poměru), a pouze obecně konstatovala, že veškerého reklamně využitelného majetku žalované. To však k jednoznačné (nezaměnitelné) individualizaci závazku (jeho předmětu) nepostačuje, jak je patrné i z toho, že ani žalobě vyhovující rozhodnutí o takto (povšechně) vymezeném nájemním poměru by nemohlo naplnit stanovený účel určovací žaloby (tj. postavit na jisto nejisté právní vztahy účastníků a zamezit dalším sporům mezi nimi). Dodal, že přesného označení předmětu sporného užívacího vztahu pak nebylo dosaženo ani zprostředkovaně odkazem na písemné vyhotovení nájemní smlouvy (a dodatků), kterou měl být založen, a ani citací, resp. výňatkem z jejího textu. Co do vymezení pronájemné reklamní plochy totiž dotčená smlouva sama odkazovala na své přílohy č. 1 a 2, jež však žalobkyně k žalobě ani k jejím doplňkům nepřipojila a soudům je nepředložila ani později v průběhu řízení. Za tohoto stavu odmítavé usnesení soudu prvního stupně potvrdil.

Proti usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně **dovolání**, v němž především namítla, že **k projednatelnosti žaloby na určení existence právního vztahu není nezbytné, aby v žalobním návrhu byl zcela jednoznačně individualizován jeho objekt** (např. majetek, který je předmětem nájmu), **nýbrž postačí, je-li dostatečně identifikován určovaný právní poměr samotný** (např. označením smluvních stran a právního jednání, kterým byl založen). O neurčité vymezení příslušného právní-

ho poměru by pak šlo pouze tehdy, pokud by hrozila záměna s jiným právním vztahem. Takový případ však v dané věci nenastal, neboť zde byl žalobní petit dostatečně (nezaměnitelně) individualizován právě označením kontrahentů a specifikací právního důvodu, z něž vyplývá (odkazem na nájemní smlouvu a dodatky).

Tento způsob vymezení určovaného právního vztahu je přitom zcela běžně akceptován i v soudní praxi, jak se podává např. z odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu z 27. 4. 2015, sp. zn. 32 Cdo 5034/2014. I kdyby však skutečně bylo třeba specifikovat závazek vymezením jeho předmětu, podle mínění dovolatelky dostačovalo v tomto směru i obecnější označení „*veškerý reklamně využitelný majetek žalované*“, jak to zjednodušeně popsal odvolací soud (k tomu odkázala na usnesení Nejvyššího soudu z 30. 5. 2013, sp. zn. 33 Cdo 2648/2011). Dodala, že řečené pak platí v tomto případě tím spíše, že v doplňku žaloby z 30. 12. 2020 i v předložených listinných důkazech, z jejichž obsahu lze – zprostředkovaně – údaje nezbytné pro identifikaci závazku také čerpat (v uvedené souvislosti poukázala zejména na rozsudek Nejvyššího soudu z 30. 1. 2003, sp. zn. 29 Cdo 1089/2000), byly pronajaté reklamní plochy specifikovány mnohem konkrétněji.

Z vyložených důvodů proto zastávala stanovisko, že její žaloba na určení existence závazku byla projednatelná a nic nebránilo pokračování v řízení, v němž by případně byl konkrétní rozsah a specifikace majetku žalované, jenž tvoří předmět závazku, objasněn v rámci dokazování skutečností významných pro rozhodnutí o věci samé, a to společně s okolnostmi rozhodnými pro posouzení otázky, zda byl naplněn účel určovací žaloby, kterážto otázka rovněž spadá až do posouzení důvodnosti žaloby; není tedy relevantní již pro úvahu o její určitosti, jak se zřejmě (mylně) domníval odvolací soud.

Měla rovněž za to, že soudy obou stupňů postupovaly v rozporu s ustálenou soudní praxí (konkrétně např. s rozhodnutími Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 370/2002 a 26 Cdo 3648/2020, či nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2793/10), jestliže odmítly její určovací žalobu i přesto, že jí v průběhu řízení nebylo konkrétně vysvětleno, v čem spočívají její vady a jak má tyto vady odstranit, a ani nebyla řádně poučena o následcích nevyhovění výzvám k odstranění dotčených vad. V této souvislosti zejména podotkla, že z Výzvy č. 1 nelze zjistit, jak má být žaloba opravena, a není v ní uvedeno ani poučení o možnosti jejího odmítnutí v případě nevyhovění výzvě ve stanovené lhůtě. Uvedené poučení pak sice obsahuje Výzva č. 2, avšak této výzvě beze zbytku dostála; proto na jejím podkladě žalobu odmítnout nešlo. Ani jedna z dotčených výzev navíc neudávala, že vada určovací žaloby spočívá konkrétně v nedostatečné identifikaci předmětu závazku. Jestliže tedy odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně právě z důvodu uvedené (údajné) vady žaloby, pak podle dovolatelky spojil odmítnutí žaloby podle § 43 odst. 2 o. s. ř. s vadou, na niž nebyla v průběhu řízení upozorněna a k níž jí ani nebylo dáno konkrétní poučení o způsobu jejího odstranění; i takový postup přitom odporuje ustálené judikatuře dovolacího soudu (zde poukázala na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 186/2002).

Nad rámec uvedeného vytkla soudům nižších stupňů i následující procesní pochybení: 1. soud prvního stupně (a po tažmo i odvolací soud) rozhodl o jiném právním poměru (právním poměru založeném jiným právním jednáním), než se domáhala doplněnou žalobou v jejím primárním petitu, 2. navzdory tomu, že nevyhověl primárnímu petitu doplněné žaloby, již nerozhodl o (třech) dalších uplatněných (rozdílných) žalobních návrzích eventuálních, 3. neumožnil jí vyjádřit se k novým tvrzením, která uplatnila žalovaná ve svém vyjádření z 10. 6. 2021, 4. její žalobu odmítl před uplynutím lhůty, v níž hodlala (jak avizovala ve svém sdělení soudu) svá žalobní tvrzení doplnit (a také doplnila), 5. odvolací soud pak bez vysvětlení pominul pro ni příznivou judikaturu, na niž ho upozornila ve svém odvolání proti usnesení soudu prvního stupně, a 6. citované usnesení potvrdil bez jejího předchozího vyrozumění pro jiné (údajné) nedostatky žaloby, než které formuloval soud prvního stupně. Navrhla, aby dovolací soud zrušil usnesení obou soudů a věc vrátil k dalšímu řízení soudu prvního stupně.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací shledal, že **dovolání závisí na vyřešení otázky procesního práva** [otázky formulace žalobního návrhu (petitu) určovací žaloby], **při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.**

Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden. Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b) a odst. 3 (existence uvedených vad tvrzena nebyla a tyto vady nevyplývaly ani z obsahu spisu), jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Posléze uvedené vady dovolatelka v dovolání – s přihlédnutím k jeho obsahu (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) – rovněž uplatnila. Dovolací soud se však nejprve zabýval otázkou naplněnosti uplatněného dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 1 věty první o. s. ř., neboť povaha vytkaných vad řízení tomu nebrání.

Již na tomto místě je zapotřebí zdůraznit, že neobsahuje-li žaloba všechny stanovené náležitosti nebo je-li neurčitá nebo nesrozumitelná, předseda senátu usnesením žalobce vyzve, aby žalobu doplnil nebo opravil, určí mu k tomu lhůtu a poučí jej, jak je třeba doplnění nebo opravu provést (srov. § 43 odst. 1 o. s. ř.). Není-li přes výzvu předsedy senátu žaloba opravena nebo doplněna a nelze-li pro tento nedostatek v řízení pokračovat, soud usnesením žalobu odmítne, jestliže žalobce byl o tomto následku poučen (srov. § 43 odst. 2 o. s. ř.).

Řízení o určovací žalobě podle § 80 o. s. ř. (jakým je i řízení v dané věci) se zahajuje na návrh (z podnětu žaloby) a jde v něm (poté, co je shledán naléhavý právní zájem na požadovaném určení) o posouzení, zda tu (podle stavu ke dni vyhlášení rozhodnutí – § 154 odst. 1 o. s. ř.) určité právo nebo právní vztah je, či není. Obecně platí, že žaloba (včetně žaloby podle § 80 o. s. ř.) musí vedle obecných ná-

ležitostí podání uvedených v ust. § 42 odst. 4 o. s. ř. obsahovat mj. i údaj o tom, čeho se žalobce domáhá, tj. žalobní návrh – tzv. petit (srov. § 79 odst. 1 větu druhou o. s. ř.). Žalobní petit musí být přesný, určitý a srozumitelný a musí vycházet z vylíčení rozhodujících skutečností. Požadavek, aby ze žaloby bylo patrné, čeho se žalobce domáhá, však neznamená, že by žalobce byl povinen učinit soudu návrh na znění výroku jeho rozsudku. Označí-li v žalobě přesně, určité a srozumitelně způsob určení právního vztahu nebo práva (požaduje-li ve smyslu § 80 o. s. ř. určení, zda tu právní vztah nebo právo je, či není), soud nepostupuje v rozporu se zákonem, jestliže použitím jiných slov vyjádří ve výroku svého rozhodnutí stejné právo či právní vztah, jehož určení se žalobce domáhal. Pouze soud rozhoduje, jak bude formulován výrok jeho rozhodnutí; případným návrhem žalobce na znění výroku rozhodnutí přitom není vázán. Při formulaci výroku rozhodnutí však musí dbát, aby vyjádřil (z obsahového hlediska) to, čeho se žalobce žalobou skutečně domáhal (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu z 20. 8. 2003, sp. zn. 21 Cdo 909/2003, uveřejněné pod č. 152/2003 časopisu Soudní judikatura, či rozsudek Nejvyššího soudu z 16. 10. 2019, sp. zn. 26 Cdo 1816/2019).

V posuzované věci dovolatelka v rámci vylíčení rozhodujících skutečností v žalobě mj. uvedla, že uzavřela s žalovanou dne 31. 1. 1997 smlouvu o pronájmu ploch pro reklamní činnost (dále opět jen „nájemní smlouva“), která byla později několikrát změněna a doplněna tam specifikovanými (konkrétně datovanými) písemnými dodatky č. 1-7, a že dne 19. 10. 2009 účastnice uzavřely konsolidovanou a upravenou úplnou nájemní smlouvu, jímž v celém rozsahu její dosavadní text nahradily; později pak uzavřely k téže smlouvě ještě dodatky č. 8 a č. 9 z 29. 3. 2011 a z 30. 10. 2013 (dále opět jen „dodatky“). Z příčin podrobně rozvedených v žalobě se pak domáhala rovněž určení, že mezi ní a žalovanou existuje platný závazkový vztah, jehož konkrétní obsah odpovídá právě ustanovením obsaženým v nájemní smlouvě a dodatcích (dále opět jen „závazek“). V této podobě zůstal žalobní návrh zachován i po změně žaloby učiněné podáním z 16. 8. 2019 (viz č. l. 827-831 spisu) a připuštěné soudem prvního stupně při jednání 6. 9. 2019 (viz protokol o jednání na č. l. 876-887 spisu).

Se zřetelem k řečenému zastává dovolací soud názor, že určovací žaloba již ve svém původním znění obsahovala přesný, určitý a srozumitelný žalobní petit, jenž vycházel z vylíčení rozhodujících skutečností, neboť z jejího obsahu bylo možné bez důvodných pochybností identifikovat právní vztah, jehož (pozitivního) určení se domáhala (závazek po obsahové stránce vymezený ujednáními obsaženými v nájemní smlouvě a dodatcích). Dovolatelce pak nelze důvodně vytýkat, že nespécifikovala, jakého předmětu (majetku žalované) se má určovaný závazek (nájemní vztah) týkat. Právní vztah, jehož určení se domáhá žalobce žalobou podle § 80 o. s. ř., totiž může být identifikován i jinými údaji, jsou-li způsobilé jej dostatečně (nezaměnitelně) odlišit od jiných právních vztahů. Lze tak učinit právě např. i uvedením jeho subjektů (stran) společně s označením konkrétního právního jednání (zejména smlouvy), kterým byl (měl být) daný právní poměr založen a v němž je zachycen (jde-li o písemné právní jednání)

jeho obsah. I tyto údaje totiž nepochybně postačí k jednoznačné (nezaměnitelné) individualizaci určovaného právního vztahu, a to, aniž by bylo nezbytné, aby v textu žalobního návrhu (zároveň) byla podrobně specifikována práva a povinnosti, které jej tvoří. O tom, že je možná (resp. k řádné individualizaci způsobilá) i takováto specifikace právního vztahu, o jehož kladné či záporné určení usiluje žalobce určovací žalobou, svědčí např. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu z 20. 10. 2010, sp. zn. 26 Cdo 4448/2009, či usnesení Nejvyššího soudu z 27. 4. 2015, sp. zn. 32 Cdo 5034/2014, na něž v dovolání poukázala dovolatelka.

Zbývá dodat, že úvaha, zda žalobě vyhovující rozhodnutí o existenci závazku, jenž byl vymezen shora uvedeným způsobem, naplní stanovený účel určovací žaloby (eliminuje nejistotu v daném právním vztahu a zamezí dalším sporům mezi účastnicemi), je pro posouzení projednatelnosti určovací žaloby nerozhodná. Zmíněná úvaha má totiž své místo až při řešení otázky, zda žalobce má na požadovaném určení naléhavý právní zájem ve smyslu § 80 o. s. ř., kterážto otázka však spadá již do posouzení důvodnosti žaloby, a nikoliv „pouhé“ její projednatelnosti, jak správně podotkla dovolatelka v dovolání.

Se zřetelem k řečenému lze uzavřít, že **žaloba na určení existence závazku v podobě, v jaké byla podána, nebyla postížena vadou spočívající v neurčitém vymezení právního vztahu, jehož určení se dovolatelka domáhá.** Soud prvního stupně, jenž měl za to, že žaloba uvedenou vadou trpí, vyzval dovolatelku (Výzvou č. 1) k jejímu odstranění neopodstatněně. Důvodem pro odmítnutí žaloby pak nemůže být ani jeho názor (formulovaný ve Výzvě č. 2), že z dovolatelčina podání z 30. 12. 2020 nebylo zřejmé, zda jím mínila doplnit žalobní petit tak, aby byla odstraněna jeho (vytýkaná) neurčitost, či zda jím sledovala uplatnit eventuální petit, resp. petit, k (patrně původnímu) „primárnímu“ žalobnímu návrhu.

V této souvislosti je zapotřebí nejprve zdůraznit, že **nebyla-li žaloba na určení existence vadná již v podobě, v jaké byla podána, pak ani případné nedostatky jejich pozdějších doplňků** (dovolatelčiných podání z 30. 12. 2020 a z 16. 7. 2021) **nemohly představovat vadu, která by ji činila neprojednatelnou**, a bránila tak dalšímu pokračování v řízení. Takové nedostatky (vady) mohly být pouze důvodem, pro něž soud nepřihlédne ke zmíněným doplňkům, dokud nebudou řádně opraveny nebo doplněny (§ 43 odst. 2 věta druhá o. s. ř.); neodůvodňovaly však odmítnutí samotné (jinak projednatelné) určovací žaloby postupem podle § 43 odst. 2 věty první o. s. ř. Kromě toho podle názoru dovolacího soudu uvedené doplňky žaloby ani vytýkaným nedostatkem ve skutečnosti netrpěly. I přes jisté zavádějící formulace, jež se v nich objevují, totiž není – objektivně vzato – pochyb, že dovolatelka zde v konečném důsledku požadovala – navzdory různým návrhům na znění rozsudečného výroku – stále stejné určení (určení existence téhož závazku) jako v původní žalobě. Z obsahového hlediska byl totiž určovaný závazek vymezen vždy shodně (a to bez ohledu na různé předestřené varianty zavazovacích důvodů, v nichž snad mohl mít svůj původ) a je v této souvislosti nerozhodné, že dovolatelka ho v žalobě identifikovala údaji o nájemní smlouvě a (všech jejích) dodatcích, zatímco v doplňcích žaloby zčásti (v některých z tam navržených znění rozsudečného výroku) jen údaji

o konsolidovaném a upraveném úplném znění téže smlouvy z 19. 10. 2009 a o posledních dvou dodatcích (dodatcích č. 8 a č. 9), příp. citací podstatné části jejich textu; řetězec změn a doplňků nájemní smlouvy totiž v obou případech vede (na svém konci ústí) k totožnému právnímu následku (obsahově shodně vymezenému závazku), ať už se za jeho počátek vezme dodatek č. 1 k nájemní smlouvě, či její konsolidované a upravené úplné znění z 19. 10. 2009. Za tohoto stavu je pak již věcí soudu, jakou formulaci výroku svého rozhodnutí zvolí, aby co nejlépe vyjádřil, čeho se dovolatelka určovací žalobou skutečně (z obsahového hlediska) domáhala.

Z uvedeného vyplývá, že **napadené usnesení odvolacího soudu není správné, neboť co do řešení otázky otevřené dovolacímu přezkumu spočívá na nesprávném právním posouzení věci** (§ 241a odst. 1 věta první o. s. ř.). Vzhledem k tomu Nejvyšší soud podle § 243e odst. 1 o. s. ř. napadené usnesení zrušil, aniž se – pro nadbytečnost – zabýval dalšími dovolacími námitkami, včetně uplatněných vad řízení. Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, dovolací soud zrušil i toto rozhodnutí a podle § 243e odst. 2 věty druhé o. s. ř. věc vrátil k dalšímu řízení soudu prvního stupně.

Komentář:

V dosavadním výběru rozhodnutí jsme se zaměřovali prakticky vždycky na rozhodnutí z oblasti hmotného práva, případně na rozhodnutí, která měla procesní prvek, ale také se týkala hmotněprávních souvislostí. Pro tentokrát jsme udělali změnu a zařadili rozhodnutí z oblasti vyložené procesní. Podívá-li se čtenář do záhlaví rozhodnutí¹ a označení účastníků, možná se mu spíše vybaví svého času mediálně prezentovaný hmotněprávní prvek, jímž byla problematika pronájmu plakátovacích ploch v hlavním městě Praze, ale publikované rozhodnutí problém věci samé neřeší; týká se pouze otázek spojených s náležitostí podání a způsobem jejich odstraňování.

Je notorií, že podání v civilním řízení musí splňovat zákonné náležitosti ve smyslu § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 o. s. ř., stejně jako postup soudu v případě, kdy podání všechny podstatné náležitosti neobsahuje – § 43 o. s. ř. Každý dobrý komentář k občanskému soudnímu řádu obsahuje podrobný výklad všech uvedených zákonných ustanovení s přehledem významné judikatury. Nejvyšší soud se mnohokrát zabýval výkladem a vysvětlováním uvedených ustanovení se zdůrazňováním, že je nutné postupovat přísně podle okolností konkrétního případu. Na tato východiska odkazujeme, přičemž v návaznosti na závěry publikované v rozhodnutí zdůrazníme některé podstatné věci. Na tomto místě můžeme pouze shrnout obecně přijímané teze, že je-li podání vadné proto, že je neúplné, neurčité nebo nesrozumitelné, soud vyzývá účastníka k odstranění vad podání zejména tehdy, jestliže pro nedostatek podání

nelze v řízení pokračovat; to platí především u podání, kterým se zahajuje řízení v prvním stupni nebo odvolací řízení. Závěr o tom, zda neúplnost, neurčitost nebo nesrozumitelnost podání brání pokračování v řízení, závisí na okolnostech konkrétního případu, např. na tom, zda jde o řízení sporné, nebo nesporné, na míře vázanosti soudu návrhy účastníků, na dosud známých údajích obsažených ve spise apod.

Možnost postupu při odstraňování vad žaloby či jiného podání není omezena na vady, které brání pokračování v řízení, a vady, které pokračování v řízení nebrání. Odlišnost je v následcích, které nastupují, pokud ani přes výzvu soudu není podání doplněno.

Soud totiž může účastníka vyzvat i k odstranění takové vady podání, která nebrání pokračování v řízení ve smyslu § 43 odst. 1 o. s. ř., a to zejména tehdy, jestliže to je účelné pro další průběh řízení; nevyhoví-li účastník takové výzvě, nelze podání odmítnout, popř. k němu nepřihlížet.

Zkušenosti soudní praxe ukazují, že **zřejmě největší problémy činí v jednotlivých individuálních případech posouzení, zda jde o vadu či nedostatek, které brání v pokračování v řízení, či nikoliv**. S jejich odstraněním je totiž spojena možnost odmítnutí podání, kterým se zahajuje řízení, resp. nepřihlížení k podání, kterým se nezahajuje řízení. Obecně platí, že pro potřeby projednatelnosti (resp. individualizace nebo konkretizace) žaloby, a tím i vymezení předmětu sporu, postačí, pokud žalobce v žalobě uvede takový skutkový děj, ze kterého lze odvodit jím tvrzený právní následek.² Vždy ale bude třeba posuzovat individuální okolnosti. Je nicméně skutečností, že v některých případech vychází právní praxe z toho, že podání musí obsahovat velmi podrobné uvádění údajů, bez nichž soud nemůže žalobu věcně projednat a posoudit. To je časté např. u řízení, která podléhají režimu § 153 odst. 2 o. s. ř., v praxi typicky u řízení o vypořádání společného jmění manželů či zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví. V těchto a podobných řízeních je nutné odlišovat náležitosti podání, bez kterých nelze v řízení pokračovat, a informace či skutečnosti, jejichž neuvedení v podání nepředstavuje vadu, pro kterou nelze v řízení pokračovat, ale jejichž uvedení směřuje k ucelenému, rychlému a konstruktivnímu projednání a rozhodnutí věci. To reflektuje i soudní praxe, která uvádí, jaké náležitosti by např. žaloba o vypořádání společného jmění manželů měla obsahovat, nikoliv však s tím, že jejich absence vede vždy k možnému odmítnutí podání, protože v řízení nelze bez jejího doplnění pokračovat.

Někdy nicméně jsou v praxi poučení ve smyslu § 43 odst. 1 o. s. ř. využívána i tam, kde nemají místo, např. v případě výzev k označení chybějících důkazních návrhů, přičemž nezřídka v rámci tohoto poučení soudy podrobně a jednotlivě rozepisují, ke kterým okolnostem je třeba důkazní návrhy označit. Takový postup však neodpovídá zákonu, neboť postup podle § 43 odst. 1 o. s. ř. slouží toliko k zajištění samotné projednatelnosti podání.³

Přidaná hodnota publikovaného rozhodnutí je v tom, že **vysvětluje řešení případů, kdy je ve věci podána žaloba, která je pak následně opakovaně doplňována**; konkrétně v pozici, kdy původně podaná žaloba všechny zákonné náležitosti obsahuje – je tzv. bez vad a nedostatky jsou pak spojeny právě a jen s doplňujícími podáními. V této souvislosti je nutné odlišovat, že podáním, kterým se zahajuje řízení, je právě a jen samotná za-

1 Např. na www.nsoud.cz.

2 E. Dobrovolná: Určitost žalobního petitu – úvaha na jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu, in K. Gešková: Žalobné právo. Zborník z mezinárodního vědeckého kongresu Trnavské právnické dni, Trnavská univerzita v Trnavě, Trnava 2020, str. 183.

3 F. Mazel: Role soudu při opravě přednesů stran. Článek je v recenzním řízení Časopisu pro právní vědu a praxi.

loba, a nikoliv další doplňující podání. Proto také **úvaha o možném odmítnutí podání může být spojena jen s původní žalobou**, protože právě a jenom ta je podáním, kterým se zahajuje řízení, a nikoliv s jejími doplňky, protože jejich prostřednictvím se řízení nezahajuje. Jestliže tedy základní podání – žaloba – zákonně požadavky splňuje, odpadá úvaha o odmítnutí žaloby jako takové právě pro absenci vad. Je však nutné se vypořádat s obsahem doplňujících podání, která se k původní žalobě vážou. Jestliže tato doplňující podání neobsahují všechny stanovené náležitosti nebo jsou nesrozumitelná nebo neurčitá a tyto vady brání pokračování v řízení, je namístě postup podle § 43 o. s. ř., ale případnou sankcí není odmítnutí hlavního podání, ale nepřihlížení k těmto doplňujícím podáním.

Možná by české právní prostředí ocenilo ucelené literární zpracování této problematiky, neboť kvalitní české procesní literatury je stále nedostatek, možná zásadní nedostatek. Z posledního období stojí nepochybně za zmínku velmi podrobná, fundovaná procesní publikace označující se zbytečně skromně jako „příručka“, která se věnuje problematice civilního řízení sporného, mapuje velmi podrobně (a částečně i kriticky) dosavadní rozhodovací praxi zejména Nejvyššího soudu a v jejím rámci zpracovává také problematiku náležitosti podání a postupu soudu ve vztahu k náležitostem žaloby.⁴

Ačkoliv se v řadě anotací uvádí tradiční, a možná už i trochu omšelé, že „*tato publikace by měla být součástí každé právnícké knihovny*“, my uvedené rčení nahradíme úvahou, že tuto publikaci by si měl velmi podrobně a několikrát přečíst každý, kdo přichází do kontaktu s civilním sporným řízením, proto, aby mj. pochopil složitosti a zákoutí civilního procesu i myšlenkové pochody, kterými se soudci v soudní praxi a při výkladu jednotlivých ustanovení občanského soudního řádu řídí, aby si mohl učinit svůj vlastní vnitřní úsudek v tom směru, že (případně zda) pomalu a malinkými krůčky začíná současnému civilnímu procesu založenému na starých (snad už i hodně starých) základech rozumět. Přesvědčení, že procesu rozumí dobře a bez pochybností, by ho mělo vést k tomu, že si (přínejmenším) tuto knihu přečte znovu a od začátku.

- ✦ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře civilního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

⁴ K tomu blíže J. Remeš: Praktický úvod do civilního řízení sporného, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2022, 463 s.

Wolters Kluwer | ASPI

www.aspi.cz

Argumentaci pro vaše kauzy najdete díky perfektně zpracovaným judikátům v ASPI propojenými na ostatní dokumenty

Ústavní soud:

K nesprávnému poučení o opravném prostředku a k přezkumu rozhodnutí o nepřipuštění změny žaloby odvolacím soudem

Je úkolem odvolacího soudu, aby v rámci řízení o odvolání proti rozhodnutí ve věci samé v plném rozsahu přezkoumal také rozhodnutí o nepřipuštění změny žaloby.

Nesprávným poučením o opravném prostředku krajský soud odňal stěžovatelce přístup k odvolacímu soudu, a porušil tak její právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1

Listiny a právo na spravedlivý proces zaručené čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Řídila-li se proto stěžovatelka nesprávným poučením krajského soudu o nepřipustnosti odvolání, jež nebylo napraveno ani navazujícím rozhodnutím vrchního soudu, musí zde být nejprve zjednána náprava v podobě otevření možnosti odvolání k vrchnímu soudu ve vztahu k přezkumu výroku I. usnesení krajského soudu, jímž byla připuštěna změna návrhu na nařízení předběžného opatření. Připuštěním změny návrhu byl redefinován předmět řízení, o němž bylo následně rozhodováno navazujícími výroky ústavní stížností napadeného rozhodnutí krajského soudu, což ovšem znamená, že rozhodnutí o změně návrhu mělo zásadní vliv na výsledek nyní posuzovaného případu.

**Nález Ústavního soudu ze dne 7. 6. 2022,
sp. zn. III. US 356/22****Z odůvodnění:**

Na Ústavní soud se obrátila stěžovatelka, která se podanou ústavní stížností domáhala zrušení usnesení vrchního soudu a krajského soudu, neboť byla toho názoru, že jimi byla porušena její práva zaručená čl. 11 odst. 1, čl. 26 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

Z ústavní stížnosti a z přiložených listin Ústavní soud zjistil, že napadeným usnesením krajský soud připustil změnu návrhu ve smyslu podání vedlejší účastnice řízení ze dne 3. 9. 2021 (výrok I.). Krajský soud dále zamítl návrh na nařízení předběžného opatření, kterým by stěžovatelce byla uložena povinnost zdržet se poskytování osobám, kterým prostřednictvím webu kiwi.com zprostředkovává uzavření smlouvy o letecké přepravě s vedlejší účastnicí řízení, následující informace: „*Některé letecké společnosti vám za odbavení na letišti mohou účtovat poplatek. Budete se tak pravděpodobně muset odbavit na letišti a zaplatit poplatek, který si letecká společnost může účtovat*“ (výrok II.). Krajský soud dále nařídil předběžné opatření, kterým stěžovatelce uložil povinnost zdržet se předávání vedlejší účastnicí osobních údajů osob, kterým prostřednictvím webu kiwi.com zprostředkovala uzavření smlouvy o letecké přepravě s vedlejší účastnicí, o e-mailové adrese, bydliště a platební kartě ve znění, ve kterém tyto osoby své osobní údaje stěžovatelce neposkytly (výrok III.), a zamítl návrh na nařízení předběžného opatření, kterým by stěžovatelce byla uložena povinnost odstranit závadný stav opravou osobních údajů osob, kterým prostřednictvím webu kiwi.com zprostředkovala uzavření smlouvy o letecké přepravě s vedlejší účastnicí, o e-mailové adrese a o platební kartě, které vedlejší účastnicí předala ve znění, ve kterém tyto osoby své osobní údaje stěžovatelce neposkytly (výrok V.).

K odvolání stěžovatelky i vedlejší účastnice řízení ve věci rozhodoval vrchní soud, který ústavní stížností napadeným usnesením rozhodnutí krajského soudu v rozsahu odvoláním napadených výroků I., III. a IV. potvrdil.

Stěžovatelka s těmito závěry obecných soudů nesouhlasila a napadla je ústavní stížností, v níž předložila argumentaci, kterou v podstatných rysech uplatnila již v předchozím řízení, uvedla, že předběžné opatření vůbec nemělo být vydáno, jelikož pro to nebyly splněny procesní podmínky. V tomto ohledu upřesnila, že krajský soud měl k návrhu vedlejší účastnice přistupovat jako k novému návrhu, tj. neměl připustit změnu původního návrhu postupem podle § 95 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Pokud by soud správně posoudil návrh jako nový, pak měla vedlejší účastnice složit jistotu podle § 75b o. s. ř. a uhradit soudní poplatek podle zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, což však neučinila.

Stěžovatelka rovněž namítala, že v nyní posuzované věci nejsou splněny podmínky pro nařízení předběžného opatření a není zde dána potřeba zatímni úpravy poměrů účast-

níků, přičemž zdůraznila, že vedlejší účastnice se návrhem pokouší změnit dlouhodobý stav, který trvá již více než deset let. Nesouhlasila s tím, že by důvodem zatímni úpravy poměrů mělo být vypuknutí pandemie onemocnění covid-19. Měla rovněž za to, že se obecné soudy dostatečně nezabývaly potřebou zatímni úpravy poměrů a tuto potřebu náležitě neodůvodnily. Uvedla, že **výrok III. usnesení krajského soudu jí znemožňuje poskytovat služby a vykonávat podnikatelskou činnost**, a představuje tak přímý zásah do ústavně zaručeného práva na podnikání, když tento zásah nepovažovala za přiměřený a dostatečně odůvodněný. S odkazem na znalecký posudek uvedla, že škody způsobené ústavní stížností napadenými rozhodnutími se pohybují v relaci stovek milionů korun.

Stěžovatelka byla dále toho názoru, že obecné soudy dospěly k nesprávným skutkovým zjištěním a na základě těchto nesprávných skutkových zjištění založily své závěry pro nařízení předběžného opatření. Nesprávná skutková zjištění spočívají zejména v tom, že **není pravda, že stěžovatelka poskytuje vedlejšímu účastníkovi nepřesné údaje zákazníků** nebo že postup stěžovatelky odporuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (dále jen „GDPR“). Upřesnila, že **vedlejší účastníci předává kontaktní e-mailovou adresu a platební údaje na základě zmocnění cestujících, kteří se rozhodli zakoupit letenku prostřednictvím stěžovatelky**, přičemž tyto údaje nejsou nijak zkrácené ani nepřesné a jsou vytvořeny a předány z instrukce konečných zákazníků. Obecné soudy dále dospěly k nesprávným skutkovým zjištěním, když uzavřely, že stěžovatelka poskytuje službu zákaznické podpory pouze zákazníkům s placeným tarifem či balíčkem služeb, a z tohoto závěru nesprávně dovodily neplnění závazků vyplývajících z právních předpisů.

Stěžovatelka v závěru svého podání uvedla, že „*obecné soudy vykládaly právo Evropské unie (dále jen „EU“) pouze na základě vlastního výkladu, aniž by jim bylo známo stanovisko Soudního dvora EU, který je jedinou rozhodující autoritou pro výklad práva EU*“. Zdůraznila, že se obecné soudy měly v daném případě obrátit na Soudní dvůr EU s předběžnou otázkou, což dokládá odkazem na recentní relevantní judikaturu tohoto soudního orgánu.

Po prostudování ústavní stížnosti, vyžádaného spisu, zaslanych vyjádření a repliky stěžovatelky dospěl Ústavní soud k závěru, že **ústavní stížnost je důvodná**. Ústavní soud se přitom zaměřil na **otázku odvolacího přezkumu rozhodnutí o přípuštění změny návrhu** (výrok I. usnesení krajského soudu) a **s tím související poučovací povinnosti o možnosti podání odvolání** proti takovému rozhodnutí.

Ústavní soud stručně uvedl, že jedním ze základních pojmových znaků ústavní stížnosti jakožto prostředku ochrany ústavně zaručených základních práv je její subsidiarita. Ústavní stížnost lze zpravidla podat pouze tehdy, vyčerpali navrhovatel ještě před jejím podáním všechny prostředky, které mu zákon k ochraně práva poskytuje (§ 75 odst. 1 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů). To se ovšem podle názoru Ústavního soudu v posuzované věci nestalo.

Ústavní soud konstatoval, že jak vyplývá z rekapitulace předchozího řízení, krajský soud připustil změnu návrhu na nařízení předběžného opatření (výrok I.) a současně stěžovatelku poučil, že proti tomuto výroku není odvolání přípustné, což odůvodnil odkazem na § 202 odst. 1 písm. d) o. s. ř. Stěžovatelka následně napadla rozhodnutí krajského soudu toliko co do výroku III., přičemž ovšem ve svém odvolání namítla, „že soud prvního stupně připustil změnu původního petitu návrhu na vydání předběžného opatření v rozporu s občanským soudním řádem“.

Ústavní soud poukázal na to, že vrchní soud následně vycházel ze stejných úvah, když zopakoval, že účastnice řízení odvoláním nenapadly výrok I. (vedlejší účastnice řízení napadla toliko výroky II. a IV.), přičemž obdobně jako krajský soud zdůraznil, že odvolání proti tomuto výroku ani není možné. K námitkám stěžovatelky, jež se týkaly připuštění změny návrhu na nařízení předběžného opatření, pak poznamenal, že „pokud odpůrkyně v rámci svého odvolání uvádí, že soud prvního stupně neměl připustit změnu návrhu na vydání předběžného opatření, neboť se fakticky jednalo o nový návrh bez nově složené jistoty k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla předběžným opatřením, odvolací soud se těmito námitkami nezabýval, neboť rozhodnutí soudu prvního stupně v té části, kterou byla připuštěna změna návrhu na nařízení předběžného opatření, již nabylo právní moci“.

Ústavní soud konstatoval, že obecné soudy zde však pochybily, neboť nerespektovaly závěr plynoucí ze stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. Pl. ÚS-st. 43/16 [(ST 43/83 SbNU 933; č. 394/2016 Sb.), dostupného na <http://nalus.usoud.cz>, stejně jako další rozhodnutí zde citovaná], z něhož vyplývá, že **je úkolem odvolacího soudu, aby v rámci řízení o odvolání proti rozhodnutí ve věci samé v plném rozsahu přezkoumal také rozhodnutí o nepřipuštění změny žaloby** (srov. bod 17 stanoviska).

Ústavní soud uvedl, že by přitom považoval za značně formalistické, pokud by tento závěr neměl být aplikován rovněž ve vztahu k rozhodnutím o předběžném opatření, a to s odůvodněním, že nejde o rozhodnutí ve věci samé. Ústavní soud měl tedy za to, že právní závěr plynoucí z citovaného stanoviska je plně použitelný rovněž v rámci řízení o vydání předběžného opatření.

Ústavní soud s ohledem na okolnosti nyní posuzovaného případu dovedl, že konkluze krajského a vrchního soudu by mohly být správné jedině tehdy, bylo-li by o ne/připuštění změny návrhu na nařízení předběžného opatření rozhodováno samostatným procesním usnesením. V nyní posuzovaném případě však byla procesní situace zcela jiná, neboť – jak již vyplývá z provedené rekapitulace – o změně návrhu bylo rozhodováno až v rámci rozhodnutí o předběžném opatření. Ústavní soud v tomto ohledu a nad rámec předchozích úvah uvedl, že toto řešení není „procesně šťastné“, neboť i v případě předběžných opatření je žádoucí, aby byl předmět řízení postaven najisto ještě před vynešením samotného rozhodnutí, byť tedy jde o rozhodnutí mající toliko předběžnou povahu. Přiměřeně tak odkázal na závěry Nejvyššího soudu potvrzující, že jde o vadu řízení, připustil-li soud změnu žaloby ve smyslu § 95 o. s. ř. až v rozsudku, jímž o změněné žalobě současně rozhod-

ne (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 1441/2007).

Ústavní soud konstatoval, že z předchozích odstavců vyplývá, že v této konkrétní věci, v níž stěžovatelka brojí proti rozhodnutím o nařízení předběžného opatření, bylo *ex lege* přípustné odvolání, v jehož rámci by byla v plném rozsahu přezkoumána rovněž otázka připuštění změny návrhu, kteréžto odvolání však stěžovatelka – v důsledku chybného poučení krajského soudu – nepodala.

Ústavní soud proto zohlednil, že stěžovatelka jednala zcela v souladu s poučením, které jí poskytl v závěru ústavní stížnosti napadeného usnesení krajský soud. Stěžovatelka sice byla zastoupena advokátem, který měl vědět, že **v dané věci mohl být nedostatek poučení zhojen odvoláním podaným v prodloužené době tří měsíců** (srov. § 204 odst. 2 o. s. ř.), z pohledu ústavního přezkumu je však nutné akcentovat judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, podle níž nelze klást k tíži stěžovatele pochybení soudu při poučení o opravném prostředku, jestliže z něj stěžovatel vyšel (srov. např. rozsudek *Gajtani proti Švýcarsku* ze dne 9. 9. 2014, č. 43730/07, body 61-77, včetně konkurenčního stanoviska soudců Lemmense, Kurise a Spana; z literatury srov. J. Kmec, D. Kosař, J. Kratochvíl, M. Bobek: *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 663-664). Odmítnutí stěžovatelčiny stížnosti pro nepřipustnost, a to v části, již brojí právě proti připuštění změny návrhu na nařízení předběžného opatření, by tak znamenalo porušení jejího práva na přístup k soudu podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

Ústavní soud konstatoval, že vzhledem k tomu, že se stěžovatelka řídila nesprávným poučením krajského soudu o nepřipustnosti odvolání, jež nebylo napraveno ani navazujícím rozhodnutím vrchního soudu, **musí zde být nejprve zjednána náprava v podobě otevření možnosti odvolání k vrchnímu soudu ve vztahu k přezkumu výroku I. usnesení krajského soudu, jímž byla připuštěna změna návrhu na nařízení předběžného opatření**. Připuštěním změny návrhu byl redefinován předmět řízení, o němž bylo následně rozhodováno navazujícími výroky ústavní stížnosti napadeného rozhodnutí krajského soudu, což ovšem znamená, že rozhodnutí o změně návrhu mělo zásadní vliv na výsledek nyní posuzovaného případu [srov. přiměřeně náleze ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. I. ÚS 1820/18, ve znění opravného usnesení ze dne 23. 10. 2018 (N 161/90 SbNU 607), nebo náleze ze dne 24. 4. 2018, sp. zn. II. ÚS 3976/17 (N 81/89 SbNU 231), a zde citovanou judikaturu v bodě 18].

Ústavní soud připomněl, že povinnost poskytnout řádné poučení účastníkům řízení o procesních právech a povinnostech vyplývá jak z § 5 o. s. ř., tak z čl. 36 odst. 1 Listiny a je naplněním jednoho ze základních předpokladů práva na spravedlivý proces, totiž práva na přístup k soudu (k vyšší přezkumné instanci) podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Nesprávným poučením krajský soud odňal stěžovatelce přístup k odvolacímu soudu, a porušil tak její právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na spravedlivý proces zaručené čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Tento nedostatek přitom nenapravit ani vrchní soud (např. tím, že by se věcně za-

býval námitkami stěžovatelky týkajícími se připuštění změny návrhu na nařízení předběžného opatření).

Ústavní soud přistoupil k uplatnění své kasační pravomoci přesto, že nesprávnost poučení v usnesení krajského soudu nebyla stěžovatelkou namítána, neboť při rozhodování o ústavní stížnosti je vázán pouze petitem podaného návrhu (který směřuje proti všem výrokům usnesení krajského soudu) a není omezen pouze na posouzení v ní obsažené ústavněprávní argumentace, takže jí může vyhovět i z jiných důvodů [srov. např. nálezy ze dne 19. 12. 1996, sp. zn. III. ÚS 232/96 (N 142/6 SbNU 545)].

Ústavní soud zdůraznil, vázán principem subsidiarity ústavní stížnosti a minimalizací zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů, že se za dané procesní situace nemůže zabývat predestřenými námitkami stěžovatelky věcně.

Ústavní soud uzavřel, že krajský i vrchní soud svými usne-

seními porušily základní ústavně zaručené právo stěžovatelky na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na spravedlivý proces zaručené čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Ústavní soud proto z výše uvedených důvodů ústavní stížnosti vyhověl a napadená usnesení krajského i vrchního soudu zrušil. Ústavní soud dodal, že **úkolem krajského soudu bude rozhodnout ve věci znovu a zejména poučit stěžovatelku o možnosti podání odvolání rovněž proti výroku, jímž byla připuštěna změna návrhu na nařízení předběžného opatření.** Úkolem vrchního soudu pak bude, aby v rámci případného řízení o odvolání proti rozhodnutí o nařízení předběžného opatření v plném rozsahu přezkoumal také část rozhodnutí o připuštění změny žaloby.

✦ Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D., asistentka soudce Ústavního soudu.

Nejvyšší správní soud:

Podání návrhu kompetenčnímu senátu civilním soudem v řízení podle části páté o. s. ř. v případě nicotného rozhodnutí správního orgánu

Shledá-li soud v řízení vedeném podle části páté zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále „o. s. ř.“), že rozhodnutí jiného (zde správního) orgánu vydané ve věci, která má být soudem v tomto řízení znovu projednána, je nicotné (protože nespadá do pravomoci správního orgánu, nýbrž soudu v civilním soudním řízení), podá zvláštnímu senátu zřízenému podle zák. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, návrh na rozhodnutí kompetenčního sporu podle § 1 odst. 1 písm. a) tohoto zákona. Změna závazku ze smlouvy o dodávce tepelné energie není v pravomoci Energetického regulačního úřadu, ale civilního soudu.

Usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zák. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 4. 5. 2022, č. j. Konf 20/2021-7

K věci:

Návrhem doručeným zvláštnímu senátu dne 7. 9. 2021 se Okresní soud v Kutné Hoře (dále jen „navrhovatel“) domáhal, aby zvláštní senát zřízený podle zák. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (dále jen „zvláštní senát“), rozhodl tvrzený kompetenční spor ve věci vedené u Okresního soudu v Kutné Hoře pod sp. zn. 5 C 28/2020.

Žalobkyně je obchodní společností, jejímž jediným společníkem je město Kutná Hora, která mj. zajišťuje rozvod

a dodávku tepelné energie jednotlivým spotřebitelům v Kutné Hoře. Žalovaná je obchodní společností, která je mj. výrobcem tepelné energie. Účastníci spolu dne 3. 5. 2012 uzavřeli smlouvu o dodávce tepelné energie podle § 76 odst. 3 energetického zákona. Podle čl. 7 byla smlouva uzavřena na dobu určitou v délce trvání osmi let s možností jednostranného prodloužení ze strany dodavatele, a to nejvíce dvakrát, vždy o období tří let. Smlouva nabyla účinnosti dne 1. 10. 2014. Podle čl. 6 odst. 6.1 smlouvy byla cena tepelné energie tvořena v souladu se zákonem č. 526/1990 Sb., o cenách, prováděcí vyhláškou č. 580/1990 Sb., kterou se provádí zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, a v souladu s platnými cenovými rozhodnutími Energetického regulačního úřadu. V čl. 6 odst. 6.4 byla sjednána cena za dodávku tepelné energie jako cena dvousložková s tím, že pevná složka je vztažena ke sjednanému rezervovanému výkonu 14 MW.

V období od 3. 5. 2017 do 27. 9. 2017 se žalobkyně opakovaně obracela na žalovanou se žádostí o změnu rezervovaného tepelného výkonu, neboť reálná potřeba tepelného výkonu nebyla vyšší než 12 MW. Žalovaná veškeré požadavky žalobkyně zamítala s poukazem na to, že smlouva o dodávce tepelné energie je uzavřena na dobu určitou a v této době nelze sjednané parametry odběru jednostranně měnit. Žalobkyně se obrátila na Energetický regulační úřad (dále též „ERÚ“) s návrhem, aby uložil žalované povinnost sjednat s žalobkyní ke smlouvě o dodávce tepelné energie ze dne 3. 5. 2012 novou výši rezervovaného tepelného výkonu pro stanovení stálé složky dvousložkové ceny na hodnotu 12 MW namísto současně smluvně sjednaných 14 MW.

ERÚ rozhodnutím ze dne 20. 6. 2019 návrh žalobkyně zamítl, když konstatoval, že sporná hodnota tepelného výkonu ve výši 14 MW byla mezi stranami sjednána pro celou základní dobu trvání smlouvy, přičemž postup její změny byl ve smlouvě upraven až pro případ opčního prodloužení smlouvy. Sjednání hodnoty tepelného výkonu na pevnou hodnotu 14 MW ve smlouvě vylučuje dle ERÚ postup podle bodu 3.3 cenového rozhodnutí č. 2/2013, neboť žalobkyně a žalovaná projeví vůli sjednat takový výkon na dobu prvních osmi let trvání smlouvy, přičemž je třeba zohlednit, že žalovaná musela v souvislosti s uzavřením smlouvy vybudovat teplárenské zařízení a navržená stálá složka ceny měla sloužit právě k financování těchto stálých nákladů. ERÚ tak uzavřel, že subjektivní právo žalobkyně na změnu smlouvy (uzavření dodatku) nevyplyvá ani ze zákona, ani z žádného smluvního ujednání. Ve smlouvě je naopak výslovně uvedeno, že jakákoliv změna smluvních podmínek dohodnutých touto smlouvou může být provedena pouze formou písemného oboustranně odsouhlaseného dodatku. S tímto posouzením se ztotožnila i Rada ERÚ, která rozhodnutím ze dne 12. 11. 2019 zamítl rozklad žalobkyně a potvrdila výše uvedené rozhodnutí.

Rozsudkem ze dne 20. 7. 2020, č. j. 5 C 28/2020-83, Okresní soud v Kutné Hoře (v řízení podle části páté o. s. ř.) uložil žalované povinnost sjednat s žalobkyní ke smlouvě o dodávce tepelné energie, uzavřené dne 3. 5. 2012, novou výši rezervovaného tepelného výkonu pro stanovení stálé složky dvousložkové ceny na hodnotu 12 MW namísto současných 14 MW sjednaných ve smlouvě o dodávce tepelné energie ze dne 3. 5. 2012, a to s účinností od 1. 1. 2018, tímto rozsudkem v plném rozsahu nahradil rozhodnutí správního orgánu – rozhodnutí Rady ERÚ ze dne 12. 11. 2019, a uložil žalované povinnost nahradit žalobkyni náklady řízení ve výši 17 302,10 Kč.

Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 10. 12. 2020, č. j. 28 Co 223/2020-136, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že zamítl žalobu o nahrazení rozhodnutí Rady ERÚ ze dne 12. 11. 2019 a uložil žalobkyni povinnost nahradit žalované na nákladech řízení před soudem prvního stupně 18 543 Kč a na nákladech odvolacího řízení 15 324 Kč.

Podle Krajského soudu v Praze nebyl ERÚ oprávněn rozhodnout o návrhu žalobkyně, neboť nebyla dána jeho

kompetence k rozhodnutí věci podle § 17 odst. 7 písm. a) a b) energetického zákona, ani podle jiného ustanovení téhož zákona či jiného zákona. Odvolací soud poukázal na to, že výluky z rozhodovací pravomoci soudů ve prospěch správních orgánů je třeba vždy vykládat restriktivně, a odkázal na závěry usnesení zvláštního senátu ze dne 13. 4. 2010, č. j. Konf 108/2009-11. Odvolací soud vycházel z toho, že podle § 17 odst. 7 písm. a) energetického zákona rozhoduje ERÚ spory o uzavření smlouvy podle uvedeného zákona mezi držiteli licenci či mezi držitelem licence a zákazníkem, když sám energetický zákon obsahuje v § 76 odst. 3 podstatné náležitosti smlouvy o dodávce tepelné energie, mezi nimiž je i cena tepelné energie. Z uvedeného soud dovodil, že ERÚ rozhoduje o povinnosti držitele licence s jiným držitelem licence či se zákazníkem uzavřít smlouvu přesně vymezeného znění s náležitostmi uvedenými v § 76 odst. 3 energetického zákona, pokud taková smlouva dosud nebyla mezi smluvními stranami uzavřena, případně pokud taková smlouva uzavřena byla, ale postrádá některou z podstatných náležitostí uvedených v § 76 odst. 3 energetického zákona; v posledně řečeném případě se pak může jedna ze stran domáhat uzavření ujednání o chybějící podstatné náležitosti. Vzhledem k nutnosti vykládat výluky z rozhodovací pravomoci soudů restriktivně **soud uzavřel, že za situace, kdy je mezi dvěma subjekty uzavřena smlouva o dodávce tepelné energie, která má podstatné náležitosti podle § 76 odst. 3 energetického zákona, a jedna ze stran se domáhá změny některého z podstatných ujednání smlouvy o dodávce tepelné energie, není dána pravomoc Energetického regulačního úřadu v takové věci rozhodovat.** Závěrem odvolací soud shrnul, že jestliže nebyla dána pravomoc správního orgánu věc rozhodnout, nezbylo než žalobu podle části páté o. s. ř. zamítnout. Odvolací soud rovněž uvedl, že vzhledem k tomu, že nejde o spor mezi soudem obecného soudnictví a soudem ve správním soudnictví, nebyl namístě postup podle § 104b o. s. ř., a nemohl tak věc předložit k rozhodnutí kompetenčnímu senátu.

K dovolání žalobkyně Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 23 Cdo 1416/2021, rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 10. 12. 2020, č. j. 28 Co 223/2020-136, a rozsudek Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 20. 7. 2020, č. j. 5 C 28/2020-83, zrušil a věc vrátil Okresnímu soudu v Kutné Hoře k dalšímu řízení. Nejvyšší soud uvedl, že spor mezi stranami smlouvy vznikl v okamžiku, kdy žalobkyně požadovala změnu ujednání o ceně tak, aby byla v souladu s později vydanými cenovými předpisy, konkrétně s čl. 3.3 cenového rozhodnutí ERÚ č. 2/2013. Z uvedeného je zřejmé, že se jednalo o spor nikoliv o uzavření smlouvy, jehož rozhodování je ERÚ svěřeno v § 17 odst. 7 písm. a) energetického zákona, nýbrž o spor o změnu smlouvy, jehož rozhodování náleží civilním soudům. Tento závěr je podpořen rovněž judikaturou formulovaným pravidlem o restriktivním výkladu výluk z rozhodovací pravomoci soudů ve prospěch správních orgánů. V této souvislosti Nejvyšší soud poukázal na usnesení zvláštního senátu ze dne 13. 4. 2010, č. j. Konf 108/2009-11, ze dne 14. 7. 2015, č. j. Konf 26/2014-18, a ze dne 4. 12.

2017, č. j. Konf 13/2016-20, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5030/2017.

V řešené věci by tedy bylo v rozporu s citovanou judikaturou vyložit extenzivně pojem spor o uzavření smlouvy ve smyslu § 17 odst. 7 písm. a) energetického zákona tak, že pod tento pojem spadá i spor o změnu smlouvy. **Podle Nejvyššího soudu postupoval odvolací soud nesprávně, pokud v řízení podle části páté o. s. ř. dospěl k závěru, že ERÚ neměl pravomoc spor rozhodnout, a následně žalobu o nahrazení jeho rozhodnutí zamítl.** Ust. § 250i o. s. ř. totiž výslovně umožňuje soudu v řízení podle části páté o. s. ř. žalobu zamítnout pouze tehdy, dospěje-li k závěru, že správní orgán rozhodl správně. Jestliže ovšem odvolací soud dospěl k závěru, že ERÚ neměl v řešené věci pravomoc rozhodnout, nastala zvláštní situace kladného kompetenčního sporu podle § 1 odst. 1 písm. a) zákona o rozhodování některých kompetenčních sporů mezi správním orgánem, který již vydal pravomocné rozhodnutí, a civilním soudem, neboť pravomoc vyslovit nicotnost rozhodnutí správního orgánu má v tomto specifickém případě zvláštní senát, nikoliv správní soud. **Nejvyšší soud tak uložil Okresnímu soudu v Kutné Hoře povinnost podat návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu zvláštnímu senátu podle § 3 zákona o rozhodování některých kompetenčních sporů.**

Navrhovatel v návrhu na řešení kladného kompetenčního sporu pouze poukázal na výše uvedená rozhodnutí ERÚ a soudů a navrhl, aby zvláštní senát rozhodl, že příslušný k vydání rozhodnutí ve sporu ve věci o změnu smlouvy o dodávce tepelné energie je soud v civilním soudnictví a rozhodnutí ERÚ ze dne 20. 6. 2019 a rozhodnutí Rady ERÚ ze dne 12. 11. 2019 jsou nicotná.

Zvláštní senát rozhodl, že příslušný vydat rozhodnutí ve věci vedené u Okresního soudu v Kutné Hoře o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu je soud.

Druhým výrokem rozhodl, že **rozhodnutí ERÚ ze dne 20. 6. 2019 a ze dne 12. 11. 2019 jsou nicotná.**

Z odůvodnění:

Při řešení vzniklého sporu o pravomoc mezi správním orgánem a soudem se zvláštní senát nejprve zabýval otázkou, zda je zde **kompetenční spor** ve smyslu zákona o rozhodování některých kompetenčních sporů a zda tak sám zvláštní senát má pravomoc o vzniklém sporu vůbec rozhodnout. Přitom se řídil následující úvahou:

Podle § 1 odst. 1 písm. a) zákona o rozhodování některých kompetenčních sporů se podle tohoto zákona postupuje při kladných nebo záporných kompetenčních sporech o pravomoc nebo věcnou příslušnost (dále jen „pravomoc“) vydat rozhodnutí, jehož stranami jsou soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy.

Podle § 1 odst. 2 věty první téhož zákona je kompetenčním sporem spor, ve kterém si jedna strana osobuje pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků, o níž bylo druhou stranou vydáno pravomocné rozhodnutí.

Podle § 7 odst. 1 o. s. ř. v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

Podle § 244 odst. 1 o. s. ř. rozhodl-li orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, orgán zájmové nebo profesní samosprávy, popř. smírčí orgán zřízený podle zvláštního právního předpisu (dále jen „správní orgán“), podle zvláštního zákona o sporu nebo jiné právní věci, která vyplývá ze vztahů soukromého práva (§ 7 odst. 1), a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení.

Zvláštní senát již v usnesení ze dne 16. 9. 2021, č. j. Konf 11/2020-17, č. 4258/2021 Sb. NSS, konstatoval, že *„účelem zákona o řešení některých kompetenčních sporů je řešit spory mezi soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy dle § 1 odst. 1 písm. a) zákona o některých kompetenčních sporech a spory mezi civilními a správními soudy dle § 1 odst. 1 písm. b) zákona o některých kompetenčních sporech. Písmena a) a b) představují relativně samostatné pravomoci zvláštního senátu se samostatným historickým vývojem. Písmeno b) je reakcí na vznik správních soudů a před 1. 1. 2003 nebylo v právním řádu nutné. Písmeno a) navazuje na rozhodovací činnost vrchních soudů dle § 8a o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2002. Provádí čl. 87 odst. 1 písm. k) Ústavy, dle kterého Ústavní soud rozhoduje spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, nepřisluší-li podle zákona jinému orgánu. Zvláštním zákonem je pak právě zákon o rozhodování některých kompetenčních sporů. Tato pravomoc má tedy ústavněprávní dimenzi; jde o spory mezi soudy a správními orgány jako představiteli dvou rozdílných mocí ve státě, moci soudní a moci výkonné.“*

Podle zvláštního senátu takový spor dvou rozdílných mocí ve státě, moci soudní a moci výkonné, v dané věci nastal. Civilní soud (navrhovatel) totiž, při vázanosti právním názorem Nejvyššího soudu, odmítá v řízení podle části páté o. s. ř. (§ 244 a násl.) projednat věc, o které dříve rozhodl správní orgán, neboť popírá jeho pravomoc o věci soukromého práva rozhodnout (rozhodnutí správního orgánu považuje za nicotné) a má za to, že pravomoc o věci rozhodnout má právě a jen civilní soud ve smyslu § 7 odst. 1 o. s. ř., byť by se tak mohlo stát nikoliv v řízení (k žalobě) podle části páté o. s. ř., tj. v řízení probíhajícím, nýbrž pouze k případné nové žalobě v řízení podle části třetí o. s. ř., tj. ve sporném civilním řízení. Ačkoliv si tedy nynější civilní soud (navrhovatel) ve smyslu § 1 odst. 2 věty první zákona o rozhodování některých kompetenčních sporů neosobuje pravomoc rozhodnout o věci, o níž bylo vydáno pravomocné rozhodnutí správním orgánem, přímo pro sebe (v probíhajícím řízení), osobuje si ji jako představitel moci soudní pro civilní soudy jako takové. Materiálně vzato se tak o pozitivní kompetenční spor jedná a zvláštní senát má pravomoc o něm rozhodnout.

K závěru, že je-li soudem v řízení podle části páté o. s. ř. shledána nicotnost správního rozhodnutí pro nedostatek

pravomoci správního orgánu, jediným možným řešením je podání návrhu zvláštnímu senátu na rozhodnutí kompetenčního konfliktu, dospěla ostatně již dříve i komentářová literatura. Důvodem pro takový postup je právě skutečnost, že o. s. ř. neupravuje postup soudu pro případ, kdy ten dojde k závěru, že není dána pravomoc správního orgánu, přičemž vyslovení nicotnosti jím vydaného aktu občanský soudní řád neumožňuje a zastavení řízení, odmítnutí žaloby apod. by ponechalo nicotné rozhodnutí (paakt) nedotčené (srov. J. Brothánková in A. Winterová a kol.: *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*, 3. aktualizované vydání, Linde, Praha 2007, komentář k § 250i, str. 777).

V nyní rozhodované věci si tedy pravomoc rozhodnout o nároku žalobkyně na uložení povinnosti žalované uzavřít s žalobkyní dodatek ke smlouvě o dodávce tepelné energie ze dne 3. 5. 2012 ohledně nové výše rezervovaného tepelného výkonu pro stanovení stálé složky dvou-složkové ceny na hodnotu 12 MW namísto sjednaných 14 MW osobují jak Energetický regulační úřad (který nárok věcně projednal a pravomocně o něm již rozhodl), tak i civilní soudy reprezentované navrhovatelem, který dospěl k závěru, že rozhodnutí správního orgánu ve věci jsou nicotná.

Východiskem pro úvahy zvláštního senátu při rozhodování jakéhokoli kompetenčního sporu mezi orgánem veřejné správy a soudem ve věcech soukromoprávních je premisa, dle které rozhodovací pravomoc zde náleží zásadně soudům; v případech, kdy zákonodárce výslovně legislativně zakotví, že určitá oblast sporů v oblasti soukromého práva má být svěřena do rozhodovací pravomoci správního orgánu, jde o výjimku z tohoto obecného pravidla. Zvláštní senát např. již v rozhodnutí ze dne 13. 4. 2010, č. j. Konf 108/2009-11 (publikovaném pod č. 2275/2011 Sb. NSS), uvedl, že „výluky z rozhodovací pravomoci obecných soudů ve prospěch správních orgánů je třeba vykládat restriktivně. Tyto výluky totiž odnímají soudům jejich nejvládnější pravomoc – rozhodovat spory ze soukromoprávních vztahů v klasickém nalézacím řízení.“ Proto „nebude-li možné podřadit právě projednávaný případ pod žádnou z oblastí, ve kterých je ERÚ oprávněn rozhodovat, bude ve věci dána pravomoc obecného soudu“.

Podle § 17 odst. 7 písm. a) energetického zákona ERÚ dále rozhoduje spory o uzavření smlouvy podle tohoto zákona mezi držiteli licencí nebo mezi držitelem licence a zákazníkem a spory o omezení, přerušení nebo obnovení dodávek nebo distribuce elektřiny, plynu nebo tepelné energie z důvodu neoprávněného odběru nebo neoprávněné distribuce.

Podle § 76 odst. 3 energetického zákona smlouva o dodávce tepelné energie musí obsahovat pro každé odběrné místo:

- výkon, množství, časový průběh odběru tepelné energie a místo předání,
- základní parametry dodávané a vrácené teploty a tlaku, kterými jsou teplota a tlak,
- místo a způsob měření a náhradní způsob vyhodnocení dodávky tepelné energie, dojde-li k poruše měřícího

zařízení nebo při jeho pravidelném ověřování, a dohodu o přístupu k měřicím a ovládacím zařízením,

- cenu tepelné energie stanovenou v místě měření, termíny a způsob platby za odebranou tepelnou energii včetně záloh,
- při společném měření množství odebrané tepelné energie na přípravu teplé vody pro více odběrných míst způsob rozdělení nákladů za dodávku tepelné energie na jednotlivá odběrná místa, včetně získávání a ověřování vstupních údajů pro toto rozdělování,
- v případě, že z odběrného místa jsou zásobovány tepelnou energií nebo teplou vodou objekty nebo části objektů různých vlastníků, kteří uzavírají smlouvu o dodávce tepelné energie, způsob rozdělení nákladů mezi ně.

Energetický zákon obsahuje podstatně obsahové náležitosti smluv z regulovaných oblastí elektroenergetiky, plynárenství i teplárenství (§ 50, 72 a 76) a pouze o uzavření těchto smluv může být před ERÚ vedeno sporné řízení. Spor o uzavření smlouvy může spočívat jak v konfliktu o tom, zda je druhá strana povinna smlouvu vůbec uzavřít, tak v konfliktu o určité obsahové náležitosti. Mohou však nastat situace, kdy mezi dvěma subjekty již je uzavřena smlouva, s níž je nedílně spojena kontraktační povinnost, nicméně jedna ze stran je nespokojena s některou z jejích podstatných náležitostí a před ERÚ podáním návrhu usiluje o změnu v obsahu uzavřené smlouvy. V takovém případě není ERÚ k projednání věci vůbec kompetentní, neboť zde dochází k určitému střetu se soudní pravomocí podle § 1766 občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), který v návaznosti na § 1765 o. z., upravující obnovení jednání o smlouvě při podstatné změně okolností, stanovuje, že nedohodnou-li se strany v přiměřené lhůtě, může soud k návrhu kterékoli z nich rozhodnout, že závazek ze smlouvy změní obnovením rovnováhy práv a povinností stran, nebo že jej zruší ke dni a za podmínek určených v rozhodnutí; návrhem stran soud přitom není vázán. V situaci, kdy by se navrhovatel domáhal po druhé straně uzavření nové smlouvy, mělo by zjištění existence uzavřené smlouvy mezi účastníky řízení být důvodem pro zamítnutí návrhu ze strany ERÚ (Z. Zdvihal, J. Svěráková, J. Med, J. Osadská a kol.: *Energetický zákon. Komentář*, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2020, komentář k § 17).

Z předloženého spisu vyplývá, že v době sjednání smlouvy o dodávkách tepelné energie v roce 2012 se strany na podstatných obsahových náležitostech smlouvy, včetně výše rezervovaného tepelného výkonu a v návaznosti na to i na ceně, která byla sjednána jako dvousložková s tím, že pevná složka je vztažena ke sjednanému rezervovanému výkonu 14 MW, shodly. Spor vznikl až v okamžiku, kdy žalobkyně opakovaně žádala o změnu rezervovaného tepelného výkonu, neboť reálná potřeba tepelného výkonu nebyla vyšší než 12 MW. Lze proto konstatovat, že v nyní projednávané věci nejde o spor o uzavření smlouvy ve smyslu § 17 odst. 7 písm. a) energetického zákona, nýbrž o změnu smlouvy o dodávkách tepelné energie v rozsahu výše rezervovaného tepelného výkonu a v návaznosti na to sta-

novení stálé složky dvousložkové ceny na hodnotu 12 MW namísto sjednaných 14 MW. Zvláštní senát tedy výrokem I. tohoto usnesení vyslovil, že **v této věci je založena obecná pravomoc soudu o věci rozhodnout** (§ 7 odst. 1 o. s. ř.).

Zvláštní senát podle § 5 odst. 2 zákona o rozhodování některých kompetenčních sporů vyslovil nicotnost rozhodnutí, jestliže ten, kdo je stranou v kompetenčním sporu, vydal rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení a podle rozhodnutí zvláštního senátu není vydání takového rozhodnutí v jeho pravomoci. Zvláštní senát proto vyslovil nicotnost rozhodnutí ERÚ ze dne 20. 6. 2019 a rozhodnutí Rady ERÚ ze dne 12. 11. 2019 (výrok II.).

Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je podle § 5 odst. 5 zákona o rozhodování některých kompetenčních sporů závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž spor vznikl, pro správní orgány [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] i soudy. ERÚ a Okresní soud v Kutné Hoře nyní uváží, jaké procesní důsledky ze závazně deklarované pravomoci civilních soudů a nicotnosti vydaných správních rozhodnutí ve vztahu ke svým návrhům na zahájení řízení (podle správního řádu a podle části páté o. s. ř.) vyvodí. Účastníci původního správního řízení se mohou ochrany svých sporných práv domáhat před soudem v řízení podle části třetí o. s. ř. (§ 79 a násl.).

Komentář:

Komentované rozhodnutí zvláštního senátu se zabývá v první řadě tím, **co je vlastně kompetenční konflikt a mezi kým může vzniknout**,¹ což je zásadní pro řešenou věc, kde formálně sice kompetenční konflikt mezi civilním soudem přezkoumávajícím rozhodnutí správního orgánu podle části páté o. s. ř. (a neosobujícím si pravomoc rozhodnout) a správním orgánem založen není, materiálně však civilní soud pracuje s tím, že není dána pravomoc správního orgánu, ale civilního soudu, a je tak třeba projednat věc civilním soudem, ovšem podle části třetí o. s. ř. Tuto situaci zvláštní senát označuje za „materiální“ kompetenční konflikt, neboť civilní soud v rámci páté části o. s. ř. má působit jako „reprezentant“ civilních soudů.

Ve druhé rovině pak **zvláštní senát řešil otázku pravomoci z obsahového pohledu, a to konkrétně, kdo má pravomoc rozhodnout spor o nároku žalobkyně na uložení povinnosti žalované uzavřít s žalobkyní dodatek ke smlouvě (tj. změnit smlouvu) o dodávce tepelné energie**. Zde dospěl k závěru, že **pravomoc má civilní soud, neboť – i s ohle-**

dem na restriktivní přístup k tzv. zúžené soudní pravomoci² – nejde o věc, u které by (energetický) zákon výslovně svěřoval pravomoc rozhodnout jinému orgánu než (civilnímu) soudu.

Jde o jedno z rozhodnutí kompetenčního senátu, které ukazuje, jak složité může být řešení otázky pravomoci. K tomu přistupuje, že spor o pravomoc může znamenat výrazný průtah v řízení (v řešené věci kolem tří let). Pravomoc by měla být v zákoně řešena pokud možno tak jasně, aby její úprava kompetenční konflikty minimalizovala. Existence části páté o. s. ř., která rozděluje otázku přezkumu správních rozhodnutí (jako věcnou příslušnost, ačkoliv ve skutečnosti jde o pravomoc – srov. § 104b a 104c o. s. ř.) do oblasti civilního (v případě, že správní orgán rozhodoval o soukromoprávní věci) a správního (v případě, že správní orgán rozhodoval o veřejnoprávní věci) soudnictví, pak působí mnohdy jako jeden z výrazných zdrojů kompetenčních konfliktů. Důvodem je to, že existují různé teoretické přístupy k rozlišování obou oblastí. Jak ukazuje komentované rozhodnutí, řešení vyžaduje i postavení civilního soudu v řízení podle části páté o. s. ř. coby „zástupce“ civilních soudů prostřednictvím konstrukce spočívající v kompetenčním konfliktu nikoliv mezi samotným soudem rozhodujícím podle části páté o. s. ř. (ten nechce přezkoumávat rozhodnutí správního orgánu, je-li dána civilní pravomoc), ale jím jako představitelem toho civilního soudu (majícího projednat věc podle části třetí o. s. ř.), který by si měl kompetenci věc rozhodnout osobovat.

V posledních letech se objevily (legislativní) návrhy, které by část pátou o. s. ř. zcela ze zákona vypustily a rozhodnutí správních orgánů (jak v soukromoprávních, tak veřejnoprávních věcech) pak přezkoumávaly pouze správní soudy.³ Pozitivním důsledkem tohoto kroku by bylo jednoznačné vymezení pravomoci, odpadnutí zbytečných kompetenčních sporů, a tím i ušetření zbytečných průtahů, které v souvislosti s kompetenčními spory vznikaly.⁴ Uvedený přístup ovšem nebyl ze strany odborné veřejnosti bezvýhradně akceptován, když se v diskusi proběhlé na zasedání Odborného kolegia pro občanské právo při Ústavu státu a práva, konaném dne 10. 1. 2018, nezanebatelná část diskutujících vyslovila pro zachování dualismu přezkumu rozhodnutí správních aktů, pokud jde o případy, kdy správní orgán rozhodoval o soukromoprávním sporu. Možnost opětovného projednání soukromoprávní záležitosti v civilním sporném řízení se tak měla týkat jenom případů, kdy správní orgán rozhodoval spor o právo vytčené v zákoně.⁵

Navzdory těmto snahám je část pátá o. s. ř. dále jeho součástí, nicméně s ohledem na určité negativní efekty, které přináší, by neměla přestat být předmětem diskuse.

✿ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře civilního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

1 K tomu srov. také V. Mikule in D. Hendrych: Správní právo, Obecná část, 9. vydání, C. H. Beck, Praha 2016, str. 420.

2 § 7 odst. 1 *in fine* o. s. ř.

3 Podobně je tomu ostatně i v jiných zemích, např. v Rakousku, kde přezkum ve správním soudnictví probíhá podle pravidel *Verwaltungsgerichtsverfahrensgesetz*.

4 Věcný záměr civilního řádu soudního. 2. verze. Dostupný na https://www.justice.cz/documents/12681/2549255/V%C4%9BCn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9BBr+C%C5%98S_fin%C3%A1In%C3%AD+verze+druh%C3%A9ho+zn%C4%9Bn%C3%AD.pdf/07b8f62a-d63e-4106-baef-11c4c6d57926.

5 Tamtéž. V materiálu je navržena ještě třetí varianta, která počítá s přezkumem civilním soudem pouze v případech, kdy rozhodoval správní orgán spory o právo, absentuje ovšem výčet těchto případů.

Soudní dvůr EU:

K odmítnutí uzavřít smlouvu kvůli sexuální orientaci

Sexuální orientace nemůže být důvodem k odmítnutí uzavřít smlouvu s osobou samostatně výdělečně činnou. Svobody zvolit si smluvní stranu se nelze dovolávat k odůvodnění diskriminace na základě sexuální orientace.

Stanovisko generální advokátky SD EU Tamary Capeta ze dne 8. 9. 2022, ve věci C-356/21

Z odůvodnění:

Jistý samostatně výdělečně činný pracovník poskytoval editorské služby polské veřejnoprávní televizi po dobu sedmi let na základě po sobě jdoucích krátkodobých smluv. V prosinci 2017 zveřejnil spolu se svým partnerem na YouTube vánoční hudební video, jehož cílem bylo podpořit toleranci vůči párům téhož pohlaví. Krátce po zveřejnění tohoto videa informovala televizní stanice pracovníka o ukončení jeho stávající smlouvy a o tom, že nová smlouva nebude uzavřena. **Pracovník měl za to, že televizní stanice přijala toto rozhodnutí z důvodu jeho sexuální orientace, a podal žalobu na náhradu škody k Obvodnímu soudu pro hlavní město Varšavu.**

Tento polský soud se dotázal Soudního dvora EU, zda rámcová směrnice o rovném zacházení v zaměstnání a povolání je použitelná na takový případ, takže brání polské právní úpravě, která dovoluje odmítnout uzavření smlouvy s osobou samostatně výdělečně činnou z důvodu její sexuální orientace.

Generální advokátka Tamara Čapeta zaujala ve svém stanovisku názor, že se **směrnice vztahuje na situaci, kdy někdo odmítne uzavřít smlouvu s osobou samostatně výdělečně činnou z důvodu její sexuální orientace.** Generální advokátka rovněž vysvětlila, že se nelze užitečně dovolávat svobody volby smluvní strany k odůvodnění diskriminace na základě sexuální orientace.

Za prvé směrnice výslovně zmiňuje podmínky přístupu jak k zaměstnání, tak k samostatné výdělečné činnosti. Generální advokátka připomněla, že tím, že směrnice zahrnuje oblast „zaměstnání a povolání“, je jejím cílem umožnit občanům realizovat jejich potenciál a vydělávat si na živobytí poskytováním práce. Důležité pro použití této směrnice je, aby určitá osoba vykonávala osobní práci bez ohledu na právní formu, na základě níž je tato práce poskytována. Z tohoto důvodu měla generální advokátka za to, že pojem „samostatně výdělečná činnost“ nevyklučuje dodání zboží a poskytování služeb, jestliže poskytovatel služeb nabízí svou osobní práci, aby si vydělal na živobytí.

Za druhé generální advokátka konstatovala, že „podmínky přístupu k samostatné výdělečné činnosti“ zahrnují okolnosti nebo skutečnosti, které musí být prokázány, aby mohla určitá

osoba získat přístup k určitému zaměstnání jako osoba samostatně výdělečně činná. Generální advokátka v této souvislosti zdůraznila, že pokud potenciální příjemce služeb osoby samostatně výdělečně činné podmiňuje přístup k zaměstnání tím, že poskytovatel není homosexuál, nemá osoba takové sexuální orientace k této konkrétní práci přístup. Odmítnutí uzavřít individuální smlouvu o poskytování služeb s osobou samostatně výdělečně činnou z důvodu její sexuální orientace tudíž spadá pod pojem „podmínky přístupu k samostatné výdělečné činnosti“. Generální advokátka dále poukázala na to, že za okolností projednávané věci se použije nejen ustanovení směrnice, které zmiňuje „podmínky přístupu k samostatné výdělečné činnosti“ dotyčného samostatně výdělečně činného pracovníka, ale i ustanovení týkající se skončení jeho smluvního vztahu z důvodu jeho sexuální orientace.

Za třetí měla generální advokátka za to, že směrnice brání polské právní úpravě, která umožňuje hospodářským subjektům brát v úvahu sexuální orientaci při výběru smluvní strany. Vzhledem k tomu, že uvedená právní úprava není nezbytná pro ochranu svobody ostatních v demokratické společnosti, nespadá pod možné výjimky z této směrnice.

Generální advokátka zdůraznila, že **svoboda volby smluvní strany může být legitimně omezena s cílem chránit další důležité hodnoty v demokratické společnosti, jako je rovné zacházení v zaměstnání a povolání.** Směrnice tuto hodnotu specificky zaručuje, aniž se dotýká podstaty svobody zvolit si smluvní stranu. Konkrétně si hospodářské subjekty i nadále mohou zvolit nejhodnější osobu pro práci založenou na důvodech, jež jsou relevantní pro danou práci. Směrnice rovněž splňuje požadavky proporcionality, neboť je přiměřená a nezbytná k dosažení svého cíle, kterým je společnost bez diskriminace na základě zakázaných důvodů v oblasti zaměstnání a povolání. Rovnosti, o kterou směrnice usiluje, může být dosaženo jen tehdy, jestliže nikdo, kdo potřebuje a hledá práci jiné osoby, nebude brát v úvahu jednu z vlastností zakázaných směrnicí.

Vzhledem k tomu, že smluvní svoboda není směrnicí nepřiměřeně omezena, generální advokátka zdůraznila, že **předkládající soud musí upustit od použití předmětné polské právní úpravy, neboť brání uplatnění práva nebýt diskriminován na základě sexuální orientace zaručeného směrnicí.**

✿ Rozhodnutí za využití informačního servisu SD EU připravila
JUDr. HANA RÝDLOVÁ.

Evropský soud pro lidská práva:

K odmítnutí vykonat rozhodčí nálezy vnitrostátními soudy

Nárok přiznaný rozhodčím nálezem je „majetkem“ ve smyslu Evropské úmluvy o ochraně lidských práv.

Rozsudek ESLP ze dne 30. 6. 2022 ve věci *BTS Holding, a. s., proti Slovenské republice*, stížnost č. 55617/17

Shrnutí fakt:

Stěžovatelkou je slovenská akciová společnost, která v roce 2006 vyhrála výběrové řízení a posléze uzavřela kupní smlouvu s Fondem národního majetku Slovenska (dále jen „FNM“), státní privatizační agenturou, o koupi většinového podílu ve společnosti Letiště Bratislava. Kupní smlouva obsahovala rozhodčí doložku, dle níž veškeré spory budou předloženy Mezinárodnímu rozhodčímu soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži. Na základě této smlouvy stěžovatelka uhradila FNM první část kupní ceny. Avšak vzhledem k tomu, že Úřad na ochranu hospodářské soutěže transakci neschválil, FNM od smlouvy odstoupil a stěžovatelce vrátil uhrazenou část kupní ceny.

V roce 2008 se FNM se stěžovatelkou dohodly, že odstoupení FNM od smlouvy bylo platné a účinné od 21. 9. 2006. Strany se rovněž dohodly, že jejich vzájemné závazky zanikly a že nemají vůči sobě žádné nároky na náhradu škody. Z důvodu odstranění pochybností však otázky týkající se vrácení uhrazené části kupní ceny a úroků nebyly součástí dohody. V roce 2009 FNM uhradil stěžovatelce úroky z uhrazené části kupní ceny za období od odstoupení od kupní smlouvy do vrácení uhrazené části kupní ceny stěžovatelce. Mezi stranami však vznikl spor ohledně toho, zda částky vyplacené FNM stěžovatelce představovaly buď vrácení uhrazené části kupní ceny, po němž následovalo vyplacení úroků, nebo naopak nejdříve vyplacení úroků a posléze vrácení uhrazené části kupní ceny, a dále ohledně toho, odkdy a v jaké výši začaly úroky běžet, a tedy zda a jakou částku FNM stěžovatelce dluží.

Stěžovatelka se v roce 2010 obrátila na Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži. Mezinárodní rozhodčí soud vydal v roce 2012 nálezy, ve kterém stěžovatelce vyhověl, a rozhodl, že platby ze strany FNM představovaly nejdříve platbu úroků a posléze vrácení uhrazené části kupní ceny, a stanovil zbývající dlužnou částku (1 894 597, 52 eur) a výši úroků z této částky (14,25 % *per annum* počínaje od 31. 3. 2009), které měl FNM uhradit stěžovatelce. V průběhu rozhodčího řízení žádná ze sporů stran nerozporovala pravomoc rozhodčího tribunálu.

V roce 2013 stěžovatelka podala návrh na výkon rozhodčího nálezu na Slovensku a soud prvního stupně (Okresní soud Bratislava II) pověřil soudního vykonavatele výkonem nálezu. FNM podal proti rozhodnutí soudu prvního stupně námitky, ve kterých mj. uvedl, že dohoda z roku 2008 neobsahovala rozhodčí doložku, a že by tudíž výkon rozhodčího nálezu byl v rozporu se slovenským veřejným pořádkem. Okresní soud Bratislava II námitkám vyhověl. Krajský soud v Bratislavě rozhodnutí okresního soudu potvrdil a výkon rozhodčího nálezu byl okresním soudem zastaven. Stěžovatelka se obrátila na Ústavní soud, který její stížnost na porušení práva na spravedlivý proces a práva na ochranu majetku odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

Předmět stížnosti:

Předmětem stížnosti bylo porušení čl. 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces), čl. 13 (právo na účinný prostředek nápravy) a čl. 1 Protokolu č. 1 (právo na ochranu majetku) z důvodu zastavení výkonu rozhodčího nálezu. Stěžovatelka namítala, že rozhodnutí vnitrostátních soudů byla svévolná, že se vnitrostátní soudy nevypořádaly s jejími hlavními argumenty a že dospěly k chybným závěrům, což způsobilo nezákonný, nelegitimní a nepřiměřený zásah do jejích majetkových práv.

Rozhodnutí ESLP:

ESLP se nejdříve vyjádřil k přijatelnosti stížnosti, přičemž konstatoval, že nárok, pokud je vykonatelný, např. na základě rozhodčího nálezu, může představovat „majetek“ ve smyslu čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (*Stran Greek Refineries a Stratis Andreadis proti Řecku*, § 59), a připomněl, že cizí rozhodčí nálezy jsou na Slovensku vykonatelné na základě Úmluvy o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů („Newyorské úmluvy“) a příslušných ustanovení slovenského zákona o rozhodčím řízení. Pro uznání nálezu nebylo třeba zvláštního rozhodnutí, rozhodčí nálezy byly implicitně uznány pověřením soudního exekutora k jeho výkonu. ESLP shledal stížnost přijatelnou.

V rozhodnutí o meritě ESLP uvedl následující: **Odmítnutím vykonat rozhodčí nálezy vnitrostátními soudy došlo k zásahu do práva stěžovatelky na ochranu majetku, a to ve smyslu první věty čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, jelikož se nejedna-**

lo ani o zbavení majetku, ani o kontrolu užívání majetku ve smyslu druhé a třetí věty tohoto ustanovení. ESLP má závažné pochybnosti o zákonnosti tohoto zásahu. **Důvody pro zastavení výkonu rozhodčího nálezů, které uvedly vnitrostátní soudy, buď nebyly dány, a/nebo spadaly mimo právní rámec, který stanoví důvody, pro které lze odmítnout výkon cizího rozhodčího nálezů** (vnitrostátní zákon o rozhodčím řízení a Newyorská úmluva).

Ani jedna ze sporných stran v průběhu rozhodčího řízení nepodala námitku ohledně pravomoci rozhodčího soudu. Je nezpochybnitelné, že právně závazný rozhodčí nález stanovil povinnost uhradit určitou částku a že předložením sporu rozhodčímu soudu se sporné strany zavázaly nález bezodkladně splnit. Podle ustálené judikatury ESLP nedostatek finančních prostředků nemůže být důvodem pro to, aby státní orgány nesplnily svou povinnost vyplývající z rozsudku (*Burdov proti Ruské federaci*, § 41). Slovenská republika proto nemůže argumentovat tím, že vyplacením částky uvedené v rozhodčím nálezů stěžovatelce zatíží daňové poplatníky. Ačkoliv se vnitrostátní soudy soustředily na otázky, které údajně měly být překážkou pro výkon rozhodčí-

ho nálezů, tj. veřejný zájem a procesní formality, nevzaly již v potaz nezbytnost ochrany základních práv stěžovatelky a nutnost zachování rovnováhy mezi těmito základními právy a veřejným zájmem společnosti. I kdyby odmítnutí vykonat rozhodčí nález bylo ve veřejném zájmu, nebylo prokázáno, že bylo přiměřené tomuto cíli. ESLP jednomyslně konstatoval porušení čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, přičemž nepovažoval již za nutné zabývat se zbývajícími stížnostmi (na porušení čl. 6 odst. 1 a čl. 13 Úmluvy).

Pokud jde o spravedlivé zadostiučinění, ESLP v tomto rozsudku přiznal stěžovateli náhradu nákladů řízení ve výši 30 000 eur.

Stěžovatelka však také požadovala náhradu škody za majetkovou újmu ve výši 1 894 597,52 eur (částka přiznaná rozhodčím nálezem) společně s úroky ve výši 14,25 % ročně a za náklady spojené s pohledávkou ve výši cca 104 000 eur. ESLP si tuto otázku vyhradil k samostatnému rozhodnutí.

✦ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHAL GRÜNWARD, LL.M., Ph.D., odborná asistentka na Katedře mezinárodního práva Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni.

Glosa:

K rozhodnutí NS ohledně zajišťovacího převodu práva

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2022, sp. zn. 33 Cdo 1006/2022

I. Východisko a popis skutkového stavu

Dne 23. 8. 2022 vydal Nejvyšší soud (NS) ve věci vedené pod sp. zn. 33 Cdo 1006/2022 rozsudek, ve kterém se zabýval některými aspekty zajišťovacího převodu (vlastnického) práva. Rozhodnutí bohužel obsahuje obtížně přijatelné závěry; proto je třeba se k němu kriticky vyjádřit.

Skutkový stav byl následující (je však třeba zdůraznit, že popis skutkového stavu v rozhodnutí není příliš jasný a určité aspekty je nutno jen domýšlet): Žalobkyně (věřitel) poskytla žalované (dlužník) úvěr, který byl zajištěn zajišťovacím převodem vlastnického práva k nemovitým věcem ve vlastnictví dlužníka. Žalovaná dluh nesplnila, přičemž právní úprava s tímto momentem spojuje následek v podobě transformace dosud podmíněného převodu práva na nepodmíněný (§ 2044 odst. 1 o. z.¹⁾; stranami bylo současně ujednáno, že zajištěná pohledávka ani v daném okamžiku nezaniká a trvá nadále. Dále bylo ujednáno *právo* věřitele zpeněžit jistotu, přičemž pro případ, že se pro zpeněžení rozhodne, musí zahájit zpeněžení nejpozději do šesti měsíců; pokud však nemovitosti nebudou zpeněženy nejpozději do dvou let, dojde k automatickému obnovení vlastnického práva u žalované. Konečně bylo ujednáno, že k zániku zajištěné pohledávky dojde ke dni vyplacení výtěžku ze zpeněžení nemovitostí.

Žalovaná se dostala do prodlení s úhradou zajištěného dluhu, čímž došlo k transformaci podmíněného převodu práva na nepodmíněný. Žalobkyně vyzvala žalovanou k poskytnutí součinnosti za účelem výmazu poznámky o dočasné povaze zajišťovacího převodu v katastru nemovitostí, resp. k vydání potvrzení o tom, že se zajišťovací převod stal nepodmíněným. Žalovaná však **podmínila vydání potvrzení zaplacením rozdílu mezi obvyklou cenou předmětných nemovitostí a celkovou výší zajištěného dluhu**; tvrdila, že žalobkyně dosud nesplnila svoji povinnost prokázat, že obvyklá cena předmětných nemovitostí zjevně nepřevyšuje výši zajištěného dluhu. Žalobkyně se následně domáhala nahrazení projevu vůle žalované soudem, jak je uvedeno dále sub II.

II. Rozhodnutí soudu prvního stupně a soudu odvolacího

Soud prvního stupně (Okresní soud v Českých Budějovicích) žalobě vyhověl a nahradil projev vůle žalované k vystavení potvrzení podle § 73 odst. 1 vyhlášky č. 357/2013 Sb., jímž převodce potvrzuje, že ve smyslu § 2044 odst. 1 se stal zajišťovací převod vlastnického práva k příslušným nemovitostem nepodmíněným, neboť dluh převodce vůči nabyvateli, zajištěný zajišťovacím převodem, nebyl splněn řádně a včas.

¹ Dále uváděná zákonná ustanovení jsou ustanoveními zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

Odvolací soud (Krajský soud v Českých Budějovicích) rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že **žalobu** o nahrazení projevu vůle žalované **zamítl**. Smlouvu o zajišťovacím převodu posoudil jako neplatnou. Přihlédl mj. k tomu, že strany ujednaly zánik zajišťované pohledávky odlišně od zákona tak, že **zaniká ke dni vyplacení výtěžku ze zpeněžení nemovitostí**. Soud vzal v úvahu rovněž ujednání, že – pro případ, že se žalobkyně rozhodne pro zpeněžení – má právo zahájit zpeněžování nejpozději do šesti měsíců ode dne prodlení dlužníka s tím, že pokud nemovitosti nebudou zpeněženy nejpozději do dvou let, přechází uplynutím této lhůty vlastnické právo k nemovitostem zpět na žalovanou. Odvolací soud **posoudil tato smluvní ujednání jako rozporná se smyslem zajišťovacího převodu vlastnického práva**; žalobkyně (zajištěná věřitelka) by podle ujednání stran měla jen možnost přistoupit ke zpeněžení předmětných nemovitostí, ke zpeněžování by v takovém případě měla přistoupit do šesti měsíců ode dne vzniku jejího práva na zpeněžování, aniž by však bylo po dobu dvou let zřejmé, zda ke zpeněžování přistoupí, či nikoliv. Ve smlouvě není upraven okamžik ani způsob zániku zajišťované pohledávky v případě, že žalobkyně ke zpeněžování předmětných nemovitostí nepřistoupí; tím spíše se neřeší osud zajištěné pohledávky v okamžiku, kdy by uplynutím dvou let přešlo vlastnické právo k předmětným nemovitostem zpět na žalovanou. Soud shledal vnitřní rozpor rovněž v tom, že strany sjednaly **okamžik zániku pohledávky ze smlouvy o úvěru odchylně od zákonné úpravy až na den vyplacení výtěžku ze zpeněžení předmětných nemovitostí, čímž obešly smysl a účel zákonné úpravy zajišťovacího převodu práva**.

III. Dovolání a rozhodnutí Nejvyššího soudu

Žalobkyně podala proti rozsudku odvolacího soudu dovolání. Odvolacímu soudu mj. vytyká, že při posouzení platnosti smlouvy nepřihlížel k tomu, že strany smlouvu považovaly za platnou a jednaly podle ní, a že nerespektoval základní principy výkladu právních jednání (s odkazem na rozhodnutí NS sp. zn. 30 Cdo 4831/2010 a sp. zn. 30 Cdo 2710/2010, případně na rozhodnutí ÚS sp. zn. II. ÚS 87/2004, sp. zn. IV. ÚS 1783/2011 nebo sp. zn. I. ÚS 625/2003), zejména opomněl uvážit aplikaci § 574. Srozuměna není ani se závěrem o neplatnosti předmětné smlouvy „pro rozpor se smyslem a účelem zákonné úpravy“, přičemž argumentuje tím, že § 580 upravuje pouze neplatnost právního jednání pro rozpor se zákonem, avšak úprava zajišťovacího převodu vlastnického práva obsažená v § 2040 a násl. má dispozitivní charakter.

NS dospěl k těmto závěrům: „Zákonodárce (...) a právní teorie dovozují z charakteru institutu zajišťovacího převodu práva a znění § 2044 odst. 1 o. z., že v okamžiku prodlení dlužníka s řádným a včasným plněním (zde s úhradou úvěru) se podmíněný převod práva (zde vlastnického práva k nemovitostem) stane nepodmíněným, tedy že věřitel se při současném zániku zajištěné pohledávky stane trvalým (nepodmíněným) vlastníkem věci, která byla předmětem zajištění. Uvedené charakterizuje smysl institutu zajišťovacího převodu práva – pokud dlužník

plní řádně a včas, je právo věřitele k věci použité k zajištění podmíněné, jakmile se ocitne v prodlení nebo jinak řádně neplní, stává se vlastnické právo věřitele nepodmíněným a tímto okamžikem dluh dlužníka zaniká a nahrazuje ho právě sjednané zajištění a možnost věřitele s předmětem zajištění plně disponovat a přímo se z něj uspokojit. K zajištění rovnováhy práv účastníků smlouvy uzavřené podle § 2040 a násl. o. z. přitom nastupuje povinnost věřitele vypořádat s dlužníkem případný rozdíl mezi výtěžkem ze zpeněžení předmětu zajištění a výší zajišťovaného dluhu (§ 2044 odst. 2 o. z.). Takovému uspořádání vztahů lze označit jako spravedlivé. Za spravedlivou naopak nelze označit situaci, v níž by se věřitel stal řádným (nepodmíněným) vlastníkem předmětu zajištění, avšak dluh dlužníka by nadále trval (a tedy nezanikl okamžikem změny podmíněného převodu vlastnického práva na nepodmíněný); to by vedlo ke vzniku hrubé nerovnováhy ve vztazích účastníků předmětné smlouvy.

Lze souhlasit s odvolacím soudem, že se účastnice (...) zjevně odchýlily od smyslu a účelu zákonné úpravy zajišťovacího převodu práva (zejména § 2044 odst. 1 o. z.), jestliže si upravily zánik zajišťované pohledávky odlišně od zákona tak, že předmětná pohledávka zaniká ke dni vyplacení výtěžku ze zpeněžení předmětných nemovitostí žalované. Takové ujednání zakládá nerovnováhu v právech smluvních stran, neboť aprobehuje existenci souběhu trvání dluhu žalované se vznikem (a trváním) nepodmíněného vlastnického práva žalobkyně k předmětným 10 nemovitostem. Pokud by dluh žalované z úvěrové smlouvy zanikl teprve v okamžiku zpeněžení předmětných nemovitostí, nabízl se přinejmenším otázka, zda by k němu od okamžiku vzniku nepodmíněnosti zajišťovacího převodu do okamžiku zpeněžení předmětných nemovitostí, tedy podle ujednání předmětné smlouvy v době jeho trvání, nadále přirůstaly smluvní úroky a úroky z prodlení. V případě, že dluh trvá, pak k němu ze zákona náleží (případně přirůstá) i jeho příslušenství, a vznikl by hrubý nepoměr mezi stranami, byl-li by věřitel současně nepodmíněným vlastníkem nemovitostí sloužících k zajištění. Z hlediska právní teorie – zůstal-li by dlužník nadále dlužníkem a věřitel se stal vlastníkem věci, která sloužila k zajištění, přičemž by ji nezpeněžil, pak právo vůbec nepředvídá, jaké následky by uvedená situace pro dlužníka měla. Z textu smlouvy vyplývá, že to bylo zřejmé i účastnicím, když do smlouvy vetkly ujednání o následcích pro případ, kdy žalobkyně předmětné nemovitosti nezpeněží do dvou let. V každém případě nelze ospravedlnit situaci, kdy by žalobkyně byla nepodmíněným vlastníkem předmětných nemovitostí a dluh žalované trval.

Ze shora podaného výkladu vyplývá, že ujednání, které okamžik zániku zajištěného dluhu nespojuje se vznikem nepodmíněnosti zajišťovacího převodu práva, nelze mít za platné. Otázkou zůstává právní kvalifikace takové neplatnosti. Právní teorie vychází z toho, že úprava zajišťovacího převodu práva je dispozitivní. Dovolací soud nemínil polemizovat nad tím, zda se jedná o relativní kogentnost, kdy by neplatná byla taková smluvní ujednání, která by svým smyslem porušovala účel a principy daného zajišťovacího institutu (což se v nyní projednávaném případě stalo). Ostatně i v takovém případě by se jednalo o neplatnost podle § 580 o. z., avšak pro rozpor se zákonem, tj. v intencích závěrů odvolacího soudu. V případě dispozitivnosti právní úpravy přichází v úvahu neplatnost pro rozpor s dobrými

mravy rovněž podle § 580 o. z., a to pro rozpor ujednání účastníků s představou zákonodárce o vhodném a spravedlivém řešení právního vztahu zachyceného normou (§ 2040 a násl. o. z.) i smluvně. Ačkoliv striktně vzato odvolací soud hodnotil důvod neplatnosti z hlediska právní teorie nesprávně, nic to nemění na skutečnosti, že jakýkoliv článek předmětné smlouvy obsahující ujednání, že dluh žalované zaniká teprve okamžikem vyplacení výtěžku ze zpeněžení předmětných nemovitostí, je neplatný. (...)

Dovolací soud doplňuje, že **nelze přisvědčit žalované, že by byla krácena na svých právech** a že by smluvní ujednání zakládala hrubý nepoměr v upravených vztazích v její neprospěch. Předmětná smlouva (...) zajišťuje povinnost žalobkyně vypořádat s žalovanou rozdíl mezi výtěžkem ze zpeněžení předmětných nemovitostí a výší dluhu (...) zcela v intencích § 2044 odst. 2 o. z. Stejně tak pokud by žalobkyně neprodala předmětné nemovitosti do dvou let, stala by se žalovaná znovu vlastníkem předmětných nemovitostí. Na uvedené ujednání (...) přitom nelze pohlížet jako na neplatné jenom proto, že neupravuje následky stran trvání úvěru. Jednak lze na uvedené ujednání nahlížet jako na donucovací prostředek směřující k zajištění toho, aby žalobkyně předmětné nemovitosti skutečně v reálném termínu zpeněžila a uspokojila svoji pohledávku a vypořádala žalovanou. A za druhé lze logicky dovodit, že v případě, že předmětné nemovitosti neprodá a jejich vlastníkem se opět stane žalovaná, pak se rovněž právní vztah vyplývající ze zajištěného závazku, tj. ze smlouvy o úvěru, vrátí do stavu před změnou podmíněného převodu vlastnického práva na nepodmíněný, tj. žalovaná se opět stane dlužnicí žalobkyně se všemi důsledky vyplývajícími z trvajícího prodlení.

V konečném důsledku shora uvedeného výkladu se dovolací soud ztotožňuje se závěrem odvolacího soudu, že ujednání (...) je neplatné.“ (tučně zvýraznili aut.)

IV. Kritické zhodnocení

Se závěry NS ani s jeho argumentací **nelze souhlasit**. Pokud jde o **povahu právní regulace** institutu zajišťovacího převodu práva, není patrné, jaký je vlastně názor NS. Soud nejprve tvrdí, že se strany „zjevně odchýlily od smyslu a účelu zákonné úpravy zajišťovacího převodu práva (zejména § 2044 odst. 1 o. z.)“. Dle § 2044 odst. 1 „není-li zajištěný dluh splněn, stane se převod práva nepodmíněným a dlužník předá věřiteli vše, co je nutné k plnému výkonu převedeného práva“. NS však dále pokračuje: „Právní teorie vychází z toho, že úprava zajišťovacího převodu práva je **dispozitivní**. Dovolací soud nemínil polemizovat nad tím, zda se jedná o **relativní kogentnost**, kdy by neplatná byla taková smluvní ujednání, která by svým smyslem porušovala účel a principy daného zajišťovacího institutu (...). Ostatně i v takovém případě by se jednalo o neplatnost podle § 580 o. z., avšak pro rozpor se zákonem, tj. v intencích závěrů odvolacího soudu. V případě dispozitivnosti právní úpravy přichází v úvahu neplatnost pro rozpor s dobrými mravy rovněž podle § 580 o. z., a to pro rozpor ujednání účastníků s představou zákonodárce o vhodném a spravedlivém řešení právního vztahu zachyceného normou (§ 2040 a násl. o. z.) i smluvně.“ **Není vůbec jasné, zda NS považuje uvedenou normu za kogentní (resp. relativně kogentní), popř. sice za dispo-**

zitivní, avšak ujednání, jímž se strany od této normy odchýlily, je in concreto neplatné pro rozpor s dobrými mravy. Tyto závěry jsou zcela zmatené a nepřehledné.

Je-li právní úprava dispozitivní, nelze vůbec uvažovat o její relativní kogentnosti. Dispozitivnost není relativní kogentnost. Navíc i představa NS o obsahu pojmu „relativní kogentnost“ je mylná. Vysvětluje-li NS relativní kogentnost jako případ, kdy by „neplatná byla taková smluvní ujednání, která by svým smyslem porušovala účel a principy daného zajišťovacího institutu“, pak jde o nepochopení institutu. Relativní kogentnost (též polokogentnost) představuje situaci, kdy právní norma je kogentní pouze „v jednom směru“; specificky jde o normu, od níž se lze odchýlit pouze ve prospěch jedné ze stran (nikoli v její neprospěch), konkrétně ve prospěch slabší strany, na jejíž ochranu je norma konstruována.²

Bez ohledu na to, že není jasná právní kvalifikace povahy normy obsažené v § 2044 odst. 1 ze strany NS, **je jasný jeho závěr – byť nijak nezdůvodněný – o nemožnosti (neplatnosti) ujednání, které okamžik zániku zajištěného dluhu nespojuje se vznikem nepodmíněnosti zajišťovacího převodu práva.** Ani zde však není jasné, o jakou neplatnost se má dle NS jednat (absolutní, či relativní). Je paradoxní, že NS sice vytýká odvolacímu soudu nesprávnost při hodnocení důvodu neplatnosti, sám však není schopen dát na uvedenou otázku jasnou odpověď: „Ačkoliv striktně vzato odvolací soud hodnotil důvod neplatnosti z hlediska právní teorie nesprávně, nic to nemění na skutečnosti, že jakýkoliv článek předmětné smlouvy obsahující ujednání, že dluh žalované zaniká teprve okamžikem vyplacení výtěžku ze zpeněžení předmětných nemovitostí, je neplatný.“ Dále již pracujeme se závěrem NS, že uvedená smluvní klauzule je neplatná.

Dle NS tedy musí zajištěná pohledávka zaniknout (nejpozději) v okamžiku, kdy se zajišťovací převod práva stal nepodmíněným. S uvedeným závěrem nesouhlasíme. Dle našeho názoru právní norma § 2044 odst. 1 **nevylučuje dohodu o jiném způsobu realizace zajišťovacího převodu** poté, kdy se dlužník dostal do prodlení s úhradou zajištěného dluhu; norma je tedy dispozitivní. **Míníme, že není vyloučena ani ta konstrukce, kterou strany v posuzovaném případě dohodly.**

Zajišťovací převod (vlastnického) práva je zákonem obecně subsidiárně konstruován podobně jako propadná zástava, tedy tak, že v okamžiku prodlení dlužníka s úhradou zajištěného dluhu propadá jistota věřiteli jako jeho plné (nepodmíněné, neomezené) a trvalé vlastnictví při současném zániku zajištěné pohledávky. Věřitel byl sice vlastníkem jistoty již dříve, ovšem okamžik prodlení dlužníka znamená odpadnutí omezení, která dosavadního vlastníka doposud tížila. Převyšuje-li obvyklá cena jistoty zřejmě výši zajištěného dluhu, vyplatí věřitel osobě, která jistotu poskytla, částku odpovídající rozdílu (§ 2044 odst. 2).

Norma § 2044 odst. 1 však nevylučuje, aby strany ujednaly následky prodlení dlužníka jinak. Tak zejména **může být ujednáno, že ani v okamžiku prodlení dlužníka se převod**

² Srov. F. Melzer, P. Tégl in F. Melzer, P. Tégl a kol.: Občanský zákoník. Velký komentář, Svazek I., 1. vydání, Leges, Praha 2013, komentář k § 1, m. č. 171, 184.

nestává nepodmíněným, nýbrž že věřiteli vznikají určitá práva odlišná od zákonné konstrukce, resp. dokonce povinnosti. Zejména je představitelná smluvní modifikace pravidla v podobě **analogie běžné zástavy**. Lze tedy ujednat, že v okamžiku prodlení dlužníka vzniká právo, či dokonce povinnost zajištěného věřitele jistotu realizovat – ať již způsobem obdobným realizaci zástavy, nebo způsobem jiným. V takovém případě bude pozice zajištěného věřitele stále pozicí podmíněnou. Je vhodné doplnit, že pokud bude sjednána realizace zajišťovacího převodu obdobně, jako by tomu bylo u zástavního práva, musí zůstat **požitelné normy chránící pozici zástavního dlužníka** před zneužitím ze strany věřitele – zejm. § 1365 odst. 1.

Stejně tak není vyloučena ani konstrukce, že – bez ohledu na právní následek v podobě změny podmíněného práva na právo nepodmíněné – bude zajištěná pohledávka existovat i nadále. Je však zjevné, že taková konstrukce nemůže být bezbřehá. Obecně lze souhlasit s názorem NS, dle něhož by takto ujednaný *trvalý* stav byl zpravidla v rozporu se smyslem a účelem zajišťovacího převodu, neboť jistota by trvale propadla věřiteli, avšak zajištěná pohledávka by nadále existovala v původním rozsahu, popř. by se dokonce navyšovala o příslušenství.

Nicméně v **posuzované situaci byla smluvní klauzule nepo- chybně nastavena přípustným způsobem**. Věřitel se sice stal v okamžiku prodlení dlužníka nepodmíněným vlastníkem jistoty (byť zde spíše *formálně* nepodmíněným vlastníkem – viz dále) při dalším trvání zajištěné pohledávky. Současně však věřiteli vzniklo právo přikročit ke zpeněžení jistoty ve lhůtě šesti měsíců od okamžiku prodlení. Byť se jednalo pouze o právo (nikoli povinnost) věřitele, bylo současně ujednáno, že absence výkonu tohoto práva ve lhůtě dvou let (resp. absence zpeněžení nemovitostí v uvedené lhůtě) má za následek automatické obnovení vlastnického práva dlužníka k dané jistotě. Z tohoto pohledu byla tedy **pozice zajištěného věřitele** stále **pozicí podmíněnou**, dočasnou; doba trvání této věřitelovy pozice navíc nebyla nijak extrémní, vymykající se normálu. V takto ujednané konstrukci nelze spatřovat jakýkoli rozpor se smyslem a účelem zajišťovacího převodu.

Výsledkem liknavosti věřitele byl stav, kdy se nejpozději po dvou letech **obnoví vlastnické právo dlužníka** k jistotě **při další existenci pohledávky, která se z původně zajištěné pohledávky změnila na nezajištěnou**. Věřitel by tedy v důsledku svého vlastního prodlení (resp. quasiprodlení, neboť neměl povinnost jistotu zpeněžit) ztratil pozici věřitele zajištěného (navíc zajištěného věcněprávně), což by pro něj mohlo mít zásadní negativní účinky.

Je vhodné uvést další argument ve prospěch přípustnosti dané konstrukce, zejména to, že **dlužník mohl zabránit nastoupení uvedených účinků zajišťovacího převodu tak, že by řádně a včas splnil svůj dluh**. Takový postup byl **plně v jeho moci** a nemohl být ze strany věřitele jakkoli zmařen. Ne učinil-li tak (a tedy porušil-li svoji smluvní povinnost), aktivoval následný mechanismus, jímž umožnil věřiteli rozhodnout se, zda bude zajištění realizovat způsobem obdobným realizaci zástavního práva.

V daném ujednání nelze spatřovat zásadní zhoršení pozi-

ce žádné ze stran. Jak věřitel, tak i dlužník měli možnost zabránit vzniku pro ně rizikové situace a toto jejich úsilí nemohlo být jednáním druhé strany zmařeno. Konstrukci lze naopak hodnotit jako pro obě strany vyváženou a hospodářsky racionální.

Odvolací soud vytýká danému ujednání to, že „*ve smlouvě není upraven okamžik ani způsob zániku zajišťované pohledávky v případě, že žalobkyně ke zpeněžení předmětných nemovitostí nepřistoupí, nadto v okamžiku, kdy by uplynutím dvou let přešlo vlastnické právo k předmětným nemovitostem zpět žalované*“. Daný názor však nesdílíme. Podle našeho mínění je uvedená konstrukce jasná a nepochybná: právo věřitele zpeněžit jistotu i poté, co se stal jejím „nepodmíněným“ vlastníkem (přičemž absence zpeněžení jistoty v ujednané lhůtě vede k automatickému obnovení vlastnického práva dlužníka) současně znamená, že po celou uvedenou dobu zde byla dána dlužníkovi možnost splnit i nadále svůj existující dluh.

I pokud by došlo k zamýšlenému obnovení vlastnického práva k jistotě u dlužníka, je situace bezproblémová – pohledávka věřitele trvá nadále (s tím, že dlužník je stále v prodlení), avšak věřiteli zaniká zajištění, které do té doby měl. Překvapivě i NS samotný nesdílí danou výtku odvolacího soudu, když uvádí: „*(...) nelze přisvědčit žalované, že by byla krácena na svých právech a že by smluvní ujednání zakládala hrubý nepoměr v upravených vztazích v její neprospěch. (...) Pokud by žalobkyně neprodala předmětné nemovitosti do dvou let, stala by se žalovaná znovu vlastníkem předmětných nemovitostí. Na uvedené ujednání (...) nelze pohlížet jako na neplatné jenom proto, že neupravuje následky stran trvání úvěru. Jednak lze na uvedené ujednání nahlížet jako na donucovací prostředek směřující k zajištění toho, aby žalobkyně předmětné nemovitosti skutečně v reálném termínu zpeněžila a uspokojila svoji pohledávku a vypořádala žalovanou. A za druhé lze logicky dovodit, že v případě, že předmětné nemovitosti neprodá a jejich vlastníkem se opět stane žalovaná, pak se rovněž právní vztah vyplývající ze zajištěného závazku, tj. ze smlouvy o úvěru, vrátí do stavu před změnou podmíněného převodu vlastnického práva na nepodmíněný, tj. žalovaná se opět stane dlužnicí žalobkyně se všemi důsledky vyplývajícími z trvajících prodlení.*“

V. Závěr

Lze uzavřít, že § 2044 odst. 1 obsahuje dispoziitivní normu, a tudíž **lze dohodnout i jiné následky spojené s prodlením dlužníka než ten, že převod práva se stane nepodmíněným a zajištěná pohledávka v tomtéž okamžiku ultimativně zanikne**. Možná je dle našeho názoru i ta klauzule, kterou strany v posuzovaném případě formulovaly ve smlouvě.

S rozhodnutím NS tedy nelze souhlasit ani co do jeho závěru, ani co do jeho odůvodnění. Lze jen doufat, že NS svůj přístup k dané problematice při nejbližší možné příležitosti změní.

✿ Autory komentáře jsou doc. JUDr. PETR TĚGL, Ph.D., a doc. JUDr. FILIP MELZER, LL.M., Ph.D. Oba jsou advokáty a současně působí na Katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty UP v Olomouci.

Kateřina Frumarová, Tomáš Grygar, Zdeněk Koudelka, Lukáš Potěšil, Olga Pouperová, Radovan Suchánek, Martin Skurek:

Správní soudnictví

Leges, Praha 2022, 672 stran, 980 Kč.

Ačkoliv mnozí lidé dnes papírové knihy skoro nečtou, zůstává zde silná profesní komunita, která se této bohubilbě činnosti ještě našťestí věnuje. Možná jedním z rozlišovacích znaků v budoucnosti bude, že skutečně kvalitní odborníci – a to nejen právníci, jsou a budou koncepty kvalitních tištěných publikací.

In medias res: Populární nakladatelství Leges vydalo v září tohoto roku v právní obci dlouho očekávanou kolektivní publikaci *Správní soudnictví*.

Jedná se o vůbec první monografické zpracování této problematiky za dobu takřka dvaceti let účinnosti soudního řádu správního (s. ř. s.), upravujícího řízení před správními soudy. Jako učitel správního práva musím podotknout, že je takřka neuvěřitelné, že kromě relativně zdařilých komentářů k zákonu, které však z podstaty věci nepokrývají a ani pokrývat nemohou některé obecnější a koncepční otázky správního soudnictví, až dosud neexistovala žádná skutečně komplexní publikace věnující se správnímu soudnictví. Tedy pokrývající celé pomyslné hřiště jménem správní soudnictví, včetně jeho teoretických východisek, ústavněprávních aspektů apod.

V první řadě je nutné zmínit a ocenit autorský kolektiv, složený z akademiků hned tří právnických fakult. Z nichž mnozí nadto aktivně a úspěšně působí i v právní praxi.

Začneme v krásné a někdy *per nefas* opomíjené moravské Olomouci. Z Katedry správního a finančního práva Právnické fakulty UP v Olomouci jde o její vedoucí, doc. JUDr. Kateřinu Frumarovou, Ph.D., dále pak JUDr. Tomáše Grygara (rovněž asistenta soudce Ústavního soudu), doc. JUDr. Olgu Pouperovou, Ph.D. (také asistentku na Nejvyšším správním soudu), a JUDr. Martina Škurka, Ph.D.

Brněnskou právnickou fakultu pak reprezentuje ústavní právník a moravský advokát doc. JUDr. Zdeněk Koudelka, Ph.D., a pan JUDr. Lukáš Potěšil, Ph.D., z Katedry správního práva PF MU.

Silný autorský kolektiv pomyslně uzavírá ústavní soudce JUDr. Radovan Suchánek, Ph.D., působící taktéž na Katedře ústavního práva Právnické fakulty UK v Praze.

Ergo kladívko, právě širší autorský kolektiv tvořený jak známými odborníky na správní právo, tak na právo ústavní, nadto z vícero právnických fakult a právních profesí, zřejmě výrazně přispěl ke kvalitě zpracování a komplexnímu pohledu na problematiku, se zvláštním zřetelem na v praxi problematická místa právní úpravy správního soudnictví.

Publikace je členěna na třináct kapitol, dále vnitřně podrobně diferencovaných. **První tři kapitoly se věnují pojmu a principům správního soudnictví, jeho historii a ústavním a mezinárodněprávním východiskům činnosti správních soudů.** Právě v poslední jmenované kapitole je obsažen kritický rozbor jednotlivých ústavněprávních požadavků na činnost správního soudnictví, včetně např. poněkud opomíjeného zákazu vydávání překvapivých rozhodnutí a s tím související nutností poučit účastníky o hrozícím neúspěchu v řízení, který je podle autora kapitoly zpravidla nutné uplatnit nejen v civilním řízení, ale i ve správním soudnictví. Důraz je např. kladen i na proble-

matiku práva na zákonného soudce v kontextu rozšířeného senátu NSS. **Následující dvě kapitoly pak podrobně rozebírají pravomoc a příslušnost správních soudů a organizaci správního soudnictví, včetně cenných úvah *de lege ferenda*.**

Nejobsáhlejší, a dle názoru recenzenta asi jednu z nejzdařilejších, **šestou kapitolu, čítající přes 300 stran, autoři věnovali výkladu obecných ustanovení o řízení ve správním soudnictví.** Tj. ust. § 32 až 64 s. ř. s. **Další kapitoly se již věnují jednotlivým žalobním typům či návrhům ve správním soudnictví a řízením o nich,** konkrétně: řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu (kap. 7), na ochranu proti nečinnosti správního orgánu (kap. 8), na ochranu před nezákonným zásahem (kap. 9), soudnictví ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda (kap. 10), řízení ve věcech politických stran a hnutí (kap. 11), řízení o kompetenčních žalobách (kap. 12), řízení o zrušení opatření obecné povahy (kap. 13) a řízení o zrušení služebního předpisu (kap. 14). Všechny tyto kapitoly mají shodnou či velmi podobnou strukturu a jsou zpracovány na velmi vysoké úrovni, za použití širokého spektra literatury a judikatury. Ostatně celá publikace je vybavena podrobným poznámkovým aparátem čítajícím takřka 2 000 poznámek pod čarou. **Poslední dvě kapitoly publikace se pak věnují opravným prostředkům ve správním soudnictví, tedy kasační stížnosti a řízení o ní a obnově řízení.**

Na obálce knihy a webu nakladatelství se lze dočíst, že výklad autorů „je založen na důkladné rešerši odborných zdrojů a kritickém náhledu na dílčí instituty, se zvláštní pozorností na ta ustanovení soudního řádu správního, která se ukázala v aplikační praxi problematickými“, přičemž reflektuje rovněž „covidovou“ judikaturu správních soudů. Uvedené lze plně potvrdit a zejména kritický rozbor nejaktuálnější „covidové“ judikatury správních soudů v kapitole věnované řízení o zrušení opatření obecné povahy je možné vysoce ocenit.

Jako právní teoretik pln akademické zdvořilosti oceňuji a vyzdvihuji, že kniha není pouhým komentářem jed-

notlivých ustanovení soudního řádu správního, ale jde o propracované systematické dílo, které lze rovněž považovat za základní stavební kámen k dalším vědeckým a legislativním diskusím o podobě správního soudnictví.

Jelikož jsme v periodiku určenému především (avšak nejen výhradně) advokátní obci, tak musíme zmínit, že **představovaná kniha je mimořádně cenná i pro právní praxi, přirozeně včetně té advokátní.**

Na desítkách míst naleznou advokáti „rady a doporučení“, jak postupovat, a na jaká problematická místa si dát v praxi zvýšený pozor.

Jelikož doposud neexistuje „klasická“ učebnice správního soudnictví, knihu jistě ocení i studenti a studentky právnických fakult. I pro většinu z nich totiž bude tato přehledně členěná a kvalitně napsaná publikace stále ještě svým rozsahem akceptovatelná.

Zvláštností správního soudnictví ve srovnání s ostatními druhy soudnictví v ČR je, že *neaplikuje právo přímo*, jak je tomu v trestním soudním řízení a v občanském soudním řízení, nýbrž kontroluje, zda správní orgán odpovídajícím způsobem aplikoval právní předpisy.

Naopak doufáme, že rady a poznatky z knihy *Správní soudnictví* budete (nejen) ve své advokátní praxi aplikovat úspěšně přímo. Inspirativní počtení přeje Petr Kolman.

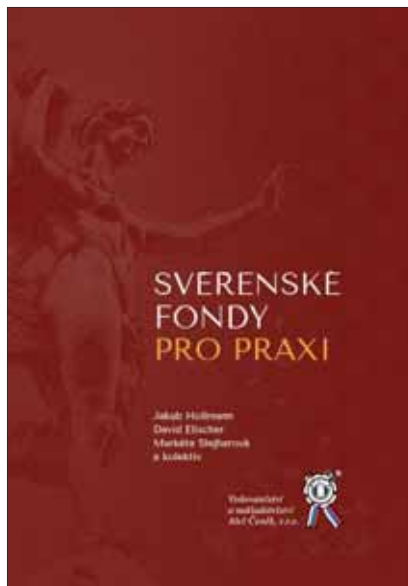
❖ JUDr. PETR KOLMAN, Ph.D., Katedra správní vědy a správního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně

Jakub Hollmann, David Elischer, Markéta Slejharová a kolektiv:

Svěřenské fondy pro praxi

Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2022, 256 stran, 360 Kč.

Kniha je první publikací, která se zabývá tématem svěřenských fondů. Na začátku je představena právní úpra-

va svěřenských fondů v několika zemích. **Těžště práce však spočívá v rozboru české právní úpravy svěřenských fondů a jejich základních institutů.** Zároveň je provedeno jejich kritické zhodnocení, kategorizace a začlenění do rámce právní úpravy svěřenských fondů.

Publikace vhodně kloubí pohled teoretický, ale i čistě praktický. Kromě detailního rozboru otázky právní subjektivity svěřenského fondu, postavení zakladatele, obmyšleného nebo vyčleněného majetku se čtenář dozví i praktické informace týkající se vzniku svěřenského fondu či vztahu svěřenského fondu k insolvenčnímu řízení.

Podstatná část knihy je věnována otázce **správce svěřenského fondu a správě majetku svěřenského fondu, řešení konfliktů, které při správě vznikají, a dohledu na touto správou.** Velmi cennou je kapitola, která se věnuje **zrušení a zániku svěřenského fondu**, protože s těmito instituty a potřebnými postupy jsou v tuzemské praxi minimální zkušenosti.

Na knize lze ocenit logickou stavbu a komplexnost. Autoři hojně využívají odkazy na zahraniční literaturu a judikaturu, která se na danou problematiku zaměřuje, a bude zřejmě inspirací i pro rozhodování tuzemských soudů.

Publikace je analytická i syntetická a tyto metody jsou přesvědčivě aplikovány. Je také logická a komentuje často velmi sporná témata. Rovněž postihuje v celé šíři aktuální problémy, které se při zkoumání relativně nového institutu svěřenských fondů vyskytují.

Základní otázkou při hodnocení každé knihy je, komu má být určena. Je totiž zřejmé, že jiné požadavky jsou kladeny na teoreticko-výzkumnou publikaci, jiné na učebnici pro studenty, jiné na praktický manuál pro advokáty. V tomto ohledu **je kniha užitečnou pomůckou nejen pro advokáty, ale i pro ty, kteří se chtějí svěřenskými fondy zabývat spíše teoreticky.** Ačkoliv potřeby uvedených kategorií osob nemusí být vždy totožné, jejich výčet prozrazuje, že celá kniha je velmi praktická, i když zároveň vysoce expertní.

Jasnost, přehlednost, srozumitelnost, logické členění textu a možnost snadného dohledání požadované informace jsou přednosti, kterými tato kniha nutně zaujme. Vyjmenované kvality jsou přitom o to cennější, že samotná právní úprava přináší určité nejasnosti.

Autoři navíc usilují nejen o přehledné uspořádání informací, které k sobě obsahově patří, ale zaujímají i postoj vysvětlující, kdy se snaží význam abstraktně formulovaných norem zákona objasňovat na praktických příkladech. Kniha není jen teoretickým pojednáním o tématu. Je to zároveň kniha určená pro praxi, která se snaží být srozumitelná, aniž by to snižovalo její odbornou úroveň.

Publikace přináší názory na problémy, o nichž mlčí komentářová literatura, ale i judikatura. Autoři přinášejí v těchto případech svůj vlastní náhled na věc, který sice nemusí být akceptován, ale může sloužit minimálně jako platforma pro další debaty, které se o daných problémech v budoucnu zcela jistě odehrají.

V rámci celkového hodnocení lze uvést, že se jedná o kompaktní a logicky zpracovanou publikaci, která je velmi zdařilým zpracováním dané problematiky.

❖ doc. JUDr. ALEŠ ROZEHNAL, Ph.D., advokát v Praze, vyučující na Právnické fakultě Univerzity Karlovy

Jan Zibner:

Umělá inteligence jako technologická výzva autorskému právu

Wolters Kluwer, Praha 2022,
192 stran, 619 Kč.

Letošní podzim je v kruzích odborné veřejnosti věnován umělé inteligenci a otázkám, jaké výzvy přináší právnímu světu. Nejinak je tomu v případě právní monografie s názvem *Umělá inteligence jako technologická výzva autorskému právu* JUDr. Jana Zibnera, Ph.D., která nyní vychází v nakladatelství Wolters Kluwer. V těchto dnech, kdy narážíme na výtvořiny umělé inteligence Midjourney nebo DALL-E na každém kroku, obrazy vytvořené za pomoci strojového učení vyhrávají nad lidskými umělci v odborných soutěžích a NFTs jsou možná zveličeným, přesto však neopominutelným trendem současnosti, je **čerstvý pohled na autorskoprávní aspekty související s umělou inteligencí** více než žádoucí.

Navzdory velkému zájmu odborné i laické veřejnosti, který téma umělé inteligence a aspektů autorského práva vzbuzuje, jsme v právní literatuře do teď nemohli najít práci, která by problematiku v souvislosti s autorským právem komplexněji uchopila a zpracovala. Důvodem je bezpochyby i nutnost, aby si autor osvojil nejen právní problematiku, kterou zpracovává, ale aby porozuměl i technickým aspektům zkoumaného. To na pisatele klade nároky, na jejichž naplnění nejsme v právní literatuře vždy zvyklí. Právě tento **technický vhled je v publikaci velice cenným prvkem a osvěžuje náročné, avšak zajímavé téma.** Autor navíc v práci navazuje na své dřívější bádání na poli obsahu autorství a definičních znaků osoby autora – výzkum vztahu autorství a umělé inteligence je proto takřka nevyhnutelným pokračováním.

V knize najdeme **pojednání o zásadních a zajímavých otázkách, zejména co se týče definičních znaků autorství umělé inteligence a tvůrců umělé inteligence, rovněž je rozebrána otázka odpovědnosti umělé inteligence za zásah do autorského práva a otázky náhrady škody.** Není opomenut ani kritice,

ky vzhled do současné právní regulace a z toho vyplývající návrhy *de lege ferenda*. Ač se monografie soustřeďuje zejména na české právní prostředí, nezbytně se dotýká i evropského a mezinárodního přesahu a související judikatury.

Publikace po úvodním uvedení do tématu a podrobném popisu výzkumu, který vzniku monografie předcházela, mapuje čtyři výzvy, které přináší umělá inteligence, jež autor identifikoval. V kapitole *Výzva právu* autor nejprve důsledně zpracovává samotné vymezení umělé inteligence v systému práva a pracuje s různými možnostmi uchopení pojmu a jeho obsahu. V dalších částech knihy se již autor věnuje specifickým otázkám, které vyvstávají při použití umělé inteligence při vytváření produktů, jež jsou (minimálně pro vnějšího pozorovatele) srovnatelné s autorskými díly.

Druhá kapitola, *Výzva autorskému dílu*, již zevrubně analyzuje proces učení umělé inteligence. Součástí je rozbor vlivu data miningu (vytěžování textů a dat) na výsledný produkt činnosti umělé inteligence a z toho vyplývající právní následky. Autor v této kapitole dochází také k odpovědi na otázku, zda mohou být produkty umělé inteligence považovány za výsledek tvůrčí činnosti. Výstup této kapitoly pokládá základy pro další část, která se soustřeďuje na zkoumání autora konkrétního výsledku, *Výzvu autorství*. Jako posuzované subjekty jsou vytyčeny tři skupiny. Jedná se o autory samotné intelligen-

ce, autory datasetů, které byly použity pro zajištění funkčnosti umělé inteligence, a třetí skupinu – osoby, které umělou inteligencí užívají. Autor kriticky hodnotí všechny potenciální skupiny a vyčerpávajícím způsobem rozebírá možnosti, které v rámci celého procesu vzniku mohou nastat. Najdeme zde také návrh řešení autorského schématu při použití umělé inteligence s pomocí modelu spoluautorství. Pro praxi zásadní jsou pak podrobně popsané odpovědnostní otázky, které čtenář najde v závěru části.

Publikaci uzavírá kapitola *Výzva budoucí regulaci*. Autor zde předkládá odpovědi na otázky a řešení kolizí, které pojmenoval v průběhu knihy. Navrhované úpravy právního řádu opět podrobuje kritické analýze a čtenáři představuje výhody a nevýhody, které se v průběhu adaptace legislativy mohou vyskytnout.

Monografie pojmenovává množství aktuálních problémů, které v souvislosti s umělou inteligencí a aspekty autorského práva musíme brát na zřetel. Zároveň je doplněna skutečně bohatým poznámkovým aparátem, v němž může čtenář čerpat spoustu inspirace k samotnému tématu i k fenoménům, které se problematiky, byť i okrajově, dotýkají. V závěru najdeme také praktický věcný rejstřík, který usnadňuje orientaci v knize.

Recenzovaná kniha bude cenným materiálem jak pro čtenáře z řad odborné veřejnosti, tak i pro zájemce z řad laiků, kteří mají zájem ponořit se hlouběji do zajímavých vod autorskoprávní problematiky související s umělou inteligencí. **Publikace představuje významný a doposud chybějící vklad do debaty k dnes tak aktuálnímu tématu, které se vznikem dalších technologických možností dále nabývá na důležitosti.**

❖ JUDr. Bc. LUCIE SMOLKA, Ph.D.,
advokátka v Brně

z advokacie

Z kárné praxe

Nečinnost advokáta. Nevydání dokladů. Prohlášení viny v kárném řízení

§ 16 odst. 1 věta první zákona o advokacii

§ 16 odst. 2 věta před středníkem zákona o advokacii

§ 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2, čl. 9 odst. 1 a 4 a čl. 10 odst. 4 Etického kodexu

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 8. 4. 2022, sp. zn. K 36/2021

Advokát se dopustil kárného provinění tím, že ve vícečinném souběhu

1. poté, co e-mailovou zprávou přislíbil advokátce JUDr. A. K. převzetí substitučního zastoupení jejího klienta P. K. ve věci správní žaloby projednávané Krajským soudem v O., přičemž předmětem substitučního zastoupení mělo být zejména doplnění žalobního petitu k výzvě soudu, a poté, co mu JUDr. A. K. udělila substituční plnou moc pro zastoupení v uvedeném řízení, která mu byla osobně předána P. K. spolu se všemi pro věc významnými písemnostmi, aniž JUDr. A. K. převzetí substitute bez zbytečného odkladu odmítl, žalobní petít v soudem určené lhůtě nedoplnil a ve věci zůstal nečinným, což vedlo k tomu, že Krajský soud v O. správní žalobu P. K. odmítl, přičemž následně, ač byl opakovaně vyzván JUDr. A. K. nejméně e-mailovou zprávou a dopisem k vrácení všech jemu předaných pro věc významných písemností, tyto písemnosti JUDr. A. K. nebo P. K. nejméně do 16. 11. 2020 nevydal,

2. poté, co mu udělil J. M. plnou moc k zastupování ve věci náhrady škody vzniklé v souvislosti s chybným započtením pohledávky vůči paní M. H. v řízení vedeném u Okresního soudu v O. a v souvislosti s tím převzal pro věc významné písemnosti a byla mu J. M. zaplácena záloha ve výši 4 000 Kč, ve věci nekonal a nekomunikoval, a poté, co mu J. M. odvolal udělenou plnou moc a požádal o vrácení uhrazené zálohy ve výši 4 000 Kč a o vydání všech dokladů k jeho věci se vztahujících, na tuto žádost nereagoval

a požadované doklady do dne sepisu stížnosti nevydal, přičemž dne 1. 6. 2021 vydal část písemností, a to navíc pouze v kopii.

Kárný senát zároveň zrušil předchozí rozhodnutí ve věci téhož kárně obviněného pod sp. zn. K 174/2019 (uložena pokuta 100 000 Kč) a uložil kárně obviněnému souhrnné kárné opatření pokutu ve výši 250 000 Kč.

Z odůvodnění:

Kárně obviněný ke kárné žalobě prohlásil vinu ve smyslu § 206c odst. 1 trestního řádu a vzdal se dokazování v této věci. Prohlásil, že skutek se stal tak, jak je mu v kárné žalobě kladeno za vinu, a že souhlasí s právní kvalifikací skutku uvedenou v kárné žalobě.

Kárně obviněný k prvnímu skutku prohlásil, že ve věci stěžovatele pana K. převzal věc, ale dále v ní již nejednal, naštěstí v této věci nebyla stěžovateli způsobena žádná škoda. Jednalo se o nešťastnou prokrastinaci na straně kárně obviněného.

K věci druhé kárně obviněný uvedl, že věc byla složitější, ale jednalo se v zásadě o stejnou situaci, kdy převzal zastoupení ve věci vůči kolegyni a z přehnaných ohledů ve věci nejednal, až klient zastoupení kárně obviněným ukončil. K ukončení zastupování došlo včas, takže k žádné škodě na straně klienta nedošlo.

Dále kárně obviněný uvedl, že neumí odmítat nové věci, neumí říkat „ne“ a potom nestihá. Zároveň uvedl, že má ale i spokojené klienty a úspěšně ukončené věci, např. i u Nejvyššího správního soudu.

Kárně obviněný nemá zaměstnance, veškerou agendu si řeší sám, popř. substitucí. Kárně obviněný se snaží daný stav vyřešit, snaží se řešit resty a řešit věci do budoucna lépe manažersky, aby byly zpracovány včas. Nereagování na komunikaci ze strany ČAK není z jeho strany úmysl.

Kárný žalobce následně ve své závěrečné řeči uvedl, že s ohledem na prohlášení viny kárně obviněným, které zahrnuje i souhlas s právní kvalifikací skutků, jež jsou předmětem kárné žaloby, je třeba se věnovat pouze otázce kárného opatření, které má být kárně obviněnému uloženo. Mělo by být uloženo souhrnné kárné opatření, přičemž přichází v úvahu kárné opatření ve formě pokuty, která by reflektovala jak skutky, za které bylo kárné opatření uloženo už dříve, tak skutky, které jsou mu kladeny za vinu dnes. Mělo by reflektovat to, že kárně obviněný se opako-

vaně dopouští velmi závažného kárného provinění, čímž ohrožuje zájmy klientů, ale i zájmy ostatních advokátů, a v důsledku snižuje důstojnost advokátního stavu. S ohledem na to a na majetkové poměry kárně obviněného navrhl kárný žalobce uložit kárně obviněnému souhrnné kárné opatření ve formě pokuty ve výši 200 až 250 tisíc korun českých a s ohledem na to, že kárný žalobce nemá za to, že by ze strany kárně obviněného došlo k zásadní sebereflexi, navrhl kárný žalobce alternativně uložení kárného opatření ve formě dočasného zákazu výkonu advokacie na období kolem jednoho roku.

Kárně obviněný ve své závěrečné řeči uvedl, že rozumí tomu, že je třeba chránit klienta a pověst advokacie, že z jeho strany je potřebná reflexe systematických návyků tak, aby dále nevedly ke vzniku problémů. Dnešní jednání je pro něj poučením, že musí změnit své návyky při vedení advokacie, a navrhl, aby mu bylo uloženo kárné opatření ve formě souhrnného peněžitého trestu, přičemž výše navrhovaná kárným žalobcem pro něj není likvidační.

Z dostupných listinných důkazů a z prohlášení viny, které učinil kárně obviněný, lze učinit jednoznačný závěr, že oba

projednávané skutky jsou kárnými proviněními a že je spáchal kárně obviněný.

Při rozhodování o uložení kárného opatření se kárný senát rozhodoval mezi uložení souhrnného kárného opatření ve formě pokuty a uložení dočasného zákazu výkonu advokacie. Kárný senát se nakonec přiklonil k uložení kárného opatření ve formě pokuty, a to ve výši 250 000 Kč, přičemž při svém rozhodování vzal v úvahu jednak výpověď kárně obviněného v kárném řízení, jím projevenou sebereflexi a ujistění, že se vynasnaží změnit svůj přístup tak, aby nedocházelo k porušování advokátních předpisů, ale i to, že je vhodnější, aby kárně obviněný osobně dokončil rozpracované záležitosti svých klientů, spíše než by je předával kolegům, kteří by v případě dočasného zákazu výkonu advokacie měli převzít od kárně obviněného jeho spisy.

Proto kárný senát rozhodl o uložení souhrnného kárného opatření ve formě pokuty, přičemž vzhledem k závažnosti kárného provinění a k tomu, že již bylo kárně obviněnému uloženo kárné opatření taktéž ve formě pokuty za dřívější skutky, se přiklonil k horní hranici pokuty navrhované kárným žalobcem a uložil pokutu ve výši 250 000 Kč.

Pořízení zvukového záznamu bez souhlasu nahrávaného – advokáta

§ 3 odst. 1 věta za středníkem zákona o advokacii ve spojení s § 86 o. z.

§ 16 odst. 1 věta druhá, odst. 2 část před středníkem zákona o advokacii

§ 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 Etického kodexu

Rozhodnutí kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 18. 3. 2022, sp. zn. K 49/2021

Advokátka se dopustila kárného provinění tím, že jako právní zástupkyně advokáta JUDr. Š., v sídle advokátní kanceláře AK R., při společném jednání s Mgr. T. N., advokátem, v nepřítomnosti svých klientů pořídila bez vědomí Mgr. T. N. zvukový záznam těchto jednání, aniž by k tomu měla jeho souhlas, a umožnila využití tohoto zvukového záznamu pro sepsání trestního oznámení podaného jejím klientem JUDr. J. Š.

Kárné opatření – pokuta 50 000 Kč.

Z odůvodnění:

Podle ust. § 3 odst. 1 věty za středníkem zákona o advokacii ve spojení s ust. § 86 o. z. je advokát při poskytování právních služeb vázán právními předpisy a v jejich mezích příkazy klienta, přičemž podle ust. § 86 o. z. nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či

jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.

Kárný senát primárně vycházel z toho, že právo na soukromí je natolik významnou společenskou hodnotou, že je jeho ochraně poskytována mimořádná důležitost už v Ústavě ČR, v čl. 7 Listiny základních práv a svobod. Návnazně na tento článek normuje ust. § 86 o. z., které v obecné rovině staví mimo zákon již samo pořízení zvukového záznamu, k němuž nedala nahrávaná osoba souhlas. Výjimky z tohoto pravidla a relevantní judikatura připouštějí prolomení striktní ochrany soukromí výhradně v situacích připomínajících stav krajní nouze. U vědomí nálezu Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2014, sp. zn. II. ÚS 1774/2014, se kárný senát důkladně zaměřil na prověření, zda existují skutečnosti, které by u probíhajícího rozvodového sporu vykazovaly znaky vedoucí k nutnosti bránit oběť pořízením tajné zvukové nahrávky, a uzavřel, že tomu tak v daném případě nebylo. Z okolností, které popsal stěžovatel i kárně obviněná, sice plyne, že vztahy mezi jejich klienty byly nepochybně vyhrocené a dá se dovozovat, že náznaky možného mediálního skandálu mohly vzbuzovat u klienta kárně obviněné důvodnou obavu, ale i s ohledem na časovou prodlevu mezi oběma jednáními nešlo zjevně o bezprostředně hrozící útok takové závažnosti, že by mohl ospravedlnit zásah do práva na soukromí pořízením tajné nahrávky.

Přes tento závěr se kárný senát stejně pečlivě zabýval úvahou, zda proti právu na soukromí nestojí jiné právo, jímž je právo klienta na ochranu a prosazování jeho práv a oprávněných zájmů, což advokátům ukládají obecně závazné i stavovské právní předpisy. V tomto kontextu si musel kárný senát posoudit, jestli je riziko medializace intimních poměrů klienta, event. i možnost, být třeba s náznaky, vydírání, natolik pádným poškozením zájmů klienta, které by

připouštělo použití jinak nepřijatelného postupu tajného nahrávání, a dospěl k závěru, že nikoli. Vycházel přitom z díkce zákona, že ochrana se poskytuje oprávněným zájmům klienta, ale ty jsou poměřovány právě tím, co je v souladu se zákonem. Prolomení práva na soukromí jednoznačně, jak bylo argumentováno shora, v souladu se zákonem,

jmenovitě s ust. § 86 o. z., není. Ve stejném duchu je pak třeba hodnotit též povinnost advokáta uplatnit v rámci zákoných prostředků v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. V neposlední řadě je nutné přihlídnout také k pravidlům profesionální etiky, jejichž dodržování je legitimním očekáváním každého z advokátů.

Určení advokáta k poskytnutí právní služby, povinnosti advokáta ke klientovi

§ 16 odst. 1 věta první, odst. 2 věta před středníkem zákona o advokacii

§ 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 9 odst. 1 Etického kodexu

Kárný příkaz kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 4. 4. 2022, sp. zn. K 4/2022

Advokátka se dopustila kárného provinění tím, že poté, co byla předsedou České advokátní komory rozhodnutím ze dne

20. 4. 2021 určena podle ust. § 18c zákona o advokacii k poskytnutí právní služby žadatelce J. H., a to ve věci jejího zastoupení v řízení vedeném o její ústavní stížnosti před Ústavním soudem, paní J. H. v této věci nekontaktovala, a to přesto, že ji J. H. opakovaně, nejméně e-mailem ze dne 4. 5. 2021 a následně i telefonicky, žádala o schůzku, a ve věci zůstala zcela nečinná, v důsledku čehož Ústavní soud usnesením ze dne 15. 7. 2021 ústavní stížnost J. H. odmítl pro neodstranění vad ústavní stížnosti.

Kárné opatření – pokuta 25 000 Kč.

Mgr. PETRA VRÁBLIKOVÁ,
vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK

Změna podmínek pro snížení příspěvku na činnost Komory pro starší advokáty

Vážené advokátky, vážení advokáti, s blížícím se termínem každoročních plateb příspěvků na činnost Komory bychom vás rádi upozornili, že představenstvo ČAK letos změnilo podmínky pro snížení příspěvku na činnost Komory pro advokáty z důvodu vyššího věku.

Počínaje příspěvkem na rok 2023 budou moci o snížení příspěvku na činnost Komory požádat pouze ti seniorní advokáti, kteří již dosáhli 75 let. Věková hranice se tedy zvýšila ze 70 na 75 let.

Hranice pro prominutí celého příspěvku z důvodu dosažení věku 80 let zůstala i nadále nezměněná. Beze změn zůstává i kumulativní podmínka dvacetiletého výkonu advokacie – viz čl. 4 usnesení představenstva ČAK č. 10/2006 Věstníku, kterým se upravují podrobnosti o placení ročního příspěvku na činnost České advokátní komory a odvodu do sociálního fondu České advokátní komory a stanoví způsob placení odvodu do fondu České advokátní komory pro vzdělávání advokátních koncipientů.

Celý text usnesení představenstva ČAK z 5. dubna 2022 najdete ve Věstníku České advokátní komory č. 2/2022 na webu ČAK.

V Plzni proběhla XVIII. konference o historii advokacie a vernisáž výstavy Advokáti proti totalitě

Ve čtvrtek 22. září 2022 se v Plzni konaly hned dvě akce, jejichž společným tématem byly advokátní dějiny – již XVIII. konference o historii advokacie, na kterou pak navázala vernisáž putovní výstavy Advokáti proti totalitě.

Učastníci konference se po loňském online ročníku a předloňské „covidové“ pauze sešli po téměř třech letech opět „naživo“, a to na půdě Fakulty právnické Západočeské univerzity, která konferenci společně s Českou advokátní komorou pořádala. Moderátorem konference byl jako již tradičně, a tentokrát přímo na půdě „své“ fakulty, její děkan, právní historik, advokát a emeritní ústavní soudce JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Hned tři z celkem deseti příspěvků se letos věnovaly – a to shodou okolností pouhý den před zahájením letošních českých komunálních voleb – **působení advokátů v komunální politice**. To platí i o prvním konferenčním příspěvku nazvaném **Župani a mešťanostovia Košíc z radov advokátov**, ve kterém košický advokát a slovenský právní historik JUDr. PhDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA, představil řadu advokátních osobností „svého města“ z let 1906 až 1933, kteří se ve funkci nejvyššího představitele košické městské administrativy (tedy mešťanosty, česky starosty) či nejvyššího představitele kraje (župana) vystřídali.

Na Manikovo vystoupení navázal příspěvek **Advokáti ve funkci purkmistrů a starostů města Plzně v období let 1850-1945** od JUDr. et Mgr. Vendulky Valentové, Ph.D., autorky vysoce povolané, neboť je odbornou asistentkou a tajemnicí zdejší Katedry právních dějin; bohužel jí onemocnění neumožnilo příspěvek přednést osobně. Ve sledovaném období se ve funkci plzeňských purkmistrů a starostů vystřídalo jedenáct osobností, přičemž čtyři z nich byli advokáti. Nejvýznamnější z nich byl ten třetí, Václav Peták (1842-1917), který stál v čele Plzně neuvěřitelných dvacet pět let, od roku 1892 až do své smrti, a byl známý mj. i podporou českého školství.

Třetí z příspěvků na téma advokát a komunální politika nazvaný **Advokáti v pražské samosprávě v období první Československé republiky** pak přednesl moderátor konference doktor Balík. Za celé toto období bylo během celkem pěti komunálních voleb zvoleno do celopražského zastupitelstva celkem 16 advokátů, kteří byli členy deseti politických stran. Nepochybně nejznámější z nich je první pražský primátor Karel Baxa (1862-1938). Překvapující pak je, že se advokáti prakticky vůbec neobjevují na radnicích pražských obvodů.

ADVOKÁTI PROTI TOTALITĚ

Spíše faktograficky zaměřená vystoupení pak vhodně doplnil příspěvek **doc. JUDr. et Mgr. Martiny Gajdošové, PhD.**, z Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, nazvaný **Význam advokacie pre koncept záujmovej samosprávy**, v němž se jeho autorka zamýšlí nad inspirativním vlivem vzniku či znovuoživení advokátní samosprávy (v 19. století i po roce 1989) na další profese.

Odpolední část konference zahájil svým příspěvkem, který již celá léta neodmyslitelně patří ke konferencím o historii advokacie, **brněnský advokát JUDr. Lubomír Činka**, majitel rozsáhlé sbírky starých pohlednic soudních budov z České republiky, Slovenska i bývalé Podkarpatské Rusi. V letošním vystoupení se soustředil na **výstavbu soudních budov v období Republiky Československé v letech 1918-1949**. Z téměř sedmi desítek budov, jejichž autory bylo celkem 34 architektů, se mu bohužel podařilo představit jen část, z nichž nepochybně nejzajímavější byly soudní budovy postavené na tehdejší Podkarpatské Rusi.

Další dva odpolední konferenční příspěvky se pak týkaly jednoho z největších československých politických procesů 50. let, od něhož letos v listopadu uplyne 70 let, totiž **procesu s Rudolfem Slánským a spol.**, ve kterém padlo jedenáct trestů smrti a tři doživotí (*pozdání na samostatnou výjimečnou konferenci o tomto procesu najdete na str. 5*).

Plzeňský advokát a doktorand na zdejší právnické fakultě **Mgr. Marián Byszowiec** se ve svém velmi zajímavém příspěvku nazvaném **Proces s vedením protistátního spikleckého centra v čele s Rudolfem Slánským** podíval na celé tehdejší trestní řízení z hlediska dobově platného trestního procesního i hmotného práva a poukázal i na několik dobových judikátů. A jistě nepřekvapí jeho závěr, že tehdejší režim nedodržel ani svoje vlastní zákony.

Druhý příspěvek k tomuto tématu od košického advokáta a právního historika, **JUDr. Petera Kerecmana, PhD.**, se pak soustředil na jediného Slováka v tomto procesu, **advokáta, politika a diplomata Vladimíra Clementise (1902-1952)**, který byl také mezi popravenými.

Na jedinou zajímavou advokátní osobnost – advokáta, bankéře a průkopníka motocyklismu a automobilismu **Emila Miříčku (1866-1953)** – se ve svém následujícím vystoupení nazvaném **Prvorepublikový advokát z Královských Vinohrad členem správní rady Škodových závodů v Plzni a průkopníkem motorismu v Čechách** soustředil advokátní koncipient v pražské AK Brož & Sokol & Novák **Mgr. Ing. Štěpán Hubička**.

Následující vystoupení **Mgr. Jana Kobera, LL.M.**, z Ústavu státu a práva AV ČR, nazvané **Německé právníké sjezdy v Československu a úloha domácích německých advokátů** vhodně doplnilo kontext, ve kterém se za první Československé republiky konaly sjezdy českých a slovenských právníků.

XVIII. ročník konference o historii advokacie pak uzavřel příspěvek polské advokátky a šéfredaktorky časopisu polské advokacie **PALESTRA Ewy Stawické**, který se věnoval významné osobnosti polské advokacie, **advokátovi a zároven i slavnému námořníku a kapitánovi vysokorychlostních jachet Andrzejowi Rościszewskému (1930-2019)**.

Jen krátce po skončení konference byla v nedaleké Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje zahájena vernisáž putovní výstavy **Advokáti proti totalitě, jedné z částí jedinečného projektu České advokátní komory věnovaného osudům deseti statečných advokátů, mužů i žen, perzekuovaných za své aktivity totalitním režimem**.

Za Komoru promluvila její **místopředsedkyně JUDr. Monika Novotná**, která mj. uvedla: *„Čím jsem starší, jsou pro mě stále více důležité takové hodnoty, jako jsou tradice, morální kredit nebo osobnostní vzor. Máme na co navazovat a rozhodně nesmíme z hodnot, jako jsou lidská práva a spravedlnost, ustupovat.“* Doktorka Novotná také společně s místopředsedou ČAK **JUDr. Martinem Maisnerem, PhD., MCI Arb.** (na snímku) slavnostním přestřihnutím pásky výstavu otevřeli.

Výstavu můžete navštívit až do **27. listopadu ZDARMA** v **provozních hodinách knihovny**, tedy od pondělí do pátku od osmi do devatenácti hodin, v sobotu dopoledne od devíti do dvanácti hodin, na adrese Smetanovy sady 2.

Podrobnější příspěvky jak z XVIII. konference o historii advokacie, tak z vernisáže výstavy **Advokáti proti totalitě** přinesl **Advokátní deník** – www.advokatnidenik.cz. Vše o projektu **Advokáti proti totalitě** pak najdete na jeho stránkách www.advokatiprotitotalite.cz.

✿ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ

✿ Foto: JUDr. JAN SYKA + redakce

Evropský den advokátů 2022:

Prosazování práva v době války a úloha advokátů

Evropský den advokátů připadá na 25. října, což je i Evropský den justice, a poukazuje na roli advokátů ve společnosti, zdůrazňuje jejich zásadní význam v justiční sféře a snaží se reflektovat a reagovat na aktuální situaci v advokacii nejen v evropském, ale i celosvětovém měřítku. Česká advokátní komora se pravidelně zapojuje do oslav Evropského dne advokátů a ani letošní 9. ročník není výjimkou.

Rada Evropských advokátních komor (CCBE), jejímž je ČAK řádným členem, zvolila pro rok 2022 tématem Evropského dne advokátů téma nejaktuálnější a související s válkou na Ukrajině: **Prosazování práva v době války: Úloha advokátů.**

Dne 24. února 2022 se pozornost obyvatel celého světa zaměřila na hranice Ukrajiny s Ruskou federací. Ruská federace vstoupila neoprávněně na území Ukrajiny a zahájila válečný konflikt nebo snad „pouze“ speciální vojenskou operaci? Ať již toto dění nazývá Rusko jakkoliv, tato agrese má nepředstavitelný dopad především na civilní obyvatele Ukrajiny, ale v širším měřítku také na obyvatele Evropy a celého světa.

25. říjen, který je i Evropským dnem justice, nebude dnem oslav, ale **příležitostí poukázat na to, jak je úloha advokátů při prosazování práva v době války důležitá.** Je nezbytné uvědomit si, jak advokáti chrání individuální lidská práva a jak zastupují oběti válečného konfliktu v případech zločinů proti lidskosti. Advokáti pomáhají lidem přechajícím před válkou, hledajícím bezpečné útočiště tím, že jsou přítomni na hranicích či na zřízených kontaktních místech a poskytují jim akutní právní pomoc. Tímto advokáti přispívají k ochraně práva na azyl zaručeného mezinárodními právními instrumenty. Advokáti též zkoumají opatření přijatá vnitrostátními orgány v oblasti azylové politiky a kontrolují jejich soulad se základními azylovými právy. Nejen azylové právo, ale i právo rodinné má v době války obrovský význam v případech, kdy jsou rodiny rozděleny a zranitelným dospělým a osobám nezletilým hrozí vyšší riziko újmy či dalšího zneužívání, končící v nejhrošších možných případech i obchodováním s těmito lidmi. Pokud jde o ochranu těchto osob, i zde existují mezinárodní právní instrumenty, a i zde je úloha advokátů stěžejní při poskytování právní pomoci. V neposlední řadě nelze opomenout ani právní poradenství poskytované advokáty národním či nadnárodním společenstvem, jež jsou povinny dodržovat opatření a sankce uvalené

vládami v souvislosti s válečným konfliktem a v opačném případě také povinnost advokátů neposkytnout právní službu konkrétnímu subjektu, pokud by poskytnutá služba měla být v rozporu s národními či mezinárodními právními předpisy.

Kromě dopadu válečného konfliktu na civilní obyvatelstvo, oběti, životní prostředí, infrastrukturu apod., představuje válka velmi specifické výzvy pro soudní systém agresorem napadené země. Advokáti, soudci či státní zástupci jsou nedílnou součástí procesu výkonu spravedlnosti. Co by se stalo, kdyby tyto právní profese přestaly svou práci vykonávat? Nad tím se zamýšlí **doc. JUDr. Ondřej Laciak, PhD., místopředseda Slovenské advokátní komory**

a předseda trestního výboru Rady evropských advokátních komor (CCBE) ve svém článku, který napsal u příležitosti Evropského dne advokátů, jehož celé znění v anglickém originále je k dispozici na internetových stránkách www.ccbe.eu: „Válečný konflikt vždy přináší rozsáhlé porušování práv. Advokáti ví, jak získávat důkazy, uplatňovat nároky na náhradu škody a obhajovat oběti. Advokáti však obhajují i válečné zločince tak, aby byla zajištěna práva obviněných na spravedlivý proces, a to i za velmi složitých okolností, kdy vnímání společnosti selhává, neboť nechce porozumět tomu, že každý má právo na obhájce a právo na obhajobu v řízení před soudem.“

Lidskost by měla být, a doufáme, že ve většině zemích je, posvátnou doktrínou, a to nejen v Evropě, ale celosvětově. Neměli bychom se vzdávat naděje, že lidstvo je na správné cestě a dospěje k tomu, že války již nebudou existovat. Jak zpíval John Lennon: ‚Imagine all the people, living life in peace... představte si všechny lidi, jak žijí v míru...‘ Jsem si jist, že advokáti jsou těmi nejkompentnějšími, aby chránili právní stát, základní práva a svobody a spravedlnost obecně a aby pomohli dosáhnout skutečného míru.“

✿ Mgr. LENKA VOJÍŘOVÁ,

právnička odboru mezinárodních vztahů ČAK

informace a zajímavosti

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty pořádané ČAK

Vážené advokátky, vážení advokáti,
vážené koncipientky, vážení koncipienti,

semináře na nejbližší období plánujeme převážně v prezenční podobě, případně v online nebo v kombinované podobě – podrobnosti najdete na webových stránkách ČAK www.cak.cz – viz levé menu nazvané Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK.

Semináře pořádané ČAK v Praze

v úterý 25. října 2022 – Myslíkova 258/8, Praha 2 / ONLINE

Zákon o ochraně oznamovatelů aneb whistleblowing v Čechách

Lektor: Mgr. Luděk Vrána, advokát se specializací na poradenství v oblasti compliance, právního auditu, hospodářské a nekalé soutěže, korporátního práva a soudních sporů

ve čtvrtek 3. listopadu 2022 – Myslíkova 258/8, Praha 2

Stanovení výše škody pro účely sporů

Lektoři: Ing. Bohuslav Černoušek, ASA, a Ing. Martin Kozák, FCCA, senior manažeři v PricewaterhouseCoopers, specialisté na oceňování podniků a aktiv pro různé účely, včetně stanovení škody pro účely sporů v českém i mezinárodním prostředí

ve čtvrtek 24. listopadu 2022 – Myslíkova 258/8, Praha 2

Advokáti do škol

Lektoři: JUDr. Robert Němec, LL.M., předseda ČAK; JUDr. Petr Toman, LL.M, místopředseda ČAK; JUDr. Lucie Dolanská Bányaiová, Ph.D. a JUDr. Michal Žižlavský, členové představenstva ČAK; JUDr. Daniela Kovářová, advokátka; JUDr. ICLic. Ronald Němec, Ph.D., advokát

v úterý 29. listopadu 2022 – Myslíkova 258/8, Praha 2

Praktické otázky rozhodčího řízení

Lektor: JUDr. Petr Bříza, LL.M., Ph.D., advokát se specializací na mezinárodní právo soukromé, rozhodčí řízení a právo EU

ve čtvrtek 1. prosince 2022 – Myslíkova 258/8, Praha 2

Jak se upravuje výživné v závislosti na inflaci

Lektoři: Mgr. Martin Beneš, soudce OS Most; JUDr. Daniela Kovářová, advokátka; Mgr. Jana Provazníková, soudkyně OS Most; JUDr. Renáta Šínová, Ph.D., proděkanka Právnické fakulty UP v Olomouci. Workshop pořádaný ČAK, Unii rodinných advokátů a Spolkem rodinněprávních a opatrovnických soudců.

ve čtvrtek 8. prosince 2022 / ONLINE

Nezbytná cesta v aktuální rozhodovací praxi Nejvyššího soudu

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 5. ledna 2023 – Myslíkova 258/8, Praha 2

Advokátní psychohygienu 4 – Chyby v přemýšlení

Lektorka: Mgr. et Mgr. Alicja Leix, Ph.D., psycholožka

Semináře pořádané pobočkou ČAK v Brně

ve čtvrtek 10. listopadu 2022 – Sál u veřejného ochránce práv

Ochrana vlastnického práva

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

v úterý 15. listopadu 2022 – Sál u veřejného ochránce práv

Katastr nemovitostí, aktuálně, prakticky a v souvislostech (vybraná témata)

Lektorka: JUDr. Daniela Šustrová, bývalá ředitelka kanceláře ředitele Katastrálního úřadu hl. m. Prahy

v úterý 29. listopadu 2022 – Přednášková místnost pobočky ČAK

Zadávání veřejných zakázek

Lektor: JUDr. Michal Krenk, Ph.D., soudce Vrchního soudu v Praze, externí člen Katedry občanského práva PF UK v Praze

ve čtvrtek 1. prosince 2022 / ONLINE

Edukace rodičů v opatrovnickém řízení

Lektoři: Mgr. Ing. Martina Círbusová, Ph.D., vedoucí Mediačního a edukačního centra a Manželských a rodinných poraden v Brně
Mgr. Robin Brzobohatý, mediátor v Mediačním centru v Brně a Olomouci

ve čtvrtek 15. prosince 2022 – Sál u veřejného ochránce práv

Výběr z obchodněprávní judikatury za rok 2022

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

Semináře pro advokáty pořádaný regionem Severní Čechy

ve středu 26. října 2022 – Ústí nad Labem, Dům kultury

Společné jmění manželů

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve středu 2. listopadu 2022 – Ústí nad Labem, Dům kultury

Insolvence 2022 v rozhodovací praxi

Lektor: Mgr. Jáchym Oswald, soudce Krajského soudu v Ústí nad Labem

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Západní Čechy

od pátku 4. do neděle 6. listopadu 2022
– Modrava, Klostermannova chata

Advokátní Klostermannka 2022

Lektoři: JUDr. Robert Němec, LL.M., předseda ČAK; JUDr. Monika Novotná, místopředsedkyně ČAK; Mgr. Petra Vrábliková, vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK; JUDr. Hana Tichá, soudkyně Nejvyššího soudu; JUDr. Petr Vojtek, soudce Nejvyššího soudu; Mgr. Kamila Bobysudová, terapeutka
Program třídeního semináře zahrnuje vzdělávací i společenskou část, odborná diskuse bude zaměřena na advokacii a zejména na nemajetkovou újmu na zdraví.

Permanent Representation
of the Czech Republic
to the European Union

Pozvánka na diskuse u kulatého stolu v Bruselu

U příležitosti českého předsednictví v Radě EU si dovoluujeme pozvat advokátky a advokáty na dvě panelové diskuse u kulatého stolu, které pořádá Česká advokátní komora ve spolupráci se Stálým zastoupením ČR při EU.

Kdy: v úterý 8. listopadu 2022 od 14 hodin

Kde: hlavní sídlo Stálého zastoupení ČR při EU, Rue Caroly 15, Brusel

První panelová diskuse na vysoké úrovni se bude věnovat **roli advokátů v prosazování a ochraně principů právního státu**, tématem druhé, odborné diskuse, bude **advokátní povinnost mlčenlivosti a její ochrana v souvislosti se sledovacími aktivitami, sběrem dat a zaváděním filtračních mechanismů pro důvěrnou komunikaci**.

Je očekávána účast vysokých představitelů ČR a unijních institucí, zástupců advokátních komor i mezinárodních advokátních kanceláří. Podrobnější program bude upřesněn v Advokátním deníku.

Ministr pro evropské záležitosti České republiky doc. PhDr. Mikuláš Bek, Ph.D., udělil akci oficiální záštitu českého předsednictví v Radě EU.

Účastnický poplatek se neúčtuje, oficiálním jazykem diskusí je angličtina.

Svou účast prosím potvrďte na e-mail: officebrussels@cak.cz.

asociace insolvenčních správců

Asociace insolvenčních správců si vás dovoluje pozvat na seminář:

Aktuální otázky insolvenčního řízení

Přednáší: **JUDr. Jolana Maršíková, soudkyně Krajského soudu v Hradci Králové**

Datum konání: 3. listopadu 2022 od 9 do 15 hodin

Místo konání: Justiční areál Na Míčánkách, dražební sál, 28. pluku 1533/29b, Praha 10

Účastnický poplatek za seminář: 1 790 Kč členové ASIS, 2 990 Kč ostatní účastníci

(cena je bez DPH a včetně občerstvení)

Přihlašujte se e-mailem na seminare@asis.cz nebo na www.asis.cz.

CO DO SALÁMU MELU, PANE POSLANČE Z VŠECHNO, JAKO VY DO ZÁKONŮ.

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- v roce 1908 rozhodoval c. k. nejvyšší soud ve věci doručování suspendovanému advokátovi? Šlo o to, že c. k. okresní soud nařídil jednání a předvolání doručil advokátovi, který „byl však v té době disciplinárně suspendován z výkonu praxe“. Dotyčný adresát vrátil usnesení, jímž byl „ustanoven rok“, a požádal soud, aby bylo z důvodu pozastavení výkonu advokacie doručováno přímo žalobkyni. K doručení přímo žalobkyni došlo však až po jednání, kde žalobkyně v řízení, v němž bylo povinné zastoupení advokátem, zastoupena nebyla, a její žaloba byla proto zamítnuta. „Odvolání proti tomuto rozsudku II. instance nevyhověla z toho důvodu, že doručení stalo se včas Dru F. a není tedy místa pro odvolací důvod § 477. č. 4.“ C. k. nejvyšší soud vyhověl rozhodnutím ze dne 26. května 1908, č. R. V. 69/8-1 rekurzu žalobkyně a „rozsudek I. instance i předcházející řízení zrušil jako zmatečné“. Dovedil, že doručení suspendovanému advokátovi bylo protizákonné a „vzhledem k tomuto stavu věci byla žalobkyni vzata možnost před soudem projednávat (§ 477. č. 4, c. ř. s.)“.

- první ženou, která se stala soudkyní italského Ústavního soudu, byla advokátka? V r. 1996 byla prezidentem Oscarem Luigim Scalfarem jmenována Fernanda Contri (*1935),

jež se předtím jako advokátka věnovala především rodinnému právu. Traduje se, že Fernanda Contri mimo jiné radila později mafií zavražděnému soudci Giovannimu Falconemu (1939-1992), aby neopouštěl z obav o pomstu mafie naoko svoji choť Francescu, jež se pak však spolu s ním dne 23. května 1992 stala v Palermu obětí atentátu. Fernanda Contri, jejíž mandát ústavní soudkyně skončil v roce 2005, byla od března do listopadu 2005 místopředsedkyní Ústavního soudu.

- Svatopluk Čech svůj spisovatelský talent uplatnil i jako kandidát advokacie? Literární historik Václav Flajšhans (1866-1950) tak v knize *Svatopluk Čech - dílo a člověk* (F. Topič, Praha 1906) uvádí, že „Čech totiž, třeba srdce jeho k právům nelulo, vynikal i v kancelářích advokátních svou svědomitostí. Dr. Vašatý za krásné koncepty počil ho dokonce zlatým pérem.“ Není ani třeba dodávat, že Čechovy koncipientské texty byly dozajista psány bez gramatických chyb a čitelným písmem.

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK, Ph.D.

Leitartikel

František Korbel: Was hat die Tscheschische Anwaltskammer in die Novelle des Anwaltsgesetzes vorgeschlagen? 3

Aktuelles

Einladung zur Konferenz „Rudolf Slánský u.a. – Justiz und politische Prozesse“ 5
 Pietätsakt an der rekonstruierten Grabstätte zur Erinnerung an das Jubiläum des Todestages des Verteidigers
 JUDr. Zdenko Auředníček Hana Rýdlová 6
 Ausschreibung des 17. Jahrgangs des Justizwettbewerbs „Jurist des Jahres 2022“ 9
 Renommierete Experten aus der EU diskutierten über die Bilanz und die Perspektive des EU-Strafrechts
 Alžběta Dvořáková Recová, Hana Rýdlová 10
 Mitteilung der Tschechischen Rechtsanwaltskammer über Pflichtzahlungen und Versicherungsprämien 13
 Aktuelles im Bereich des Rechts Hana Rýdlová 17

Aus der Rechtstheorie und Praxis

Artikel

Einvernehmliche Scheidung ohne Anführungszeichen oder Überlegung über die Reform des Scheidungsverfahrens
 Eva Decroix 19
 Kann eine Erklärung des Beschuldigten, dass er die ihm vorgeworfene Tathandlung begangen habe,
 als Schuldgeständnis angesehen werden? Pavel Vantuch 24
 Strafrechtliche Analyse des Dokumentarfilms Gefangen im Netz – 1. Teil *Rechtliche Würdigung
 der Handlungen der Täter* Alena Tibitzlová, Lucie Bízová 30
 Geltendmachung des Grundsatzes *nemo tenetur se ipsum accusare* (das Recht zu schweigen
 und sich nicht selbst zu beschuldigen) im Strafverfahren gegen eine juristische Person Josef Čabrádek 36
 Der durch einen Mitarbeiter bei abhängiger Arbeit einem Dritten verursachte Schaden und dessen Geltendmachung
 im Adhäsionsverfahren Kristýna Valešová 42
 Anrechnung der Zeit, während welcher die Freiheitsstrafe durch Aufsicht des Bewährungshelfers ersetzt wurde,
 auf die vollgezogene Freiheitsstrafe Jana Kuliřová, Ervín Perthen 44

Aus der Judikatur

Oberstes Gericht: Zu Fehlern bei der Klage auf Bestimmung des Vorliegens des Rechtsverhältnisses
 und beim gerichtlichen Vorgehen bei Beseitigung von Fehlern in ergänzenden Schriftsätzen 47
 Verfassungsgericht: Zur unrichtigen Rechtsmittelbelehrung und zur Nachprüfung der Entscheidung
 über Nichtzulassung der Klageänderung durch Berufungsgericht 51
 Oberstes Verwaltungsgericht: Erhebung des Antrags bei der Kompetenzkammer durch ein Zivilgericht
 im Verfahren nach dem fünften Teil der ZPO bei nichtiger Entscheidung der Verwaltungsbehörde 54
 Gerichtshof der Europäischen Union: Zur Verweigerung des Vertragsschlusses wegen sexueller Orientierung 59
 Europäischer Gerichtshof für Menschenrechte: Zur Verweigerung des Vollzugs des Schiedsgerichtsurteils
 durch nationale Gerichte 60
 Glosse: Zur Entscheidung des Obersten Gerichts bezüglich der Sicherungsübereignung 61

Aus der Fachliteratur

Kateřina Frumarová, Tomáš Grygar, Zdeněk Koudelka, Lukáš Potěšil, Olga Pouperová, Radovan Suchánek, Martin Škurek:
Verwaltungsgerichtsbarkeit (Petr Kolman) 65
 Jakub Hollmann, David Elischer, Markéta Šlejharová et al.: **Treuhandfonds für die Praxis** (Aleš Rozehnal) 66
 Jan Zibner: **Künstliche Intelligenz als technologische Aufforderung für Urheberrecht** (Lucie Smolka) 67

Aus der Rechtsanwaltschaft

Aus der Disziplinarpraxis Petra Vrábliková 68
 Änderung der Bedingungen für die Reduzierung des Beitrags zur Tätigkeit der Kammer für ältere Rechtsanwälte 70
 In Pilsen fand XVIII. Konferenz über die Geschichte der Rechtsanwaltschaft und Eröffnung
 der Ausstellung Rechtsanwälte gegen die Totalität statt Ivana Cihlářová 71
 Der Europäische Anwaltstag 2022: Durchsetzung des Rechts in Kriegszeiten und Rechtsanwälte Lenka Vojřívová 73

Informationen und Interessantes

Wissenswertes

Vorträge und Seminare der Tschechischen Rechtsanwaltskammer für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter 74
 Eine Einladung zur Debatte beim Rundtisch in Brüssel 76
 Einladung zum Seminar über das Insolvenzrecht in Prag 76

Zum Schluss

Zeichnung von Lubomír Lichý 77
 Wissen Sie, dass... Stanislav Balík 77

Inhaltsverzeichnis 78
 Zusammenfassung/Summary 79
 Table of Contents 80

Eva Decroix: Einvernehmliche Scheidung ohne Anführungszeichen oder Überlegung über die Reform des Scheidungsverfahrens

Dem aktuellen Zustand der anhängigen Verfahren zufolge ist die Anzahl der sog. unstrittigen Scheidungen ziemlich hoch. Dennoch ist das aktuelle Scheidungsverfahren langwierig und für die scheidungswilligen Eltern wenig systemisch-motivierend zu einvernehmlicher Scheidung. Im Rahmen meines Beitrags versuche ich eine Möglichkeit für die Reform der Scheidungen anzudeuten, bei der auf dem einvernehmlichen Willen der Eltern bezüglich der Lösung von Fragen nach der Scheidung abgestellt werden kann. Für wichtig halte ich die Aufrechterhaltung eines hohen Standards beim Schutz des Kindes und die gleichzeitige Gewährleistung einer höheren Flexibilität und Zügigkeit des Scheidungsprozesses mit Fokus auf die Absprache der Eltern. Ich schlussfolgere, dass es geeignet wäre den Begriff einvernehmliche Scheidung ohne vorstehendes Wort sog. oder ohne Anführungszeichen zu verwenden, und diesen Begriff auch in der Gesetzgebung einzuführen.

Pavel Vantuch: Kann eine Erklärung des Beschuldigten, dass er die ihm vorgeworfene Tathandlung begangen habe, als Schuldgeständnis angesehen werden?

Eine Voraussetzung für sog. Absprache – Vereinbarung über die Schuld und die Strafe ist „die Erklärung des Beschuldigten, dass er die ihm vorgeworfene Tathandlung begangen habe“ (§ 175a Abs. 3 Strafprozessordnung). Sofern jedoch solche Absprache mit dem Staatsanwalt entfällt, besagt § 175a Abs. 7 Strafprozessordnung, dass ein „Schuldgeständnis durch den Beschuldigten“ erklärt wurde. Der Verfasser befasst sich in diesem Artikel mit der Frage, ob es möglich ist „die Erklärung des Beschuldigten, dass er die ihm vorgeworfene Tathandlung begangen habe“, nach Zeitabstand – im Fall, dass die Absprache entfällt, als „ein Schuldgeständnis des Beschuldigten“ anzusehen. Er bietet auch begründete Vorschläge für die lege ferenda.

Alena Tibitzlová, Lucie Bizová: Strafrechtliche Analyse des Dokumentarfilms Gefangen im Netz –

1. Teil Rechtliche Würdigung der Handlungen der Täter
Die Studie ist in zwei aneinander anknüpfende Artikel aufgeteilt. Im ersten Teil befassen sich die Urheberinnen mit der juristischen Würdigung der Handlungen der Täter aus dem im Tschechischen Fernsehen veröffentlichten Dokumentarfilm Gefangen im Netz. Sie beschreiben die einzelnen Straftaten, unter deren Tatbestände die Handlungen, bzw. die Tathandlungen der Täter aus dem Dokumentarfilm subsumiert werden können. Der zweite Teil des Beitrags, der in der nächsten Ausgabe unseres Bulletins veröffentlicht wird, ist der rechtlichen Analyse des Verhaltens der Urheber und der Kinder im Rahmen dieses Dokumentarfilms gewidmet, bzw. geht auf die Überlegungen über ihre mögliche Strafbarkeit ein.

Josef Čabrádek: Geltendmachung des Grundsatzes nemo tenetur se ipsum accusare (das Recht zu schweigen und sich nicht selbst zu beschuldigen) im Strafverfahren gegen eine juristische Person

Dieser Beitrag befasst sich mit der Frage des Grundsatzes nemo tenetur se ipsum accusare als eines Teilgrundsatzes der Unschuldsvermutung und ihrer möglichen Geltendmachung bei juristischen Personen. Der Beitrag ist in drei Themenkreise aufgeteilt, in welchen so-

wohl die bereits zum Ausdruck gebrachten Auffassungen der Experten als auch die Überlegungen des Urhebers über die Anwendung des Grundsatzes für bestimmte Rechtsinstitute des nationalen Strafverfahrens ausgeführt sind.

Kristýna Valešová: Der durch einen Mitarbeiter bei abhängiger Arbeit einem Dritten verursachte Schaden und dessen Geltendmachung im Adhäsionsverfahren

Mit diesem Beitrag hat sich die Urheberin zum Ziel genommen, die Leser mit der Frage der Geltendmachung des Schadens durch Geschädigten im Adhäsionsverfahren vertraut zu machen, sofern der Schaden in Folge der strafrechtlichen Handlung, welche durch einen Mitarbeiter bei der Erfüllung der Arbeitsaufgaben begangen wurde, eingetreten ist. Gleichzeitig wird im Artikel auf bedeutende Rechtsprechung des Obersten Gerichts in diesem Bereich eingegangen.

Jana Kuliřová, Ervin Perthen: Anrechnung der Zeit, während welcher die Freiheitsstrafe durch Aufsicht des Bewährungshelfers ersetzt wurde, auf die vollgezogene Freiheitsstrafe

Der Artikel befasst sich mit dem Recht des Beschuldigten auf Anrechnung der Zeit der Aufsicht des Bewährungshelfers auf die Strafe dann, wenn im Zuge des Strafverfahrens die Untersuchungshaft oder deren Teil dem Beschuldigten durch die Aufsicht des Bewährungshelfers mit Bewährungsaufgaben (z.B. elektronische Fesseln zur Überwachung der Bewegung des Beschuldigten) ersetzt wurde. Die Urheber legen eine Auslegung der Bestimmung von § 92 des Gesetzes Nr. 40/2009 Sb., Strafgesetzbuch, und § 73 des Gesetzes Nr. 141/1961 Sb., Strafprozessordnung, in Bezug auf die Beurteilung des Eingriffsmaßes der Aufsicht des Bewährungshelfers in Rechte und Freiheiten des Beschuldigten vor. Der Artikel ist mit aktueller Rechtsprechung des Obersten Gerichts Prag ergänzt.

Eva Decroix: Uncontested divorce without inverted commas, or some thoughts on reform of the divorce process

The current list of cases filed with the courts shows a relatively large number of so-called “uncontested divorces”. And yet the existing divorce process is lengthy, and the system offers little incentive for divorcing parents to opt for an uncontested divorce. In this article I attempt to outline one of the options for divorce reform in cases where the parents’ shared commitment to resolve post-divorce issues can be relied upon. I consider it crucial to safeguard a high standard of child protection, while increasing the flexibility and speed of the divorce process, with an emphasis on parental agreement. I conclude that it would be a good step to start using the term uncontested divorce without adding “so-called” or inverted commas, and to enshrine this concept into law.

Pavel Vantuch: Can a declaration by the accused that he committed the act for which he is being prosecuted be considered a declaration of guilt?

Negotiation of a plea bargain agreement is conditional upon “a declaration by the accused that he committed the act for which he is being prosecuted” (Section 175a(3) of the

Code of Criminal Procedure). However, when no such agreement is reached with the public prosecutor, Section 175a(7) of the CCP then refers to a “declaration of guilt made by the accused”. In this article, the author addresses the question of whether “a declaration by the accused that he committed the act for which he is being prosecuted” can at a later time be considered a “declaration of guilt made by the accused” if a plea bargain agreement is not made. His conclusion also includes some reasoned proposals for future legislation.

Alena Tibitzlová, Lucie Bizová: A criminal-law analysis of the documentary Caught in the Net – Part 1: Legal classification of predatory behaviour

This study is divided into two connected articles. In the first part, the authors look at the legal classification of the actions of sexual predators shown in the Czech Television documentary “V sítí” (“Caught in the Net”). They detail the individual criminal offences under which the behaviour or actions of the predators can be classified based on their constitutive elements. The second part of the article, which BA will publish in the next issue, is devoted to a legal analysis of the actions of the creators and children in the context of the documentary, with consideration to their potential criminal liability.

Josef Čabrádek: Application of the principle nemo tenetur se ipsum accusare in criminal proceedings against a juristic person

In this article the author examines the application of the principle nemo tenetur se ipsum accusare as a sub-principle of the presumption of innocence, and its potential application to juristic persons. The article is divided into three thematic areas, which set out the already formulated opinions of the law profession alongside the author’s reflections on the application of this principle to certain institutions of domestic criminal proceedings.

Kristýna Valešová: Damage caused to a third party by an employee’s criminal offence committed in the course of dependent work, and associated actions for damages

This article aims to acquaint readers with the issue of an aggrieved party claiming damages through an associated action, when the damage was caused by a criminal offence that was committed by an employee while performing his or her work. Readers will also be familiarised with important Supreme Court case-law in this area.

Jana Kuliřová, Ervin Perthen: Counting a period when custody was substituted by probationary supervision towards the term of a prison sentence

This article looks at the right of persons accused of a crime to count a period of supervision under a probation officer towards their sentence when custody was wholly or partially substituted during criminal proceedings by probationary supervision with restrictive measures (e.g. the wearing of an electronic bracelet which monitors the accused’s movements). The authors present an interpretation of Section 92 of the Criminal Code and Section 73 of the Code of Criminal Procedure in the context of assessing the degree to which probationary supervision impacts the rights and freedoms of the accused. The article is complemented by excerpts from the current case-law of the High Court in Prague.

Leading Article

František Korběl: **What has been proposed by the CBA in the Amendment to the Act on the Legal Profession?** 3

Current News

Invitation to the conference “Rudolf Slánský and Others – The Judiciary and Show Trials” 5
 A commemoration ceremony was held at the restored tomb of the defence lawyer Zdenko Auředníček on the anniversary of his death Hana Rýdlová 6
 The 17th annual justice competition Lawyer of the Year has been announced for 2022 9
 Leading experts from across the EU met to discuss the balance and perspective of EU criminal law Alžběta Dvořáková Recová, Hana Rýdlová 10
 Information from the CBA about mandatory payments and insurance 13
 Legal updates Hana Rýdlová 17

Legal Theory and Practice

Articles

Uncontested divorce without inverted commas, or some thoughts on reform of the divorce process Eva Decroix 19
 Can a declaration by the accused that he committed the act for which he is being prosecuted be considered a declaration of guilt? Pavel Vantuch 24
 A criminal-law analysis of the documentary Caught in the Net – Part 1: *Legal classification of predatory behaviour* Alena Tibitanzlová, Lucie Bízová 30
 Application of the principle *nemo tenetur se ipsum accusare* in criminal proceedings against a juristic person Josef Čabrádek 36
 Damage caused to a third party by an employee’s criminal offence committed in the course of dependent work, and associated actions for damages Kristýna Valešová 42
 Counting a period when custody was substituted by probationary supervision towards the term of a prison sentence Jana Kuliřová, Ervín Perthen 44

Judicial Decisions

Supreme Court: With regard to flaws in an action for a declaratory judgment regarding the existence of a legal relationship, and court procedure in removing flaws in supplementary filings 47
 Constitutional Court: With regard to an incorrect notice on remedies and an appellate court’s review of a decision refusing amendment of an action 51
 Supreme Administrative Court: Filing of an application to the Jurisdictional Panel through a civil court in proceedings under Part Five of the Code of Civil Procedure in cases where the decision of an administrative authority is null and void 54
 EU Court of Justice: With regard to refusal to conclude a contract on the grounds of sexual orientation 59
 European Court of Human Rights: With regard to the refusal by domestic courts to enforce an arbitral award 60
 Comment: With regard to the decision of the Supreme Court on security transfer of a right 61

Professional Literature

Kateřina Frumarová, Tomáš Grygar, Zdeněk Koudelka, Lukáš Potěšil, Olga Pouperová, Radovan Suchánek, Martin Škurek: **Administrative Justice** (Petr Kolman) 65
 Jakub Hollmann, David Elischer, Markéta Šlejharová et al.: **Trusts in Practice** (Aleš Rozehnal) 66
 Jan Zibner: **Artificial Intelligence as a Technological Challenge to Copyright Law** (Lucie Smolka) 67

Legal Profession

Disciplinary decisions Petra Vrábliková 68
 Change in the conditions for older lawyers to receive a reduction in the contribution for the CBA’s activities 70
 The XVIIIth Conference on the History of the Legal Profession and the opening of the exhibition “Lawyers Against Totalitarianism” took place in Plzeň Ivana Cihlářová 71
 European Lawyers Day 2022: **Lawyers and Enforcement of the Law in Times of War** Lenka Vojřívová 73

Information and Points of Interest

You Should Know

Lectures and seminars for lawyers and trainee lawyers organised by the CBA 74
 Invitation to the Round Table Discussions in Brussels 76
 Invitation to a seminar on insolvency law in Prague 76

Finally

Drawing by Lubomír Lichý 77
 Do you know that... Stanislav Balík 78

Inhaltsverzeichnis 78
 Zusammenfassung/Summary 79
 Table of Contents 80

exkluzivní meče a nože
DELLINGER®

#DELLINGERKNIVES

Ježdík/Beran/Pěničková

Zákon o distribuci pojištění a zajištění. Komentář

2022 | vázané v plátně | 448 | 1 290 Kč | obj. číslo BK91

Komentář předkládá ucelenou orientaci v problematice ve všech podstatných souvislostech. Kromě nezbytného teoretického výkladu poslouží především praktickým potřebám pojišťovacího zprostředkovatele. Ti, kteří uvažují o zahájení této činnosti, získají orientaci ve formách zprostředkování pojištění a zajištění a v podmínkách pro zahájení a výkon této činnosti. Praktikující pojišťovací zprostředkovatelé si odnesou podněty k řádnému naplňování zákonem upravených pravidel distribuce, se zvláštním důrazem na pravidla jednání se zákazníkem. Pracovníci pojišťoven si rozšíří svůj odborný obzor o pohled z perspektivy pojišťovacího zprostředkovatele.

Daniela Zemanová

Zákon o soudech a soudcích. Komentář

2022 | vázané v plátně | 272 | 1 090 Kč | obj. číslo BK84

Komentář podává ucelený výklad jednotlivých ustanovení zákona, přičemž zdůrazňuje jejich vzájemné souvislosti. Přibližuje pravidla chodu soudů a činnosti soudců. Autoři se zaměřují na problematické oblasti, včetně podrobného rozboru povinností soudce a kárného řízení. Objasňují principy organizace soudní moci a výkon státní správy soudů. Komentář vychází z dlouholeté soudní praxe autorky, i z jejího výkonu funkce předsedkyně kárného senátu a též z působení ve vedení Soudcovské unie.

Jiří Spáčil a kol.

Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku. 2. vydání

2022 | vázané | 352 | 690 Kč | obj. číslo AI29

Druhé, aktualizované a částečně přepracované vydání přináší ucelený výklad. Autorský kolektiv je složený z představitelů justice, akademických pracovníků a praktiků. Výklad se týká nejen věcných práv per se, ale rovněž správy cizího majetku a veřejných seznamů, zejména katastru nemovitostí. Klíčovou je pasáž věnovaná právu stavby a neoprávněným stavbám na cizím pozemku, protože úprava „nového“ občanského zákoníku zcela změnila vztahy mezi stavbami a pozemky, když jako stěžejní zvolila zásadu superficies solo cedit. Učebnice obsahuje mnoho příkladů a je doplněna o novou literaturu a judikaturu.

Karel Svoboda

Zastavení exekuce. 2. vydání

2022 | brožované | 360 | 790 Kč | obj. číslo EPI149

Druhé vydání představuje kompletní aktualizaci původní, před pěti lety vydané monografie. Reflektuje posun v judikatuře a literatuře a reaguje na nové výkladové problémy. Některé závěry týkající se ochrany manžela povinného v exekuci prošly revizí. Autor pracuje s faktem, že exekuce je možné zastavit i potom, co skončila vymožením. Dokonce i poté, co už jednou byla výslovně zastavena. A to za předpokladu, že podle povinného existuje pro něho příznivější důvod pro zastavení. Klade si otázky, zda je tomu tak opravdu vždy. Jaký důvod zastavení je pro povinného příznivější než původní důvod zastavení? K čemu je zastavení už nebezpečí exekuce pro povinného dobré? Nejen na tyto otázky podává kniha jasné odpovědi.

Hynek Růžička

Právní postavení profesionálních sportovců a profesionální sportovní smlouvy

2022 | brožované | 208 | 450 Kč | obj. číslo EPI151

Publikace představuje v České republice vůbec první práci, která uceleně a komplexně pojednává o právním postavení profesionálních sportovců v českém právním řádu a zkoumá profesionální sportovní smlouvy uzavřené mezi profesionálními sportovci a sportovními kluby. Publikace nabízí hodnocení současného stavu jednak pohledem českého práva, zejména občanského a pracovního, a jednak práva Evropské Unie. Autoři se také věnují sportovním smlouvám uzavíraným s nezletilými a institutu tabulkového odstupného.